

**MEB ORTAÖĞRETİM DİL ve ANLATIM DERS
KİTAPLARINDAKİ BASİT ZAMAN ÇEKİMLİ FİİLLERDE
ZAMAN ve GÖRÜNÜŞ**

**Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Yeni Türk Dili Programı**

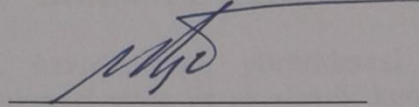
İsmail BAĞÇEVAN

Danışman: Doç. Dr. Kerim DEMİRCİ

**Ocak 2015
DENİZLİ**

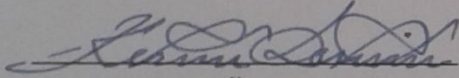
YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yeni Türk Dili Bilim Dalı öğrencisi İsmail Bağçevan tarafından Doç. Dr. Kerim Demirci yönetiminde hazırlanan "MEB Ortaöğretim Dil ve Anlatım Ders Kitaplarındaki Basit Zaman Çekimli Fiillerde Zaman ve Görünüş" başlıklı tez aşağıdaki jüri üyeleri tarafından 02.01.2015 tarihinde yapılan tez savunma sınavında başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

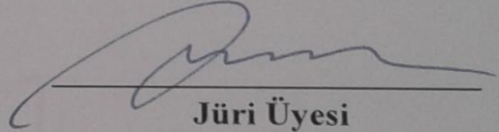
Jüri Başkanı

Prof. Dr. Ceyhan Vedat UYGUR

Jüri Üyesi

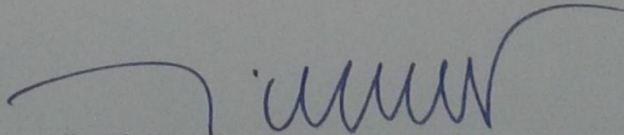
Doç. Dr. Kerim DEMİRCİ

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Bedri SARICA

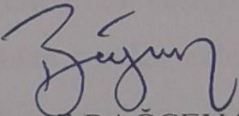
Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 22.01.2015 tarih ve 02/16 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Turhan KAÇAR
Müdür

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

İsmail BAĞÇEVAN

ÖNSÖZ

İnsan evrende bir zaman ve mekân boyutu içinde yer alır; etrafını bu boyutlar üzerinden algılar ve anlamlandırır. Bu kendimizi anlama, konumlandırma ve anlatma eğilimi bizi biz yapan özelliklerden birisidir.

Dil insanın kendini ifade etmesine yarayan, yaşayan bir sistem; sosyal antlaşmalarla oluşmuş bir iletişim aracıdır. Dilin bu araçlığı kendini zamanın dile getirilmesinde de gösterir. Dil vasıtasıyla zamanın basit modelleri oluşturulmuş ve bu modellerler gerçekliğin kodlanmasında kullanılmıştır. Tabii her model gerçekliğin sadece kaba bir tasviri, insanca yorumlanmış halidir. Bu açıyla bakıldığında dillik zamanın ontolojik zamandan farklı olması yadırganmaz.

Ontolojik manada zaman bölünemez bir bütünlüktür. Ancak insanoğlu dil ile eylemleri anlatma çabasına girdiğinde zamanı bölmek ihtiyacı duymuştur. Gramatikal zaman gerçek zamanın ifadesi için ortaya çıkmış bir modeldir. Bu model ile birlikte zamanın sadece kafamızdaki çizgide yeri ve sırası belirtilmez; aynı anda farklı izdüşümleri de yani bir eylemin ortaya çıkma süresi, zaman çizgisi üzerindeki yayılımı da yansıtılır. Bu anda görünüş kavramı karşımıza çıkar. Yani dilbilgisel zaman ile görünüş birbirinden ayrılmayan iki dil kategorisidir.

Türkçe yapı bakımından sondan eklemeli diller grubunda yer alır. Türkçe çok sayıda hareketli ve işlevli ekin neredeyse bütün çekim ve yapım görevlerini üstlendiği bir dildir. Bu eklerden bazıları fiil çekiminde karşımıza çıkar; basit, birleşik ve katmerli yapılar halinde zaman, görünüş ve kip/kiplik gibi bilgileri kodlar.

Bu çalışma, Türkiye Türkçesindeki *-DI*, *-mİş*, *-AcAk*, *-(I)yor*, *-mAktA*, *-mAdA*, *-(A/I)r/-z* eklerinin basit fiil çekimindeki zaman ve görünüş işlevlerini, MEB ortaöğretim dil ve anlatım ders kitaplarındaki cümleler üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır.

ÖZET

MEB ORTAÖĞRETİM DİL ve ANLATIM DERS KİTAPLARINDAKİ BASİT ZAMAN ÇEKİMLİ FİİLLERDE ZAMAN ve GÖRÜNÜŞ

İsmail Bağçevan
Yüksek Lisans Tezi
Türk Dili ve Edebiyatı ABD
Yeni Türk Dili Programı
Tez Yöneticisi: Doç. Dr. Kerim Demirci
Ocak 2015, 183 Sayfa

Çalışmanın konusunu; *-mİş*, *-DI*, *-(I)yor*, *-mAktA*, *-mAdA*, *-AcAk*, *-(A/I)r/-z* eklerinin sahip olduğu görünüş ve zaman değerlerinin tespiti oluşturmaktadır. Bu eklerin; zaman boyutunda fiilin hangi zaman dilimine (geçmiş, gelecek, şimdi gibi) göndermede bulunduğu; görünüş boyutunda fiilin gerçek zaman üzerindeki yayılımıyla eylemin bitmişlik, bitmemişlik ya da sürme belirtip belirtmediği tespit edilmiştir.

Çalışmanın sonucunda, Türkiye Türkçesinde zaman ekleri olarak bilinen eklerin her birinin farklı zaman, görünüş değerlerine sahip olduğu görülmüş ve bu değerlere sahip olma durumunun yalnızca cümlede yüklem tarafından değil, cümle içindeki çeşitli yönlendiriciler tarafından da oluşturulduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmanın bulgularının ders kitaplarında yer almasıyla öğrencilerin zaman ekleri olarak bilinen eklerin sahip olduğu birçok görevi doğru bir şekilde öğrenmesi beklenmektedir.

Anahtar kelimeler: Zaman, dilbilgisel zaman, görünüş, Türkçe.

ABSTRACT

TENSE AND ASPECT IN VERBS OF SIMPLE TENSES IN MEB SECONDARY SCHOOL LANGUAGE AND EXPRESSION TEXTBOOKS

Bağçevan İsmail
Master Thesis
Turkish Language and Literature Department
New Turkish Language Programme
Adviser of Thesis: Doç. Dr. Kerim Demirci

January 2015, 183Pages

The purpose of this study is to determine function of aspect and time suffixes in regular grammar, such as *-DI*, *-mİş*, *-(I)yor*, *-mAktA*, *-mAdA*, *-AcAK* and *-(A/I)r/-z*. These suffixes reference time domain (past, future, present, etc.) in the time format; they show their completeness, incompleteness, or continuity with the extension of real time in the aspect format.

In the result of the study, each suffix known as time suffixes has also time, aspect values. These functions are formed not only by verbs but also by some phrases in sentences. If the scheme formed in this study are given in textbooks, students learn that time functions consist of other function too.

Key words: Time, tense, aspect, Turkish.

TEŞEKKÜR

Çalışma sırasında yardımlarını benden esirgemeyen danıőmanım Doç. Dr. Kerim Demirci'ye; beni yetiőtiren aileme; sorunlarımı dinleyen, çözüm önerileri getiren, beni manevi açıdan hep destekleyen ve hep yanımda olan meslektaőım ve müstakbel eşim Şükriye Öztürk'e teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
GRAFİKLER DİZİNİ.....	ix
TABLOLAR DİZİNİ.....	x
SİMGE ve KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. PROBLEM.....	1
1.2. AMAÇ.....	3
1.3. ÖNEM.....	3
1.4. ÖRNEKLEMİN BELİRLENMESİ, VERİLERİN TOPLANMASI ve VERİ İNCELEME YÖNTEMİ.....	4
1.5. SINIRLILIKLAR.....	6
1.6. SAYILTIKLAR.....	7

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. ZAMAN.....	7
2.2. DEİKTİK ZAMAN ve ANAFORİK ZAMAN.....	12
2.3. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FİİL ZAMANI DİLİMLERİ.....	14

2.3.1. Geçmiş Zaman.....	14
2.3.2. Gelecek Zaman.....	14
2.3.3. Şimdiki Zaman.....	14
2.3.4. Geniş Zaman.....	14
2.4. EKLERİN FARKLI ZAMANLARDA KULLANIMI.....	15
2.5. FİİL ZAMANI ile GÖRÜNÜŞ İLİŞKİSİ.....	17
2.6. FİİL ZAMANI ile KİP/KİPLİK İLİŞKİSİ.....	19
2.7. BİR EK ÜZERİNDEN ZAMAN, GÖRÜNÜŞ ve KİP/KİPLİK İŞLEVLERİNİN AYNI ANDA KODLANMASI.....	20
2.8. GÖRÜNÜŞ.....	20
2.9. GÖRÜNÜŞ TÜRLERİ.....	22
2.9.1. Dilbilgisine Dayalı Görünüş.....	22
2.9.2. Dilbilgisine Dayalı Görünüş Türleri.....	23
2.9.2.1. Bitmişlik Görünüşü.....	23
2.9.2.2. Bitmemişlik Görünüşü.....	23
2.9.2.3. Bitmişlik ve Bitmemişlik Karşıtlığı.....	23
2.9.2.4. Sürme Görünüşü.....	24
2.9.3. Türkiye Türkçesinde Dilbilgisine Dayalı Görünüş.....	25
2.9.4. Sözlüğe Dayalı Görünüş.....	25
2.9.5. Sözlüğe Dayalı Görünüş Türleri.....	26
2.9.5.1. Durum Fiilleri.....	26
2.9.5.2. Etkinlik Fiilleri.....	27
2.9.5.3. Tamamlanma Fiilleri.....	27
2.9.5.4. Başarma Fiilleri.....	27

2.9.5.5. Ani Fiiller.....	27
2.9.6. Aşama Görünüşü.....	28
2.10. AYNI OLGU İKİ FARKLI TERİM: GÖRÜNÜŞ ve BAKIŞ.....	28
2.11. GÖRÜNÜŞ ve KILINIŞ.....	28
2.12. KİPLİK.....	31
2.13. KİPLİK SINIFLAMALARI.....	32
2.14. KİPLİK ve ZAMAN.....	33
2.15. KİP.....	33
2.16. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE KİP TÜRLERİ.....	34
2.16.1. -A İstek Kipi.....	34
2.16.2. Emir Kipi.....	35
2.16.3. -sA Dilek-Şart Kipi.....	35
2.16.4. -mAlI Gereklilik Kipi.....	35
2.17. KİP ve ZAMAN.....	35
2.18. EKLERİN ZAMAN, GÖRÜNÜŞ ve KİPLİK İŞLEVLERİNİ YANSITMA DÜZEYLERİ HAKKINDA.....	36
2.19. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE EKLERİN ZAMAN, GÖRÜNÜŞ ve KİPLİK ÖZELLİKLERİ.....	37
2.20. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE BASİT, BİRLEŞİK ve KATMERLİ YAPILAR.....	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BETİMSSEL ANALİZ

3.1. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEKİ <i>-DI</i> , <i>-mİş</i> , <i>-AcAk</i> , <i>-(I)yor</i> , <i>-mAktA</i> , <i>-mAdA</i> , <i>-(A/I)r/-z</i> EKLERİNİN BASİT FİİL ÇEKİMİNDEKİ ZAMAN ve GÖRÜNÜŞ ÖZELLİKLERİ ile ÖRNEKLEM ÜZERİNDE ANALİZİ.....	39
3.1.1. <i>-mİş</i> Eki.....	40
3.1.1.1. <i>-mİş</i> Ekiyle Farklı Zamanların Anlatımı.....	41
3.1.1.2. Görünüş İşleviyle Kullanıldığında.....	41
3.1.2. <i>-mİştIr</i> Eki.....	42
3.1.3. <i>-DI</i> Eki.....	43
3.1.3.1. <i>-DI</i> Ekiyle Farklı Zamanların Anlatımı.....	43
3.1.3.2. Görünüş İşleviyle Kullanıldığında.....	44
3.1.4. <i>-(I)yor</i> Eki.....	44
3.1.4.1. <i>-(I)yor</i> Ekiyle Farklı Zamanların Anlatımı.....	46
3.1.4.2. Görünüş İşleviyle Kullanıldığında.....	47
3.1.5. <i>-mAktA</i> Eki.....	49
3.1.5.1. <i>-mAktA</i> Ekiyle Farklı Zamanların Anlatımı.....	50
3.1.5.2. Görünüş İşleviyle Kullanıldığında.....	50
3.1.6. <i>-mAktAdIr</i> Eki.....	50
3.1.7. <i>-mAdA</i> Eki.....	51
3.1.7.1. Görünüş İşleviyle Kullanıldığında.....	51
3.1.8. <i>-AcAk</i> eki.....	51
3.1.8.1. <i>-AcAk</i> Ekiyle Farklı Zamanların Anlatımı.....	52
3.1.8.2. Görünüş İşleviyle Kullanıldığında.....	53

3.1.9. -(A/I)r/-zEki.....	53
3.1.9.1. -(A/I)r/-zEkiyle Farklı Zamanların Anlatımı.....	55
3.1.9.2. Görünüş İşleviyle Kullanıldığında.....	56
3.2. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEKİ -DI, -mİş, -AcAk, -(I)yor, -mAktA, -mAdA, -(A/I)r/-z EKLERİNİN ÖRNEKLEM ÜZERİNDE ANALİZİ.....	57
3.2.1. -DIEkinin Olduğu Cümlelerin İncelenmesi.....	57
3.2.2. -mİşEkinin Olduğu Cümlelerin İncelenmesi.....	93
3.2.3. -(I)yorEkinin Olduğu Cümlelerin İncelenmesi.....	105
3.2.4. -AcAkEkinin Olduğu Cümlelerin İncelenmesi.....	127
3.2.5. -(A/I)r/-zEkinin Olduğu Cümlelerin İncelenmesi.....	131
3.2.6. -mAktA veya -mAdAEkinin Olduğu Cümlelerin İncelenmesi..	151

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULARIN BETİMLENMESİ ve YORUMLANMASI

4.1. GENEL VERİLERİN BETİMLENMESİ, TABLO ve GRAFİKLER...	154
4.2. EKLERLE İLGİLİ VERİLERİN BETİMLENMESİ, TABLO ve GRAFİKLER.....	155
4.2.1. -DI Ekinin Zaman ve Görünüş Verileri.....	155
4.2.2. -mİş Ekinin Zaman ve Görünüş Verileri.....	159
4.2.3. -(I)yor Ekinin Zaman ve Görünüş Verileri.....	162
4.2.4. -(A/I)r/-zEkinin Zaman ve Görünüş Verileri.....	165
4.2.5. -AcAkEkinin Zaman ve Görünüş Verileri.....	167
4.2.6. -mAktA/-mAdAEkinin Zaman ve Görünüş Verileri.....	168

SON SÖZ.....	170
Zaman Hakkında Son Söz.....	170
Görünüş Hakkında Son Söz.....	170
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	172
KAYNAKÇA.....	174
EKLER.....	180
ÖZGEÇMİŞ.....	183

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1:- <i>DI</i> Ekinin Zaman İşlevi.....	156
Grafik 2:- <i>DI</i> Ekinin İkincil Zaman İşlevi.....	156
Grafik 3:- <i>DI</i> Ekinin Görünüş İşlevi.....	157
Grafik 4: - <i>DI</i> Ekinin Asli Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi.....	158
Grafik 5:- <i>DI</i> Ekinin İkincil Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi.....	158
Grafik 6:- <i>mIş</i> Ekinin Zaman İşlevi.....	159
Grafik 7:- <i>mIş</i> Ekinin Görünüş İşlevi.....	160
Grafik 8:- <i>mIş</i> Ekinin İkincil Zaman İşlevi.....	160
Grafik 9:- <i>mIş</i> Ekinin Asli Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi.....	161
Grafik 10:- <i>mIş</i> Ekinin İkincil Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi.....	162
Grafik 11:-(<i>I</i>) <i>yor</i> Ekinin Zaman İşlevi.....	162
Grafik 12:-(<i>I</i>) <i>yor</i> Ekinin Görünüş İşlevi.....	163
Grafik 13:-(<i>I</i>) <i>yor</i> Ekinin İkincil Zaman İşlevi.....	164
Grafik 14:-(<i>I</i>) <i>yor</i> Ekinin Asli Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi.....	164
Grafik 15:-(<i>I</i>) <i>yor</i> Ekinin İkincil Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi.....	165
Grafik 16:-(<i>A/I</i>) <i>r/-z</i> Ekinin Zaman İşlevi.....	166
Grafik 17:-(<i>A/I</i>) <i>r/-z</i> Ekinin İkincil Zaman İşlevi.....	166
Grafik 18:- <i>AcAk</i> Ekinin Zaman İşlevi.....	167
Grafik 19: - <i>AcAk</i> Ekinin İkincil Zaman İşlevi.....	168
Grafik 20:- <i>mAktA/-mAdA</i> Ekinin Zaman İşlevi.....	168
Grafik 21:- <i>mAktA/-mAdA</i> Ekinin İkincil Zaman İşlevi.....	169

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: <i>-DI</i> , <i>-mİş</i> , <i>-AcAk</i> Eklerinin Basit ve Yan Cümle Sayıları.....	154
Tablo 2: <i>-(I)yor</i> , <i>-(A/I)r/-z</i> , <i>-mAktA/-mAdA</i> 'lı Cümle Sayıları	154
Tablo 3: Eklerin Sınıflara Göre Basit ve Sıralanan Cümle Sayıları.....	155
Tablo 4: <i>-DI</i> Ekinin Zaman İşlevi.....	155
Tablo 5: <i>-DI</i> Ekinin İkincil Zaman İşlevi.....	156
Tablo 6: <i>-DI</i> Ekinin Görünüş İşlevi.....	157
Tablo 7: <i>-DI</i> Ekinin Asli Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi.....	157
Tablo 8: <i>-DI</i> Ekinin İkincil Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi.....	158
Tablo 9: <i>-mİş</i> Ekinin Zaman İşlevi.....	159
Tablo 10: <i>-mİş</i> Ekinin Görünüş İşlevi.....	159
Tablo 11: <i>-mİş</i> Ekinin İkincil Zaman İşlevi.....	160
Tablo 12: <i>-mİş</i> Ekinin Asli Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi.....	161
Tablo 13: <i>-mİş</i> Ekinin İkincil Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi.....	161
Tablo 14: <i>-(I)yor</i> Ekinin Zaman İşlevi.....	162
Tablo 15: <i>-(I)yor</i> Ekinin Görünüş İşlevi.....	163
Tablo 16: <i>-(I)yor</i> Ekinin İkincil Zaman İşlevi.....	163
Tablo 17: <i>-(I)yor</i> Ekinin Asli Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi.....	164
Tablo 18: <i>-(I)yor</i> Ekinin İkincil Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi.....	165
Tablo 19: <i>-(A/I)r/-z</i> Ekinin Zaman İşlevi.....	165
Tablo 20: <i>-(A/I)r/-z</i> Ekinin İkincil Zaman İşlevi.....	166
Tablo 21: <i>-AcAk</i> Ekinin Zaman İşlevi.....	167
Tablo 22: <i>-AcAk</i> Ekinin İkincil Zaman İşlevi.....	167
Tablo 23: <i>-mAktA/-mAdA</i> Ekinin Zaman İşlevi.....	168
Tablo 24: <i>-mAktA/-mAdA</i> Ekinin İkincil Zaman İşlevi.....	169

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

- a. : Ad
- ae. : Aynı eser
- age. : Adı geçen eser
- Alm. : Almanca
- Ar. : Arapça
- Az. : Azerice
- bkz. : Bakınız
- bs. : Baskı
- C. : Cilt
- DLT. : DivanüLügati't Türk
- EAT. : Eski Anadolu Türkçesi
- e. : Eylem
- ET. : Eski Türkçe
- Fr. : Fransızca
- GT. : Genel Türkçe
- İng. : İngilizce
- KB. : Kutadgu Bilig
- L. : Latince
- MÖ. : Milattan Önce
- Oğ. : Oğuzca
- Osm. : Osmanlıca

ör. :Örneğin
Rus. :Rusça
s. :Sayfa
ty. :Basım tarihi yok
Uyg. :Uygurca
vb. :Ve Başkaları
vd. :Çok yazarlı eserlerde ilk yazardan sonrakiler
Yak. :Yakutça
Yun. :Yunanca
Zf. :Zarf

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

1.1. PROBLEM

Araştırmanın problemi araştırma döngüsünün merkezinde yer alır ve kendi doğrultusunda oluşacak diğer aşamaları doğrudan etkiler (Yıldırım ve Şimşek 2013: 93). Bu çalışmanın problemini ise Türkiye Türkçesinde yer alan ve zaman ekleri olarak tabir edilen şekillerden basit çekimde kurulanları, yani *-DI*, *-mİş*, *-AcAk*, *-(I)yor*, *-mAktA*, *-mAdA*, *-(A/T)r/-z* ekleri ile bu eklerin taşıdığı zaman ve görünüş işlevleri oluşturmaktadır. Çalışma boyunca MEB ortaöğretim dil ve anlatım ders kitaplarından alınmış basit zaman çekimli iki bine yakın cümledeki zaman eklerinin zaman ve görünüş değerleri ele alınacak ve problem edilecektir.

Zaman kavramını ikiye ayırmak mümkündür: birincisi içinde yaşanılan gerçek zaman (*time*), ikincisi dilde ifadesini bulan dillik zaman (*tense*). Bu iki kavram birbirinden farklıdır. Gerçek zaman parçalara bölünemez bir bütünlük arz ederken, dillik zaman olgu ve olayların belli bir noktaya atfen sırasını veren parçalı bir yapıdadır. Bu dilimlemeler gerçek zamanı anlatmaya yarayan gramatikal bir kategori teşkil eder.

Görünüş (*aspect*) kavramı ise zaman kavramından farklıdır, ama onunla birlikte bir sarmal oluşturarak fiilin hareketini süre yönünden de ifade etmeye yarar. Görünüşün dillik zaman ile birlikte oluşturduğu bu sarmala “*aspektotempora*” adı verilir. Görünüş zamandan farklı olarak eylemin sırasını değil gerçekleştiği sıradaki süreye yayılımına işaret eden ve öznenin öznel bakış açısını yansıtan bir kategoridir.

Zaman, görünüş ve kip kategorileri Türkiye Türkçesinde basit fiil çekiminde tek bir ek üzerinden işaretlenir. Bu husus karışıklığa sebep olmuş; birçok dilbilgisi kitabında yanlış tanım ve sınıflandırmalar yapılmıştır. Geleneksel gramer kitapları kaynak gösterilerek yazılan MEB ders kitaplarında ise bu yanlışlıklar doğal olarak devam ettirilmiştir.

Yıldırım ve Şimşek’e (2013) göre araştırma probleminin belirlenmesinde üç temel kaynak önemli rol oynar: (1) kuram ve araştırma alanyazını, (2) araştırmacının bireysel ve mesleğe dönük deneyimleri ve (3) ilgili alanda karşılaşılan toplumsal sorunlar.

Bunlardan birincisi açısından bakıldığında, çalışmanın konusunu teşkil eden Türkiye Türkçesindeki görünüş ve zaman kavramları üzerine ilgili alanyazında L. Johanson (1971), B. Comrie (1976; 1985) ve A. Dilaçar (1949; 1973) ile son yıllarda A. Benzer (2012), İ. A. Aydemir (2010), M. Uğurlu (2003), S. A. Demir (2014) ve de N. E. Uzun (1998) dışında kaynak olabilecek eser sayısının azlığı göze çarpmaktadır. Bunun

yanında geleneksel anlayışla yazılmış birçok dilbilgisi kitabında bu iki kavrama ya hiç yer verilmemiş ya da bunlar başka kavramlarla karıştırılmıştır. Dilaçar (1973) bu dilbilgisi kitaplarından ve eksikliklerinden bahsetmiştir.

İkincisi bir Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak kendi öğrenim hayatım boyunca yaşayıp sonradan farkına vardığım ve mesleği icraya başladıktan sonraki kısa sürede tecrübe ettiğim üzere ister ilk ve ortaöğretim isterse yükseköğretim kademelerinde olsun zaman, görünüş, kip kavramları doğru bir şekilde öğretilmemektedir. Bu sorunun temellerini öğrenci, öğretmen, veli, yönetici, materyal, eğitim-öğretim kurumu gibi başlıklar altında toplamak mümkündür. Öğretmenler bu kavramların inceliklerine yabancıdır. Ders kitaplarında ve programlarda zaman ve kip mevzularından çok kısa bahsedilip geçilmiş; görünüş ve kılınış konusuna hiç yer verilmemiş; ayrıca bu terimler birbirine karıştırılmıştır.

Üçüncü olarak toplumun ve daha özelde öğrencilerin kendilerini ifadesi sırasında eklerin zaman, görünüş ve kip özelliklerini bilinçli bir şekilde kullanmadığı; öğrencilerin bunları düşünmeden küçüklükten beri edindikleri dil alışkanlıkları doğrultusunda kullandığı gözlemlenmiştir. Bu durum ise eksik ve yanlış ifadelerin doğmasına sebep olurken sınıf-içi, okul-içi ve aile-içi iletişim kopuklukları yaratmaktadır.

Bir Türk çocuğuna görünüş, zaman ve kiplik görevlerini öğretirken bu farklılıkların hepsinin aynı anda tek bir ek tarafından aktarıldığını anlatmak oldukça zordur. Türkçenin kendisine has görevlerinden biri olarak biçim bilgisi ile çocuklar birçok görev ile donanmış ekleri bilmek mecburiyetindedirler.

Çalışmada zaman, görünüş, kip/kiplik konularında bilgiler verilip bu eklerin sahip olduğu görevler zaman ve görünüş yönünden incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırma probleminin sorular halinde ifadesi:

1. Zaman nedir, Türkiye Türkçesindeki ifadesi nasıl olur?
2. Görünüş nedir, Türkiye Türkçesindeki ifadesi nasıl olur?
3. Kip/Kiplik ve kılınış nedir?
4. Zaman, görünüş ve kip/kiplik kavramlarının ilişkisi nedir?
5. MEB ortaöğretim dil ve anlatım ders kitaplarındaki basit zaman çekimli fiillerin zaman ve görünüş özellikleri nedir, bunların sayısal ifadesi nasıl olur?
6. Türkiye Türkçesinde zaman ve görünüş kategorilerinin alt kategorileri nelerdir?

7. Türkiye Türkçesindeki zaman kayması diye isimlendirilen olay neden kaynaklanır ve bu ifade ne kadar doğrudur?

8. Görünüş ve kılınış kavramları arasındaki fark nedir?

9. Görünüş ve zaman kavramlarının önemi nedir?

1.2. AMAÇ

Çalışmanın amacı Türkiye Türkçesinde basit fiil çekiminde kullanılan *-DI, -mİş, -AcAk, -yor, -mAktA, -mAdA, -(A/I)r/-z* eklerinin zaman ve görünüş değerlerini MEB ortaöğretim dil ve anlatım ders kitaplarındaki basit zaman çekimli fiiller içinden seçilmiş cümleler üzerinde incelemek ve bunların zaman, görünüş işlevlerini belirleyip ayırıp tasnif etmek ve açıklamaktır.

Bu amaçla üstte geçen ekler üzerinde tek tek durulmuş bunların zaman ve görünüş görevleri şemalar halinde gösterilmiştir. Böylece eklerin hem göreve dayalı adlandırılmasındaki kargaşanın önüne geçilmesi hem de eklerin farklı görevlerinin tam olarak ortaya konmasına çalışılmıştır.

1.3. ÖNEM

Türkiye Türkçesinde zaman ekleri birden fazla göreve sahiptir. Bir ek aynı anda hem zaman hem görünüş hem de kip görevi görebilir. Bu yüzden dilciler arasında gerek adlandırmada gerekse eklerin görevlerini tespitinde zorluklar yaşanmıştır. Ders kitaplarına ekin görevlerinden bazıları alınıp bazı görevler görmezlikten gelinmiştir. Dolayısıyla öğrenciler bu eklerin sahip oldukları birçok görevi tam olarak öğrenememektedirler.

Çalışmada MEB ortaöğretim dil ve anlatım ders kitaplarındaki basit zaman çekimli fiillere gelen eklerin zaman ve görünüş değerleri tespit edilmiştir. İncelemenin ders kitapları üzerinden yapılması önemlidir. Çünkü ortaöğretim kurumlarında okutulan dil ve anlatım kitabı MEB'in yayımlayıp ücretsiz dağıttığı bu kitaplardır. Öğrenciler kendi imkânlarıyla ulaştıkları diğer yardımcı kaynaklardan ziyade okullarda bu kitaplardan Türkiye Türkçesinin kurallarını öğrenmeye çalışmakta; yazılı ve sözlü ifade yeteneklerini geliştirirken bu kitaplardaki metinlerden beslenmektedirler. Kitaplardaki metinler, onları okuyan öğrencilere fark ettirmeden örtük öğrenme yoluyla eklerin zaman ve görünüş inceliklerini verir kalitede olmalıdır. Bu özelliğin yanı sıra dilbilgisi konuları içinde bu kavramlar birbirleri ile olan ilişkileri de göz önünde bulundurularak çeşitli yapılandırmacı eğitim yöntemleriyle işlenmelidir. Çalışmada yer alan ifade ve

şemalar bu amaç doğrultusunda öğrencilerin anlayacağı ve ezberleme ihtiyacı hissetmeden öğrenecekleri bilgi kutuları şeklinde oluşturulmuştur.

1.4. ÖRNEKLEMİN BELİRLENMESİ, VERİLERİN TOPLANMASI ve VERİ İNCELEME YÖNTEMİ

Çalışmanın evreni Türkiye Türkçesindeki basit çekime giren zaman eklerinin zaman ve görünüş özellikleri oluşturmaktadır. Evrenin böyle bir araştırmada tamamıyla incelenmesi söz konusu olamayacağından çalışma belirlenen belli bir örneklem üzerinden yürütülmüştür.

Çalışmanın örneklemini MEB ortaöğretim dil ve anlatım ders kitaplarından (9., 10., 11. ve 12. sınıf olmak üzere dört adet kitap) alınmış olan 1293 basit ve 295 sıralı veya bağlı cümle teşkil etmektedir. Bu sıralı veya bağlı cümleler kendilerini oluşturancümlelere bölündüğünde ortaya çıkan cümle sayısı 673'tür. Yani toplamda 1966 cümle incelemeye tabi tutulmuş; bunlarda yüklemleştirici vazifesi gören *-DI*, *-mİş*, *-AcAk*, *-yor*, *-mAktA*, *-mAdA*, *-(A/I)r/-zeklerinin* görünüş ve zaman görevleri belirlenmeye çalışılmıştır.

1966 cümleyi kapsayan bu çalışmanın örneklemini olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden tabakalı ve sistematik örnekleme yöntemine göre oluşturulmuştur. Bu örneklemin tabakalarını dört sınıf seviyesi için hazırlanmış dört ayrı dil ve anlatım ders kitabı oluşturur. Her bir kitabın içinde yer alan ünitelerden birer yazı seçilmiş; bunlar taranmış ve amaca uygun cümleler alınmıştır. Uygulanan bu sistem örnekleme yönteminin aynı zamanda sistematik olduğunu gösterir. Sınıf sınıf cümle sayıları ise şöyledir: 9. sınıftan 401, 10. sınıftan 558, 11. sınıftan 598 ve 12. sınıftan 409.

Çalışmanın verilerinin toplanması aşamasında doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek 2013: 217).

Doküman incelemesi belli başlı beş aşamada yapılabilir: (1) dokümanlara ulaşma, (2) orijinalliğin kontrolü, (3) dokümanları anlama, (4) veriyi analiz etme, (5) veriyi kullanma (Yıldırım ve Şimşek 2013: 223). Buna göre çalışma şöyle bir yol takip etmiştir:

1. Araştırmanın yazılı doküman üzerinden yapılmasına karar verildikten sonra MEB ortaöğretim dil ve anlatım ders kitapları hem basılı hem de elektronik olarak temin edilmiştir.

2. Ulaşılan dokümanların orijinalliği tespit edilmiş; kitapların MEB'e ilişkin olduğu kesinleştirilmiştir. Yani doküman güvenilirliği sağlanmıştır.

3. Araştırma sadece dokümana dayalı yürütüldüğü için bunlar belirli bir sistem içerisinde ve birbirleriyle karşılaştırmalı olarak etkin ve yorumlayıcı okumadan geçirilip çözümlenmiştir.

4. Araştırmada toplanan bu dokümanlar tek veri setini teşkil ettiğinden bunlar kapsamlı bir içerik analizine tabi tutulmuştur. Doküman olarak seçilen ders kitapları tek başlarına kullanılacaksa araştırmacılar bunları dört aşamada analiz edebilirler: (a) analize konu olan veriden örneklem seçme, (b) kategorilerin geliştirilmesi, (c) analiz biriminin saptanması ve (d) sayısallaştırma (Yıldırım ve Şimşek 2013: 227). Buna göre çalışmada veriler analiz edilirken şu basamaklar izlenmiştir:

a) Tüm doküman verisinin bir bütün olarak analize konu olması söz konusu olmadığından eldeki veri setinden bir örneklem oluşturulmuştur. Bu aşamada yukarıda izah edilen olasılık temelli, tabakalı ve sistematik örnekleme yöntemi kullanılmış; sonuçta 1966 cümle belirlenmiştir.

b) Örneklem belirlendikten sonra bunları analiz ederken hangi kategorilerden faydalanılacağı üzerinde durulmuş; öncelikle veriler inceleme konusu olan her bir eke göre tasnif edilmiştir. Sonraki aşamada eklerin sahip olduğu kendine has zaman ve görünüş görevlerine göre alt kategoriler oluşturulmuştur. Örneğin *-yor* ekinin incelenmesinde başlıca zaman ve görünüş kategorileri dikkate alınmış; sonra zaman üst kategorisi birincil zaman ve ikincil zaman olmak üzere iki alt kategoriye ayrılmıştır. İkincil zaman kategorisi kendi içinde tekrar dallanmış ve geniş zaman, *-miş'li geçmiş zaman* ve *-DI'lı geçmiş zaman* ulamları meydana gelmiştir. Aynı dallanma görünüş üst kategorisinde de olmuş ve sürme, bitmişlik ve bitmemişlik alt kategorileri oluşmuştur.

Bu kategorilerin bazıları alanyazın incelemesi sırasında oluşturulmuşsa da bir kısmı veri analizi esnasında ortaya çıkmıştır. Kategorilerin birbirini kapsamayacak şekilde ve birbirinden bağımsız olmasına dikkat edilmiştir. Veri içeriği iyi irdelendiği ve problem ile alt problemler belirlendiği için gereksiz ve yapay kategorilerin ortaya çıkmasının önü alınabilmiştir.

c) Analiz biriminin saptanması aşamasında karma birimler takip edilmiş; inceleme konusu olan eklerin doğrudan eklendikleri fiiller, bunların yüklem olduğu cümle ve yan cümleler ile bu cümlelerin anlamını daha iyi anlayabilmek için cümlenin de içinde yer aldığı paragraflar birer analiz birimi olarak ele alınmıştır. Ekin zaman ve görünüş işlevlerini belirlemede fiiller, cümle içindeki çeşitli yönlendiriciler (zarf, edat)

ve hatta cümlelerin kendisinin yeterli olmadığı durumlarda bağlam ve anlam açısından daha geniş bir bilgi imkânı veren paragrafa başvurulmuştur. Bu analiz birimlerinden hareketle bir önceki aşamada bahsedilen kategorilerin altındaki hücreler doldurulabilmiştir.

ç) Bu basamakta analiz sonucu ortaya çıkan veriler sayısal değerlerle ifade edilmiş, bunlar üzerinden grafik ve tablolar oluşturulup sonuçların ifadesinde görsellik sağlanmıştır. Sayısallaştırmada, söz konusu olan kategorilerde örneklerin var olup olmaması varsa sayısı ve kategori içindeki kapsadığı alan izah edilmeye çalışılmıştır.

Bulguların betimlenmesi hususu büyük önem taşır, çünkü araştırma sonuçlarının geçerliği bu betimlemelere dayandırılır. Bu amaçla ulaşılan bulgular şahsi görüş ve yorumlar karıştırılmadan sunulmuştur. Ancak bulgular sunulduktan sonra okuyucunun bulguları daha iyi anlaması amacıyla destekleyici yorum ve açıklamalar yapılmıştır.

Çalışmada örnekleme oluşturan 1966 cümle basit çekimde yüklemleştirici olarak aldıkları ekler göre öbek öbek ayrılmış daha sonra her öbekteki cümleler kendi aralarında alt alta sıralanmıştır. Sıralanan cümlelerin karşısındaki ilgili zaman ve görünüş kategorilerini oluşturan hücreler eklerin sahip olduğu özelliklere göre doldurulmuştur.

1.5. SINIRLILIKLAR

Çalışma MEB ortaöğretim dil ve anlatım ders kitaplarındaki *-DI*, *-mİş*, *-AcAk*, *-yor*, *-mAktA*, *-mAdA*, *-(A/I)r/-z* eklerinin zaman ve görünüş işlevleri ile sınırlı tutulmuştur. Kılınış, kip/kiplik gibi konulara kavramsal olarak değinilse de bunlar incelemede birer kategori olarak alınmamıştır. Ayrıca konu olarak üstteki eklerin basit çekimdeki işlevleri irdelenmiş; bunların birleşik ve katmerli çekimlerdeki vaziyetleri çalışma dışında tutulmuştur.

1.6. SAYILTILAR

a) Türkiye Türkçesinin zaman, görünüş ile kiplik görevlerini çeşitli biçim birimlerin işaretlemeleri ve dizilişleri ile taşıdığı,

b) *-DI*, *-mİş*, *-AcAk*, *-yor*, *-mAktA*, *-mAdA*, *-(A/I)r/-z* eklerinin yalnızca zaman göreviyle değil aynı zamanda hem görünüşhem de kiplik görevi/görevlerine sahip olduğu,

c) *-DI*, *-mİş*, *-AcAk*, *-yor*, *-mAktA*, *-mAdA*, *-(A/I)r/-z* eklerinin basit biçimde gösterdiği görevleri birleşik ya da katmerli biçimlerde göstermeyebileceği,

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırma probleminin kuramsal ya da kavramsal bir çerçevesini oluşturmak, araştırma deseninin amaca dönük ve kendi içinde tutarlı olması bakımından büyük önem taşır (Yıldırım ve Şimşek 2013: 94). Çalışmanın bu kısmında kuramsal ve kavramsal bir çerçeve oluşturulmaya çalışılacak; alanyazın taraması sonucunda elde edilen bilgiler ışığında genel olarak zaman, görünüş ve kip/kiplik kavramları üzerinde durulacaktır.

2.1. ZAMAN

Zaman kavramı felsefede çokça tartışılmış bir kavramdır. Üzerine yapılan tartışmalar neticesinde zamanın sadece şimdide var olduğu; geçmişin geçip gitmiş ve sadece zihinlerimizde silik izler bırakmış gerçeklikler olduğu ve gelecek denen şeyin ise henüz gerçekleşmediği için aslında olmadığı gibi fikirler ortaya atılmıştır. Bunun yanında fizik alanındaki yeni kuramlarla birlikte zaman kavramı üzerinde tartışmalar dallanmıştır. Zamanın gerçekten var olup olmadığı, zaman yolculuğunun imkânı ve zamanın göreceliği gibi konular tartışılmıştır.

Einstein “Zaman nedir?” sorusuna “Değişimin ya da sürenin ölçümü.” diye cevap veren felsefeciye “Ama kim için?” diyerek itiraz etmiştir. Görelilik teorisi klasik mutlak zaman anlayışını paramparça etmiş; zaman genişlemesi kavramını ortaya çıkarmıştır. Einstein’ın görelilik teorisi yalnızca zamanın çarpık olduğu anlamına gelmez, aynı zamanda kendi üzerine katlanabileceğini söyler.

Zamanı tanımlamak, zamanı tanımlamak için arka plan tanımlarını, döngüsel tanımlara düşmeksizin tanımlamak demektir. Örneğin, “Zaman değişimdir.” ve “Zaman içinde olan değişimdir.”. Wittgenstein dili eleştirir. Zamanla ilgili hiçbir sorun yoktur, der. Yalnızca sözsel bazı sorunlar vardır (Moseley 2013: 289). Bunun sebebi de dili dil ile anlatıyor olmamızdır.

Aristoteles için zaman yalnız değişimi gözlemlerken saydığımız bir şey değil, saymamızı olanaklı kılan “değişim içindeki bir şey”dir. Bu, doğa bilimleri alanında kullanılan fiziksel zaman anlayışlarının temelidir. Isaac Newton zamanın değişimden, hatta evrenden bağımsız olduğunu ileri sürerken Einstein zamanın ilerlemesinin gözlemciye görel olduğunu izah ediyordu. Bunun anlamı şudur: Saatin tik takları saatin kendisinin ne kadar hızlı hareket ettiğine bağlıdır. Saati takmış olan kişi ne kadar hızlı gidiyorsa, zaman öteki gözlemcilere göre daha yavaş ilerlemektedir (Moseley 2013: 289).

Zamanın anlaşılması için değişim algıları üzerinde durulması gerekir. Bu, değişimin yokluğunun zamanın yokluğu anlamına geldiğini mi gösterir? Zaman algılaması yoksa zaman hâlâ var olmaya devam etmekte midir? Bradley hayır der, zaman tanımlanabilir ve gerçek değildir. Augustinus zaman yalnızca zihinsel ve psikolojik olarak görürken(deneyimler gerçekten de silinemez bir iç "saat"imiz olduğunu gösteriyor), Kant zamanın bilincin zorunlu bir deneyimi olduğunu, bu kategoriye dünyanın üzerine bizim yerleştirdiğimizi belirtir. Her ikisi de zamanın nesnel olmaktansa psikolojik olduğunda hemfikirdir: Zaman parmağımızla işaret edip "işte zaman" diyebileceğimiz bir şeyden ziyade bir iç deneyimdir. Bergson'a göre biz zamanın geçişi karşısında pasif nesnelere olmadığımızı, zaman içinde yaşadığımızı, bunun da la duree'nin (sürenin) fenomenolojik biçimde incelenmesini gündeme getirdiğini söyler.

Elbette değişim bilincimiz, zamanı anlayış tarzımızla bağlantılıdır. Bu yüzden bazen başka zamanlara göre zaman daha hızlı akıyor gibi görünür. Ama ardından bir şeyin geçmekte olduğunu fark ederiz. Bu da bizi bilimcilerin fiziksel zamanına geri götürür. Bunun aracılığıyla hem yürüyüşümüzü hem de başka şeylerin zaman içinde değişimini ölçebiliriz (Moseley 2013: 290).

"Geçmiş ve gelecek gerçek midir?" gibi sorular üzerine bazı filozoflar "Yalnızca şimdiki an gerçektir, çünkü sadece onu deneyimlemekteyiz." cevabını vermişlerdir. Bu, geçmişin geleceğin anlamlı bir biçimde var olmadığını ve dolayısıyla onlar hakkında fazla konuşacak bir şeyimiz olmadığını gösterir; ayrı bir kategori olarak ya da geçmişin "bir zamanlar gerçek" olduğunu, geleceğin ise "gerçek olmayı beklediğini". Her ikisinin de anlamı geçmiş ve geleceğin gerçek olmadığıdır.

Felsefede zaman konusu uzun uzadıya tartışılmaktadır. Özetlemek gerekirse; zamanı düşünmek, dört boyutlu bir nesneyi kafamızda canlandırmak gibidir: özü itibarıyla kaygan bir süreç(Moseley 2013: 291).

Dilbilimde ise zaman ikiye ayrılmıştır: (1) Gerçek zaman (*time*), (2) gramatikal/dillik zaman (*tense*).

Gerçek zaman içinde bulunduğumuz, akıp giden ve bölünemeyen bir bütünlük arz eder. Hareket kavramıyla sıkı ilişki içindedir. Hareket olmasaydı gerçek zaman algılanamazdı.

Madde için hayyiz (*etendue*) ne ise, hareket içinde zaman aynı hükümdedir. Zira hareket bir "önceki" bir de "sonraki" durum veya durumları zaruri kılar. "önce" ile "sonra" ise zaman kavramına girdiğine göre, zaman; varlıkların bunlar arasında

alacağı bütün durumları kucaklar (Bilgegil 2009: 256). Bu bütün durumları kucaklama özelliği zamanı algılamada ve ifadede zorluklar meydana getirmiştir.

Smith'e (2005: 420) göre uzay gibi gerçek zaman basit yapıda uzaya benzer sınırlanmamış tek bir boyuttur. Uzay gibi gerçek zaman da yerleşim için belirli bir sınır ya da yönlendirici bir nokta gerektirir (Benzer 2012: 10).

Varlık (özne) ve eyleminin (yüklem) en genel niteliği ise, eylemin biçimidir; özne, eylemi belirli bir biçimde gerçekleştirmiştir. Eylemin gerçekleşme biçimi, cümlelerde, şekil çekimli yüklemeler veya zarflarla ifade edilir. Varlığın genel var oluş eyleminden her türlü özel eylemine kadar, varlıktaki değişikliğin adı "zaman"dır. Zaman, saymaca bir kavramdır ve varlıklar dünyasından çıkmış varlıktaki ve mekândaki değişikliklerin adı olarak doğmuştur. Bu yüzden, cümlelerde zaman, eylemin gerçekleşme biçimi kadar önemlidir (Karaağaç 2012: 107). Bu zamanı varlıktaki ve mekândaki değişimin adı olarak ifade etmektedir. Zamanı mekândan bağımsız olarak düşünmek oldukça zordur. Değişimin sıralı oluşu ve madde üzerinde gerçekleşmesi, bu sıralı oluşun zaman olarak algılanmasına neden olmaktadır.

Varlıkbilimsel (ontolojik) zamanı gramatikleştirerek dilsel bir olgu hâline getirme süreci, üç boyutlu ve deneyimsel bir olguyu, tek boyutlu ve sembolik bir olguya dönüştürme işidir (Demir 2013: 2).

Fiil zamanı gerçek zamanın insan zihninde oluşumunun dile yansımaları sonucu ortaya çıkan dilbilgisi sınıflamasıdır. Fiil zamanı gerçek zamanda gerçekleşen vakanın ya da durumun başı ve sonu belli olmayan zaman çizgisinin neresinde gerçekleştiğini bildiren bir dilbilgisi sınıfıdır (Benzer 2012: 23). Bu sınıfın konuşma anı ile bağlanması için fiil zamanı dil bilgisinin araçlarını kullanır; fiil zamanının sınırları önceden tayin edilmiş ve gerçek zamana göre daha belirlidir. Gerçek zamanın olgusal yayılmışlığı ve genişliği onun dil ile sınırlandırılması mecburiyetini doğurur.

Uzun'a (1998: 110) göre gerçek zaman insana ait algılayışı fiil zamanı ise dile ait algılayışı yansıtması ile birbirinden ayrılır. Burada insana ait algılayışla dil mantığının algılayışı farklı olarak ele alınmıştır. Dili insandan bağımsız düşünmek ne kadar mümkündür, bu tartışmaya açık bir konudur.

Dilbilgisel zaman alabildiğine geniş olan zaman içerisinde morfolojik unsurlarla yapılan işaretlemelerden ibarettir. Dilbilgisel anlamda zaman fiilin meydana geldiği, işin oluşun veya durumun gerçekleştiği süreyi gösteren dilsel kategoridir. İngilizcede dilbilgisel zaman anlamındaki *tense* kelimesinden istifade ederek anlatırsak tense zaman anlamının yanında *lax* ve *relax* gevşek, yayılmış, "rahat" kelimelerinin zıddı olarak

gerginlik, sıkışıklık anlamına da gelen bir kelimedir (Demirci 2013: 46). Gevşek, rahat olarak nitelendirilebilecek zaman, çeşitli dillik enstrümanlar ile sıkıştırılır ve öylece dilde ifadesini bulur. Bu durum gerçekte çok geniş olan ses gerçeğinin sınırlı perde, ton ve titreşim aralıklarına sıkıştırılarak müzikte kullanılmasına benzetilebilir.

Gramatikal zaman ontolojik zaman kadar karmaşık değildir; olayların sırasını belirlemek için çeşitli dilbilgisi öğeleri üzerine kodlanır. Gerçekte tecrübe edilen zaman ontolojik zamandır; gramatikal zaman, ontolojik zamanda tecrübe edilenlerin sırasını göstermek için kullanılır. Bu sıra her zaman ontolojik zamanı yansıtmayabilir (Demir 2008: 35). Gramatikal zaman kişinin öznel durumuyla yakından ilgilidir. İnsan olayların gerçekleştiği zamanı beyninde tekrar tekrar hatırlamak suretiyle işleyerek o zamana farklı yorumlar getirebilir. Bunun sonucunda olayların meydana geliş sırası gerçekte olduğundan çok farklı şekilde gramatikal zamanda yansımaları bulur.

Vardar'da (2007) zaman (Alm. *tempus*, *zeitorm*. Fr. *temps*. İng. *tense*) maddesi dâhilinde zamanın “eyleme bağlı olarak gerçek ya da doğal sürenin çeşitli dilbilgisel bölümlerini belirten ulam ve bu ulama bağlı olarak ortaya çıkan alt ulamlardan her biri” şeklinde tarifine yer verilmektedir.

Gerçek zamanda meydana gelen olayları ifade edebilmemiz için onları çeşitli araçlar vasıtasıyla işaretlememiz gerekir. Bu işaretler o olayın yaşandığı zamandaki başka herhangi bir nesne veya başka bir olay olabilir. Buna örnek olarak evlilik veya nişan olayını işaretleyen, bize o anı hatırlatan yüzük, davetiye, şeker, elbise vb. gibi eşya gösterilebilir. Bu eşyalar artık kendi doğal anlamlarının dışında tamamen farklı yeni birer görev kazanmışlar; kültürel bağlam içinde gerçekleşen iletişim ortamında birer anlam taşıyıcı işaret olmuşlardır. Ama evrendeki olay ve olguların her birini böyle çok da kullanışlı olmayan işaretlerle karşılamak ve hatta zaman gibi karmaşık bir gerçekliği ifade etmek mümkün değildir. Bu aşamada doğal ve ideal iletişim aracı olarak dil devreye girer ve standardize edilmiş işaretler vasıtasıyla zaman çizgisi üzerinde düğümler atmamıza imkân verir. Dildeki bu araçların da teorik olarak binlerce yılda gramatikalleşme sürecinden geçerek oluşmuş nesnelere olduğu düşünüldüğünde günümüzde halen kullanılan ve zamanı “ilkel” olarak ifade eden eşyanın işlevi daha iyi anlaşılabilir.

Gerçek zaman yaşanılan zaman olup fiil zamanı yaşanılan bu zamanın dilde ifade bulmuş biçimidir (Benzer 2012: 11). Kısaca söylemek gerekirse time-tense ilişkisi deniz damla ilişkisine benzer (Demirci 2013: 47).

Comrie'ye göre fiil zamanı üç zaman arasında karşılıklı etkileşim ile oluşmuştur; (1) konuşma anı,(2) gönderme zamanı ve vaka ve durumun gerçekleşmesi ile oluşan (3) vakanın gerçek zamanı. Yazar fiil zamanını mutlak ve görelî olmak üzere ikiye ayırır. Mutlak ve görelî olarak fiil zamanları arasındaki ayrımı ise konuşma anının merkez noktaya alınıp alınmamasına göre yapmıştır.

Zaman, olayların zaman çizgisinde belirlenmelerini, yani lokalize edilmelerini ifade eden bir kavramdır. Olayların zaman çizgisinde belirlenmesi, prensipte konuşma anı temel alınarak yapılmakta ve böylece “mutlak zaman” (*absolute tense*) anlamında üç temel zaman diliminden bahsedilmektedir; (1) geçmiş zaman, (2) şimdiki zaman ve (3) gelecek zaman (Aydemir 2010: 9).

Uzun (2004) göreceli zamanın, mutlak zamana göre zaman eksenine yerleşen zaman olduğunu ifade etmiştir. Göreceli zaman genellikle yardımcı cümlelerde yer alır ve ana cümlenin yüklemine kodlanan mutlak zamana göre değer kazanır (Demir 2008: 36).

Comrie'ye (1985) göre; olayların zaman çizgisinde belirlenmesinde, öncelikle iki temel parametre önemli rol oynamaktadır: (1) Konuşma anı (K noktası) ve olayın oluş süreci itibariyle zaman çizgisindeki yerini gösteren (2) belirleme noktası (B noktası). Bir dilde zaman sistemini betimlemek için, bu iki parametre temel referans noktaları olarak alınmakta ve buna göre üç zaman diliminden söz edilmektedir. (Aydemir 2010: 14). Olayların geçmiş zamanda, şimdiki zamanda ya da gelecek zamanda belirlenmesi ise, yüklemleştirciler aracılığıyla yapılmaktadır.

2.2. DEİKTİK ZAMAN ve ANAFORİK ZAMAN

Dilbilgisel anlamda zaman (*tempus*) “gösterimsel bir kategori” (*a deictic category*) olarak durumları, oluşları, hareketleri, olguları, kısaca olayları zaman çizgisinde belirlemeyi, yani onları zaman çizgisinde lokalize etmeyi ifade eden bir kavramdır (Aydemir 2010: 14).

Comrie’ye (1985: 14) göre varlığı, bir referans noktası ile ilişkilendiren sistemlere gösterime dayalı/deiktik sistem denir. Deiktik sistemin işleyiş mantığı, herhangi bir konuşma durumuna işaret etmek üzere “bura ve şimdi”nin merkez alınmasıdır (Demir 2013: 2).

Comrie’ye (1985: 16) göre gramatikal zaman, birincil deiktik merkez olan “bura ve şimdi”ye göre konumlandığı, söz gelimi bura ve şimdiye göre geçmiş, bura ve şimdiye göre gelecek ya da bura ve şimdi ile eş zamanlı olarak belirlendiği için deiktik bir işleyişe sahiptir. Eylem zamanını belirlemek için ölçü alınan temel deiktik merkez “bura ve şimdi” olmasına karşın, bağlamın belirlediği ikincil bir “referans noktası” da gösterim merkezi olarak alınabilir.

Dilde var olan bütün zamanlar deiktik bir yaklaşımla, “bura ve şimdi” ya da “bura ve şimdi”yi temsil eden ikincil bir nokta referans alınarak belirlenmemektedir. Bazı zamanlar deiktik sistemin sınırlarını zorlamakta, bu sistemle incelenmeye uygun olmadıklarını veya sistemin dışında kaldıklarını, Türkiye Türkçesinden hareketle zaman kayması, anlam kayması vb. kavramsal çerçevesi net olmayan terminolojilerle adlandırılarak da ima etmektedir. Bu tür zamanlar “bura ve şimdi” ya da onu temsil eden ikinci bir noktaya atıfla konumlanamamaktadır (Demir 2013: 3).

Gösterimsel/deiktik kategorinin dışında olan zamanların ifadesini sağlayan sistem, anaforik sistem olarak isimlendirilmektedir. Anaforik sistem Demir (2013: 3) tarafından gramatikal zamanın, deiktik yöntemle açıklanamayan zamansal olguların ne tür bir yöntemle çözülebileceği sorusunun cevaplanması noktasında deiktik sisteme alternatif olarak gösterilmektedir.

Biçimbirimler işaretli (*marked*) veya işaretsiz (*unmarked*) olarak zaman ve görünüş kategorilerinde işlev görürler. Anaforik sistem, biçimbirimlerin işaretsiz olarak işlev gördüğü zaman anlatımlarında çalışır. Anaforik ilişkinin kurulmasında bağlam, biçimbirimlerin semantik tabanı üzerinde belirleyici görev üstlenir.

Bağlam, bir biçimbirimin semantik yapısında var olan bir özelliği ortaya çıkaran, hazırlayıcı, tetikleyici, tipikleştirici bir ögedir. Bağlam-işlev ilişkisi belirli bir semantik temel ekseninde gelişir, rastgele değildir. Bir biçimbirimin semantik içeriği a ve b

niteliklerini aynı anda bulundurabilir. a niteliği, b niteliğine göre daha baskın ve birincil olabilir, ancak belli bağlamsal koşullar, b niteliğinin ortaya çıkabilmesini de tetikleyebilir. Bu, b niteliğine kaynaklık eden temel değer bağlamsal koşullar olduğu anlamına gelmez, ancak b niteliğinin o bağlamla uyumlu ya da o bağlamda verimli olduğunu gösterir (Demir 2013: 3). Yani bağlam bir şeyin ne olduğunu anlamamızda rol alırken aynı zamanda bir şeyin ne olmadığını da anlatır.

Anaforik ilişki iki ayrı bağlamsal çevreden alınan bilgilerle kurulur: (1) Dil içi (*linguistik*) ögeler, (2) Dil dışı (*ekstra linguistik*) ögeler.

Dil içi ögeler; zaman zarfları, tarih bildiren sözler ya da söz grupları, önceki veya sonraki cümlelerde yer alan gramatikal ya da sözlüksel zaman bildiricileri.

Dil dışı ögeler; konuşma anına ait objelerle oluşturulan “anaforik bir dekor” ve mental unsurlar (Demir 2013: 8).

Dilbilgisel zaman (1) deiktik ve (2) deiktik olmayan zaman olarak ikiye ayrılır. Deiktik zaman iki gösterim merkezi üzerinden verilir: (1) Birincil deiktik merkez, (2) ikincil deiktik merkez (referans noktası). Birincil deiktik merkez konuşma anını esas alan “bura ve şimdi”dir. İkincil merkez ise “bura ve şimdi”yi esas alan ikincil bir referans noktasıdır. Öte yandan deiktik olmayan zamanlar, dilbilgisel zaman içerisinde anaforik sistem vasıtasıyla ifade edilirler. Bunları örneklendirmek gerekirse:

1.1. “Adam **gelecek**.” cümlesinde birincil deiktik merkez yani “bura ve şimdi”, zaman ifadesinde esas alınmıştır.

1.2. “Adam yarın akşam saat altıda **gelmiş olacak**.” cümlesinde ikincil merkez yani “bura ve şimdi”yi esas alan ikincil bir referans noktası (yarın akşam saat altı) esas alınmıştır. Böylece eylem zamanı, konuşma anına göre gelecekte, ancak “yarın akşam saat altı”ya göre geçmişte konumlanır. Bu ifade koyu yazılı katmerli biçim vasıtasıyla verilmektedir.

2. “Adam yarın akşam saat altıda **geliyor**.” Cümlesinde ise deiktik olmayan bir zaman kullanımı söz konusudur. Kalın harflerle yazılmış olan basit biçimbirim “geçmiş”i işaretli (*unmarked/-*) olarak ifade edebilme işlevine (-geçmiş) ve uygun semantik tabana sahip bir ektir. Burada anaforik ilişki devreye girmektedir. Cümledeki “yarın akşam saat altıda” sözcük grubu ise dil içi bağlamsal özelliği yansıtmaktadır.

2.3. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE FİİL ZAMANI DİLİMLERİ

2.3.1. Geçmiş Zaman

Bu zaman dilimi konuşma anından önceki vaka ve durumlar için kullanılır. Etkinlik bitmiş ve devam etmemektedir. Türkiye Türkçesinde geçmiş zamanı anlatabilmek için çeşitli anlam farklılıkları ile birbirinden ayrılan iki ek kullanılmaktadır: *-DI* ve *-mİş*.

2.3.2. Şimdiki Zaman

Konuşma anında devam eden vaka ve durumlara atıfta bulunmak için kullanılan zaman dilimidir. Bugün kullanılan ve “*yorı-*” fiilinden gelen *-(I)yor* eki on dördüncü yüzyılda ilk defa Ahmet Fakih’in *Çarhname*'sinde geçmiştir (Benzer 2012: 28).

Türkiye Türkçesinde şimdiki zamanı karşılayan üç ek vardır: *-(I)yor*, *-mAktA*, *-mAdA*. Konuşma anını atıfta bulunan şimdiki zamanın en tipik özelliği gerçek zamanda çok uzun bir süreci kapsamasıdır. Şimdiki zaman şimdiki andan önce başlayıp şimdiki anın ötesinde devam edebilir.

2.3.3. Gelecek Zaman

Gelecek zaman vaka ve durumun konuşma anından sonraki bir zaman diliminde gerçekleşeceğini bildirir. Türkiye Türkçesinde bu zamanın ifadesinde *-AcAk* eki kullanılır.

Bu ek ile gelecekte gerçekleşecek düşünceler ya da ileriye yönelik tasarılar dilekler anlatılır. Bu tasarı ve dilekler kendi içinde yoğun bir niyet anlamı da taşır.

2.3.4. Geniş Zaman

Türkiye Türkçesinde zaman kavramı yabancı dillerin aksine geçmiş, şimdi ve gelecek bölümlenmesinin dışına çıkmış bu bölümlemeye geniş zaman dilimi de eklenmiştir. Bu dörtlü ayrım Türkiye Türkçesi üzerine yazılan 20. yüzyıl geleneksel dil bilgisi kitaplarında görülmektedir.

Türkçede uzun yıllar şimdiki zaman ile geniş zaman için aynı ekler kullanılmıştır. Eski Türkçe döneminde bu durum net bir şekilde görülmektedir. Hatta günümüz Türk lehçelerinden Azericede bizdeki *-(I)yor* eki yoktur. Onun yerine *-Ir* eki kullanılır. Bu ekin geniş zaman eki *-Ar* ile organik bir bağı olduğu ise hemen anlaşılmaktadır.

Geniş zaman kavramı günümüzde de birçok dilde yoktur. Fransızcada şimdiki, geçmiş ve gelecek olmak üzere üç esas zaman vardır. Türkiye Türkçesindeki gibi dünü bugünü ve yarını içeren bir geniş zaman biçimi yoktur (Benzer 2012: 29).

Geniş zaman kavramı konuşma anından önce başlamış olup konuşma anından sonra da devam edecek vaka ve durumlar için kullanılır. Geniş zaman kavramı her üç zaman arasında gidip gelen bir oynaklığa sahiptir.

Ayrıca Türkiye Türkçesinde geniş zaman olarak adlandırılan dilbilimde *aorist* olarak geçen zaman dilimi ile genel yargılar kanunlar kurallar deyimler ve atasözleri ile ilmi makaleler değişmez gerçekler aktarılır. “Dünya kendi yörüngesinde bir turu 365 günde tamamlar.” ve “Damlaya damlaya göl olur.” ifadelerinde olduğu gibi.

Türkiye Türkçesinde bu zamanı ifade için olumlu cümlelerde *-(A/I)r*, olumsuz cümlelerde ise *-z* ekleri kullanılmaktadır. *-mA-* olumsuzluk ekinde sonra *-z* olarak gelen ek, Orhun Türkçesi döneminden beri günümüze kadar kullanılagelmiş bir ektir. Bugün birçok Türk lehçesinde de işlevini sürdürmektedir.

2.4. EKLERİN FARKLI ZAMANLARDA KULLANIMI

Türkiye Türkçesinde belli bir zamana atfedilen ekler farklı zaman dilimlerine de atıfta bulunabilmektedir. Bu durum eklerin doğal bir işlevidir. Konu Türkiye Türkçesinde kaynak kitaplarda farklı bölümler içinde yer almıştır. Bu çalışmada ise konuya eklerin farklı zaman dilimlerinde kullanılması adı altında yer verilmektedir.

Demir’e (2013: 3-4) göre dilde var olan bütün zamanlar deiktik bir yaklaşımla, “bura ve şimdi” ya da “bura ve şimdi”yi temsil eden ikincil bir nokta referans alınarak belirlenmemektedir.

Bazı zamanlar deiktik sistemin sınırlarını zorlamakta, bu sistemle incelenmeye uygun olmadıklarını veya sistemin dışında kaldıklarını, Türkiye Türkçesinden hareketle zaman kayması, anlam kayması vb. kavramsal çerçevesi net olmayan terminolojilerle adlandırılarak da ima etmektedir. Bu tür zamanlar “bura ve şimdi” ya da onu temsil eden ikinci bir noktaya atıfla konumlanamamaktadır. Bu tür yanılsamaların çoğu, bu kullanımların oluşturduğu stilistik etkiden kaynaklanmaktadır.

Gramatikal zamanın, deiktik yöntemle açıklanamayan zamansal olguları da içermesi, sözü edilen dilsel olguların ne tür bir yöntemle çözülebileceği sorusunu yüzleşilmesi gereken bir durum hâline getirmektedir. Bu tür olgular, deiktik sisteme alternatif olarak anaforik sistem çerçevesinde incelenmelidir (Demir 2013: 3-4).

Konu dil bilgisi kitaplarında eylemlerde zaman ve anlam kayması (Dizdaroğlu 1976: 178), eylem kiplerinde anlam kayması (Gencan 1979: 374), kiplerin birbirinin yerine kullanılması (Koç 1996: 360) ile ders kitaplarında da fiilde anlam (zaman) kayması (komisyon 2007: 178) biçiminde yer almaktadır.

Kullanılan bu adlandırmalar (zaman kayması gibi) bilginin öğretimi aşamasında hem öğrenciye hem de öğreticiye büyük zorluk çıkarmaktadır. Ayrıca Karahan'a (1999: 54) göre konunun sınıflandırılması da dil bilgisi kitaplarında eksik olarak yer almaktadır. Yazara göre söz gelişi "Türkçenin geçmiş zamanı karşılamak için ne gibi imkânlar vardır?" sorusunun cevabı dil bilgisi kitaplarında bulunmamaktadır. Eklerin farklı zamanlara gönderimini yadsıyan klasik dil bilgisi tanımları Bull (1960) tarafından da eleştirilmiştir (Benzer 2012: 31).

Çalışmanın dokümanını oluşturan MEB ortaöğretim dil ve anlatım ders kitapları incelendiğinde de zamanın ele alınışında; zaman eklerinin ve bunlardaki işlev çeşitliliğinin kavratılmasında geleneksel bakış açısından kaynaklanan eksiklikler olduğu tespit edilmiştir. Örneğin;

Dokuzuncu sınıf dil ve anlatım ders kitabında III. üniteden (Ses Bilgisi ve Telaffuz) sonra biçimbilgisi ve bu başlık altında yer alması gereken Türkçede ekler konusu atlanarak V. üniteye (Cümle Bilgisine) geçilmiştir. V. ünite dâhilinde bildirdikleri kiplere göre cümleler, (1) haber cümleleri, (2) dilek-istek cümleleri olarak iki alt başlığa ayrılmıştır. Bunlardan birinci başlık altında (ilgili sayfalar 105-108) zaman, haber, dün, bugün, yarın gibi kavramlar üzerinde durulmuş; öğrencilerden "Kıskanç" şiirindeki "haber kipi" ve "dilek kipi" görevindeki eklerin bulunması istenmiştir. Burada kip ve zaman kavramlarının karıştırıldığı görülmektedir.

Türkçede fiile gelen basit çekim ekleri konusunun MEB'in onuncu, on birinci ve on ikinci sınıflar için yayımladığı dil ve anlatım ders kitaplarında yer almadığı tespit edilmiştir. Dokuzuncu sınıf dil ve anlatım ders kitabında üstte anlatıldığı üzere yanlış bir şekilde ve toplamda sadece yedi sayfada işlenen bu konuya, üst sınıflar için yayımlanan dil ve anlatım ders kitaplarında hiç yer verilmemesi, bir yandan milli eğitimin "Türkçenin doğru, güzel ve etkili kullanımı" hedefine ulaşılma ihtimalini zayıflatırken öbür yandan da günümüz eğitim anlayışları açısından bir eksiklik oluşturmaktadır. Olması gereken, spiral eğitim desenine göre alt sınıflarda değinilen bir konuya sonraki yıllarda eklemeler ve açıklamalar getirmektir.

Zaman ve kip yalnız belli kalıp ve eklerle sınırlanmaz. Dil, mantığa bağlı olarak "yapılmış bitmiş" bir varlık değil, psikolojiye bağlı bir "etkinlik" olduğu, yapı ekleri tek

bir işe uygun birer alet sayılmadığı ve bir ek birçok görevle yüklenebildiği için, dil bilgisinde şekillere kölecesine bağlı kalmak, dilin ruha bağlı kıvraklığını anlamamış olmak demektir (Dilaçar 1973: 171).

2011 yılında yayımlanan “Dil ve Anlatım Dersi 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Öğretim Programı”nda, 73’ü 9. sınıf, 124’ü 10. sınıf, 113’ü 11. sınıf, 135’i 12. sınıf için olmak üzere 445 kazanım, üniteler dâhilinde ve tablolar halinde verilmiş; izah edilmiştir. 9. sınıf dil ve anlatım ders kitabının V. ünitesindeki (Cümle Bilgisi) kazanım sayısı ise 16’dır. “Bildirdikleri Kiplere Göre Cümleler” başlığı için 11 kazanım yazılmış; bunların altısı “haber ve dilek kiplerinde soru, olumluluk-olumsuzluk” konusu dâhilindedir. Bizi ilgilendiren kısım ise “Haber Cümleleri ve Dilek-İstek Cümleleri” başlığı altındadır ve Türkçe için önemi yukarıda ifade edilen bu konu için yazılmış kazanım sayısı yalnızca beştir. Yani 445’te 5. Bu basit oran bile mevzunun öneminin program yazarlarınca anlaşılmadığını ortaya koymaktadır.

Çalışmanın konularından birini teşkil eden görünüş hususuna dil ve anlatım kitaplarında hiç yer verilmemesi ise ancak bu konunun öneminin tam olarak bilinmemesi gerçeğiyle açıklanabilir. Çalışmanın amaçlarından biri de görünüş konusuna akademik düzeyde ilgi çekmek ve en azından sonraki yıllarda okutulacak olan ders kitaplarında ve öğretim programlarında bu konuya yer verilmesini sağlamaktır.

Yeniden zaman kayması hususuna dönecek olursak; bu konu, kullanımda iki farklı sebebe bağlı olabildiğini görürüz. Bunlardan birincisi kullanım bilgisi (*pragmatics*) olup mevcut dünya bilgisi ile okuyucunun ya da dinleyicinin etkin farklı zaman dilimine atıfta bulunduğunu anlaması ile gerçekleşir. İkincisi ise bağlam olup cümlenin öncesinde verilen bilgi ışığında konuşucu ya da dinleyicinin vakanın geçmişte şimdide ya da gelecekte olabileceğini yorumlanmasıdır mevcut cümlenin zamanı bir önceki cümlenin anlamından hareketle yorumlanır (Benzer 2012: 32).

Eklerin farklı zamanlarda kullanımı Türkiye Türkçesi için bir zenginlik olarak görülmelidir. Konuşucu bir ek ile zamanın yanında kip ve görünüş gibi bilgileri de dinleyiciye aktarabilir.

2.5. FİİL ZAMANI ile GÖRÜNÜŞ İLİŞKİSİ

Görünüş ve fiil zamanı,zaman kavramını dil düzeyinde anlamada birbirini tamamlayan iki farklı dilbilgisi sınıflamasıdır. Fiil zamanıyla gerçek zamandaki vaka ve durumun nokta ya da süreç olarak yer alması söz konusu olurken görünüş kavramında ise nokta ya da sürecin gerçek zaman üzerindeki yayılım tarzı söz konusudur.

Uzun'a (1998: 110) göre fiil zamanı yüklem anlattığı vakanın gerçek zamanda bulunduğu konumu dilbilgisine yerleştirirken; görünüş vakanın gerçek zaman boyutuna yerleşme biçimini gösterir. Söz gelişi bir vaka geçmişte gerçekleşmekle geçmiş zamana ait olur; fakat bu vakanın geçmişte anlık olarak mı yoksa süremde mi gerçekleştiğini görünüş belirler.

Akcan'a (2005: 9) göre zaman ve görünüş birbirinden ayrılmaz kavramlardır ve bir olayı iç biçiminden öbürü ise dışarıdan görerek birbirlerini tamamlarlar; görünüş yalnızca fiil ile ilgili değil cümle içi yönlendiriciler ile ilgilidir. Zaman ve görünüş birbirine yakın iki kavram olmakla birlikte görünüş zamandan daha ön sırada bir belirleyici olarak yer almaktadır. Yine sıklıkla savunulan görüşe göre dil öğreniminin çok erken dönemlerinde sözlüğe dayalı görünüş bilgisi mevcuttur ve çocuklar eylem sınıflarına duyarlıdır.

Genel kanının aksine çocuklarda dil gelişimi doğumdan sonraki aylarda değil; anne karnında son üç aylık dönemde işitme organlarının gelişiminin tamamlandığı dönemde başlar. Bebek, doğduğu andan itibaren ana dilinin seslerini büyük bir hızla tanır ve bunları diğer seslerden ayırt eder. Bebek, beyninde bir dil aygıtıyla doğar denebilir. Dil gelişimi esnasında zaman ve görünüş kavramlarının ifadesi uzun süreli belleğin gelişimiyle bağlantılıdır. Çünkü biz geleceği ve geçmişi belleğimizde depolarız ve yeri geldiğinde bilgileri geri çağırarak dille ifade ederiz.

Görünüş ve fiil zamanı gerçek zaman ile ilgilidir fiil zamanı durumların gönderme zamanına yerleşip yerleşmediğini gösterici zamandan sonra mı aynı anda mı yoksa önce mi olabilirliğini gösterir (Benzer 2012: 36).

Olsen'e (1994: 6) göre; geçmiş, şimdi ya da gelecek zamanın seçimi merkez ile ilgili olarak yerleşen durumun gerçek zaman göndermesine dayanır. Görünüş, durumların iç zamanına bakar; durumun zamana ait yerleşim yerinden bağımsızdır.

Smith'e (1991) göre bazı dillerde görünüş ve fiil zamanı arasındaki ayrım hem biçim bilgisine hem de anlama dayalıdır; çünkü dil bilgisine dayalı görünüş ve fiil zamanı ayrı ayrı ekler tarafından işaretlenir. Türkiye Türkçesinde bu işaretleme fiile gelen ekler vasıtasıyla yapılmaktadır. Fiil, zaman ekleriyle basit çekime giriyorsa bu ekler hem zaman hem görünüş hem de kip/kipliği aynı anda ifade edebilir. Basit çekim dışında birleşik ve katmerli çekimlerde görünüş, zaman ve kip/kiplik ifadesi çekime giren ekler arasında paylaşılarak yapılabilir. Bu durumda eklerin birleşerek oluşturduğu yeni biçimler ve eklerin eklenme sırası görev dağılımını belirlemede ayırt edici özellik olarak karşımıza çıkar.

Johanson (1994), Türkiye Türkçesi için gramatikal zamanı görünüş kategorisiyle birlikte düşünür (*aspektotempora*). Bir eylem, zaman dilimine, konuşma zamanı ve eylem zamanı arasındaki ilişkiye göre; geçmiş/sonlanmış (*anterior*), hal/sonlanmamış (*non-anterior*) ve gelecek (*prospective*) biçiminde ve öncelik,eşzamanlılık ve sonralık ilişkileriyle ve arasınırlılık (*intraterminality*), artsınırlılık (*postterminality*), öngörülülük (*prospectivity*)görünüşlerinden biriyle yorumlanarak yerleşir. Böylece eylem belirli bir görünüş-zamanla açığa çıkmış olur (Demir 2008: 36). Görünüş ve birbirini tamamlayan iki unsurdur. Biri olmadan diğzerinin bilgisi eksik kalır.

2.6. FİİL ZAMANI ile KİP/KİPLİK İLİŞKİSİ

Lyons'a (1983:284) göre zaman görünüş ve kip/kiplik İngilizce yanında birçok dilde de kaynaşır(Benzer 2012: 34). Bunun sebebi bir ölçüde kimi kavramların kip/kiplik, görünüş ya da süre yönünden sınıflandırılabilmesidir. Bu üç sınıftan hiç biri insan dili için esas değildir ve diller zaman, kip/kiplik ve görünüş kavramlarını kümeleme ya da birbirinden ayırma yönünde farklılık gösterirler. Örneğin Rusçada görünüşü ifade eden ayrı ekler varken Türkiye Türkçesinde basit yapıda bu özellikler bir ek üzerinden verilir. İngilizcede ise bunların ifadesi için sentaktik yollara başvurulur.

Zamanın, pek çok olgu ile olduğu gibi emirle ilişkisi de kaçınılmazdır.Türkiye Türkçesinde isteme kipliğini ifadede en çok kullanılan (belki de bu yüzde 2. Tekil kişide boş morfeme dönüşen) kip emir kipidir. Emir kipi bağlam içinde statüsü yüksek olan konuşandan statüsü daha alçak olan dinleyiciye yöneltilen şiddetli isteğin (*buyruk*) ifadesinde kullanılır. Karşı tarafı harekete geçirme gücü oldukça yüksek olan bu kipin ekleri tabii olarak bir "gelecek" çağrışımı da taşırlar.

Emir kipliğinin yanı sıra isteme semantiğini teşkil eden rica, istek, dilek gibi kipliklerin ifadesinde kullanılan kip ekleri de gelecek zamanla yakın ilişki içindedir; çünkü bu istemelerin gerçekleşmesi gelecekte olacaktır.

Gelecek zaman için gerçekleşmiş bir şey söz konusu değildir. Bu yüzden gelecek zaman bir niyet bildirme biçiminde algılanır ve bu yönüyle zaman eklerinden çok kiplere yaklaşır (Demir ve Yılmaz 2012: 213).

Geleneksel gramerde kip ile zaman kavramlarının sık sık karıştırıldığı görülür. Dilaçar (1973: 166) Tahir Nejat Gencan'ı "geniş zaman kipi", "şimdiki zaman kipi", "gelecek zaman kipi" gibi terimler kullandığı için eleştirir ve onu birbirinden tamamıyla ayrı olan zaman ve kip ulamlarını birbirine karıştırmış olmakla nitelendirir; ona göre "Kip"in "zaman"ları olabilir, fakat "zaman kip"i olamaz.

2.7. BİR EK ÜZERİNDEN ZAMAN, GÖRÜNÜŞ ve KİP/KİPLİK İŞLEVLERİNİN AYNI ANDA KODLANMASI

Bilindiği gibi fiil kök ve gövdelerine eklenerek temel cümlelerin yüklemelerini oluşturan morfeplerin üç temel işlevi vardır; zaman, görünüş ve kip. Diğer bir ifadeyle bu morfepler Türkiye Türkçesinde zaman, görünüş ve kip işaretleyicileri olarak işlev görmektedirler (Aydemir 2010: 9). Türkçede bu üç temel işlev basit fiil çekiminde tek bir ek üzerinden kodlanabilir. Konuşucu ana dilinin verdiği bu imkânı fark etmeden kullanmakta; “*Geldim.*” derken eylemi kendisinin geçmişte gerçekleştirdiğini; eylemin bitirildiğini ve bunu ilk elden tecrübeyle bildiğini ifade etmektedir. Bu ve bunun gibi birçok örnekte bir ekin üzerine yüklenmiş görünüş, zaman ve kip işlevlerini görebiliriz. Ayrıca “*Geldim.*” ifadesi bağlama göre “*Şimdi geldim.*” manasına da gelebilir. Bu durum ifade kolaylığı ve çeşitliliği sağlamakta, Türkçe kullanıcısının imkânlarını artırmaktadır.

Johanson’a (1994: 247-248) göre başta geleneksel dilbilgisi kitapları olmak üzere, Türkiye Türkçesinde üzerine yapılan birçok araştırmada yüklemleştiriciler, genelde “zaman ekleri” olarak ele alınmış ve sadece “zamancı” bir yaklaşımla incelenme yoluna gidilmiştir (Ergin 1998, Ediskun 1996, Gencan 2001, Banguoğlu 1974, Kisling 1960 gibi). Hâlbuki Türkiye Türkçesinin zaman sistemi, yaygın zamancı ölçütlerle açıklanamaz; zira bu sistem, kendi oluşumu içerisinde hem gönünüşeldir hem de büyük ölçüde zamansal olmayan değerler içermektedir (Aydemir 2010: 10).

2.8. GÖRÜNÜŞ

Görünüş fiilin meydana gelişinin süreklilik açısından hangi özellikler gösterdiği konusudur. Devam eden, aralıklarla devam eden, kesilen, başlayan, biten gibi süreyle ilgili ince ayrıntılar görünüşü ilgilendirir. Görünüş doğrudan doğruya zamanı göstermez. Zamanın içinde gerçekleşen olayın seyrini ve cereyan tarzını ifade eder. (Demirci 2013: 48). Yani görünüş ve zaman ifade ettikleri şey itibariyle birbirine yaklaşırken bunu nasıl yaptıkları ve gerçekliğin hangi noktasına yöneldikleri hususunda farklılaşırlar.

Bernard Comrie, *Aspekt* adlı eserinde görünüş zıtlıklarını tasnif ederken *perfektif* ve *inperfektif* olarak iki ana grup yapar. *Inperfektif* de kendi arasında alışılmış olan (*habitual*) ve devam eden (*continuous*) şeklinde iki gruba ayrılır. Bunlardan devam eden de yine sabit devam eden (*nonprofressive*) ve artarak devam eden (*progressive*) şeklinde dallanır (Demirci 2013: 48).

Berke Vardar, *Dil Bilimleri Terimleri Sözlüğü* adlı eserinde görünüş maddesi için; eylemin anlattığı iş, oluş, edim vb.yi konuşucunun nasıl gördüğünü belirten dilbilgisi ulamı ifadesini kullanır. Zaman kategorisinden ayrılan görünüşün, eylemi bitmişliği, bitmemişliği, başlangıcı, gelişimi, sonucu, yinelenişi vb. bakımından ele aldığını vurgular. Ona göre, kimi dillerde görünüşün özel dilbilgisel öğeleri vardır.

Binnick (1991: 136) ve Bogdan (1998: 8) İngilizce *aspect* (görünüş) adlandırmasının Rusça *vid* kelimesinden çeviri ile alınan ödünçleme bir kelime olduğunu ifade ederler. *Aspect* adlandırması ise çevirinin iyi bir seçimidir, çünkü *vid* kelimesi görüş anlamında görünüm (*vision*) anlamındaki *view* kelimeleri ile aynı köktendir. Bununla birlikte *aspect*'in kökeni görmek, bakmak görünüm (*see, look (at) view*) anlamlarında *spect-* kökünden gelir (Benzer 2012: 39).

Gerçek zaman üzerinden iki tür bilgi edinilmektedir. Bunlardan birincisi zaman ikincisi ise görünüş bilgisidir. Görünüş kavramını anlamak için her şeyden önce fiil zamanı ile gerçek zamanı birbirinden ayırmak gerekir; çünkü gerek zaman gerekse görünüş kavramı konuşucu ve dinleyicinin iletişim kurarken aynı gerçek zaman dilimi üzerinde yaşanmış, yaşanan ya da yaşanacak süreçler hakkında tam olarak bilgi alabilme ihtiyacının bir sonucunda oluşmuştur. Bu ihtiyaç eylemin ifadesi için hayatidir; çünkü zamandan ayrı olarak eylemler düşünülemez.

Benzer'e (2012) göre; zaman kavramı bu süreçleri anlatmada tek başına yetersizdir. Zaman kavramı nokta ya da belli bir aralıktaki vaka ve durumun gerçekleştiği dilim hakkında bilgi verir. Görünüş kavramı ise fiil zamanı ile edinilen nokta ya da aralık boyunca gerçekleşmiş, gerçekleşen, gerçekleşecek vaka ve durumun bu süreçte bitmişlik mi bitmemişlik mi yoksa sürüyor mu olduğu bilgisini verir. İki kavram birbirinin zıttı değil birbirini tamamlayan bütünün parçalarıdır. Aktarılan iki kavram ile konusu ve dinleyici arasında sağlam bir iletişim kurmak mümkün olur.

Aydemir'e (2010) göre Türkiye Türkçesindeki *-DI, -mİş, -AcAk, -yor, -mAktA, -mAdA, -(A/I)r/-z* yüklemeleştiricilerinin bir başka önemli işlevi de, görünüş (*aspect*) bildirmektir. Yazara göre görünüş kavramı, zaman çizgisinde belirlenen olayları belli bir noktadan hareketle gözlemlemeye imkân veren öznel bakış açılarını ifade eder. Bu anlamıyla görünüş, zaman boyutundaki olayın belli bir perspektiften yansıtılmasından ibarettir ve zaman kavramından temelde ayrılır. Bu perspektifler sayesinde olaylar ya oluş sürecinde (yani başlangıç ve bitiş sınırları arasında) ya da bitiş sınırı aşıldıktan sonraki bir safhada -bitmiş bir olay olarak- gözlemlenmektedir.

Kornfilt (2000) de, Türkiye Türkçesindeki birçok zaman işaretleyicisinin aslında görünüşsel işlevleri olduğunu dile getirmiştir.

Johanson'un *Aspekt im Türkischen* adlı çalışması başta olmak üzere, Türkiye Türkçesinde zaman ve görünüş sistemi üzerine yapılan son dönem Türkoloji araştırmaları, Türkçedeki yüklemleştircilerin zamansal sanılan birçok işlevinin aslında görünüşsel olduğunu ortaya koymuştur (Aydemir 2010: 10-11).

Johanson'a (1971: 49) göre Türkiye Türkçesindeki temel cümle yüklemleştircileri sadece zaman değil, aynı zamanda görünüş de ifade etmektedir (Aydemir 2010: 12).

Demir'in (2008) tespitine göre; Johanson görünüşün belirli sınırlara sahip bir olayın farklı perspektiflerini ortaya koyan bakış açısı işaretleyicileri ile (*point markers*) ifade edildiğini belirlemiştir. Olayların bir başlangıç sınırı (*terminus initialis*), bir bitiş sınırı (*terminus finalis*) ve bu ikisi arasında bir süreği (*cursus*) bulunur.

Türkiye Türkçesi bu görünüşleri fiil çekim morfolojisi ile ifade eder. Örneğin, balkondan Mehmet'in gittiğini gören biri, bakış açısını olayın farklı noktalarına yönelterek *Mehmet gidiyor ya da Mehmet gitti* diyebilir.

Uğurlu'ya (2003) göre görünüş; konuşurun, eylemin anlattığı olaya nasıl yöneldiği, olayın hangi noktasını önemseydiği ile ilgili bir kavramdır. Konuşur, belirli bir konuşma noktasından bir olayın farklı kesitlerine; örneğin başlangıç sınırına, süreğine ya da bitiş sınırına yönelebilir. Aynı olaya farklı şahıslar tarafından farklı bakılabilir, yani her bir şahsın bakışı, belirtilen noktalardan birine odaklanmış olabilir.

2.9. GÖRÜNÜŞ TÜRLERİ

2.9.1. Dil Bilgisine Dayalı Görünüş

Olsen (1994: 3), fiile eklenen ekler aracılığı ile bir cümlenin dil bilgisine dayalı görünüş özelliğinin tespit edileceğini ifade etmiştir (Benzer 2012: 42).

Özellikle biçime dayalı bir dil olan Türkiye Türkçesi bünyesinde barındırdığı ve zaman eki olarak adlandırdığı birçok ek ile dil bilgisine dayalı görünüşü, birçok yabancı dile nazaran, kolaylıkla dile yansıtılmaktadır. Dil bilgisine dayalı görünüş gerçek zamanla ilgilenecek hem vaka ve durumların nasıl gerçek zaman üzerinde geliştiğini hem de konuşucuların belirli bir gerçek zamanda vaka ve durumlara nasıl baktıklarını belirttiği için sık sık fiil zamanı ile karışır. Ancak fiil zamanı eylemin zaman çizgisi

üzerinde referans noktalarına göre nerede gerçekleştiğiyle ilgilenirken dilbilgisine dayalı görünüş bunun gerçekleşme süresini ifade etmeye yarar.

2.9.2. Dil Bilgisine Dayalı Görünüş Türleri

Bu çalışmada dil bilgisine dayalı görünüş; bitmişlik, bitmemişlik ve sürme türü olmak üzere üçe ayrılmıştır.

2.9.2.1. Bitmişlik Görünüşü

Bitmişlik görünüşü, bir vaka ve durumun konuşma anından önce başlayıp bittiğini bildirir. Vaka ve durum konuşma anında artık gerçekleşmemekte, tamamlanmış ve bitmiştir. Bu adlandırma yerine bitmiş (*perfect*) ve tamamlanmış (*completed*) adlandırmalarının da tercih edildiği görülmüştür. Türkçede *-DI* eki hem geçmiş zaman eki olarak kullanılır hem de geçmiş zaman bitmişlik görünüşü için kullanılır.

Bitmişlik ve bitmemişlik için Üçok (1953: 125-127) bitimli, bitimsiz ayrımını kullanır. Comrie'ye (1976: 4) göre bitmişlik, bir durumun zamana ait iç oluşumlarına atıfta bulunmaksızın bir bütün olarak sunumudur. Lyons'a (1983: 282) göre bitmişlik (Rusçada olduğu gibi Yunancada da) bitmemişliğe göre daha belirtilidir. Arslan'a (2006: 4) göre ise bitmiş (*perfect*) okuma için bağlam öne çıkmaktadır. Cümlenin devamı vakanın bitip bitmediği hakkında bilgi verir (Benzer 2012: 44).

2.9.2.2. Bitmemişlik Görünüşü

Comrie'ye (1976: 4-24-25) göre bitmemişlik bakış noktası, durumun bitiş ya da başlangıcına değil zamana ait iç yapısına bir atıfta bulunur. Bitmemişlik görünüş türü farklı yazarlarca çeşitli sınıflamalara tabi tutulmuştur. Bitmemişlik görünüşü alışkanlık ve süreklilik (*continuous*) olarak, süreklilik ise aşamalı ve aşamasız süreklilik olarak alt bölümlere bölünür.

2.9.2.3. Bitmişlik ve Bitmemişlik Karşıtlığı

Comrie'ye (1976: 1-3) göre bitmişlik ile bitmemişlik zıtlığı zamana ait genişleme bakımından tartışılır. Bitmemişlik sürekli olmasına rağmen, bitmişlik bir anlık (*punctiliar*) bir durumu hissettirir. Dışarıdan bir bakış noktası olarak bitmişlik, durumun zamana ait iç oluşumlarından uzak, ani niteliklerinin özelliğidir. Bitmişlik, tamamıyla bölünemez bir bütün olarak sunulur, fiilin ani ya da sürekli bir

durum sunup sunmadığıyla ilgilenmez. Böylece bitmişlik süreklilik zarfları kabul etmez (Benzer 2012: 47).

Olsen'e (1994: 74) göre bitmişlik ve bitmemişlik arasındaki farklılıklar:

Bitmişlik	Bitmemişlik
Aşamassız	Aşamalı
Durağan	Hareketli
Anlık (<i>punctiliar</i>)	Sürekli (<i>durative</i>)
Tamamlanmış	Tamamlanmamış
Sonuç(lanmış) (<i>resultative</i>)	Süreç (<i>process</i>)
Devamlı (<i>permanent</i>)	Geçici (<i>temporary</i>)
Aralıksız (<i>non-continuous</i>)	Aralıklı (<i>continuous</i>)
Bitişli (<i>telic</i>)	Bitişsiz (<i>atelic</i>)
Sınırlanmamış (<i>unbounded</i>)	Sınırlanmış (<i>bounded</i>)
Dışarıdan odaklı (<i>external focus</i>)	İçerden odaklı (<i>internal</i>)

Bitmişlik anlık, bitişli, sınırlı, tamamlanmış ve durağan olarak nitelendirilirken bitmemişlik hareketli, sürekli, bitişsiz olarak nitelendirilir. “Çocuk güldü.” ve “Çocuk iki dakikadan beri gülüyor.” cümlelerinde görüldüğü gibi.

2.9.2.4. Sürme Görünüşü

Zaman konusunda da görüldüğü gibi Türkçe, başka dillerde (ör. İngilizce, Fransızca gibi.) olmayan bir geniş zaman kavramına ve ekine sahiptir. Bu biçim Türkiye Türkçesinin sahip olduğu görünüş işlevlerinde de farklılık yaratmıştır. Özellikle, bitmemişlik kavramı belirsiz bir süreci verir. Hâlbuki şimdiki zaman (-[I]yor, -mAktA, -mAdA ekleri ile) ile geniş zaman (-[A/I]r/-z eki) eklerinde belirsizlik anlamına sahip olabildiği gibi bu ekler ile bazen de oldukça belirli bir devam etme söz konusu olabilmektedir (Benzer 2012: 50).

Uzun (1998: 114) Türkçede bitmişlik ve bitmemişlik ayrımının yanında üçüncü bir dil bilgisine dayalı görünüş türü olduğunu ve bunun da sürme görünüş türü olduğunu belirtir. Türkiye Türkçesinde “Gidiyordu.” dendiğinde gitmeğe ne zaman başladığı ve gitmenin ne zaman biteceği bilinmediği için -(I)yor'un sürmesi, işin başlama ve bitme noktalarını dışlayarak anlatılmaktadır. Yazara göre bu, sürme kavramının doğasında bulunan bir özelliktir. -(I)yor, bitme noktasını zaman olarak belirleyecek bir eki (-DI'yl)

üzerine alabilmek için başlama ve bitme noktalarını içermemelidir. Bu özellik sayesinde ek, üzerine bir geçmiş zaman eki aldığı anda, şimdiki zamanla ilişkili olmayı kesmekte, geçmiş zamanda sürme işini anlatmaktadır.

2.9.3. Türkiye Türkçesinde Dilbilgisine Dayalı Görünüş

Türkiye Türkçesinde *-mİş*, *-DI* *-(I)yor*, *-mAktA*, *-mAdA*, *-AcAk* ve *-(A/I)r/-*zekleri zaman ekleri olarak bilinmekle birlikte bu eklerin her biri aynı zamanda görünüş işleviyle kullanılır. Görünüşü tanımlamak ve dilde eklere dayalı olarak ifade edebilmek zaman konusu kadar kolay değildir. Çünkü bu konu çoğu kaynakta ele alınmamış ve Türkiye Türkçesinde eğitim-öğretiminde üzerinde durulmamıştır. Bu sebepten Türkçe konuşucuları görünüş ile ilgili bilgileri çoğu zaman bilinçsiz şekilde kullanırlar.

Bir Rus çocuğu fiil kullanımı için bir fiil zamanı seçerken aynı zamanda bir de görünüş eki seçmek mecburiyetindedir (Benzer 2012: 55). Bu Türkiye Türkçesi için geçerli bir uygulama değildir; çünkü Türk çocuğu zamanı belirtmek için fiile bir ek seçer, görünüş ve kiplik işlevlerini de bu ek üzerinden belli belirsiz biçimde kullanır. Türkiye Türkçesinde ancak birleşik ve katmerli yapılarda ekler yalnızca görünüş ya da kiplik değerine sahip olarak kullanılabilir. Eklerin bu kullanımda işlevlerini tespit etmek, birleşik ve katmerli yapılarda basit yapılarda kullanımlarına göre daha kolaydır. Çünkü birleşik veya katmerli fiil çekimlerinde kullanılan yapılarda birden fazla ek bir araya gelerek zaman, görünüş ve kiple ilgili işlevleri paylaşırlar. Örneğin “Söylüyordu.” cümlesinde *-DI* biçim birimi geçmiş zaman işlevini yürütürken *-(I)yor* biçim birimi geçmişteki sürme görünüş özelliğini işaretler.

Uzun’a (1998: 116) göre birleşik yapılar bize görünüş maddesinin dil bilgisi kitaplarına sokulması gerekliliğini gösterir (Benzer 2012: 55). Bu çalışmada Türkiye Türkçesindeki basit zaman çekimi ekleri dil bilgisine dayalı olarak bitmişlik, bitmemişlik ve sürme görünüş özelliklerine göre incelenmiştir.

Göksel ve Kerlake (2005: 331) bitmişlik ve bitmemişlik başlığı altında Türkiye Türkçesindeki eklerin dil bilgisine dayalı görünüş özellikleri hakkında şu bilgileri verir: *-DI* ve *-mİş* bitmişlik görünüşüne; *-(I)yor*, *-mAktA* ve *-(A/I)r/-*zise bitmemişlik görünüşüne sahiptir.

2.9.4. Sözlüğe Dayalı Görünüş

Üçlü görünüş ayrımlarından ikincisini sözlüğe dayalı görünüş (*lexical aspect*) bölümü oluşturmaktadır. Dil bilgisine dayalı görünüşe karar vermede yükleme gerek

zarf gerek edat gerekse sıfatların etkisi olsa da en önemli unsur fiille eklenen eklerdir. Sözlüğe dayalı görünüşün dil bilgisine dayalı görünüşten ayrılan en önemli özelliği zaman eki olarak bilinen eklerin sözlüğe dayalı görünüş türünü atamada etkilerinin cümle içindeki zarfın edatın yanında çok az olmasıdır. Sözlüğe dayalı görünüşü atamada esas unsur cümle içindeki zarflar ve edatlardır (Benzer 2012: 57). Sözlüğe dayalı görünüş ile kılınış kavramını karıştırmamak gerekir. Bunlardan ilki cümle içindeki leksikal yönlendiricilerin görünüş bilgisini aktarmadaki görevleriyle ilgilenirken kılınış eylemlerin mastar hallerindeki süre ile ilgili nesnel bilgileri kapsar.

Sözlüğe dayalı görünüş bilgisi yalnızca cümlenin fiile eklenen eklerine bağlı değildir. Cümle içindeki birçok yönlendirici (cümlenin anlamını etkileyen zarf, edat gibi işlevli kelimeler) cümlenin sözlüğe dayalı görünüşünü tespit etmede etkilidir. Bu sebeple sözlüğe dayalı görünüşü tespit etmek, dil bilgisine dayalı görünüşü tespit etmeğe göre daha zordur (Benzer 2012: 58).

Smith (1991, 1997)'in görünüş düşüncesi şemalaştırılmıştır:

Görünüş

Dil bilgisine dayalı	Sözlüğe dayalı
Bitmişlik	Durum
Bitmemişlik	Etkinlik
Yansız	Tamamlanma
	Başarma
	Anı

(Benzer2012: 71).

Dilbilgisine dayalı görünüş bitmişlik, bitmemişlik ve yansız olarak üç gruba ayrılmıştır. Ama çalışmada yansız görünüşe yer verilmemiştir. Çünkü bu görünüş türü ekler üzerinden verilmez. Bunun yerine Türkiye Türkçesi özelinde sürme görünüş türü incelenmiştir.

2.9.5. Sözlüğe Dayalı Görünüş Türleri

2.9.5.1. Durum Fiilleri

Durum fiilleri herhangi bir durum değişimi içermemektedir. Başlamaları ya da bitmeleri durumun bir parçası olmamaktadır; çünkü ya durum fiillerin başlangıçlarında ya da bitişlerinde bir önceki vaka ve duruma bağlı olarak mutlaka durum değişimi söz konusudur (Benzer 2012: 81).

Erguvanlı ve Taylan'a (1996: 154) göre durumlar hareketli değildir. Onlar değişim olmadan farklılaşmış bir süreç ya da bir anın (*moment*) üzerinde tutulur. Durumlar tabii bitiş noktasına sahip değildir. *Bilmek, inanmak, sahip olmak* gibi.

2.9.5.2. Etkinlik Fiilleri

Etkinlik fiilleri hem hareketlilik hem de süreklilik özelliklerine sahiptir. Fiilin bitiş noktasına sahip olup olmadığı ise bağlam üzerinden kullanımı ile tespit edilir. +hareketli ve +sürekli ile işaretlenmiş etkinlik fiilleri, her zaman öbür oluşumlar ve kullanım bakımından bağlam üzerinden bitişli ya da bitişsiz sürekli vakaları temsil eder: *sürüklemek, bırakmak, yüzmek, çevirmek, yuvarlamak, kaymak, dönmek, sallanmak* (Benzer 2012: 82).

2.9.5.3. Tamamlanma Fiilleri

Erguvanlı ve Taylan'a (1996: 155) göre tamamlanma fiilleri nicelik zarfları ile kullanılır. Hareketli bitiş noktasına sahip olup sürekli değildir. Tamamlanma, bir sürecin tamamlanmasında sonuç durum değişimi içerir ve bitişli olması bakımından etkinlikten ayrılır. Bitiş noktası için farklı aşamalara sahip olan tamamlanma, heterojendir ve süreklidir. *Demir çubuğu bükmek, bina inşa etmek, göle yürümek* gibi.

2.9.5.4. Başarma Fiilleri

Başarma fiilleri hareketli ve bitiş noktasına sahip olup anlık ve sürekli değildir. Erguvanlı ve Taylan (1996: 156) ise başarma fiilleri ile tamamlanma fiilleri arasındaki en önemli farkın, fiilin gerçekleşme sürecinde ortaya çıktığını söylemektedir. Hem tamamlanma hem de bitirme fiilleri, bitiş noktası içermektedirler; fakat bitirme fiilleri anlık oldukları için fiilin gerçekleşme süreci uzun bir zaman dilimine yayılmamaktadır.

Smith (1997: 30-31) başarmayı tamamlamadan ayırmak için öncelikli ölçüt olarak aniliği (*punctuality*) kullanır. Böylece başarmayı, durum değişikliğine sebep olan vakalar biçiminde tanımlar. Durum değişimi hem tamamlanma hem de başarma ile ilişkilidir (Benzer 2012: 85). *Bardak kırmak, kağıt yırtmak* gibi.

2.9.5.5. Ani Fiiller

Hareketli, bitişsiz, anlık özelliklerine sahiptir. Ani fiiller, başarma gibi anlıktır; fakat ne bitiş noktasına ne de başlangıç aşamasına sahiptir: *öksürmek, parlamak, tokatlamak* gibi.

2.9.6. Aşama Görünüşü

Aşama görünüşü bilgisi, Türkiye Türkçesinde kökün ve gövdenin ve aynı zamanda kök ve gövdeye eklenen eklerin görünüş değeri ile ilgili bilgi verir. Aşama görünüşü ile bir vaka ve durumun gerçekleşme aşamaları verilir. Bu aşamalar başlangıç ve bitiş noktalarının belirlilik ve belirsizliği ile ilgilidir (Benzer 2012: 88).

Çalışmada kök ve gövdedeki görünüş değeri ile ilgilenilmeyecek ve bunun yerine çalışmanın konusunu oluşturan ve Türkiye Türkçesinde *-mİş*, *-DI*, *-(I)yor*, *-mAktA*, *-mAdA*, *-AcAk* ve *-(A/I)r/-z* eklerinin aşama görünüşü işlevleri incelenecektir.

-mİş, *-DI*, *-(I)yor*, *-mAktA*, *-mAdA*, *-AcAk* ve *-(A/I)r/-z* ekleri zaman bakımından; geçmiş, şimdi, gelecek ve geniş zaman olmak üzere dörde ayrılırken, aynı zamanda aşama görünüşüne göre başlangıç ve bitiş noktalarına sahip olma bakımından da dört farklı öbeğe ayrılmaktadır:

a) Başlangıcı belirsiz, sonu belirli	(-,+)	<i>-mİş</i> ,
b) Başlangıcı belirli, sonu belirsiz	(+,-)	<i>-mAktA</i> , <i>-DI</i> ,
c) Başlangıcı belirli, sonu belirli	(+,+)	<i>-mAdA</i> ,
ç) Başlangıcı belirsiz, sonu belirsiz	(-,-)	<i>-(I)yor</i> , <i>-AcAk</i> , <i>-(A/I)r/-z</i>

(Benzer 2012: 218).

Aşama görünüşü özelliği ile şimdiki zaman eki olarak bilinen *-(I)yor*, *-mAktA*, *-mAdA* ekleri arasında yapılamayan ayırım bu görünüş türüyle birlikte yapılabilmektedir.

2.10. AYNI OLGU İKİ FARKLI TERİM: GÖRÜNÜŞ ve BAKIŞ

Aspekti karşılamak üzere Uğurlu (2003) “görünüş” yerine “bakış” terimini kullanılmıştır. Gerekçesi ise “*aspekt*” kelimesinin anlamında çekimli fiilin ifade ettiği olayın kendi kendine bir “görünme”si değil; bilakis konuşurun onu nasıl gördüğü vardır. Bir başka deyişle “iş yapan olay değil; ona bakan insandır, biçiminde açıklamıştır (Demir 2008: 36). Görünüş konuşucuya ilgili öznel bir kavram olduğu ve bu nüansı bakış teriminin görünüşten daha iyi verdiği düşünülmektedir. Ancak çalışmada daha çok görünüş terimi kullanılmıştır. Çünkü alanyazında bu terim tercih edilmektedir.

2.11. GÖRÜNÜŞ ve KILINIŞ

Fiil çekim morfolojisi ile ifade edilen görünüşün (*aspect*) yani sıra fiilin eylemsel içeriğinden kaynaklanan ve sözlüksel görünüş (*lexical aspect*) ya da kılınış (*aktionsart*, *actionality*) olarak adlandırılan bir kategorisi daha vardır. Kılınış fiil tabanının eylemsel içeriğinin belirlediği görünüş özelliğidir (Demir 2008: 38). Bu tasnif

fiil tabanının nesnel bir kategorisi olan kılınışı, öznel bir kavram olan görünüşün bir türü olan sözlüksel görünüşle bir tutması yönünden eleştirilebilir.

Kılınış, Benzer’de (2012) de bu sefer görünüşün diğer türü olan aşama görünüşünün eş anlamlısı gibi kullanılmıştır. Kılınış ile görünüş ayrımında bir karışıklık olduğu göze çarpmaktadır.

Johanson (1971; 2000) Türkiye Türkçesinde en kapsamlı kılınış sınıflamasını seçici yaklaşım (*selectional theory*) kuramı ile yapmıştır. *Aspekt im Türkischen* adlı kitabında fiilleri üç öbekte toplayan Johanson “Acaba fiil kök ve gövdelerinde zaman kavramı var mı?” sorusuna cevap aramıştır. Ona göre fiil tabanları, ön sınırı vurgulayanlar, son sınırı vurgulayanlar ve sınır vurgulamayanlar olmak üzere üçe ayrılır.

Johanson (2000: 145-169) ve Uğurlu’ya (2003) göre ön sınırı vurgulayanlar (*ininitransformatives*): Hareketin gerçekleşmeye başlaması için ön sınırın aşılması gerekmektedir: *yat-, uyu-* vb. Son sınırı vurgulayanlar (*finitransformatives*): Gelişerek bitiş ya da son sınıra ulaşmadıkça meydana gelmemiş sayılan hareketler: *öl-, bul-, bitir-* vb. Bu özellikleri *-DI* aldıklarında belirginleşir; örneğin, “*Öldü, hâlâ ölüyor.*” denilemez. Sınır vurgulamayanlar (*nontransformatives*): Meydana gelmiş sayılması için herhangi bir sınırı aşmak veya sınıra ulaşmak gerekli olmayan hareketlerdir: *iç-, yaz-, ye-* vb. (Demir 2008: 38).

Her bir fiil kendi doğası gereği diğer fiillerden belirli bir dereceye kadar farklı olabilir; çünkü doğada ontolojik olarak her fiil nüanslarla olsa bile farklı cereyan eder. Yani her fiil kendi anlamı ve isteği (*valensy*) doğrultusunda morfolojiye ve sentaksa yön vermektedir (Demirci 2013: 48).

Berke Vardar’a (2007) göre kılınış (Alm. *aktionsart*, Fr. *ordre de proces*, İng. *manner of action*), eylemin belirttiği oluşun zaman bakımından niteliğini, bir başka deyişle başlama mı bitiş mi yoksa süreklilik mi belirttiğini gösteren anlamsal kategoridir.

Öte yandan görünüş, özellikle Slav dillerinde hâkim bir fiil kategorisidir. Bitmemişlik (*imperfektiv*) ve bitmişlik (*perfektiv*) temel ayrımına dayanmaktadır ve genelde fiillere eklenen öntakılarla (*prefixe*) gösterilmektedir (Aydemir 2010: 21-22). Bu bağlamda görünüş, birçok açıdan kılınış kavramına benzetilmekte, hatta çoğu kez onunla karıştırılmaktadır. Hâlbuki kılınış, fiillerin içeriklerini belli açılardan determine eden sözlüksel-anlamsal bir kategoridir ve görünüş kategorisinin aksine gramerleşmemiştir.

Türkçede kılınışın iki temel işlevi vardır: Birincisi, eylemleri sınırları ya da süreçleri bağlamında belirtmektir. Diğeri ise eylemlerin oluş ve kılınış biçimlerini, yani oluş tarzlarını ifade etmektir ki bu, genelde tasvir fiillerinin hâkim işlevidir (Aydemir 2010: 25).

Kılınış, bir oluşun zaman ve içerik anlamıyla ilgili olan, fiilin gramatikal, anlamsal bir kategorisidir. Johanson'un anlayışına göre fiillerin birincil anlamlarında kılınış açısından önemli olan belli noktalar vardır. O dili ana dili olarak konuşanlar bunu bilirler (Demir ve Yılmaz 2012: 215).

Hermann (1927), Jakobson (1971), Maslov (1962), Forsyth (1970) ve Comrie'nin (1976) de aralarında bulunduğu birçok yazar kılınış ve görünüş arasındaki zıtlığı açıklamaya çalışırken öznellik ve nesnellik ayırımına atıfta bulunmaktadır (Benzer 2012: 91). Görünüş, vakaların yer aldığı bir bakış açısı olup sık sık öznel olarak tanımlanır. Kılınış ise bir vakanın ona ait bir özelliği olarak tanımlanır. Böylece bu anlamda nesnellik söylenebilir.

Mlynarczyk'in görünüş ve kılınış arasındaki ayrımı:

Görünüş	Kılınış
Öznel	Nesnel
Bakış Açısı	Durumun Özelliği
Dil Bilgisine Ait	Sözlüğe Ait
Zamana Ait	Zamana Ait Değil
Mecburi	Mecburi Olmayan
İkili	İkili Değil

(Benzer 2012: 91).

Dilaçar (1974: 162), Türkçede aşama görünüşü konusunu kılınış adı altında ilk olarak inceleyendir. Yazarın alan ile ilgili birçok makalesi ile birlikte kılınış üzerine bir sınıflaması da bulunmaktadır (Benzer 2012: 102).

Dilaçar kılınışı, fiil ve fiil adinin bildirdiği ana anlama bağlı bir süreç türü; yani başlama, süre, bitirme ve yinleme olarak tanımlar. Yazara göre konuşanın işitenle öznel bir ilgisi yoktur, nesneldir; bunun zaman ve kiple ilgili türleri de vardır. Kılınış, belli bir sürecin akışında bulunan tabii bir özelliktir; yani sürecin iç sınır, başlama, bitirme, süre ve kezzeme gibi niteliklerle olan ilgisidir.

Dilaçar (1974: 163) “Başlıyorum.” ve “Yürüyorum.” çekimli fiillerindeki *-(I)yor* ekiyle anlatılan sürekliliğin aynı olmadığına değinmekte, başlamak'ın sürekli olamayacağını, yürümek'in ise her zaman sürekli olduğunu belirtmektedir. Buna benzer

biçimde aramak'ın kavram olarak sürekli bir işi, bulmak'ın ise süreksizi anlattığına değinir.

Fiil kategorileri olarak kılınış ile görünüş arasındaki fark, nesnel (*afaki, objektif*) - öznel (*enfüsi, sübjektif*) ayrımına dayanır. Yani "kılınış" fiil mastarının bildirdiği ana anlama bağlı bir süreç türü (başlama, süre, bitirme, yineleme, vb. gibi) olarak kendi içinde bulundurur. Konuşan-ışitenle bir öznel ilgisi yoktur, nesneldir; bunun zaman ve kiple ilgili türleri de vardır: zaman kılınışı (*temporale aktionsart*) ve kip kılınışı (*modale aktionsart*) (Dilaçar1973: 161).

Görünüş ise, çekime uğramış fiilin taşıdığı kavramda süreç bakımından konuşanın özel bir başkalaşım yapmasıdır. Nesnel değil, öznel; mastarda değil, çekim şekillerinde bulunan bir iç anlamdır; fiil mastarının verdiği anlam türünlüğü ile deyimlerin taşıdığı özel anlamlar buna girmez. Başka bir açıklama ile kılınış, belli bir sürecin akışında bulunan doğal bir özelliktir. Yani sürecin iç sınır, başlama, bitirme, süre ve kezleme gibi fiil mastarının da bildirdiği niteliklerle olan ilgisi; görünüş ise, fiil çekiminde, konuşanın, çekim kalıplarının kabul edilen anlamlandırma sınırlarının dışına çıkarak kullanışı, bu çekime fiil mastarında da bulunmayan özel bir renk vermesidir (Dilaçar 1973: 161).

Görüldüğü gibi kılınış, tamamıyla nesnel (*objektif*) bir fiil ulamıdır. Fiil mastarının temelinde var olan bir niteliktir. Süreklilik ya da süreksizlik gösterme gibi; konuşan buna kendinden bir şey katmaz, anlamı kendi doğal çıkırından çıkarmaz.

Böylece kılınışı dil mantığının bir yarattığı saymak gerekir. Kılınışı dil mantığının bir yarattığı sayacak olursak, görünüşü de dil psikolojisinin bir yarattığı saymak gerekecektir. (Dilaçar 1973: 164).

2.12. KIPLİK

Palmer (2001) kipliği (*modality*) konuşurun aktardığı bilginin gerçeklik değerine dair yargısını gösteren tahmin çıkarım, varsayım; gerçekliğine dair delillerini gösteren görsel/işitsel delil, söylenti, genel bilgi, birinci el kişisel tecrübe vb.; koşullarına ve gerçekleşme potansiyeline yönelik beklentilerini gösteren zorunluluk, gönüllülük, istek vb. anlam kategorilerinin ifadesini konu edinen inceleme alanı olarak tarif etmiştir.

Vardar (2007: 135) ise kiplikle(Alm. *modalitait*, Fr. *modalite*, İng. *modality*) ilgili maddede, konuşucuyla dinleyici arasındaki bildirişimin türüne göre tümcenin içerdiği yapının özelliği tanımını getirmektedir.

Türkiye Türkçesinde kip (*mood*) ve kiplik (*modality*) arasında bir ayırım yapılmamıştır. İki farklı kullanım yalnızca kip adı altında çalışmalarda yer almıştır. Kip kavramı konuşucu için atanmış bir değerdir (Benzer 2012: 112).

Türkiye Türkçesindeki buyruk, istek, dilek-şart, gereklilik kipleri için konuşucu atanmış belli ekleri kullanmak mecburiyetindedir. Kiplik kullanımı için ise konuşucu atanmışları değil; seçilmiş ekleri kullanır. Seçim konuşucuya aittir. Sınır ise kipteki gibi dört kullanım ile sınırlı değildir. Konuşucu ve dinleyici öznel tutumlarına dayalı olarak bir kiplik türü seçer. Ekler kiplik işlevleri bakımından konuşucunun öznel tutumlarını yansıtır. Bu öznel tutumlar dinleyici tarafından bazen beklenti bazen tahmin bazen şüphe olarak algılanır. Kiplik kavramı kipten farklıdır. Kiplik, eklerin sahip olduğu ikinci ya da üçüncül işlevinden biridir. Kip nesnel, kiplik ise öznel bir tutumu yansıtır. Bu sebeple kip sayısı sınırlı kiplik sayısı ise konuşucu ve dinleyiciye göre tercih edilebildiğinden sınırsız olmamakla birlikte kipe oranla daha fazladır.

Özne dünyadaki olay ve olgulara karşı çeşitli ruh durumlarına bürünür. Bu ruh durumları beraberinde öznenin içinde bulunduğu durumu ifade zorunluluğu getirir. Bu aşamada kip dediğimiz araçlar devreye girer ve bize eylemin tarzını dile getirme imkânını verir.

2.13. KIPLİK SINIFLAMALARI

Yazarlara göre kiplik biçim bilgisine, sözlüğe, söz dizimine ya da ses tonunun yükselip alçalmasına dayalı olarak dilde farklı yollarla açıklanır.

Siewierska (1991: 123-125) kipliği değişmez (*inherent modality*) nesnel (*objection modality*) ve bilgiye dayalı kiplik (*epistemological modality*) olarak üçe ayırır (Benzer 2012: 115).

Bybee, Perkins, Pagliuca (1994: 177-181) kiplik kavramını, dinleyici merkezli (*agent-oriented*), konuşucu merkezli (*speaker-oriented*), bilgiye dayalı (*epistemic*), ikincil önemde olma (*subordinating*) ve biçim/anlam uygunluğu (*correspondences*) bakımından beş türe ayırır (Benzer 2012: 116).

Aksu ve Koç (1988: 14-15) kipliğin en azından iki öbeğe ayrılabilceğini belirtir: Bilgiye dayalı kiplik geçerlilik, doğruluk ile ilgili ifadelerin nitelikleriyle ilgilidir. Ahlaki değerlerle ilgili kiplik (*deontic*) ise ahlaki sorumluluklar tarafından biçimlenen eylemler ile izin verme ve mecburiyet gösterimleri bakımından önermelerin niteliklerini verir. Yazara göre bilgiye dayalı kiplik nesnel olurken ahlaki değerlere dayalı kiplik öznelidir.

2.14. KİPLİK ve ZAMAN

Kiplik ve zaman kategorileri birbirlerini tamamlasalar da, gerçekte ayrı kategorilerdir. Türkiye Türkçesiyle ilgili kaynaklarda, kipliğin de zamanın da aynı morfolojik ögeler üzerine kodlanmasından kaynaklanan bir karışıklığın olduğu gözlenir. Örneğin, “*Ali dün geldi.*” cümlesinde yüklem çekirdeğine eklenen *-DI* eki, hem geçmiş zamanı hem de Ali'nin geldiğini bizzat gören bir konuşurun ağzından görsel delili bilgi kipliğini yansıtır. Yani eş zamanlı olarak hem zaman hem de kiplik işlevini kodlamış olur.

Korkmaz'da(2003) yer alan “şimdiki zaman kipi”, “geçmiş zaman kipi” vb. ifadeler ya da Canpolat'ta(2004) yer alan “Dilde zaman kiplerle gösterilmektedir.” vb. açıklamalar bu iki işlevin karıştırılması nedeniyledir.

Kipler, bir cümlede konuşurun aktardığı bilginin gerçeklik değerine dair yargısını gösteren tahmin, çıkarım, varsayım; gerçekliğine dair delillerini gösteren görsel-işitsel delil, söylenti, genel bilgi, birinci el kişisel tecrübe vb.; gerçekleşme koşul ve potansiyeline yönelik beklentilerini gösteren zorunluluk, izin, gönüllülük vb. anlam kategorilerinin ifadesini sağlayan morfolojik işaretleyicileridir.

Zaman ise Uğurlu'da(2003) belirtildiği üzere, içinde olayın gerçekleştiği, kabul edilmiş ölçütlere göre bölümlenebilen süredir (Demir 2008: 37).

2.15. KİP

Demir'e (2008: 195) göre kip (*mood*), kipliğin ifadesini sağlayan, biçimsel açıdan gramatikleşmiş, fiil çekim paradigmatlarıyla ifade edilen morfolojik kategoridir.

Vardar'a (2007: 135) göre kip (Alm. *modus*, Fr. *mode*, İng. *mood, mode*), eylemin belirttiği oluş karşısında konuşucunun tutumunu, bir başka deyişle salt bildirmeye mi yetindiğini yoksa bir yorumda mı bulunduğunu, istek, dilek, koşul, gereklik, emir mi anlattığını gösteren eylem biçimlerinin özelliğidir.

Fiile eklenen ve genel olarak zaman bildiren ekler, konuşucu ve dinleyici arasında sağlıklı bir iletişimde üç tane bilgi kanalını kullanır. Bu üç kanal iletişimin doğru ve anlaşılır olmasını sağlar. Bu kanallardan ilki zaman, ikincisi görünüş olurken üçüncüsünü de kip oluşturur (Benzer 2012: 107).

Türkiye Türkçesinde kip kavramını kip ve kiplik biçiminde birbirinden ayırmak gerekir. Bu ayırım yapılmadığı müddetçe Türkiye Türkçesinde kip kavramı tam olarak anlaşılamayacaktır(Benzer 2012: 221). Kip işaretlemesi dil sisteminde fiil biçimlenmesinde bir sınıflama iken kiplik dilin değişik birimlerinin kullanım

düzleminde kazandıkları iletişim değerleridir. Kip (*mood*), Türkçede istek, gereklilik, buyruk, dilek-şart anlamlarında sahip olan, biçim olarak dilde kullanım imkânı bulan ve öncelikli işlevi bu işlevleri aktarmak olarak eklere (*-mAll, -A, -sA ve emir* ekleri) verilen addır.

Kipin belli bir eke bağlı bulunması mecburiyeti düşünülemez. Kip, çeşitli eklerle de yapılabilir; önemli olan ruh durumunun herhangi bir anlatım kalıbına girerek belirtilmesidir (Benzer 2012: 107). Kimi ruh durumları, genel olarak belli eklerle anlatılır, fakat bu ruh durumu ile ek uyum ve uyuşması mecburi olamaz.

Kip, türlü eklerle türlü anlatım çalımlarıyla belirtebildiği gibi bir ek, türlü kiplerin anlatımında işlevlendirilebilir. Kiplerin sayısı ise ruh durumlarının sayısı kadardır; yani beş veya onla sınırlandırılmamaktadır (Benzer 2012: 107). Yazarın burada kastettiği kiplik kavramı olmalıdır. Kip daha çok sayısı insanın ruh halleri sayısından fazla olduğu ileri sürülen kipliklerin gramatikal biçime bürünmüş birkaç şeklini karşılamaktadır.

Kip, konuşurun veya öznenin olay, iş, fiil, durum karşısındaki tavrını veya durumunu gösteren, doğrudan doğruya zaman bildirmeyen çekimlilik halidir. Kip meselesi mecburiyet, ihtimal, şart, izin, yeterlilik, istek, emir vs. gibi ontolojik unsurların dilbilgisel seviyede temsil edilmesi demektir (Demirci 2013: 48).

Papafrago'ya (2000: 3) göre; olasılıklar ve zorunluluklar kiplik mantığının temel problematikleridir. Dilbilimsel kiplikse bu bilgilerin ifadesiyle, başka bir deyişle, bilginin statüsünün dile nasıl yansıdığıyla ilgilenir. Lyons'a (1977: 452) göre kiplik, konuşurun görüş ve tutumlarının konuşmasına yansımalarıdır. Kiplik ayrıca, hâlihazırda bulunmayan olay ve durum veya hiçbir zaman gerçekleşmeyecek olayların konuşulabilmesini sağlar (Demir: 2008: 22).

2.16. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE KİP TÜRLERİ

2.16.1. -A İstek Kipi

Ekin öncelikli işlevi zaman kavramını vermek olmamasına rağmen ek uzun yıllar Türkiye Türkçesinde gelecek zaman anlamını vermek için kullanılmıştır. Bu sebeple ekin kullanımında zaman kavramı kuvvetli derecede hissedilmektedir. Ekin Eski Türkçe dönemindeki gelecek zaman işlevi *-AcAk* ekinin yaygınlaşmasıyla kısıtlanmış; ancak istek anlamı korunmuştur: *İsterim ki eşkıya dağdan ine.*

Bağlam bu ekin emir semantiğinde de kullanılmasına izin verir. Örneğin padişah cellatlara emir verebilir: *Tiz kellesi urula!*

2.16.2. Emir Kipi

Yüksel'e (2006: 87) göre buyruk kipi, fiil tabanına birinci sırada kişi ve sayı eklerinin gelmesiyle gerçekleşir ve dolayısıyla buyruk kipi, zaman veya kılış eklerini almayıp yalnızca kişi ve sayı ekleriyle yetinir. Emir çekiminin sadece ikinci tekil kişi çekimi işaretlidir. Bunun yanında kişinin kendine emir verip veremeyeceği ve üçüncü kişi çekimlerinin –*sIn(lAr)* ekiyle yapılması tartışma konusudur.

2.16.3. -sA Dilek-Şart Kipi

Dil bilgisi kitaplarında -sA eki dilek-şart kipi olarak adlandırılmaktadır. Bu adlandırma dilek ve şart anlamlarının birbirinin içine girmiş olmasından kaynaklanmaktadır, yani şart kipinin dilek anlamıyla kullanılmasından ileri gelir: *Keşke yarın okul olmasa. Bütün dünya buna inansa bir inansa hayat bayram olsa.*

2.16.4. -mAll Gereklilik Kipi

Anlam olarak gereklilik ifade eden bu kip; zaman bakımından ise geniş ve gelecek zamana atıfta bulunur. Cümle içinde zarfların kullanımı ile ekin atıfta bulunduğu zaman dilimi değişebilmektedir.

Acarlar'a (1963: 253) göre gereklilik fiili de kimi kez emirden de kesin ve güçlü bir dilek değeri alır: *Öldürmeli beni dövmeli değil.*Koç (1996: 364-365) “*Saat dokuzda burada olmalısın.*” örneğini verir. Ayrıca ekin gelecek zaman işlevinde de kullanıldığını ifade eder: *Bilmem nasıl geçirmeliyim son beş on yılı?*(Benzer 2012: 111).

Gereklilik anlamı sadece –*mAll* ekiyle anlatılmaz bunun yanında kiplik söz, kiplik yüklem ve sentaktik yol da vardır: *Benim onu derhal görmem gerek.*

2.17. KİP ve ZAMAN

Kip ve zaman kategorileri Türkiye Türkçesinde aynı morfolojik öge üzerine eş zamanlı olarak kodlanabilir. Bu işlevlerden biri, söz konusu bağlamda konuşurun niyetine ve metnin türüne göre görece ön plana çıkarılabilir. Bu da biçimbirimlerin işlevsel bulanıklığına değil çok işlevliliğine işaret eder (Demir: 2008: 45).

Bazı ders ve dilbilgisi kitaplarında zaman ve kip kavramları aralarında fark gözetilmeden birbirinin yerine kullanılmıştır. Bu sebeple zaman eklerinin adlandırılmasında kip eki biçiminde adlandırma geleneği oluşmuştur (-[I]yor kipi gibi).

Dilaçar'a (1971: 107) göre zaman kipi biçimindeki adlandırmalar yanlıştır; çünkü kiptin zamanla hiç ilgisi yoktur; kip, yalnız ruh durumunu, zaman da yalnızca zamanı, vakti anlatır.

Türkiye Türkçesinde emir, istek, gereklilik ve dilek-şart anlamlarına sahip olmak üzere dört farklı kip vardır. Ergin (1972: 289), Bassarak (1997: 32), Şahin (2004: 385) gibi yazarlar bu kiplerde zaman anlamının olmadığını ifade etmişler; Uzun (1998: 108-121), B. Özönder (1999: 62) gibi bazı yazarlarsa bu kiplerde bir zaman anlamının bulunduğunu belirtmişlerdir. Bu durum kullanışta birtakım zarflarla daha net görülür ve zaman dilimleri değişebilir: "*Hemen yapmalısın, şimdi gelsem, yarın alsam.*" Gibi (Benzer 2012: 108-109).

Her ne kadar tasarlama kiplerine zaman atfedilmese de dilek-şart, istek, gereklilik kipi gelecek zamana; buyruk kipi ise şimdiki zamana atıfta bulunabilmektedir. Özellikle dilek ve istek ifadeleri kuvvetli bir gelecek zaman bilgisi de taşır. Bu da dilek ve istek semantiğinin doğasından kaynaklıdır; dilek ve isteklerin gerçekleşmesi geleceğe yönelik olur.

2.18. EKLERİN ZAMAN, GÖRÜNÜŞ ve KIPLİK İŞLEVLERİNİ YANSITMA DÜZEYLERİ HAKKINDA

Türkiye Türkçesinde zaman eki olarak bilinen eklerin bu sınıflama içinde üç farklı işleve sahip olduklarından basit yapıda tek bir ekin bu işlevlerden hangisine sahip olduğunu atamada bağlam öne çıkmaktadır. Cümle içerisinde bir ekin hangi işleve sahip olduğu bağlama dayalı olarak tespit edilebilmektedir.

Bağlam kavramını dil dışı ve dil içi bağlam olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Demir'e (2008: 192) göre dil dışı bağlam (*nonlinguistic context*), iletişim katılanlarının durumsal, toplumsal, psikolojik özellikleri, statüsü, gücü, eğitimi, cinsiyeti, iletişim ortamı vb. unsurlardan oluşan, ifadelerin anlamı ve yorumu üzerinde belirleyici olan öğelerin bütünüdür. Dil içi bağlam (*linguistic context*) ise ifadenin öncesinde ve sonrasında ya da kendisinde yer alan, yorumlamayı ve anlamlandırmayı belirli biçimlerde etkileyen dil birimleri ya da söylem parçalarıdır.

Türkiye Türkçesinde eklerin adlandırılmasından da anlaşılacağı gibi geleneksel gramerciler tarafından ana işlev zaman kavramına verilmiştir. Böylece ekin görünüş ya

da kiplik anlamları ikincil işlevleri olarak (Bazen de bu özellikler hiç dikkate alınmamıştır.) düşünülmüştür.

Hâlbuki basit yapıda *-(I)yor* ekinin öncelikli her kullanımında zaman olmadığı bazen görünüş ve bazen de kiplik işlevinin ekin öncelikli işlevi olarak öne çıktığı tespit edilmiştir. Örneğin, “*Fatma bahçeyi suluyor.*” cümlesinde *-(I)yor* ekinin öncelikli işlevi görünüş olup bir sürmeyi bildirir ve böylece görünüş işlevi ekin öncelikli işlevi olarak kullanılmıştır.

Bazen de zaman işlevi yerini kiplik işlevine bırakmıştır. Söz gelişi “*Başka eve taşınacağım.*” cümlesindeki basit yapıdaki *-AcAk* eki zaman işlevinde değil niyet kipliğinde ya da “*Didem tabakları yıkayacak!*”ta emir kipi ile öne çıkmıştır.

Sonuçlar Uzun’un (1998a: 7) *-DI*, *-mİş* ve *-(I)yor* ekleri ile aktarılan aslen görünüşür ve Göksel ve Kerslake’in (2005: 328-329)-*(I)yor* ekinin asıl işlevi görünüş bildirmektir, biçimindeki ifadesiyle uyum sağlamaktadır (Benzer 2012: 221).

Eklerinin zaman anlamının yanında görünüş ve kiplik anlamlarını da bildirdikleri görülmüştür. Bu üç anlamın basit yapıda tek bir ek tarafından gösterilirken birleşik ve katmerli yapılarda bu anlamların ekler arasında paylaşılır.

2.19. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE EKLERİN ZAMAN, GÖRÜNÜŞ ve KIPLİK ÖZELLİKLERİ

Türkçede yüklem türüne göre ad ve fiil cümlesi olmak üzere iki farklı cümle türü vardır (Ergin 1972, Dizdaroğlu 1976, Korkmaz 2003). Fiil cümleleri Türkiye Türkçesindeki en büyük cümle türünü oluşturur. Türkiye Türkçesindeki fiil, kök ve gövdesine eklenen ekler yardımıyla zaman, görünüş ve kiplik değerleri aktarılır. Fiil kök ve/veya gövdesine eklenen eklerin geliş sırası eklerin kapsamına göre değişmektedir. Ergin’e (1972: 132, 243) göre kapsamı en geniş ek, en sonda yer alır. Türkiye Türkçesinde zaman eki olarak bilinen eklerin fiile eklenirken zaman mı görünüş mü yoksa kiplik mi bildirdikleri ve bu işlevleri belli bir sıraya göre mi verdikleri tartışma konusu olmuştur.

Koç (1996: 302) fiil kök ve gövdesine getirilen ilk ekin, yalnız zaman kavramını vermediğini aynı zamanda kip[lik] anlamını da taşıdığını; Uzun (1998b: 124) zaman anlamının görünüş ve kip[lik] ekinden sonra geldiğini belirtmiş. Erkman ve Akerson (2000: 147) Türkiye Türkçesinde görünüş işlevi ve zaman işlevi aynı eklerle gösterildiğini söylemiştir (Benzer 2012: 118).

Uzun'a (1998b: 110) göre Türkçenin yerleşmiş dil bilgisinde birleşik ve katmerli zaman denilen çok ekli görünüşler, birçok konuya olduğu gibi görünüş konusuna da belirgin açılımlar getirir. Ek basit yapılarda tek başına birden çok işlevi yerine getirirken birleşik ve katmerli yapılarda ekin zaman mı yoksa görünüş mü bildirdiği çok net olarak görülebilmektedir.

2.20. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE BASİT, BİRLEŞİK ve KATMERLİ YAPILAR

Her dilde zaman, görünüş ve kip/kiplik işlevleri belli biçimler aracılığı ile taşınır. Bu biçimler bazen cümle düzeyinde olurken bazen de kelime düzeyinde kalmaktadır. Türkiye Türkçesinde ise bu değerler ekler aracılığı ile dile yansıtılmaktadır (Benzer 2012: 122).

Türkiye Türkçesinde zaman ekleri olarak bilinen eklerin tek başlarına fiile eklenmesiyle oluşan yapılara basit yapılar veya basit fiil çekimi denir. Basit fiil çekimi zaman-görünüş ekleriyle veya kip ekleriyle yapılabilir. Zaman-görünüş ekleritek başına fiile bağlanırlar ve kendilerinden sonra da zaman eki olarak bilinen öbür ekleri alamazlar.

Birleşik ve katmerli yapılar ise Türkiye Türkçesinde birleşik zaman olarak adlandırılmaktadır. Bu adlandırmanın yanıltıcı olmasından dolayı ve de mantık kurallarına aykırı olduğu (birleşik bir zamanın olamayacağı) düşüncesiyle tercih edilmemiştir. Bunun yerine birleşik ve katmerli yapı adlandırması kullanılmıştır. Birleşik yapı, zaman eki olarak adlandırılan iki ekin bir araya gelmesiyle oluşan yapılardır (*Canan sevmişti.*). Katmerli yapı ise birleşik yapıya benzer biçimde iki ekin ol-fiili ile birleşmesi sonucu oluşan biçimlerdir (*Emel sevmiş oldu.*).

Türkiye Türkçesi gelişmiş birleşik ve katmerli yapılara sahiptir. “*Niçin birleşik ve katmerli yapılar kullanılır?*” biçimindeki bir soruya cevap verebilmek için yabancı dillerdeki zaman ve görünüş çalışmaları incelendiğinde iki kavramın öne çıktığı görülmektedir. Bunlardan birincisi bağlam (*context*), ikincisi ise kullanım bilgisidir (*pragmatics*) (Benzer 2012: 122).

Birleşik ve katmerli yapı içinde her ekin doğrudan ya da dolaylı olarak atıfta bulunduğu görünüş, zaman ve kiplik işlevlerinden biri ağır basmaktadır. Ek, bir biçim içinde zaman, başka bir biçim içinde görünüş veya kiplik işleviyle kullanılabilir. Örneğin –AcAk eki “*Şükriye yemek yapacak.*” cümlesinde gelecek zaman ifadesi taşırken “*Şükriye dün yemek yapacaktı.*” cümlesindeki birleşik çekimde artık geçmişte kalmış bir niyeti ifade eder; yani kiplik görevindedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BETİMSEL ANALİZ

Bu bölümde doküman incelemesi yoluyla elde edilmiş olan veriler incelemeye tabi tutulmuştur. Çalışmanın konusunu teşkil eden Türkiye Türkçesindeki *-DI*, *-mİş*, *-AcAk*, *-(I)yor*, *-mAktA*, *-mAdA*, *-(A/I)r/-z* eklerinin basit fiil çekimi sırasında yüklendikleri zaman ve görünüş değerleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu eklerin sahip olduğu görünüş ve zaman işlevleri tek tek ve ayrı başlıklar altında ele alınıp tartışılmıştır. Daha sonra örnekleme oluşturan ve yüklemelerindeki ilgili eklerin çeşidine göre tasnif edilmiş olan 1966 cümlelerin zaman ve görünüş dizilerindeki özellikleri belirlenmiştir.

3.1. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEKİ *-DI*, *-mİş*, *-AcAk*, *-(I)yor*, *-mAktA*, *-mAdA*, *-(A/I)r/-z* EKLERİNİN BASİT FİİL ÇEKİMİNDEKİ ZAMAN ve GÖRÜNÜŞ ÖZELLİKLERİ ile ÖRNEKLEM ÜZERİNDE ANALİZİ

Bu bölümde *-mİş*, *-DI*, *-(I)yor*, *-mAktA*, *-mAdA*, *-AcAk*, *-(A/I)r/-z* eklerinin basit yapıdaki zaman ve görünüş işlevleri tespit edilecektir.

Türkiye Türkçesinde fiile eklenen bir ek aynı anda zaman, görünüş ve kiplik işlevlerini taşıyabilmektedir. Konuşma esnasında, konuşucu zaman ekleri olarak bilinen ekler tam olarak bilinmese de zaman, görünüş ve kiplik işlevlerini yükleyerek kullanır. Kullanım aşamasında bu üç değer aynı öncelikte dinleyiciye aktarılmaz. Bazen zaman değeri öncelikli iken bazen kiplik bezen de görünüş değeri öne çıkar.

Türkçe dil bilgisi kitaplarında ise basit yapıda eklerin her zaman için öncelikli olarak zaman kavramına atıfta buldukları düşünülmüştür. Bu düşünce özellikle eklerin adlandırılmasında da kendisini göstermektedir.

Oysaki bu varsayım özellikle *-(I)yor* ekinde çürümektedir; çünkü ek basit yapıda birçok kullanımda öncelikli olarak zaman yerine görünüş işlevinde kullanılmaktadır. “*Ahmet ne yapıyor?*” gibi bir soruya cevap olarak; “*Uyuyor.*” cevabının öncelikli işlevi uyuma eyleminin sürdüğü bilgisi olup görünüş değeri öncül bir değerdir, ikinci olarak ise “*Şimdi şu anda uyuyor.*” anlamı verilerek zaman kavramı verilmektedir. Bu sebeple çalışmada zaman ekleri yalnızca herhangi bir anlamına dayanarak adlandırılmamıştır. Örneğin gelecek zaman eki olarak bilinen *-AcAk* eki, çalışmada gelecek zamanı anlatan ek olarak değil *-AcAk* eki şeklinde yer almıştır.

Zaman bakımından ekler birincil olarak kullanıldıkları zaman diliminde sahip oldukları anlam farklılıkları ve ikincil olarak kullanıldıkları zaman dilimindeki anlam farklılıkları olmak üzere iki bölümde incelenmiştir.

Görünüş bakımından dil bilgisine ve aşama görünüşüne dayalı olarak incelenecektir, çünkü sözlüğe dayalı görünüş cümle içindeki zarf, edat gibi çeşitli yönlendiriciler ile tespit edilebilen bir sınıftır. Bu sebeple sözlüğe dayalı görünüş ile ilgili herhangi bir çözümlenmeye gidilmeyecektir. Kılınış ise görünüşten ayrı bir fiil kategorisidir. Fiil tabanlarında olan ve dil mantığı içinde anlaşılabilen; fiilin master haldeki süresinin doğal sınırlarını vurgulayan bir ulamdır. Bu nedenle kılınış çalışmanın inceleme bölümünde konu edilmemiştir.

3.1.1. -mİş Eki

Türkiye Türkçesinde -mİş yüklemleştircisinin gösterdiği zaman, geçmiş zaman olarak nitelendirilmelidir.

Johanson (1994: 256; 1998: 45), Aksu ve Koç'a (1988: 18) göre -mİş yüklemleştircisi tıpkı -DI eki gibi, öncekilik anlamında bir geçmiş zaman göstermektedir. Yani zaman işlevi açısından, bu iki ek arasında büyük bir fark yoktur. Ancak -mİş eki, -DI ekinden farklı olarak, geçmiş zaman ilişkisine ilaveten bir "dolaylılık" (*indrektivitat*) ve "kanıtsallık" (*evidentialitat*) bildirmektedir (Aydemir 2010: 40).

-mİş eki basit yapıda hem zaman hem görünüş hem de kiplik işlevlerine sahiptir. Zaman işleviyle kullanıldığında;

-mİş eki zaman işleviyle konuşma anından önce yapılan vaka ve durumları anlatmak için kullanılır: *Ayşe yemek yemiş.*

563. *Kendisinin iyicene tanındığı yıllarda bir başka yazar daha türemiş.*

568. *Şu Kevser olacak karı da babamın fincanını kırmış.*

Bununla birlikte geçmiş zaman diliminde gerçekleşmiş olan vaka zamanı hakkında kesin bir bilgi söz konusu değildir. Yalnızca vakanın konuşma anından önceki bir zaman diliminde gerçekleştiği bilgisi vardır. Net bir zaman kavramı ise ancak cümle içindeki zarflar yardımıyla belirli hale gelmektedir: *Ayşe dün akşam yemek yemiş.*

Ek, konuşma anından önce gerçekleşmiş vaka ve durumları anlatırken aynı zamanda halk hikâyeleri, rüya ve şakalar gibi yaşanmışlığın dışındaki gerçekleşmemiş vakaların anlatılmasında da kullanılır. Böylece belirtilen vaka ve durum ne konuşma anından önce ne konuşma anında ne de sonrasında gerçekleşir: *Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde bir padişah varmış.*

3.1.1.1. -mİş Ekiyle Farklı Zamanların Anlatımı

-DI'lı geçmiş zaman için;

Aslında *-DI* ekiyle anlatılacak bazı anlatımlar anlatımı öyküleyici kılmak amacıyla görünen, belirli olarak bilinen vaka ve durumlar *-mİş* ekiyle anlatılır.

642. Hatta Haftalık İzmir'in 19 ve 26 Temmuz 1324 tarihli 46 ve 47. sayılarında gazetenin yazı işleri müdürü olarak da çalışmıştır.

Şimdiki zaman için;

Ekin şimdiki zamana konuşma anında gerçekleşen bir vaka ve duruma şaşkınlık ile birlikte verilen ilk tepkide görülür: *A! Dedesinin biricik torunu gelmiş.*

573. Yeni yazmış bitirmiş.

Gelecek zaman için;

Ekin gelecek zaman gönderimi oldukça sınırlıdır: *İleride çocuklar büyümüş, evlenmiş, iş güç sahibi olmuş. İşte mutluluk budur.*

Unutmamak gerekir ki yukarıdaki cümlelerde de eklerin farklı zaman dilimlerinde kullanılabilmesi her zaman tek başına yeterli olamamaktadır. Cümle içi yönlendiricileri denilen zarflar, edatlar ve bağlam da etkili olmaktadır. Yukarıdaki cümlede de bu yardımı ileride zarfı üstlenmektedir. Ek yine geçmiş zamana atıfta bulunmaktadır; fakat bu cümlede ileride zarfıyla gelecek zaman bildirilen bir cümle içinde yer almaktadır. Bu tür kullanımın amacı ise anlatıma canlılık katmaktır.

Geniş zaman için;

Ekin geniş zaman gönderimi fazla kullanılmamaktadır.

561. İnsanoğlu hep ölmek için türemiş.

3.1.1.2. Görünüş İşleviyle Kullanıldığında

-mİş eki dil bilgisine dayalı görünüş sınıflaması içinde basit yapıdaki kullanımında bitmişlik görünüşüne sahiptir.

739. Padişah bile onunla başa çıkamamış.

Ek, birleşik ve katmerli yapıda sürme görünüşünü yanına aldığı *-DIr* eki ile vermektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus bu görünüş türünün *-DIr* ekinin etkisiyle gerçekleşiyor olması ve sürme görünüşünü *-DIr* ekinin değil; *-mİş* ekinin vermesidir. *-DIr* eki burada kesinlik kipliğinde kullanılmış, *-mİş* eki ise görünüş işleviyle yer almıştır.

Aşama görünüşü bakımından ise *-mİş* ile belirtilen eylemin başlangıcı belirsiz sonu belirlidir.

Johanson'a (1998a: 45) göre Türkçede *-mİş* yüklemleştircisinin geçmiş zaman işlevinin yanında, bir de görünüş işlevi vardır. Bu açıdan bakıldığında *-mİş* postterminal bir bakış açısı yansıtmaktadır (Aydemir 2010: 43). Bu bakış açısı olayın, kritik sınırının aşılmasından sonraki safhada gözlemlenmesine imkân vermektedir ve gözlemlenen olay kritik sınır aşılmış olduğundan dolayı "gerçekleşmiş" olarak algılanabilir (Aydemir 2010: 43).

3.1.2. *-mİştİr* Eki

-mİştİr eki inceleme kapsamındaki ders kitaplarında çok kullanılan biçimlerden biri olmuştur. Underhill'e (1975: 313) göre geçmiş zaman için *-DI* ve *-mİş* ekleri yerine yazı dilinde *-mİştİr* biçimi daha çok kullanılır. *-Dİr* eki burada yine kuvvetlendirme ya da tahmin anlamlarını taşımaktadır.

654. En büyük keşifler, en faydalı icatlar para kazanmak için değil, insanlığa hizmet edenlerin takdir edildiği bilindiği için yapılmıştır.

652. Aktörlüğün ne kadar güç bir meslek olduğunu da o vesile ile düşündüğünüz zamanlar her hâlde olmuştur.

Underhill'e (1975: 208) göre *-mİştİr* biçiminde konuşucu, birey olarak vakaya hâkim olmamasına rağmen ifadenin doğruluğunu onaylar. Konuşma dilinde, konuşucu belirli bir biçimde bilmediği halde ifadenin gerçek olduğunu kanıtlardan varsayar. Bu sebeple yazılı Türkçede en çok kullanılan geçmiş zamandır. Yazara göre Türkiye Türkçesinde üç tane geçmiş zaman vardır *gitti, gitmiş ve gitmiştir*(Benzer 2012: 210).

Csato ve Johanson'a (1998: 214) göre *-mİş* eki ile *-Dİr* ekinin birleşmesiyle oluşan ve hiçbir şekilde dolaylılık kanıtsallık bildirmeyen *-mİştİr* yüklemleştircisinin Türkiye Türkçesinde iki temel işlevi vardır:

a) Resmi yazılarda ve gazetelerde bildirme işlevli bir geçmiş zaman işaretleyicisi olarak kullanır ve bu kullanım aynı zamanda bir yazı stildir.

b) Konuşma dilinde ise tahmin/olasılık (prasumtive) anlamı ağır basan geçmiş zaman bildirmektedir (Aydemir 2010: 45).

3.1.3. -DI Eki

Ek basit yapıda zaman, görünüş ve kiplik işlevlerini aynı anda gösterebilmektedir. Zaman işleviyle kullanıldığında; ekin öncelikli işlevi konuşma anından önceki zaman dilimine atıfta bulunmaktır: *DeFTERİNİ yıRTTI.*

32. *İşte böyle günlerden birinde, benim ricam üzerine, öğretmen, isteyenleri tepenin tam doruğuna çıkardı.*

57. *Onu kucaklamak, köşedeki kunduracıdan ona bir lastik ayakkabı, biraz ilderdeki Yahudi'den bir beyaz keten pantolon almak arzusuyla durdum.*

70. *Bu alışkanlık bende bütün yaşamım boyunca sürdü.*

Johanson'a (1994: 256) göre Türkiye Türkçesinde zaman gösteren diğer bir yüklemleştirici de *-DI*'dir. Genelde basit geçmiş zaman (*simple past tense*) olarak bilinen bu biçim, yüklemde ifade edilen olayın, konuşma anı itibarıyla gerçekleşmiş olduğunu bildirmektedir. Aslında burada söz konusu olan, öncelik anlamında bir geçmiş zamandır. Bu açıdan bakıldığında, *-DI* ekinin temel işlevi, birincil öncelik anlamında bir geçmiş zamanı göstermesidir (Aydemir 2010: 37).

3.1.3.1. -DI Ekiyle Farklı Zamanların Anlatımı

-DI eki cümle içerisinde kullanılırken konuşucunun isteği doğrultusunda ve anlama bağlı olarak geçmiş zamanın dışındaki bir zaman diliminde kullanılabilir. Bunu cümle içerisinde herhangi bir yönlendirici olmaksızın yapabildiği gibi cümle içinde zarf edat gibi çeşitli yönlendiricilerin yardımıyla da yapabilir.

-mİŞ'li geçmiş zaman için;

-DI ekinin *-mİŞ*'li geçmiş zamandan ayrıldığı en önemli nokta belirlilik kiplik özelliğine sahip olmasıdır. Bu ayrım onun kullanımda *-mİŞ* ekinin yerine tercih edilmesini sağlamıştır.

Şimdiki zaman için;

-DI eki özellikle şaşkınlık durumlarında şimdiki zaman için kullanılır: *Vay canına! Adam birden düştü.*

34. *Başladı anlatmaya.*

-DI'lı geçmiş zaman anlık şimdiki zaman diliminde kullanılabilir.

Gelecek zaman için;

Ekin gelecek zaman anlatımı -AcAk ekiyle anlatılan gelecek zaman anlatımından farklıdır. -DI ekiyle kurulan gelecek zaman kavramı yakın geleceğe atıfta bulunur: -Alo, ben iki dakikaya geldim, ordayım.

3.1.3.2. Görünüş İşleviyle Kullanıldığında

Türkiye Türkçesinde dil bilgisine dayalı görünüş sınıflaması içinde bitmişlik görünüşünü veren ikinci ektir. Bununla birlikte -DI eki bazı kullanımlarda bitmemişlik görünüşüne de sahiptir. Ekin öncelikli görünüş özelliği bitmişliktir; çünkü zaman olarak geçmiş zaman dilimine yapılan göndermelerde vaka bitmiştir. Konuşma anında devam etme söz konusu değildir.

Bununla birlikte ekin görünüş değeri bağlama göre değişebilmektedir. Bazı kullanımlarda bitmemişlik görünüş değerine sahip olabilmektedir. Söz gelişi olumlu biçimlerde bitmişlik, olumsuz biçimlerde ise bitmemişlik görünüşünü sunabilmektedir: -Hayır, henüz seni duymadım.

Ayrıca ek, hem bitmişlik hem de bitmemişlik görünüş özelliğini kullanım bilgisine (*pragmatics*) bağlı olarak aynı anda verebilir.

Aşama görünüşü bakımından ise vakanın başlangıcı belirli, sonu belirsizdir; yani gerçekleşmiş durum ya da vakanın ne zaman bittiği ile ilgili kesin bir bilgi yoktur.

Johanson'a (1994: 258) göre bu ekin belirleyici işlevleri, aslında onun görünüş perspektifinden kaynaklanmaktadır (Aydemir 2010: 38).

Görünüşel açıdan bakıldığında -DI, ne *intraterminallik* ne de *postterminallik* ifade eder; bu ikisinin dışında üçüncü bir görünüş perspektifi olan terminallik yansıtmaktadır. Bu terminal bakış açısı, olayın başlangıç ve bitiş sınırını hiç vurgulamadan, sadece olayı doğrudan ve "total olarak" gözlemlemeye imkân vermektedir. Bu terminal perspektif, kanıtsallık içermez ve zaman çizgisinin belli bir noktasında gerçekleşen olay bir bütün olarak yansıtır.

3.1.4. -(I)yor Eki

Türkiye Türkçesinde konuşma anında gerçekleşen şimdiki zaman anlatımı için üç farklı ek kullanılmaktadır. Türkiye Türkçesinde kapsamı en geniş olan şimdiki zaman eki -(I)yor'dur. İkinci olarak -mAktA eki biraz daha sınırlı bir alanı ve son olarak ise -mAdA eki en sınırlı şimdiyi verir. Ayrıca -(I)yor ekinde zaman anlatımı kesikli

şimdi, *-mAktA* ekinde sürekli şimdi, *-mAdA* ekinde ise aralıksız şimdi biçiminde görünür (Benzer 2012: 153).

Johanson'a (1994: 254) göre *-(I)yor* biçimbirimi, eylemin ara sınırına/süreğine dikkat çeken yüksek odaklı bir görünüş eki olup, eş zamanlı olarak kiplik de bildirebilmektedir (Demir 2008: 80). Ekin yüksek odaklı olması bakılan noktadaki hareketlilikten/yoğunluktan kaynaklanır.

Korkmaz (2003: 661) *-(I)yor*'un işlevlerini, olay zamanıyla konuşma zamanının örtüştüğü/eş zamanlı olduğu durumlar bildirme, yakın geleceğe veya anlatının türüne göre geçmişe işaret etme biçiminde sıralayıp bu işlevsel çokluğu "zaman kayması" terimiyle açıklansa da aslında durum tek bir işlev saptamasıyla da çözümlenebilir.

Bu işlev Deny (1941: 337), Johanson (1994) ve Uzun'un (2004) sürme ya da ara sınırlılıktır olarak adlandırdığı işlevdir (Demir 2008: 80-81).

Ergin (1973: 279) gerek *-(I)yor* gerekse diğer zaman ekleri için ortak bir işlev tanımlamaktadır: *bildirme kipi*. Bildirme kipi ile kastedilen ise ortaya çıkan ya da çıkacak olan hareketin bildirilmesidir. Bu tanım ile ifade edilen temelde yanlış değil; ancak fazlasıyla geneldir.

-(I)yor eki birleştiği kök ve gövdeyle uyuma girmemektedir. Bunun sebebi ekin Türkçenin geç zamanlarında ortaya çıkmış olmasıdır. Ekin basit yapıda zaman, görünüş ve kiplik işlevlerini görmek mümkündür. Zaman işleviyle kullanıldığında; *-(I)yor* eki öncelikli olarak konuşma anında yapılan vaka ve durumları belirtir. Bu ise zamanda belirsiz bir biçimde gerçekleşmektedir, çünkü ek, konuşma anında gerçekleşen vaka ve durumları belirtirken bazen geçmişten gelen ve hala devam eden vaka ve durumlar bazen de şimdi başlayan ve gelecekte de devam edebilecek vaka ve durumları belirtebilir.

Bu kullanım genişliği ekin şimdiki zaman olarak adlandırılan gönderme zamanının geniş zaman gönderimine benzetmekle birlikte, gönderim geniş zamana göre daha belirli ve sınırlı olmaktadır.

Erkman ve Akerson (2005: 178) *-(I)yor* ekinin hem tam şu anda burada olanı hem de şimdi içindeki bir yayılmayı gösterdiğini, yani bu ekin şimdi olmakta olan olarak kapsayıcı bir nitelik taşıdığını belirtir.

Erguvanlı ve Taylan'a (2001: 103) göre *-(I)yor* ekinin zaman gönderimi belirsizdir. Ek yalnızca bağlam ve zarflar yardımı ile belirli bir gerçek zaman göndermesinde bulunabilir.

Underhill (1975: 149) *-(I)yor* ekinin geniş zaman ve alışkanlık anlamlarında kullanıldığını belirtir: *Mehmet Ankara Üniversitesi'ne gidiyor, kasabamız hep iyi et satıyor*(Benzer 2012: 154).

Bugün Türkiye Türkçesinde *-(I)yor* ekinin temel işlevi, şimdiki zamanı göstermektir. Bir temel cümle yüklemleştiricisi olarak *-(I)yor*'un birincil işlevi, odaklı şimdiki zamanı göstermektir. Odaklı şimdiki zamanda “konuşulan olay” (gerçek olay) ile “anlatılan olay”ın oluş süreçleri eş zamanlıdır (Aydemir 2010: 31).

836. *A, herif deli midir, nedir, gülüyor.*

867. *İlk olarak sözü ilk konuşmacı Sayın Zeynep Korkmaz'a bırakıyorum.*

3.1.4.1. *-(I)yor* Ekiyle Farklı Zamanların Anlatımı

-(I)yor eki her ne kadar dil bilgisi kitaplarında şimdiki zaman eki olarak bilinse de ekin sahip olduğu değerinin gerçek zaman dilimi üzerindeki genişliğinden dolayı ek kolay bir biçimde şimdiki zamanın dışında farklı zaman dilimlerinde kullanılabilir.

-DI'lı Geçmiş zaman için;

-(I)yor eki herhangi bir yönlendiriciye ihtiyaç hissetmeksizin *-DI'lı* geçmiş zaman diliminde kullanılabilir. Ekin bu işlevi yerine getirme oynaklığı kullanım bilgisi ile yakından bağlantılıdır. *–Dünkü olayı ayrıntılı bir şekilde anlat bakalım, sen yola adım atıyorsun, bir araba çıktı ve çocuğa çarptı.*

908. *Önce hafiften bir rüzgâr esiyor.*

-mİş'lı geçmiş zaman için;

-(I)yor eki geçmişte bilinmeyen ve görülmeyen vaka ve durumları aktarırken *-mİş'lı* geçmiş zaman yerine kullanılabilir: *Hırsız geliyor, bütün evi soyup gidiyor. Bundan bizim hiç haberimiz olmadı.*

945. *Çünkü olay 1900'de ve Selanik'te geçiyor.*

Gelecek zaman için;

-(I)yor eki planlı vaka ve durumlar için geleceğe yönelik olarak kullanılabilir. *-AcAk* ekiyle kurulan gelecek zamanda ise kuvvetli niyet öne çıkmaktadır: *İki hafta sonra Denizli'ye dönüyorum.*

1139. *Kendi ifadesiyle söylüyorum.*

-(I)yor yüklemleştiricisi, her zaman konuşma anı itibarıyla oluş sürecinde olan olayları değil, bazen de “planlanmış” olan ve belli bir süre sonra olacak olan olayları bildirmektedir. Örneğin, *bu hafta sonu Kütahya'ya gidiyorum (öyle planladım).*

Johanson (1994: 255) *-(I)yor*'un bu işlevini "planlanırlık" (*planmabigkeit*) olarak nitelendirmektedir. Bu zaman ilişkisinde, olayın gerçekleşme anı (B noktası) K noktasından sonradır ki bu aslında sonrakilik anlamında bir "gelecek zaman" olarak da algılanabilir (Aydemir 2010: 33).

Geniş zaman için;

-(I)yor ekinin gerçek zaman dilimi üzerindeki kapsadığı genişlik ekin geniş zaman için kullanılmasına rahatlıkla imkân tanımıştır. Bu durum geniş zaman kavramı ile şimdiki zaman kavramı arasında kesin bir sınır çizmeyi zorlaştırmaktadır. Her ne kadar *-mAktA* ve *-mAdA*'lı şimdiki zaman kullanımları daha sınırlı ve belirli bir şimdiki zamana atıfta bulunsalar da *-(I)yor*'lu şimdiki zaman kullanımı öbür eklere nazaran oldukça geniş bir zaman dilimini kapsamaktadır. Bu da kullanım aşamasında ekin şimdiki zamana mı yoksa geniş zamana mı atıfta bulunduğunu belirlemede zorluk çıkarmaktadır. Düzenli tekrarlar-*(I)yor* ekinin geniş zamana atıfta bulunduğunun en önemli kanıtıdır.

932. *Bu soru yüz yıldır tartışılıyor.*

3.1.4.2. Görünüş İşleviyle Kullanıldığında

Csato ve Johanson'a (1998: 214) göre Türkiye Türkçesinde *-(I)yor* ekinin şimdiki zaman işlevinin yanında, bir de görünüş işlevi vardır (Aydemir 2010: 32). Konuşmacının belli bir noktadan hareketle olayı gözlemlemesine imkân veren öznel bakış açılarını ifade eden görünüş kategorisi, Türkiye Türkçesinde belli işaretleyiciler, yüklemleştirciler aracılığıyla belirtilmektedir. Bu açıdan bakılınca *-(I)yor* eki, olayı oluş sürecinde yakalayan *intraterminal* bir perspektif yansıtmaktadır. Bu bakış açısıyla olay başlangıç sınırı ile bitiş sınırı arasında, yani süreç safhasında gözlemlenir.

Yavaş (1980), Cinque (2001), Göksel ve Kerslake'ye (2005: 328) göre *-(I)yor* eki *progressive aspect* olarak geçmektedir. Bu düşünce, eki öncelikli olarak görünüş eki olarak kabul eder (Benzer 2012: 157).

Görünüş işleviyle kullanıldığında; dil bilgisine dayalı görünüş işlevleri bakımından *-(I)yor* ekine atfedilen iki farklı işlev vardır: (1) *bitmemişlik*, (2) *sürme*.

Çalışmada *-(I)yor* eki bitmemişlik görünüş türü değil de sürme görünüşüne sahip olarak açıklanmıştır; çünkü sürme kavramı bir nevi bitmemişlik kavramına benzemekle birlikte bitmemişlik kavramındaki süreçteki belirsizlik, sürme kavramında yoktur. *-(I)yor* ekiyle kuvvetli bir biçimde konuşma anında devam etme ve sürme belirtilmektedir.

Akaslan (2000: 43) *-(I)yor* ekinin bitmemişlik veya sürme anlamı vermesini eklendiği kelimenin sözlüğe dayalı özelliklerine bağlamaktadır. Yazar, genel olarak görünüşün ve özel olarak da *-(I)yor*'un görünüş değerinin eylemin sözcük özelliklerine sıkı sıkıya bağlı olduğunu *-(I)yor* bitmemişlik değerini veriyorsa bunun eylemin (fiil) kelimeye dayalı içeriği sayesinde olduğunu belirtir.

Ekin hem konuşma anına atıfta bulunabilme özelliği hem de atıfta bulunduğu zaman diliminin geçmişi, şimdiki ya da geleceği kapsama özelliği ile gerçek zaman dilimi üzerindeki genişliği sayesinde farklı zaman dilimlerini anlatabilme oynaklığı ekin sahip olduğu değeri atamada çeşitli zorluklara sebep olmaktadır. Bu sebeple ekin sahip olduğu değeri atamada ağırlık yoruma dayanmakta ve cümle içindeki çeşitli yönlendiricilere ihtiyaç hissedilmektedir. Bu yönlendiriciler cümle içindeki zarf ve edatlar ile yan cümlecikler olabilir.

Smith'e (1997: 61) göre pragmatik değerler, yani kullanım bilgisi dil bilgisine dayalı görünüşün yorumlanmasına katkıda bulunur. Bununla birlikte bitmemişlik ve sürme görünüşü arasında kesin bir ayırma cümle düzeyinde her zaman mümkün olmamaktadır. İki görünüş türü arasındaki ayırma cümle içindeki zarflar ayırt edici unsur olarak kullanılabilir. Örneğin her gün zarfı belirliliği; yani sürme görünüş türünü bize verebilir (Benzer 2012: 159).

Ayrıca *-(I)yor* eki bitmişlik bildirebildiği gibi bitmemişlik de bildirebilir. *-(I)yor* ekinin bitmişlik ya da bitmemişlik bildirmesi kullanım bilgisi yardımıyla belli olabilmektedir.

Bitmişlik özelliğinin aynı zamanda ekin eklendiği fiilin sahip olduğu görünüş özelliklerine bağlı olduğunu unutmamak gerekir.

Aşama görünüşü açısından ise *-(I)yor* eki ile aktarılan vaka ve durumun başlangıç ve bitiş noktaları belirsizdir.

Sonuç olarak *-(I)yor* eki görünüş bakımından;

1. Türkiye Türkçesinde her ne kadar bitmemişlik görünüş türüne sahip olarak bilinse de aslında sürme görünüşü vermektedir. Bununla birlikte bağlam içinde bitmemişlik anlamının dışına bitmişlik anlamı da verebilmektedir.

1127. Bütün arazi ayaklarımızın altında her şeyi ve her yeri avucumuzun içi gibi görüyoruz.

2. Aşama görünüşü bakımından ise belirsizliği ifade eder. Eylemin başlangıç ve bitiş noktaları belirsizdir.

1112. Bir anda at öküz araba kaçış için ne taşıt varsa hepsi hazır oluyor.

3. Basit yapıda görünüş anlamı sık sık zaman anlamının önüne geçmektedir: “*Ali evde çalışıyor.*” dediğimizde zaman işlevinin yerine görünüş işlevi öne çıkıp bir sürmenin aktarımı söz konusu olabilmektedir (Benzer 2012: 161).

1108. Niçin ağlıyorsun?

3.1.5. -mAktA Eki

Lewis’e (1986: 112) göre, -(I)yor ekinin yanısıra, orijinal olarak edebi bir şekil olan ve daha sonra konuşma dilinde de yaygınlaşan -mAktA[dIr] yüklemleştircisi de Türkiye Türkçesinde odaklı şimdiki zamanı göstermektedir (Aydemir 2010: 33).

1941. Bu dönemlerdeki birçok eserde Fransızca kelimelerin ve tamlamaların bulunduğunu görmekteyiz.

1928. Caddelerimiz, artık iş dünyamız bize yabancılaşıp yabancılara yakınlaşmakta.

Türkiye Türkçesinde kanıt dayalı olarak kullanılan ve kanıt olmaksızın bir başka kullanıma izin vermeyen iki ek vardır. Bunlar -mAktA ve -mAdA ekidir. Bu biçimi tercih eden bir konuşucu istenirse kanıt gösterebilir. Şayet kanıt gösteremiyorsa bu biçimleri kullanamaz. Bunun yerine ancak -(I)yor ekini kullanabilir. Vaka hakkındaki bilgiyi konuşucu ya başkasından almıştır ya kendisi duymuş ya da görmüştür.

Bu sebeple kanıt kipliği ya da kanıt eki olarak Türkiye Türkçesinde bir ek adlandırılacaksa bu biçim ancak -mAktA ve -mAdA ekleridir (Benzer 2012: 168).

-(I)yor ekinden sonra şimdiki zamana atıfta bulunan Türkiye Türkçesindeki ikincil önemdeki biçim -mAktA’dır. Bu biçim ile konuşmacı bilgilendirme yolu ile elde ettiği bilgileri aktarır. -mAktA eki bilinen, kısmen görünen vaka ve durumlar için kullanılır. Oysaki -(I)yor ekinde bu kısmen görme ya da bilme her zaman için söz konusu değildir.

Ekin öncelikli zaman işlevi konuşma anında gerçekleşen vakalara atıfta bulunmaktır. Şimdiki zamana atıfta bulunma özelliği -(I)yor ekine kıyasla -mAktA’da daha belirlidir.

Özdemir (1968: 180) ve Koç’a (1998: 493) göre bu belirlilik anlamı, biçimde yer alan +DA ekinden kaynaklanmaktadır.

3.1.5.1. -mAktA Ekiyle Farklı Zamanların Anlatımı

Geniş zaman için;

Şimdiki zaman kavramının gerçek zaman çizgisindeki genişliği, geniş zaman kavramının genişliğine yakındır. -mAktA eki geniş zaman dilimine atıfta bulunmaktadır. Hatta bu kullanım ile geniş zamanın en önemli özelliği ilmi ya da değişmez gerçekleri belirtme işlevini -mAktA eki yerine getirmektedir.

1949. Koyduğu ilkeler yaptığı devrimler hedef olarak gösterdiği hususlar daima Türk Milleti'nin ihtiyaçlarından kaynaklanmaktadır.

Gelecek zaman için;

-mAktA ekinin öncelikli atıfta bulunduğu zaman konuşma anına yönelik olsa da fiilin atıfta bulunduğu eylem henüz gerçekleşmemiştir; ancak vakanın gerçekleşmesi konuşma anından sonraki bir zaman diliminde olacaktır. Bu da ekin gelecek zamana atıfta bulunabilmesine imkân sağlamaktadır.

3.1.5.2. Görünüş İşleviyle Kullanıldığında

Türkiye Türkçesinde -mAktA[dIr] ekinin sadece zaman işlevi değil, aynı zamanda görünüş işlevi de vardır. Bu açıdan bakıldığında ek, *intraterminal* bir perspektif yansıtmaktadır; yani konuşmacı, bulunduğu noktadan hareketle yüklemde ifade edilen olay oluş sürecinde, yani başlangıç sınırı ile bitiş sınırı arasında gözlemlemektedir. Böyle bir perspektif yansıtılırken, yüklemdeki fiilin çoğunlukla süreçli bir fiil olması oldukça dikkat çekicidir (Aydemir 2010: 36).

Dilbilgisine dayalı görünüş sınıflaması içinde ek -(I)yor ekine benzer biçimde sürme görünüşüne sahiptir.

Aşama görünüşü bakımından ise ek -(I)yor biçiminden ayrılmaktadır. -mAktA biçimiyle verilen vaka ve durumun başlangıcı belirli, bitişi ise belirsizdir. -(I)yor ekiyle anlatılan şimdiki zamanda eylem başlamamış olabilme ihtimalini içinde barındırmaktadır. -mAktA'lı kullanımda ise vaka ve durum kesinlikle başlamıştır. Bu özellik -mAktAve -mAdA'lı şimdiki zamanı -(I)yor ekinden ayıran en önemli özelliktir.

3.1.6. -mAktAdIr Eki

Bu biçimde -dIr eki dil bilgisi kitaplarındaki kuvvetlendirme ve tahmin kipliklerini farklı kullanımlarda ayrı ayrı gösterebilmektedir. Ekin iki kullanımı vardır: Birinci kullanımda vakanın gerçekleşmesiyle ilgili bir kanı konuşucu tarafından

kendinden emin bir biçimde verilmektedir. Biçim bu kesinlik anlamını verirken zaman zarflarını alabilmektedir. İkinci kullanımda ise tahmin kipliğinde yer alır.

1924. Televizyon reklamları karşısında saatlerce çocuklarına yemek yediren anneler, kendilerini mutlu hissetmektedir.

1934. Ancak 1909 Ocak'ına kadar İzmir'de kaldığı tahmin edilmektedir.

Underhill'e (1975: 313) göre biçim sahip olduğu iki kiplik türüyle de zaman + kiplik olarak oluşmaktadır. Ayrıca bu biçimde *-mAktA* eki ile birlikte şimdiki zaman ile birlikte geniş zaman anlamı da verilmektedir. Biçim yazı dilinde *-(I)yor* ekine karşılık tercih edilmektedir (Benzer 2012: 209).

3.1.7. *-mAdA* Eki

-mAdA eki, *-(I)yor*ve *-mAktA* eklerine göre daha dar kapsamlı ve gerçek zaman dilimi üzerinde şimdiki zamana en belirli atıfta bulunan ektir. Ek, çoğunlukla yazı dilinde kullanılmaktadır.

Korkmaz (2003: 621) *-mAktA* ve *-mAdA* arasında bir ayırmda bulunmayarak eklerin işlev bakımından başlamış ve halen sürmekte olan bir oluş ve kılışı kesin olarak anlatan bir özelliğe sahip olduklarını belirtir. Yazara göre bu sürmekte oluş özelliği, yapılarındaki içinde bulunma işlevi taşıyan *+DA* bulunma durumu ekinden gelmiştir.

Ekin zaman işlevi *-mAktA* ekiyle benzerlik göstermektedir. Öncelikli olarak şimdiki zaman için kullanılırken geniş ve gelecek zamanlara da gönderimi söz konusu olmaktadır.

3.1.7.1. Görünüş İşleviyle Kullanıldığında

Dil bilgisine dayalı olarak (*-mAktA* ve *-[I]yor* ekine benzer biçimde) sürme görünüşüne sahiptir. Aşama görünüşü bakımından ise *-mAdA* ekiyle gösterilen vaka ve durumun başlangıcı ve bitişi belirlidir.

1951. Dünya kültürünün zenginlikleri kapsamında algılanması tanıtılması hak ettiği ilgiyi bulması için son yıllarda önemli atılımlar gerçekleştirilmektedir.

Şimdiki zamana atıfta bulunan *-(I)yor*, *-mAktA*, *-mAdA* ekleri arasındaki esas farklılık aşama görünüşlerinde ortaya çıkmaktadır. Bu farklılıklar vakanın başlangıç ya da bitiş noktalarının belirliliği ile belirsizliğine dayanmaktadır.

3.1.8. *-AcAk* eki

-AcAk eki Batı Türkçesinin son dönemlerinde ortaya çıkmıştır. Türkçede uzun süre gelecek zaman kavramı için istek kipi olarak bilinen *-IsAr* ekini kullanılmıştır.

Csato ve Johanson'a (1998: 215) göre -AcAk yüklemeleştiricisi, geleneksel anlayışla yazılan gramerlerde gelecek zaman eki olarak nitelendirilmekte ve çoğunlukla zamancı bir bakış açısıyla ele alınmaktadır. Fakat bu ekin birincil işlevi zaman değil, kipselliktir (*modality*) ve bu kipsellik aynı zamanda bir "gelecek zaman" anlamı da içerebilir (Aydemir 2010: 46).

1348. Onlar insanların belleğinde kalacak kuşaklar boyunca.

1357. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sorunları ve bununla ilgili yayın çalışmalarımız olacak.

Demir ve Yılmaz (2005: 188) gelecek zaman, bir niyet bildirme biçiminde algılanır ve bu yönüyle zaman eklerinden çok kiplere yaklaşır. Johanson (1994: 249-250) -AcAk ekinin öngörülmuş veya tasarlanmış bir olayı bildirdiğini belirtir (Aydemir 2010: 47). Ayrıca -AcAk eki, yüklemde ifadesini bulan olayın gerçekleşme anının konuşma anından sonra olduğunu bildirmesiyle de gelecek zaman göstermektedir.

Kornfilt'e (1997: 341) göre -AcAk eki basit yapıda ne görünüş ne de kiplik değerindedir; yalnızca zaman işlevindedir. Ancak -AcAk eki basit yapıda hem zaman hem görünüş hem de kiplik işlevlerine sahip olabilmektedir (Benzer 2012: 181).

Ekin atıfta bulunduğu vaka ne konuşma anının öncesinde ne de konuşma anında gerçekleşmiştir. Vaka konuşma anından sonraki bir zaman diliminde gerçekleşecektir. Konuşma anından sonraki zamanın ise ne zaman gerçekleşeceği belirsizdir.

3.1.8.1. -AcAk Ekiyle Farklı Zamanların Anlatımı

-AcAk eki yalnızca şimdiki ve geniş zamana atıfta bulunabilmekte geçmiş zamana dair herhangi bir gönderme söz konusu değildir.

Şimdiki zaman için;

Ek şimdiki zamana çok az atıfta bulunurken bunu zarf yardımıyla gerçekleştirir.

1353. Burada şuna da değinmeden geçemeyeceğim.

Geniş zaman için;

Ekin geniş zamana gönderimi geleceğe yönelik genel yargıların kullanılmasında ortaya çıkmaktadır.

1372. "O zevatta" derken apostrof olmayacak.

Ercilasun'a (1999b: 102) göre gelecek zaman -AcAk eki ile birinci derecede kesin gelecek; -r ile ise kesin olmayan gelecek zaman belirtilir. Özönder'e (1999: 63) göre de geniş zaman biçimiyle gelecek kavramı, gelecek zamanın eki ile ifade edilen gelecek kavramı kadar kesin bir gelecek zaman söz konusu değildir.

Kuznetsov (1997: 212) ise -AcAk ekine beklenen gelecek zaman adını verir; çünkü sözü edilen eylemi birinin ya kendi karar ve isteğiyle ya da durum icabı veya başkalarının talebi üzerine yapacağı anlaşılır. Bu anlam ayırtısı mevcut değilse (karar değil yalnızca bir plan varsa) gelecekte yapılacak vaka için geniş zaman kullanılır (Benzer 2012: 182).

3.1.8.2. Görünüş İşleviyle Kullanıldığında

Dil bilgisine dayalı görünüş sınıflaması içinde henüz gerçekleşmemiş vaka ve durumlara atıfta bulunan ek sürme görünüş türüne sahiptir. Bitmemişlik görünüşü söz konusu değildir; çünkü vaka ve durum henüz başlamamıştır. Bu sebeple ne bitmişlik ne de bitmemişlik ile nitelendirilebilir.

1389. Yoksa bugün burada bütün günü senin eserlerini okumakla geçireceğiz.

1394. Biz de yabancı dil eğitiminin gerekliliğini tartışacağız.

Uzun (1998: 7) -AcAk ile vakanın geçmişte olmaması gibi bir şart taşıdığı ve aktardığı vakaların gerçekleşmemiş olduğu için bunlardaki görünüşün de sürme özelliğinde olduğunu belirtir.

Aşama görünüşü bakımından ise -AcAk eki ile atıfta bulunulan vaka ve durumun başlangıcı ve sonu belirsizdir; yani vaka gelecekteki belirsiz bir zaman diliminde başlayıp yine belirsiz bir zaman diliminde bitecektir.

3.1.9. -(A/I)r/-z Eki

Konuşma anından önce başlayan ve konuşma anı ile sonrasında devam eden her zaman geçerli olan vaka ve durumları belirtmek için bu ek kullanılır. Ekin geniş bir zaman dilimine atıfta bulunması kullanımda bazı soruları ortaya çıkarmıştır. Ek, gerçekleşen, gerçekleşmek üzere olan ya da gerçekleşecek vakaları aktarırken sabit bir noktaya atıfta bulunamaz.

1434. Yalnızca insanlara özgü olan doğuştan getirilen dil yetisi evrensel dil bilgisinin ilkelerini taşır.

1435. İnsanoğlu, içinde yetiştiği topluluğun dilini edindikten sonra, dil aracılığı ile o dilsel topluluğun tüm uzlaşımları kendisinden sonra gelen kuşaklara dili aracılığı ile aktarır.

Dilaçar (1971: 111) geniş zamanı salt zamansızlık bildirir olarak nitelendirir. Uzun (1998b: 118, 119) geniş zamanın üç esas zamandan hiçbirine atıfta bulunmadığını

ifade eder. Yazara göre geçmiş zamanın dışında, bir filin zamanının belirtilmesi değil, onun bir aşkınlığı, bir yeterliliği aktarması söz konusudur.

Johanson'a (2000) göre bitimli fiiller görünüşlerine (*aspect*) ve eylemsel içeriklerine göre yüksek odaklı (*high focal*) düşük odaklı (*low focal*) veya odaksız (*non focal*) olabilirler (Demir 2008: 71).

Johanson'a (1994: 255; 2000: 51) göre $-(A/I)r/-z$ ekleriyle işaretlenen eylemlerin düşük odaklı ya da odaksız olması $-(I)yor$ ile karşılaştırıldığında eyleme yönelinen noktada belirli bir yoğunluğun hareketin bulunmaması, ekin görünüşü ile ilgili dikkate değer bir özelliktir. Çekimli eylemlerde görülen yukarıdaki türden bir yoğunluk/odak farkı, düşük odaklı ya da yoğunluğu az olanın, yüksek odaklı olanlara göre semantik açıdan daha genel olmasına yol açar. $-(A/I)r/-z$ biçimbiriminin düşük odaklı olması, bu biçimbirimi şimdinin bütün aralıklarını içine alan genel şeylerin, alışkanlıkların ve zamansız olayların (örn. *Dünya güneş etrafında döner.*); ayrıca genel geçer emir ve yasakların (örn. *Burada sigara içilmez.*) ifadesi için elverişli hale getirir (Demir 2008: 71-72).

Johanson (1998: 116) bu eki, "Türkçenin bilinen en eski intraterminal biçimi" olarak tanımlamakta ve bu ekin Eski Türkçede şimdiki zaman için kullanılan tek biçim olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla bu ek, olayın kesinlikle süreç safhasında, yani başlangıç sınırı ile bitiş sınırı arasında gözlemlenmesine imkân vermektedir. Buder'e (1989: 20) göre bugün Türk dillerinin hemen hemen tamamında, eski geniş zaman ekinin odaklı şimdiki zaman işlevi artık kaybolmuş durumdadır; ancak Yakutçada $-Ar$ eki, şimdiki zaman (hem odaklı hem de genel) gösteren tek biçim olarak hâlâ kullanılmaktadır (Aydemir 2010: 27).

$-(A/I)r/-z$ eki Türkiye Türkçesinde en sık tercih edilen ektir. Bunun iki sebebi vardır: Birincisi yabancı dillerde olmayan *aorist* ve Türkiye Türkçesinde geniş zaman olarak yer alan kavramı karşılayan $-(A/I)r/-z$ eki Türkiye Türkçesinde geçmiş, şimdi ve geleceği kapsayıcı, oldukça geniş bir zaman diliminde kullanılmasıdır. İkincisi ise değişmez gerçekler ve genel geçer doğruların bu ek ile anlatılmasıdır. Bu nedenle ilmi makalelerde cümleler, genel geçer gerçekler, doğa olayları bu ek ile verilir.

Kuznetsov'da (1997: 206) belirtildiği üzere, Kononov'a göre Eski Türkçede $-(A/I)r/-z$ eki üç anlamı vardır. Bunlar geçmiş zaman, gelecek zaman ve şimdiki zamandır. Şimdiki zaman anlamının öbür ikisine nazaran daha önemli olduğu iddia edilebilir. Eski Türkçede bu anlamı vermek için $-(A/I)r/-z$ 'nin dışında bir araç

bulunmadığı için ekin her şeyden önce şimdiki zaman eki olduğu söz konusudur (Benzer 2012: 194).

Türkiye Türkçesindeki ekler tek başlarına hem zaman hem görünüş hem kiplik işlevlerini aynı anda verebilmektedir. Bu üç özellik birbirinden ayrılabilen, ekin baskın özelliği atanabilmektedir. Ancak $-(A/I)r/-z$ ekinin sahip olduğu bu özellikleri birbirinden ayırmak öbür eklerle göre daha zordur.

Ek, konuşma anından önce başlayıp konuşma anında devam eden ve gelecekte de devam edecek olan vaka ve durumlar için kullanılır.

3.1.9.1. $-(A/I)r/-z$ Ekiyle Farklı Zamanların Anlatımı

Geniş zaman ekinin sahip olduğu kavram genişliği sebebiyle ekin atıfta bulunduğu zaman diliminde kesinlik söz konusu değildir. Ek, üç zaman dilimi içerisinde herhangi bir dilime çok rahat bir biçimde (yani öbür eklerle nazaran) atıfta bulunur.

-DI'lı geçmiş zaman için;

Bu kullanımda ek öncelikli işlevi olan geniş zaman gönderiminin dışına çıkarak $-DI'$ lı geçmiş zamana atıfta bulunur.

1561. Bundan tam 82 yıl önce, 12 Mart 1921 günü, Mustafa Kemal Atatürk'ün bizzat başkanlık ettiği oturumda, Mehmet Âkif Ersoy'un kahraman ordumuza ve aziz milletimize ithaf ettiği, malum, İstiklâl Marşı kabul edilir.

-mİş'li geçmiş zaman için;

Ek, $-mİş'$ lı geçmiş zamana genellikle öyküleyici anlatımlarda atıfta bulunur.

1463. Çorbadan bir kaşık alıp tadar.

Şimdiki zaman için;

Ekin şimdiki zamana atıfta bulunması Türkiye Türkçesinin tarihi gelişim süreci ile bağlantılıdır; çünkü Türkçenin eski dönemlerinde geniş zaman eki, şimdiki zaman eki gibi kullanılmıştır.

1459. Ansızın bülbülün sesini duyarız.

Kornfilt'e (2000: 336) göre bir temel cümle yüklemleştiricisi olarak $-(A/I)r/-z$, bugün Türkiye Türkçesinde odaklı olmayan, genel şimdiki zamanı da göstermektedir. Burada söz konusu olan, genel olarak, alışkanlık olarak veya sık sık yapılan ya da genel geçer anlamı olan olayların bildirilmesidir (Aydemir 2010: 28).

Gelecek zaman için;

-(A/I)r/-z eki bazı kullanımlardaolabilecek olan vakalara atıfta bulunur. Ekin bu kullanımlarında ihtimalli bir gelecek söz konusu olur: *Herhalde yarın gelir; işine başlar.*

1443. Dönmezsen, çaresiz kalır ölürüm.

3.1.9.2. Görünüş İşleviyle Kullanıldığında

Dil bilgisine dayalı görünüş sınıflaması içinde -(A/I)r/-z eki görünüş bakımından ne bitmişlik ne de bitmemişlik görünüşüne sahiptir. Ek, -(I)yor ekine benzer biçimde kuvvetli bir devam etme, yani sürme görünüş türüne sahiptir.

1569. Türbede fetih günü şehit düşen bir veli yatar.

1574. İşte, İstanbul mahallelerinin asıl çekirdeğini bu peyzajlar yapar.

Aşama görünüşü bakımından ise -(A/I)r/-z eki ile vaka ve durumun başlangıcı ve sonu belirsizdir, yani eylemin süreç içerisindeki başlama ve bitiş sınırları belli değildir.

Johanson'a (1994: 254) göre Türkiye Türkçesinde genel şimdiki zamanın yanında ağırlıklı olarak kipsellik bildiren -(A/I)r/-z yüklemeleştiricisi, görünüşsel açıdan ise intraterminal bir bakış açısı yansıtmaktadır. Bu bakış açısına göre, yüklemde ifade edilen olay başlangıç sınırı ile bitiş sınırı arasında, yani süreç safhasında yansıtılmaktadır (Aydemir 2010: 29).

3.2. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDEKİ *-DI*, *-mİş*, *-AcAk*, *-(I)yor*, *-mAktA*, *-mAdA*, *-(A/I)r/-z* EKLERİNİN ÖRNEKLEM ÜZERİNDE ANALİZİ

3.2.1. *-DI* Ekinin Olduğu Cümlelerin İncelenmesi

Ek	Sımf	Sıra	Cümle	Sıralı veya bağlı cümle sırası	Sıralanan veya bağlanan cümlelerin sırası	Zaman		Görünüş
						Geçmiş zaman (birincil işlevi)	İkincil zaman görevleri	
DI	9	1	Her sakallıyı baban zannetme, anladın mı?			asli		bitmişlik
DI	9	2	Yirmi beşi aldım.			asli		bitmişlik
DI	9	3	Ayakucuma düşüp kırılan neşemi gözlerimle topladım.			asli		bitmişlik
DI	9	4	Yukarıdaki, “Aaa, herif deli midir, nedir?” cümlesini söyleyenin yüzüne, yine gayrişuuri aşkımla gülmüş olacağım ki kendini tutamadı.			asli		bitmişlik
DI	9	5	Kendim düşünceye daldım.			asli		bitmişlik
DI	9	6	Öyle düşünceye daldım.			asli		bitmişlik
DI	9	7	Gözden yaş gelse mani olarak, gönülden ağlamak gelse geri çevirerek düşünceye daldım.			asli		bitmişlik
DI	9	8	Müthiş düşünceye daldım.			asli		bitmişlik
DI	9	9	İki şadın ve küçük kardeş yeğenimin, oğlumun, beylerimin, milletimin gözü kaşı kötü olacak deyip düşünceye daldım.			asli		bitmişlik
DI	9	10	Zihî devlet ki gözlerüm yüzünden oldı nuranî.			asli		bitmişlik

DI	9	11	Visâlünlutfidüp savdı başum dangirühicrânı.			asli		bitmişlik
DI	9	12	Bogazın aldı anın şahne hemân.			asli		bitmişlik
DI	9	13	Cürmimikdârıolında'zîr.			asli		bitmişlik
DI	9	14	Tılsımlı gülleri gökbağçesinin, bir bir açıldılar.			asli		bitmişlik
DI	9	15	Ve ıssız gece, suda tekrarlandı, ilhamlı, engin.			asli		bitmişlik
DI	9	16	Bir gün oturmuş yazı yazıyordum, uçarak açıkduran pencereden içeri girdi.			asli		bitmişlik
DI	9	17	Saçlarıma kolay taransın diye sürdüğüm ve içinde etil alkol bulunan kolonyanın kokusundan sarhoş olmuş gibi etrafımda dönmeye başladı.			asli		bitmişlik
DI	9	18	Sen misin, iyilikten anlamayan diyerek çok yönlü kullandığım büyük makasımı elime aldım.			asli		bitmişlik
DI	9	19	Atdan aygır, deveden buğra, koyundan koç kırdurdu.			asli		bitmişlik
DI	9	20	Kâtip, karşısındakinin bitkin hâlini fark edince alakalandı.			asli		bitmişlik
DI	9	21	Anlamadım.				şimdiki	bitmişlik
DI	9	22	Koca imparatorluğa yaygın, gizli açık hiçbir politika örgütü yokken, milletin hürriyeti istediğini nereden anladık?			asli		bitmişlik
DI	9	23	Başladık, "Neye yarar ki ola bu hürriyet?" diye arpacı kumrusu gibi düşünmeye.			asli		bitmişlik
DI	9	24	Dün gece gözümü kırpmadım.			asli		bitmişlik
DI	9	25	Şu kollarım, bacaklarım sabaha kadar sızım sızım sızladı.			asli		bitmişlik
DI	9	26	İşte küçük yaşta başlayan bu tutku, beni, Yozgat'a geldiğim ilk günlerden itibaren Nohutlu Tepesi'ne doğru çektii.			asli		bitmemişlik

DI	9	27	Ne diye bağırdım öyle?			asli		bitmişlik
DI	9	28	Bu kız terbiyesi ve uysallığıyla kalbimi kazandı.			asli		bitmişlik
DI	9	29	Hasan Ağaların dut ağacına çıkmakla başladım.			asli		bitmişlik
DI	9	30	1916 yılının Mayıs sonlarında güneşli bir Cuma günü iki saatlik izinden yararlanarak küçük kardeşim Fahri'yi yanıma alıp Nohutlu Tepesi'ne tırmanmaya başladık.			asli		bitmişlik
DI	9	31	Sonra yeniden tırmanmaya başladık.			asli		bitmişlik
DI	9	32	İşte böyle günlerden birinde, benim ricam üzerine, öğretmen, isteyenleri tepenin tam doruğuna çıkardı.			asli		bitmişlik
DI	9	33	Gidiş o gidiş, öyküleri kaldı bize.			asli		bitmişlik
DI	9	34	Başladı anlatmaya.				şimdiki	bitmişlik
DI	9	35	Sözcüğün tam anlamıyla “dağcılık” yapmadım ama Türkiye’de, İsviçre’de ve Almanya’da birçok dağın tepesine -kimisine bir araçla, Uludağ gibi kimisine de yürüyerek- çıktım.			asli		bitmişlik
DI	9	36	İndirmekle suç mu işledik?			asli		bitmişlik
DI	9	37	Kim mi istedi?			asli		bitmişlik
DI	9	38	Domuz farmason, diyelim ki haklısın, diyelim ki millet bizden hürriyet istemedi.			asli		bitmişlik
DI	9	39	Allah belanı versin, diyelim ki devlet batıyor, diye istedik.			asli		bitmişlik
DI	9	40	Kırıklarımı yemedi ya Kevser!			asli		bitmişlik
DI	9	41	Niğde eski nüfus memuru Avni Akbulut, elinde yiyecek sepeti, arkasında hamal, Sirkeci'deki “Güzel Nevşehir Oteli”nin daracık kapısından girdi.			asli		bitmişlik
DI	9	42	Neye karar verdiniz?			asli		bitmişlik

DI	9	43	Görmedim gezmediğim, sevmediğim hiçbir yer.			asli		bitmişlik
DI	9	44	Göricekvirmediküffâraemân.			asli		bitmişlik
DI	9	45	Didümmaâz'allah.			asli		bitmişlik
DI	9	46	Efendi, dur bakalım, dedi.			asli		bitmişlik
DI	9	47	Aldırma be delikanlı, dedi.			asli		bitmişlik
DI	9	48	Aldıran yok be anam, dedim.			asli		bitmişlik
DI	9	49	Ardımdan birkaç kişi, "sarhoş" dediler.			asli		bitmişlik
DI	9	50	Cevap vermeden yoluma devam etmek istedim.			asli		bitmişlik
DI	9	51	Ne bakıyorsun, efendi, dedi; hamal mı lazım?			asli		bitmişlik
DI	9	52	Yok çocuğum, dedim.			asli		bitmişlik
DI	9	53	Yüzünü görmedim fakat elleri kararlı idi.			asli		bitmişlik
DI	9	54	Gölgesinde dinlendik.			asli		bitmişlik
DI	9	55	Sanki bu ıssızlıkta kaybolacaktıymışız gibi geldi bana.				şimdiki	bitmişlik
DI	9	56	O gün, insanları sevebilmek arzusuyla otelin kapısını açtığım zaman, karşıma ilk çıkan insan, bir küfeci çocuğu oldu.			asli		bitmişlik
DI	9	57	Onu kucaklamak, köşedeki kunduracıdan ona bir lastik ayakkabı, biraz ilerdeki Yahudi'den bir beyaz keten pantolon almak arzusuyla durdum.			asli		bitmişlik
DI	9	58	Görür gözüm görmez gibi, bilir aklım bilmez gibi oldu.				şimdiki	bitmemişlik

DI	9	59	Oğlan tahta çıkıcakbabasınınun kırk yigidin anmaz oldu.			asli		bitmemişlik
DI	9	60	İçine bir kişinin güç hâlde sığabildiği camekânda kocaman bir defterin üstüne eğilmiş çıplak kafalı, gözlüklü, orta yaşlı bir adam: “Buyurun, hoş geldiniz!” diye doğrudu.			asli		bitmişlik
DI	9	61	Birden bütün neşemin bir camın kırılışı kadar ses ve şingirtı çıkararak düşüp kırıldığını gördüm.			asli		bitmişlik
DI	9	62	Çekine çekine yürüdüm.			asli		bitmişlik
DI	9	63	İkiz hayaletler gibi yürüdük puslu aydınlıkta o bahar günü.			asli		bitmişlik
DI	9	64	Nihayet insanlık da öldü.				şimdiki	bitmişlik
DI	9	65	Hemen faydasını gördüm.			asli		bitmişlik
DI	9	66	Ben bu meseleyi çok düşündüm.			asli		bitmişlik
DI	9	67	Ah pek üzıldüm!				şimdiki	bitmemişlik
DI	9	68	Hele bir başlayalım söze: Söyleyin bana, yakınlarda oturan Mariane diye bir kız var, onu gördünüz mü?			asli		bitmişlik
DI	9	69	Birden başım döndü, dışarı çıkmalıyım.				şimdiki	bitmemişlik
DI	9	70	Bu alışkanlık bende bütün yaşamım boyunca sürdü.				geniş	bitmemişlik
DI	9	71	Öbür yan çok ilginç göründü bana.			asli		bitmişlik
DI	9	72	Bu doruktan uzakta, çok uzakta, sanki ufukta asılı duruyormuş gibi, Erciyes Dağı’nın bembeyaz doruğunu gördük.			asli		bitmişlik
DI	9	73	Ruhlarımız o kadar sıkı bir birliktelikle yürüdü.			asli		bitmişlik
DI	9	74	Bir boy yürüdük.			asli		bitmişlik

DI	9	75	O sırada bir şair görüldü uzaktan.				şimdiki	bitmemişlik
DI	9	76	Kirli, soluk yanaklarına, çıplak ayaklarına merhametle değil, sevgi ile baktım.			asli		bitmişlik
DI	9	77	Tatlı tatlı sırttı.			asli		bitmişlik
DI	9	78	Birkaç defa cesaretle ve kafamda hazırlanmış bir cümle ile kızlara yanaşım.			asli		bitmişlik
DI	9	79	Bir makine homurtusuyla ıslık çalarak uzaklaştım.			asli		bitmişlik
DI	9	80	Sana dün bir tepeden baktım aziz İstanbul!			asli		bitmişlik
DI	9	81	Bu evet biraz yavaş çıktı Paşa Emmi.			asli		bitmişlik
DI	9	82	Teker meker yıkılınca da apıştık?			asli		bitmişlik
DI	9	83	Uludağ gibi kimisine de yürüyerek çıktım.			asli		bitmişlik
DI	9	84	Maya Resim Galerisi'nden çıktık.			asli		bitmişlik
DI	9	85	Birbirinize bir şey söylemeden, birbirinizin yüzüne bakmadan geçip gittiniz.			asli		bitmişlik
DI	9	86	Fakat gözlerini görünce vazgeçtim.			asli		bitmişlik
DI	9	87	Arkamdan koşup iade etti.			asli		bitmişlik
DI	9	88	Küçük kardeşim Kül Tigin vefat etti.			asli		bitmişlik
DI	9	89	Gece, bir tepeden seyrettik, büyük yıldızların suya döküldüğünü.			asli		bitmişlik
DI	9	90	Halil Paşa birden ciddileşti.				şimdiki	bitmemişlik

DI	9	91	Oraya öğretmenlerimizle birkaç kez piknik yapmaya gittik.			asli		bitmişlik
DI	9	92	1954 yılının 11 Mayıs'ında çekti gitti.			asli		bitmişlik
DI	9	93	Otuz yıl geçti gitti!			asli		bitmişlik
DI	9	94	Ters yüzüne evime dönüp odama kavuştum.			asli		bitmişlik
DI	9	95	Evliliğin sözü mü korkuttu seni yoksa evliliğin kendisi mi?				şimdiki	bitmemişlik
DI	9	96	Bir ara içime korku düştü.			asli		bitmişlik
DI	9	97	Efendi, dur bakalım, dedi.			asli		bitmişlik
DI	10	98	Burada oturan hocalarımızın hepsi bizden oldukça büyük ve bazıları benim şahsen hocam oldular.			asli		bitmişlik
DI	10	99	Artık yabancı dilden alınan cümleler konuşlmaya başlandı toplumda.				şimdiki	bitmişlik
DI	10	100	Mustafa Argunşah, imla-terim birliği meselesinde benden bilgi istediler.			asli		bitmişlik
DI	10	101	Ben konuşmamda bu hususu belirtmek istedim.			asli		bitmemişlik
DI	10	102	“Söz hazinesi” dendi.			asli		bitmişlik
DI	10	103	“Hazine zenginlik ifade eder.” dendi.			asli		bitmişlik
DI	10	104	Yani ben konuşmamda bir vakayı dile getirdim.			asli		bitmişlik
DI	10	105	İşte Halûk Bey mukayese yaptı.				şimdiki	bitmişlik
DI	10	106	Bu aşırılıkları ben dile getirdim.			asli		bitmişlik

DI	10	107	Ama zaman darlığı yüzünden bunların hiçbirisine imkân tanıyamadım.			asli		bitmişlik
DI	10	108	Tartışmalar ve değerlendirmeler Prof. Dr. Mustafa Argunşah, Doç. Dr. Necati Demir, Doç. Dr. Nurettin Demir, Doç. Dr. Musa Duman, Doç. Dr. Fatma Özkan, Prof. Dr. Mehmet Özmen, Doç. Dr. Vahit Türk ve Prof. Dr. Kâmil Veli Nerimanoğlu tarafından yapıldı.			asli		bitmişlik
DI	10	109	Ben çok kötü bir oturma yöneticisi, oturma başkanı oldum.				şimdiki	bitmişlik
DI	10	110	Oturum başkanı, bildiri sahipleri ve tartışmacıların katılımıyla aşağıdaki tespitleri ortaya koydu.			asli		bitmişlik
DI	10	111	Böyle önemli bir günde, bendenizden millî egemenlik konusunda bir konuşma yapmam istendi.			asli		bitmişlik
DI	10	112	Düşer mi tek taşı, sandın, harîm-i namusun?				geniş	bitmemişlik
DI	10	113	1915 Çanakkale Savaşları'nın ortasında daha evvel de Ayvazoğlu tarafından zikredildiği gibi bir manzume, bir şiir, Türkiye'nin ufuklarını kapladı.			asli		bitmişlik
DI	10	114	Kelimeleri tefsir etmekten âciz olan bazıları, iyi niyetli de olsalar bu şiiri tenkit bile ettiler.			asli		bitmişlik
DI	10	115	İşte bugünden başlayarak inatçı sessizliğiyle soluk giysilerini kemiklerine yapıştıran, yırtık yakkabılarından çoraplarına nüfuz eden yağmurdan, bütün küskünlüğü feveran etti.			asli		bitmişlik
DI	10	116	Artık sokağa bakmadı.			asli		bitmişlik
DI	10	117	O vakit ıslak saçlarından yanaklarına doğru akan yağmurların altında, bu ümitsiz hayat, bu zavallı kimsesiz dağıtıcı, ağır bir yeis duydu.			asli		bitmişlik
DI	10	118	Artık boynuna tahammül edilemeyecek bir zincir ile asıla asıla aşağı doğru kaldırımlara vurmak için başını çekiyor gibi ağır gelen şu çantayı, şu başkalarının mektup koruyucusunu koparıp atmak, ayaklarıyla çiğnemek ve sonra biraz da rahat etmek için, işte şuraya, üzerinden geçildikçe açılıp kapanan kirli suyun içinde, arabaların tekerlekleri altında boylu boyuna uzanıp ölmek, çamurlara gömülmek istedi.			asli		bitmemişlik
DI	10	119	Peçemi sımsıkı kapayarak arabanın karanlık köşesine büzüldüm.			asli		bitmişlik
DI	10	120	İzmir'in büyük Kaliferni şirketinin ünlü eksper Murat Kocadağ, Deli Davut'a, "Bana bak! Gülen Ada'yı biliyor musun? Bu ada nerededir?" diye sordu.			asli		bitmişlik

DI	10	121	Deli Davut, "Fırlattığı topu ata tuta yapayalnız oynayan bir çocuk gibi gülüşünü fırlatıp tutarak denizlerde tek başına oynar." dedi.			asli		bitmişlik
DI	10	122	"Gerçekten güler mi?" diye sordu.			asli		bitmişlik
DI	10	123	Eksper bir motor kiraladı.			asli		bitmişlik
DI	10	124	Uzaktan yanaşmakta olan Kocadağ'ı görünce ada yavaş yavaş büyümeye koyuldu.			asli		bitmemişlik
DI	10	125	Kaya sırtını silkince Kocadağ düştü.			asli		bitmişlik
DI	10	126	Bazı kayaların tepesi attı.			asli		bitmişlik
DI	10	127	Patavatsız taşlar kuş tüyü kesileceklerine kaskatı dondular.			asli		bitmişlik
DI	10	128	Her delikten havaya sular fişkırdı.			asli		bitmişlik
DI	10	129	Adanın tüyleri diken diken oldu.			asli		bitmişlik
DI	10	130	Kocadağ sırlıslık oldu.			asli		bitmişlik
DI	10	131	Sandal çalıları Kocadağ'a çelme attı.			asli		bitmişlik
DI	10	132	Deli Davut, "Ah efendim, bugüne dek hiç de böyle anırmamıştı." dedi.			asli		bitmişlik
DI	10	133	İki yazman da yerden temenna ederek "İsabet buyururlar efendim!" dediler.			asli		bitmişlik
DI	10	134	"Gider de oteldeki fonogramımı çalarım." dedi.			asli		bitmişlik
DI	10	135	Bunun üzerine Kocadağ motora binince Davut'u, kayığı ile adada bırakarak çekilip gitti.			asli		bitmişlik
DI	10	136	Sudan kaçmak için çalılara daldı.			asli		bitmişlik

DI	10	137	Ay çıktı.				şimdiki	bitmişlik
DI	10	138	Deli Davut şaştı kaldı.			asli		bitmemişlik
DI	10	139	Meros, elbisesinin altında bir hançer saklayıp Sirakuza Kralı Denis'in yanına sokuldu.			asli		bitmişlik
DI	10	140	Koruyucular hemen kendisini yakalayıp zincire vurdular.			asli		bitmişlik
DI	10	141	Kral öfkeyle sordu.			asli		bitmişlik
DI	10	142	Meros arkadaşına koştu.			asli		bitmişlik
DI	10	143	Meros oradan ayrıldı.			asli		bitmişlik
DI	10	144	Fakat sürekli bir yağmur çabuk yürümesine mâni oldu.			asli		bitmişlik
DI	10	145	Yolcu değneğine dayana dayana bir ırmağın kenarına geldiği zaman, büyüyen suların iki kıyıyı birleştiren köprüyü kırıp götürdüğünü ve kemerleri yıldırım gürültüsüyle harap etmekte olduğunu gördü.			asli		bitmişlik
DI	10	146	Böyle bir engel karşısında ümitsizliğe düşerek kıyıda çırpınmaya, sabırsız bakışlarla uzakları süzmeye başladı.			asli		bitmişlik
DI	10	147	Karşı kıyıya geçince Allah'a şükrederek yürüyüşünü hızlandırmaya başladı.			asli		bitmişlik
DI	10	148	Birdenbire, ormanın en sık yerinden kana susamış bir eşkiya sürüsü çıkararak korkutucu topuzlarla yolunu kestiler.			asli		bitmişlik
DI	10	149	Benden ne istiyorsunuz? diyerek kendisine yaklaşan bir topuzu yakaladı.			asli		bitmişlik
DI	10	150	Durarak dinledi.			asli		bitmişlik
DI	10	151	Meros onlardan hemen uzaklaştı.			asli		bitmişlik
DI	10	152	Nihayet, uzaktan batan güneş altında Sirakuza şehrinin kuleleri görüldü.			asli		bitmişlik

DI	10	153	Çok geçmeden evinin sadık bekçisi Flostratus (Filostratus)'a tesadüf etti.			asli		bitmişlik
DI	10	154	Artık arkadaşını kurtarmanın zamanı geçti.			asli		bitmişlik
DI	10	155	Darağacını ve etrafındaki halkı gördü.			asli		bitmişlik
DI	10	156	Dur cellat! İşte ben geldim.				şimdiki	bitmişlik
DI	10	157	Halk hayret içinde kaldı.			asli		bitmemişlik
DI	10	158	İki arkadaş yarı sevinç içinde kucaklaştılar.			asli		bitmişlik
DI	10	159	Hareketiniz kalbimi size bağladı, dedi.			asli		bitmişlik
DI	10	160	Muhitin hâli “insaniyyet”in timsalidir, sandım;			asli		bitmişlik
DI	10	161	Taşarken haşrolup beynimden artık bin müselsel yâd, zalâmın sinesinde fişkırıran memdud bir feryâd, o müstağrak, o durgun vecdi nagâh öyle coşturdu.			asli		bitmişlik
DI	10	162	Serapa Garb'a çiğnettim de çıktım hâk-i ecdadı!			asli		bitmişlik
DI	10	163	Hayalimden geçerken şimdi, fikrim herc ü merc oldu.				şimdiki	bitmişlik
DI	10	164	Kustu Mehmetçiğin aylarca durup karşısına.			asli		bitmişlik
DI	10	165	Döktü karnındaki esrârihayâsızcasına.			asli		bitmişlik
DI	10	166	“O benim sun'-u bedî'im, onu çiğnetme!” dedi.			asli		bitmişlik
DI	10	167	Sen ki son ehl-i salîbin kırarak salvetini, şarkın en sevgili sultanı Salâhaddîn'i, Kılıç Arslan gibi iclâline ettin hayran.			asli		bitmişlik
DI	10	168	Sen ki İslâm'ı kuşatmış, boğuyorken hüsrân, o demir çemberi göğsünde kırıp parçaladın.			asli		bitmişlik

DI	10	169	Şair Evlenmesi, tiyatroculuğumuza “la” sesini verdiğiinden bu yana, Ali Bey’in Ayyar Hamza’sı, Ahmet Vefik Paşa’nın yerli oyunmuş duygusu veren Molière uygulamaları, Teodor Kasap’ın Pinti Hamit’i ve İşkilli Memo’su ama daha da çok Hayal dergisinde açtığı ilginç ve yürekli kampanyası ile Şinasi’nin çıkırını destekleyip sürdürdüler.			asli		bitmişlik
DI	10	170	Ne var ki Tanzimat kırması bir Avrupa hayranlığının at oynattığı aydınlar, daha doğrusu yarı aydınlar ortamında yankı bulamadılar.			asli		bitmişlik
DI	10	171	Arada Fecr-i Âti’nin ölü doğan, halk damarından kopmuş kavanoz edebiyatı tiyatroya da el atıp Şahabettin Süleyman’ın kaleminden acayip yapıtlar sunduğu ve gidişin sakatlığını gülmeye varan bir sivrilikle vurguladığı hâlde yine de uyanan olmadı.			asli		bitmişlik
DI	10	172	Hele Namık Kemal, biraz sonra da Abdülhak Hamit biçim bakımından Batı kalıplarına kapılınca tiyatro tarihimizin ilk “biz bize benzerizciler”i azınlıkta kaldılar.			asli		bitmişlik
DI	10	173	Bu yoklukta onun yerini yabancı yapıtları şaşılacak bir sıcaklıkla yerlileştiren İbnürrefik Ahmet Nuri almak zorunda kaldı.			asli		bitmişlik
DI	10	174	Bu konuda okuduğum iki yazı bende karıncalanma yarattı.			asli		bitmişlik
DI	10	175	Sonra bir gün Sartre (Satr)’ın Edebiyat Nedir’ini okudum.			asli		bitmişlik
DI	10	176	O kitabın çok önemli bulduğum son bölümü yani yarısı Türkçeye çevrilmedi.			asli		bitmişlik
DI	10	177	Bu iki yazıyı okuyuşumun üzerinden yıllar geçti.			asli		bitmişlik
DI	10	178	İlk şiirimi ilkokul üçteyken, ilk romanımı da orta ikide yazdım.			asli		bitmişlik
DI	10	179	Liseye kadar bu şekilde sürekli olarak yazdım.			asli		bitmişlik
DI	10	180	1946’da lise ikinci sınıfta iken şiir dalında bir sanat armağanında derece aldım.			asli		bitmişlik
DI	10	181	Ve edebiyat alanına paraşütle bir iniş yaptım...			asli		bitmişlik
DI	10	182	Kendimi bir anda şiir dünyasında buldum...			asli		bitmişlik

DI	10	183	O, on romanı yayımlayamadım...			asli		bitmemişlik
DI	10	184	Edebiyatımız, hangi işlevi yüklenmesi gerektiğinin bilincine sizce vardı mı?			asli		bitmişlik
DI	10	185	Henüz modalardan kurtulamadılar.			asli		bitmemişlik
DI	10	186	“Ben senin ne etinden aldım ne de etin suyundan. İnsaf et...”			asli		bitmişlik
DI	11	187	Yozgat’tan ayrıldıktan beş gün sonra kimi yerlerde kala kala Ankara’ya geldik.			asli		bitmişlik
DI	11	188	O tarihte 13 bin nüfuslu küçük ve bakımsız bir kasaba olan Yozgat’tan ve yollarda kaldığımız harap köy evleri ve hanlardan sonra, gözlerimize büyük bir kent gibi göründü Ankara.			asli		bitmişlik
DI	11	189	İzinli saatlerimizde birkaç arkadaş şehri dolaşmaya başladık.			asli		bitmişlik
DI	11	190	İlk işimiz kaleye çıkmak oldu.			asli		bitmişlik
DI	11	191	Millî Mücadele yıllarında Ankara’dan iki kez ayrılıp iki kez yine oraya döndüm.			asli		bitmişlik
DI	11	192	Mektubunu bu sabah aldım.			asli		bitmişlik
DI	11	193	Ahmet Mithat Efendi-Hüseyin Rahmi hikâyesini de çok beğendim.			asli		bitmemişlik
DI	11	194	Ben bile cerbeze için hemen sözlüğe baktım şimdi.				şimdiki	bitmişlik
DI	11	195	Bütün bunları senin daha doğru ve güzel yazman için söyledim.				şimdiki	bitmişlik
DI	11	196	Okulda derslerinin iyi gitmesine çok sevindim.				şimdiki	bitmemişlik
DI	11	197	Doktor bunları da normal buldu.			asli		bitmişlik
DI	11	198	İlâçlarımı da azalttı.			asli		bitmişlik

DI	11	199	Bu mektubun bana çok iyi geldi.				şimdiki	bitmemişlik
DI	11	200	Saat sekizde kalktım.			asli		bitmişlik
DI	11	201	Aynı çorapları giydim.			asli		bitmişlik
DI	11	202	Süt kaynayıncaya değin jimnastik yaptım.			asli		bitmişlik
DI	11	203	Yıkayıp odama geçtim.			asli		bitmişlik
DI	11	204	Perdeleri açtım.			asli		bitmişlik
DI	11	205	Saat 09.30: Nefti kadife pantolonumu, nefti botlarımı giydim.			asli		bitmişlik
DI	11	206	Tıraş oldum.			asli		bitmişlik
DI	11	207	Bir portakal yedim.			asli		bitmişlik
DI	11	208	Bir kuş havayı yarararak geçti.				şimdiki	bitmişlik
DI	11	209	Uzakta kayboldu.				şimdiki	bitmişlik
DI	11	210	Bir kahve yaptım.				şimdiki	bitmişlik
DI	11	211	Sucu geldi.				şimdiki	bitmişlik
DI	11	212	Küpü yıkayıp doldurdum.			asli		bitmişlik
DI	11	213	Gazetenin başlıklarına baktım.			asli		bitmişlik
DI	11	214	Komer üstüne bir haber okudum.			asli		bitmişlik

DI	11	215	Gazeteyi dürüp kaldırdım.				şimdiki	bitmişlik
DI	11	216	Saat 12.00: Tarhana çorbası yaptım.			asli		bitmişlik
DI	11	217	Salça, pek az yağ koydum.			asli		bitmişlik
DI	11	218	Kapıcı eti, yoğurdu, marulu getirdi.				şimdiki	bitmişlik
DI	11	219	Bol maydanozlu marul salatası yaptım.			asli		bitmişlik
DI	11	220	Bol limon sıktım.			asli		bitmişlik
DI	11	221	Çorba, yarım dilim ekme, biftek, barbunya, salata yedim.			asli		bitmişlik
DI	11	222	Saat 13.30: Varlık'tan mektup geldi.			asli		bitmişlik
DI	11	223	Saat 15.00: Pikaba W. B. Yeats (Yıts)'in bir plağını koydum.			asli		bitmişlik
DI	11	224	Yeats, öksürükler, aksırıklar içinde iki üç şiirini okudu.			asli		bitmişlik
DI	11	225	Kitaptan asıllarıyla izledim.			asli		bitmişlik
DI	11	226	Saat 16.00: Sıkıldım.				şimdiki	bitmemişlik
DI	11	227	Bir çocuk bana çarparak geçti.				şimdiki	bitmişlik
DI	11	228	Mustafa Yalçın ve Hülyaların yanına oturdum.			asli		bitmişlik
DI	11	229	Saat 20.30: Atilla Sav geldi.				şimdiki	bitmişlik
DI	11	230	OcakbaşıKonuşması'nda okunacak şiirlerim üstüne konuştuk.			asli		bitmişlik

DI	11	231	Üç ızgara köfte, yoğurt, salata yedim.			asli		bitmişlik
DI	11	232	Bir gün, babam ile eniştem değirmene bir oluk yapmak için, uzamış gitmiş, epeyce kartlaşmış bir karaağacı kesip devirdiler.			asli		bitmişlik
DI	11	233	Aramaya başladım.			asli		bitmişlik
DI	11	234	Ses, beni epeyce yanılttıktan, arattıktan sonra geçen güz yalındaki ağaç kesilirken kabuğu soyulan ağacın yanına getirdi.			asli		bitmişlik
DI	11	235	Uçarken de kısa, sert bir çelik tele vurulmuş gibi bir ses çıkardı.			asli		bitmişlik
DI	11	236	Birkaç gün sonra, kuşun delmeye çalıştığı ağacın yanına gittim.			asli		bitmişlik
DI	11	237	Ağaca, bir cevizden biraz büyükçe ve çok düzgün yuvarlak bir delik açmış olduğunu gördüm.			asli		bitmişlik
DI	11	238	İlkin, bu deliğin içine kendine yuva yapacağını sandım.			asli		bitmişlik
DI	11	239	Bu yuvayı görmek istedim.			asli		bitmişlik
DI	11	240	Yanımdaki ağaca tırmandım.			asli		bitmişlik
DI	11	241	Yuvaya sokuldum.			asli		bitmişlik
DI	11	242	İyice anlayamadım.			asli		bitmişlik
DI	11	243	Bir gün gördüm ki bu delikten bir taraklı kuşu çıktı.			asli		bitmişlik
DI	11	244	Onu bu ağaç kovuğunda görünce buraya yuva yaptığını anladım.			asli		bitmişlik
DI	11	245	Taraklı iki üç gün içinde yuvasını yaptı.			asli		bitmişlik
DI	11	246	Sıra yumurtlamasına geldi.			asli		bitmişlik

DI	11	247	Böyle bir delik ben de bulayım, içinden çıkacak kurdu göreyim, dedim.			asli		bitmişlik
DI	11	248	Nereye gidiyor, diye bakmaya başladık.			asli		bitmişlik
DI	11	249	Daha yükseğe çıkmak istemedi.			asli		bitmişlik
DI	11	250	Orada çengel ayakları ile tutunup titremeye başladı.			asli		bitmişlik
DI	11	251	Bu sefer de o titremeye başladı.			asli		bitmişlik
DI	11	252	Sırtı yarılmış olan boş kabuk da olduğu yerde kaldı.			asli		bitmişlik
DI	11	253	Biz, yeşil böceğe bakmaya başladık.			asli		bitmişlik
DI	11	254	Biraz sonra da kısık kısık cızladı.			asli		bitmişlik
DI	11	255	Ağustos böceği dediğimiz çekirge ve sineklerden birinin bu olduğunu anladık.			asli		bitmişlik
DI	11	256	Böcek sustu.				şimdiki	bitmişlik
DI	11	257	Birkaç gün sonra ağaçlar üstünde cızlayan böcek sesleri çoğaldı.			asli		bitmişlik
DI	11	258	Duvarların boyu, ağaçların gövdeleri de içinden yeşil böcekleri çıkmış boş kabuklarla doldu.			asli		bitmişlik
DI	11	259	Bundan birkaç gün sonra da kalan kanatları karıncaların taşıyıp yuvalarına götürdüklerini gördüm.			asli		bitmişlik
DI	11	260	Ömer Seyfeddin, Gönen kasabasında doğdu.			asli		bitmişlik
DI	11	261	Ömer’le orada tanıştık.			asli		bitmişlik
DI	11	262	Onları okuya okuya edebiyata heves ettim.			asli		bitmemişlik

DI	11	263	Pek genç iken gazeller filan da yazdım.			asli		bitmişlik
DI	11	264	O vakitten aklımda Leyla ile Mecnunlar kaldı.			asli		bitmemişlik
DI	11	265	Şinasi'den sonraki edebiyata gelince: Kemal Bey'i çok sevdim.			asli		bitmemişlik
DI	11	266	Evrak-ı Perişan'dan sayfalar ezberledim.			asli		bitmişlik
DI	11	267	1989'da ölen imparator Hirohito, İkinci Dünya Savaşı'nın son günlerinde Pasifik'te uğradıkları ağır yenilginin ardından 1946'da "Tanrının Oğlu" olduğunu yadsıyarak ABD'li komutan Mc Arthur (MakArtur) ile yaptığı sıkı pazarlık sonucu tahtında kaldı.			asli		bitmişlik
DI	11	268	Üstelik savaş suçlusunu sayılmadı.			asli		bitmişlik
DI	11	269	Neredeyse tahtında yarım asır daha yaşadı.			asli		bitmişlik
DI	11	270	Ona dokunmadılar.			asli		bitmişlik
DI	11	271	Ve Japon takvimi Hirohito'nun ölümüyle sıfırlanmasının ardından Akihito'nun tahta çıkışıyla "bir" diye yeniden başladı.			asli		bitmişlik
DI	11	272	Görüyorsunuz ya, ben de Japoncamı bir hayli ilerlettim!			asli		bitmişlik
DI	11	273	1987'de saatte beş yüz km hız yapan treni (ünlü ucu sivri tren) kullanmaya başladılar.			asli		bitmişlik
DI	11	274	Bana Mustafakemalpaşa kazasından birkaç imzalı mektup gönderdiler.			asli		bitmişlik
DI	11	275	Mustafakemalpaşa kazasında oturanlardan birkaç kişi tarafından hatırlanmam da hoşuma gitti.			asli		bitmemişlik
DI	11	276	Bir daha fırsat bulup da ziyaret edemediğim Mustafakemalpaşa kazasından birkaç kişinin beni hatırlayıp bir mesele etrafında fikrimi almaya heves etmesi, bilhassa eski hatıralarımı canlandırdığı için pek hoşuma gitti.			asli		bitmemişlik
DI	11	277	Atın iyi hareketlerine karşılık beklediği takdir nedir, diye sordum.			asli		bitmişlik

DI	11	278	Öğrenilmesi sahiden zor ve büyük bir kısmının hayatta yeri olmayan o bilgi yükünü takdir kazanmak, hatta ileride takdir kazanacak bir seviyeye yükselmek uğrunda kafamıza yerleştirdik.			asli		bitmişlik
DI	11	279	Çünkü bunca senedir oraya çıkmak isteyenler karşılaştıkları tehlikelerden gözleri yılarak aşağı indiler.			asli		bitmişlik
DI	11	280	İngiliz bilim adamları, kök hücreden minyatür karaciğer geliştirdiler.			asli		bitmişlik
DI	11	281	Gazetenin haberine göre Newcastle (Nevkasıl) Üniversitesi bilim adamları, kordon kanından elde edilen kök hücreyi laboratuvar ortamında, madeni para büyüklüğünde bir karaciğere dönüştürmeyi başardı.			asli		bitmişlik
DI	11	282	Bilim adamları, zamanla daha büyük karaciğer parçaları üretmenin yolunun açıldığını belirterek 15 yıl içinde, tam bir karaciğer elde etmenin mümkün olabileceğini söylediler.			asli		bitmişlik
DI	11	283	Önümüzdeki 5 yıl içinde de, laboratuvarda üretilecek karaciğer parçalarının karaciğer bekleyen hastalara nakledilebileceğine dikkat çekildi.			asli		bitmişlik
DI	11	284	Araştırma Prof. ColinMcGuckin (Kolin MakGakin) ve Dr. NicoForraz (NikoForas) liderliğinde yürütüldü.			asli		bitmişlik
DI	11	285	Kök hücrelerin NASA'nın geliştirdiği yer çekimsiz "biyoreaktör"de çoğalttığı, karaciğer dokusuna dönüşmesi için kimyasal madde ve hormon ilave ettiği bildirildi.			asli		bitmişlik
DI	11	286	Bu bayram, dilimizin bir kelime kaybettiğine iyice inandım.			asli		bitmemişlik
DI	11	287	Kapıyı çalan çöpçünün pos bıyıkları arasında onu aradım.			asli		bitmişlik
DI	11	288	Bahşişini alan bekçinin kavlak dudaklarından onu bekledim.			asli		bitmişlik
DI	11	289	Bakkalın چراğından, sebzececinin yamağından, kasabın oğlundan onu işitmek istedim.			asli		bitmişlik
DI	11	290	İpek mendilini alan oğlan, eşarbinı kıvıran kız, iki buçukluğu cebine indiren manav, üç gün kapımızı kim çaldıysa hediyesini kim aldıysa bana o beklediğim kelimeyi vermeden gitti!			asli		bitmişlik
DI	11	291	Affedersiniz, deminden beri, yana yakıla hasretini çektiğim bu kelimenin ne olduğunu söylemedim.			asli		bitmişlik
DI	11	292	Gerçek yalnızlığın, tek başına odasına kapansa bile topluluğu türlü istekleri ile içinde taşıyan insanda değil, topluluğun ortasında yaşadığı hâlde onun ağlarından kurtulmuş olan insanda olduğunu düşündüm.			asli		bitmişlik

DI	11	293	Stephane Mallarmé (Stefin Malarme) hayalimde canlanıverdi.				şimdiki	bitmişlik
DI	11	294	Bu yılın yaz başlarında başlayan yağmur dönemi dünyayı etkisi altına aldı.			asli		bitmişlik
DI	11	295	Barajları, setleri ve köprüleri yıkan seller ölümcül sonuçlara yol açtı.			asli		bitmişlik
DI	11	296	Yağışların etkili olduğu bir başka ülke olan Çin'in birçok bölgesinde barajlar yıkıldı.			asli		bitmişlik
DI	11	297	Harekete geçirilen askerî birlikler setleri yıkarak sel sularının kırsal kesime yayılmasını sağlamaya çalıştılar.			asli		bitmişlik
DI	11	298	Sel, eylülün ortasında da Meksika'nın Chiapas (Çiapas) eyaletinin Valdivia (Valdivya) köyünü yok etti.			asli		bitmişlik
DI	11	299	240 milyon kişiyi etkilediği söylenen bu yaz selleri, resmî açıklamalara göre şimdiye kadar 2 binin üzerinde insanın ve sayısı bilinmeyen diğer canlıların yaşamlarına mal oldu.			asli		bitmişlik
DI	11	300	Dünyadaki benzer sel baskınlarının verdiği zararlar ürkütücü boyutlara ulaştı.			asli		bitmişlik
DI	11	301	Yaklaşık 14 milyon kişi evini terk etmek zorunda kaldı.			asli		bitmişlik
DI	11	302	Büyük Okyanus'ta 30 metreye kadar yükselen dalgalar sahilleri yerle bir etti.			asli		bitmişlik
DI	11	303	Yine Gine'de yaşamını yitirenlerin sayısı ise 3 bini aştı.			asli		bitmişlik
DI	11	304	Ama yer kabuğu, dünyanın başka bölgelerinde harekete geçecek şekilde etki alanını genişletti.			asli		bitmişlik
DI	11	305	Örneğin, haziran başında başlayan depremlerin, dünyanın dört bir yanını salladığı ortaya çıktı.			asli		bitmişlik
DI	11	306	Ülkemiz de bundan nasibini aldı.			asli		bitmişlik
DI	11	307	İşte bu yargının ayrıntılarına inilmedi.			asli		bitmişlik
DI	11	308	Gördünüz ki "Ece Ayhan şiiri"nden çok "Ece Ayhan olayı"ndan söz ettim size.			asli		bitmişlik

DI	11	309	Bu yazıyı Ece Ayhan'ı bilmeyenler, hiç okumayanlar, adını duymayanlar için yazmadım.			asli		bitmişlik
DI	11	310	Ben de onun okurları arasında olduğumdan, onu anlamaya çabaladığımdan size bir okuyucu mektubu karaladım.			asli		bitmişlik
DI	11	311	Gaz lambaları konusunu; hem yazar kimliği ile önemli başarılarla imza atan hem de yıllardır Türkiye'nin ve dünyanın çeşitli ülkelerinden gaz lambaları toplayan Adalet Ağaoğlu ile görüştük.			asli		bitmişlik
DI	11	312	Ağaoğlu, gaz lambalarını biriktirmeye nasıl başladığını şöyle anlattı.			asli		bitmişlik
DI	11	313	Sahiplik duygusu hiç gelişmemiş olan ben, çoktan gözden düşmüş bu şişesiz, kirli küçük şeye sahip çıktım.			asli		bitmemişlik
DI	11	314	Ağaoğlu'na, gaz lambalarını toplayarak bir koleksiyon kurgulamakla, kelimeleri ve anıları toplayarak öyküleri kurgulamak arasında bir bağ olup olmadığını sordüğümüzdaysa şu cevabı verdi.			asli		bitmişlik
DI	11	315	Ancak neticede gaz lambalarının tarihini gösterecek bir eser bulamadım.			asli		bitmemişlik
DI	11	316	Kaynak bulamayınca da ağız numaralarına dikkat ederek kendim bazı birleştirmeler yaptım.			asli		bitmişlik
DI	11	317	Hayalimde canlandırarak uygun tanklar ile şişeleri birleştirmeye çalıştım.			asli		bitmişlik
DI	11	318	Benim için öyle olmadı.			asli		bitmemişlik
DI	11	319	Son romanınız "Yarın Yapayalnız" ile edebiyat gündeminde yerinizi aldınız.			asli		bitmişlik
DI	11	320	Öteki romanlarda da belki birtakım karaktere yakın kişilikler, kimlikler vardı ama sanki kendim, kendimin dışında bir şeyle yarışmak istedim.			asli		bitmişlik
DI	11	321	Ben onu yıllarca yaşadım; Naim Efendi'nin o sıkıntısını, acısını.			asli		bitmişlik
DI	11	322	Yazmaya nasıl başladınız?			asli		bitmişlik
DI	11	323	Yalnız bir kere -dördüncü sınıftaydım zannediyorum- bir pekiyi aldım.			asli		bitmişlik

DI	12	324	Geldim işte mevsim gibi kapına.				şimdiki	bitmişlik
DI	12	325	Ben aşkımla bahar getirdim sana.				şimdiki	bitmişlik
DI	12	326	Tozlu yollarından geçtiğim uzak iklimden şarkılar getirdim sana.				şimdiki	bitmişlik
DI	12	327	Bir de ağzıma layık bir yiyecek bulursam hayat benim için daha da güzel olacak diye söylendi.			asli		bitmişlik
DI	12	328	Sonrada keskin gözlerini çayırdı dolaştırmaya başladı.			asli		bitmişlik
DI	12	329	İçinden şöyle yeni doğmuş bir süt kuzusuna rastlasam diye geçirdi.			asli		bitmişlik
DI	12	330	Neye niyet neye kısmet dedi.			asli		bitmişlik
DI	12	331	Kuzuya göre biraz sert bir lokma fakat menüde başka birşey yok diye mırıldanarak ata doğru gitti.			asli		bitmişlik
DI	12	332	Gülümseyerek kişnedi.				şimdiki	bitmişlik
DI	12	333	Benim de arka ayağımda bir çıban çıktı.			asli		bitmişlik
DI	12	334	Şimdi doktor ayağıma geldi.				şimdiki	bitmişlik
DI	12	335	Bu masalı size anlatan ben de bunu serçelerden dinledim.			asli		bitmişlik
DI	12	336	O zaman bu masalı anlattılar.			asli		bitmişlik
DI	12	337	Yeni tuttuğu hizmetçi kadına dedi.			asli		bitmişlik
DI	12	338	Alnımın yazısı imiş buralara düştüm.			asli		bitmişlik
DI	12	339	Fakat hikayesini dinlediğinde savamadı.			asli		bitmemişlik

DI	12	340	Hizmetçi donuk cansız katı suyu çekilmiş kuru böcek kabuğu gözlerini işaret etti.			asli		bitmişlik
DI	12	341	Nereden koptuysa görkemli ibiği ilginç gagasıyla bir kuş halkın ibibik dediği çavuş kuşu birden çıkageldi.			asli		bitmişlik
DI	12	342	Mustafa Kemal Paşa gülümsedi.			asli		bitmişlik
DI	12	343	Nihayet kalpaklı, Fevzi Paşa'ya döndü.			asli		bitmişlik
DI	12	344	Arazi bizi aldatıyor hocam dedi.			asli		bitmişlik
DI	12	345	Bizi buraya Allah gönderdi.			asli		bitmişlik
DI	12	346	Fevzi Paşa'ya döndü.			asli		bitmişlik
DI	12	347	Kendi kendine konuşur gibi cevap verdi.			asli		bitmişlik
DI	12	348	Atına henüz binmemiş olan Fevzi Paşa ile binmiş olan İsmet Paşa o anda göz göze geldiler.			asli		bitmişlik
DI	12	349	Şimdi sayın eşinizle tanışmak onuruna erdim.				şimdiki	bitmişlik
DI	12	350	Konuklar Birinci Uluslararası Akşehir Nasreddin Hoca Sempozyumu'na hepiniz hoşgeldiniz.				şimdiki	bitmişlik
DI	12	351	Bu doğrultuda 3 gün boyunca sürdürülen sempozyum 5 konu başlığı altında toplandı.			asli		bitmişlik
DI	12	352	Bir dakika kala da uyarı yapmak zorundayım çünkü zamanımız bayağı daraldı.				şimdiki	bitmişlik
DI	12	353	Hepiniz münazaramıza hoşgeldiniz.				şimdiki	bitmişlik
DI	12	354	Böylece Rostov'un Sakallı Kontes oyununun gala gecesini için tiyatronun en güzel, en pahalı yerinden 2 koltuk bileti aldı.			asli		bitmişlik
DI	12	355	Ivan bu eşsiz fırsatı çok iyi değerlendirdiği için zevkten dörtköşe arkasına yaslanıp sakallı kontesinin tadını çıkarmaya başladı.			asli		bitmişlik

DI	12	356	Atatürk bizim memleket gerçeklerinden kaynaklanan sorunlar karşısında hiçbir dogmaya kapılmaksızın aklın ve bilimin rehberliğini kabul eden gerçekçi bir dünya görüşü bıraktı.			asli		bitmişlik
DI	12	357	Üniversite ile uygulamacılar arasında bir problemi beraber ve aynı noktada teşhir etmenin memnuniyetini bende yarattı.			asli		bitmişlik
DI	9	358	Sahilde yürürken başka birinin size doğru gelmekte olduğunu gördünüz,	1.1.	1	asli		bitmemişlik
DI	9	359	bu kişi yaklaştıkça onun karşı cinsten, tanımadığınız biri olduğunun farkına vardınız.	1.2.	2	asli		bitmişlik
DI	9	360	İçinde yetiştiğiniz aile ve yörenin gereği siz karşıdan gelen bu insana hiçbir şey söylemediniz,	2.1.	3	asli		bitmişlik
DI	9	361	hatta rahatsız olmasın diye yüzüne bile bakmadınız.	2.2.	4	asli		bitmişlik
DI	9	362	O da size bir şey söylemedi	3.1.	5	asli		bitmişlik
DI	9	363	ve yüzünüze bakmadı.	3.2.	6	asli		bitmişlik
DI	9	364	Peki, aldım	4.1.	7		şimdiki	bitmişlik
DI	9	365	kabul ettim.	4.2.	8		şimdiki	bitmişlik
DI	9	366	Elimle onu savuşturmaya çabaladım,	5.1.	9	asli		bitmişlik
DI	9	367	hiç oralı bile olmadı.	5.2.	10	asli		bitmişlik
DI	9	368	İşte bu canım makasımı birkaç defa salladım,	6.1.	11	asli		bitmişlik
DI	9	369	uzaklaştı.	6.2.	12	asli		bitmişlik
DI	9	370	fakat bir süre sonra tekrar gelip tepemde dönmeye başladı: vızz, vızz...	6.3.	13	asli		bitmişlik
DI	9	371	Banyoya gidip saçlarımı yıkadım,	7.1.	14	asli		bitmişlik

DI	9	372	etil alkolü iyice temizledim.	7.2.	15	asli		bitmişlik
DI	9	373	Dirse Han dişi ehlinin söziyle ulu toy eyledi,	8.1.	16	asli		bitmişlik
DI	9	374	hacet diledi.	8.2.	17	asli		bitmişlik
DI	9	375	İç-Oğuz, Taş-Oğuz beglerin üstüne yığnaketdi,	9.1.	18	asli		bitmişlik
DI	9	376	aç görse doyurdu,	9.2.	19	asli		bitmişlik
DI	9	377	yalın görse donatdı,	9.3.	20	asli		bitmişlik
DI	9	378	borçluyu borcundan kurtardı,	9.4.	21	asli		bitmişlik
DI	9	379	depe gibi et yığdurdu,	9.5.	22	asli		bitmişlik
DI	9	380	göl gibi kırmız sağdurdu,	9.6.	23	asli		bitmişlik
DI	9	381	el getürdüler,	9.7.	24	asli		bitmişlik
DI	9	382	hacet dilediler,	9.8.	25	asli		bitmişlik
DI	9	383	bir ağzı dualınunalkışıyla Allah Teala bir iyal verdi,	9.9.	26	asli		bitmişlik
DI	9	384	hatunu hamile oldu.	9.10.	27	asli		bitmişlik
DI	9	385	Ol kırk yigithasededüpayıtdılar:	10.1.	28	asli		bitmişlik
DI	9	386	Bu oğlan zuhur edeli DirseHanun nazarı bize eksük oldu.	10.2.	29	asli		bitmişlik
DI	9	387	Halil Paşa hemen karşılık verecek gibi davrandığı hâlde gülmeye çalışarak durakladı:	11.1.	30	asli		bitmişlik

DI	9	388	— Domuz farmason, diyelim ki haklısın, diyelim ki millet bizden hürriyet istemedi.	11.2.	31	asli		bitmemişlik
DI	9	389	Uzattın	12.1.	32		şimdiki	bitmişlik
DI	9	390	ki tadını kaçırdın;	12.2.	33		şimdiki	bitmişlik
DI	9	391	baktık,	12.3.	34	asli		bitmişlik
DI	9	392	Yakaladık kuyruğundan,	13.1.	36	asli		bitmişlik
DI	9	393	çaldık Abdülhamid'in kafasına.	13.2.	37	asli		bitmişlik
DI	9	394	Tırmandık	15.1.	40	asli		bitmişlik
DI	9	395	ve doruğa ulaştık.	15.2.	41	asli		bitmişlik
DI	9	396	On dakika kadar yöreye bakındıktan sonra hızlı hızlı inmeye başladık	16.1.	42	asli		bitmişlik
DI	9	397	ve okula vaktinde yetiştik.	16.2.	43	asli		bitmişlik
DI	9	398	Bir gün oturmuş yazı yazıyordum, uçarak açıkduran pencereden içeri girdi	17.1.	44	asli		bitmişlik
DI	9	399	ve maceramız da böylece başladı.	17.2.	45	asli		bitmişlik
DI	9	400	Kararımı verdim:	18.1.	46		şimdiki	bitmişlik
DI	9	401	Balık dedik mesela;	19.1.	48	asli		bitmişlik
DI	9	402	Sonunda cümlemi beğenmedim,	20.1.	50	asli		bitmişlik
DI	9	403	söyleyemedim.	20.2.	51	asli		bitmişlik

DI	9	404	Efendi, dedi,	21.1.	52	asli		bitmişlik
DI	9	405	Aman, bırakınız beyefendi, dedi;	22.1.	54	asli		bitmişlik
DI	9	406	Dirse Han oğluna beglik verdi,	23.1.	56	asli		bitmişlik
DI	9	407	taht verdi.	23.2.	57	asli		bitmişlik
DI	9	408	Birbirine söylediler:	24.1.	58	asli		bitmişlik
DI	9	409	Gelün bu oğlanı babasına yavuzlayalum, ola kim babası bu oğlanı öldüre; ginebizümizzetümüz, hürmetümüz, anun babası yanında hoş ola, artuk ola, dediler.	24.2.	59	asli		bitmişlik
DI	9	410	Bununla beraber, yirmi beş kuruş çıkarıp verdim,	25.1.	60	asli		bitmişlik
DI	9	411	yürüdüm.	25.2.	61	asli		bitmişlik
DI	9	412	Kaldırımı değiştirdi,	26.1.	62	asli		bitmişlik
DI	9	413	beni de sürükledi o yana...	26.2.	63	asli		bitmişlik
DI	9	414	Bindi	27.1.	64		şimdiki	bitmişlik
DI	9	415	Sinek benden uzaklaştı	28.1.	67	asli		bitmişlik
DI	9	416	ve gece lambasının abajuruna kondu.	28.2.	68	asli		bitmişlik
DI	9	417	Avni Akbulut, köşedeki camekânlı yere sokuldu:	29.1.	69	asli		bitmişlik
DI	9	418	“Kâtip nerde?” diye bitkin, yarı duyulur bir sesle sordu.	29.2.	70	asli		bitmişlik
DI	9	419	Kâtip biraz düşündü,	30.1.	71	asli		bitmişlik

DI	9	420	önünde hızlı hızlı soluyan adamı süzdü.	30.2.	72	asli		bitmişlik
DI	9	421	Güneşin doğuşunu görmek için sabah erkenden kalktınız	31.1.	73	asli		bitmişlik
DI	9	422	ve deniz kıyısında yürüyüşe çıktınız.	31.2.	74	asli		bitmişlik
DI	9	423	Tırmandık göklere	32.1.	75	asli		bitmişlik
DI	9	424	ve evrenin sınırına ulaştık.	32.2.	76	asli		bitmişlik
DI	9	425	Bir gün kalktık	33.1.	77	asli		bitmişlik
DI	9	426	Gülhane Parkı'na gittik.	33.2.	78	asli		bitmişlik
DI	9	427	Ruhlarımız o kadar sıkı bir birliktelikle yürüdü,	34.1.	79	asli		bitmişlik
DI	9	428	birbirini o kadar coşkun bir sevgiyle seyretti.	34.2.	80	asli		bitmişlik
DI	9	429	Cesaret aldım,	35.1.	81	asli		bitmişlik
DI	9	430	peşlerine düştüm.	35.2.	82	asli		bitmişlik
DI	9	431	O sırada bir şair göründü uzaktan;	54.1.	127	asli		bitmişlik
DI	9	432	cürmimikdârıolında'zîr.	62.2.	146	asli		bitmişlik
DI	10	433	Daha önce geçmişte bir dil yasaı çıkarılması istendi,	93.1.	210	asli		bitmişlik
DI	10	434	eleştiriler üzerine bundan vazgeçildi	93.2.	211	asli		bitmişlik

DI	10	435	Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, kıymetli davetliler; İstiklâl Marşı'nın Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından millî marş olarak kabulünün 82'nci yıl dönümü vesilesiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu tarafından bir ilke imza atılarak organize edilen "Millî Egemenlik, İstik-lâl Marşı ve Mehmet Âkif Ersoy Paneli"ne hoş geldiniz,	98.1.	222		şimdiki	bitmişlik
DI	10	436	şeref verdiniz.	98.2.	223		şimdiki	bitmemişlik
DI	10	437	Bir yere sığınmaya lüzum görmeyerek, şu kendisini kamçulamak isteyen yağmuru küçümsemek için kaçmayarak, hemen oraya, kapalı bir dükkânın kenarına oturdu;	108.1.	246	asli		bitmişlik
DI	10	438	gözlerinin önünde siyah kabarcıklarla çamurları kaynaşan yağmurun altında bir cehennem nehri şeklinde akıyor zannedilen sokağa, hayatın o heyecan sahnesine baktı.	108.2.	247	asli		bitmişlik
DI	10	439	İlk önce şemsiyesinin altında mahfuz ayaklarıyla sıkıntı içinde geçenleri gördü,	109.1.	248	asli		bitmişlik
DI	10	440	sonra çamurları yararak akıp giden arabalara baktı.	109.2.	249	asli		bitmişlik
DI	10	441	çaya kıyamadım.	111.2.	253	asli		bitmişlik
DI	10	442	Keyfimi kaçırдын	113.1.	256		şimdiki	bitmişlik
DI	10	443	Yanımızdan geçerken arabacıya "Selamünaleyküm!" dediler,	115.1.	260	asli		bitmişlik
DI	10	444	dik dik bana baktılar.	115.2.	261	asli		bitmişlik
DI	10	445	Kocadağ'ı görünce tepesine doladığı koskocaman kara bulutu, başına davul kadar kavuk edindi	116.1.	262	asli		bitmişlik
DI	10	446	ve deniz ortasında asık suratlı bir gulyabani kesildi.	116.2.	263	asli		bitmişlik
DI	10	447	Ada, yapyalın sertliğiyle sipsivri sokuculuğuyla, kapkancatırmalayıcılığıyla Kocadağ'ı tekmeledi,	117.1.	264	asli		bitmişlik
DI	10	448	tokatladı,	117.2.	265	asli		bitmişlik
DI	10	449	tartakladı	117.3.	266	asli		bitmişlik

DI	10	450	ve daldı.	117.4.	267	asli		bitmişlik
DI	10	451	Rüzgâr dindi,	118.1.	268		şimdiki	bitmişlik
DI	10	452	sular karardı,	118.2.	269		şimdiki	bitmişlik
DI	10	453	ada geceye kaydı.	118.3.	270	asli		bitmişlik
DI	10	454	Kral kızgın bir alayla güldü	120.1.	273	asli		bitmişlik
DI	10	455	ve biraz düşündükten sonra cevap verdi.	120.2.	274	asli		bitmişlik
DI	10	456	Arkadaşı hiç sesini çıkarmadan onu kucakladı,	121.1.	275	asli		bitmişlik
DI	10	457	kendini zalim krala teslim gitti.	121.2.	276	asli		bitmişlik
DI	10	458	Kıyıya düştü	122.1.	277	asli		bitmişlik
DI	10	459	ve ellerini göklere kaldırarak ağlamaya başladı.	122.2.	278	asli		bitmişlik
DI	10	460	Meros artık tereddüt etmedi,	123.1.	279	asli		bitmişlik
DI	10	461	hemen coşkun ırmağın ortasına atıldı.	123.2.	280	asli		bitmişlik
DI	10	462	Sularla çetin bir savaş yaptı	124.1.	281	asli		bitmişlik
DI	10	463	ve zaferi kazandı.	124.2.	282	asli		bitmişlik
DI	10	464	Üç haydudu vurarak yere serdi,	125.1.	283	asli		bitmişlik
DI	10	465	ötekiler kaçtılar.	125.2.	284	asli		bitmişlik

DI	10	466	Sevincinden sarhoş olan yolcu eğildi	126.1.	285	asli		bitmişlik
DI	10	467	ve yanan vücudunu serinletti.	126.2.	286	asli		bitmişlik
DI	10	468	Yetişememek ihtimali Meros'a kanat verdi	127.1.	287	asli		bitmişlik
DI	10	469	ve korku kendisini kamçıladi.	127.2.	288	asli		bitmişlik
DI	10	470	Onu hemen tanıdı	128.1.	289	asli		bitmişlik
DI	10	471	ve titredi.	128.2.	290	asli		bitmişlik
DI	10	472	Kral bile bu parlak haberi heyecanla öğrendi	129.1.	291	asli		bitmişlik
DI	10	473	ve ikisini de huzuruna getirtti.	129.2.	292	asli		bitmişlik
DI	10	474	Dönüp maziye tırmandım;	131.1.	295	asli		bitmişlik
DI	10	475	ne hicranlar, neler andım!	131.2.	296	asli		bitmişlik
DI	10	476	O zümrüt tahta kondun,	132.1.	297	asli		bitmişlik
DI	10	477	bir semavi saltanat kurdun.	132.2.	298	asli		bitmişlik
DI	10	478	İşte çiğnetmedi namusunu,	135.1.	303		şimdiki	bitmişlik
DI	10	479	O zaman, o mizah dergisindeki ya da Halkevi dergisindeki yazı da dirildi,	137.1.	307	asli		bitmişlik
DI	10	480	yeni bir güncellik kazandı bende.	137.2.	308	asli		bitmişlik
DI	10	481	Sonunda şu kaniya vardım:	138.1.	309		şimdiki	bitmişlik

DI	11	482	Geçen ay buradaki doktorum Mr. Morgan (Morgın) beni tekrar gördü,	149.1.	335	asli		bitmişlik
DI	11	483	iyi buldu.	149.2.	336	asli		bitmişlik
DI	11	484	Çayı demledim,	152.1.	341		şimdiki	bitmişlik
DI	11	485	sütü ocağa koydum.	152.2.	342		şimdiki	bitmişlik
DI	11	486	Birini kahveyle içtim,	153.1.	343	asli		bitmişlik
DI	11	487	öbürüne yoğurt çaldım.	153.2.	344	asli		bitmişlik
DI	11	488	Saat 11.30: Kapıcı geldi,	154.1.	345	asli		bitmişlik
DI	11	489	marul, yoğurt, biftek ısmarladım.	154.2.	346	asli		bitmişlik
DI	11	490	Bulaşıkları yıkadım,	155.1.	347	asli		bitmişlik
DI	11	491	tabakları yerine koydum.	155.2.	348	asli		bitmişlik
DI	11	492	Masayı biraz geriye çektim,	156.1.	349	asli		bitmişlik
DI	11	493	üstünü düzelttim.	156.2.	350	asli		bitmişlik
DI	11	494	Kitapların tozunu aldım,	157.1.	351	asli		bitmişlik
DI	11	495	salona geçtim.	157.2.	352		şimdiki	bitmişlik
DI	11	496	Ağaç yere düşerken yanındaki ağaçlardan birkaçının dallarını kırdı,	158.1.	353	asli		bitmişlik
DI	11	497	bir uzun ağacın da kabuğunu sıyırdı.	158.2.	354	asli		bitmişlik

DI	11	498	Ağaca baktım	161.1.	360	asli		bitmişlik
DI	11	499	Kuş çalıştı,	164.1.	367	asli		bitmişlik
DI	11	500	ben seyrettim.	164.2.	368	asli		bitmişlik
DI	11	501	uçtu.	165.2.	370		şimdiki	bitmişlik
DI	11	502	Orada biraz durunca anladım	170.1.	379	asli		bitmişlik
DI	11	503	Ben, bu kuşun yumurtasını hiç görmediğim için ağaca tırmandım,	171.1.	381	asli		bitmişlik
DI	11	504	yuvaya baktım	171.2.	382	asli		bitmişlik
DI	11	505	ama yumurtalarını göremedim.	171.3.	383	asli		bitmişlik
DI	11	506	Birkaç ufak delik de buldum,	174.1.	389	asli		bitmişlik
DI	11	507	içinden bir şey çıkmadı.	174.2.	390	asli		bitmişlik
DI	11	508	Arkasını bırakmadım,	175.1.	391	asli		bitmişlik
DI	11	509	araya araya günün birinde ben de bir böcek buldum.	175.2.	392	asli		bitmişlik
DI	11	510	ne oluyorlar diye düşünmeye, araya durup bunlara bakmaya başladım.	176.2.	394	asli		bitmişlik
DI	11	511	Bir gün, Hasan adında bir arkadaşım ile evimizin inek ahırları önünde oturur, ekme katık yerken gördüm	177.1.	395	asli		bitmişlik
DI	11	512	Ayakları elverişli olmadığı için yerde güçlükle yürüyen bu kurt, duvara sokulunca tırmandı,	178.1.	398	asli		bitmişlik
DI	11	513	bir arşın kadar da yükseğe çıktı.	178.2.	399	asli		bitmişlik

DI	11	514	Hasan, dedi,	179.1.	400	asli		bitmişlik
DI	11	515	Kesildi	179.2.	401		şimdiki	bitmişlik
DI	11	516	Biraz sonra gördük	180.1.	404	asli		bitmişlik
DI	11	517	Hasan, gene bağırdı:	181.1.	407	asli		bitmişlik
DI	11	518	“Sırtı yarıldı!” dedi.	181.2.	408	asli		bitmişlik
DI	11	519	Bu yarık büyüdü,	182.1.	409	asli		bitmişlik
DI	11	520	içinden yeşil bir böcek çıktı	182.2.	410	asli		bitmişlik
DI	11	521	ve sırtına doğru tersine kıvrılıp ağaca tutundu.	182.3.	411	asli		bitmişlik
DI	11	522	Biraz daha geçince gördük	183.1.	412	asli		bitmişlik
DI	11	523	Bu kıvrımlar yavaş yavaş açıldı,	184.1.	415	asli		bitmişlik
DI	11	524	üst kıyıları kalın, kalan yerleri damarlı zardan dört iri, güçlü kanat oldu.	184.2.	416	asli		bitmişlik
DI	11	525	Böcek, birdenbire uçup yanımızdaki menengeç ağaçlarının yaprakları arasına girdi,	186.1.	419	asli		bitmişlik
DI	11	526	hızlı uçuşu da bizi biraz korkuttu.	186.2.	420	asli		bitmişlik
DI	11	527	yemedikleri de yeşil ağustos böceği olup ağaçların üstünde cızlayıp duruyorlar diye düşündüm	187.2.	422	asli		bitmişlik
DI	11	528	ama iş bu kadarı ile kalmadı.	187.3.	423	asli		bitmişlik
DI	11	529	Birkaç gün sonra idi, gördüm	188.1.	424	asli		bitmişlik

DI	11	530	yuvasına getirdi.	188.3.	426	asli		bitmişlik
DI	11	531	Bir merdiven koyup yavaşça çıktım,	189.1.	427	asli		bitmişlik
DI	11	532	bizi de oraya koydular.	196.2.	445	asli		bitmişlik
DI	11	533	Bir süre önce Trabzon'da yaklaşık üç saat süren yağmur, Sürmene ilçesi ve haritadan silinen Beşkøy beldesinde büyük mal ve can kaybına neden oldu,	212.1.	481	asli		bitmişlik
DI	11	534	ocakları söndürdü.	212.2.	482	asli		bitmişlik
DI	11	535	Hatırlanacağı gibi bu dev dalgalar, 1993'te Endonezya'da bir adanın tamamını kapladı	213.1.	483	asli		bitmişlik
DI	11	536	ve 2 bin kişinin yaşamını yitirmesine yol açtı.	213.2.	484	asli		bitmişlik
DI	11	537	sonuçta gölgeleriyle de dostluk kurduğum bu cılız ışığa borcumu ödemek istedim sanki.	221.2.	500	asli		bitmişlik
DI	11	538	Bunun için yıllardır pek çok yere gidip tanklara uygun şişe aradım;	222.1.	501	asli		bitmemişlik
DI	11	539	hatta lambalar üzerine kitaplara bakındım, kendi dönemlerine göre şişesinin ne olduğunu bulabilmek için.	222.2.	502	asli		bitmişlik
DI	11	540	İşte ben o şişe uydurma bahsinde biraz yazarlık ettim,	223.1.	503	asli		bitmemişlik
DI	11	541	biraz uydurmalık ettim.	223.2.	504	asli		bitmemişlik
DI	12	542	Kendim ettim	231.1.	521	asli		bitmişlik
DI	12	543	kendim buldum.	231.2.	522	asli		bitmişlik
DI	12	544	Bey dedi	249.1.	562	asli		bitmişlik
DI	12	545	Sivri kayanın ucuna konu	250.1.	565	asli		bitmişlik

DI	12	546	bu sefer ne yaptı.	252.2.	570	asli		bitmişlik
DI	12	547	Biraz susup arkasından ekledi	253.1.	571	asli		bitmişlik
DI	12	548	Sayın Profesör Doktor Saim Sakaoğlu hocam konuşurken ne kadar doğru bir iş yaptığımızı bir kere daha anladık	273.1.	616	asli		bitmişlik
DI	12	549	ve hocanın sözleri bizleri oldukça gururlandırdı	273.2.	617	asli		bitmemişlik
DI	12	550	kısa bir sükût geçti.	288.2.	654	asli		bitmişlik
DI	12	551	Irtifa artınca rüzgarın ıslığı sanki bilendi	289.1.	655	asli		bitmişlik
DI	12	552	döndü	291.3.	662		şimdiki	bitmişlik
DI	12	553	bu defa tekrar kaybolmak üzere olan güneşe baktı.	291.4.	663		şimdiki	bitmişlik
DI	12	554	Belki de bu dalgınlıktan atına binmeye davranınca ayağı birden üzengiden kaydı	292.1.	664	asli		bitmişlik
DI	12	555	hızını alamayıp kayaların yosunlu sertliği üzerine yüz üstü düştü.	292.2.	665	asli		bitmişlik
DI	12	556	Yaver muzaffer bey koşarak bir matara getirdi	293.1.	666	asli		bitmişlik
DI	12	557	paşa omuzundan tutup çevirmek istediği anda Mustafa Kemal'in kımıldadığını fark etti	293.3.	668	asli		bitmişlik
DI	12	558	sonra o kendiliğinden döndü.	293.4.	669	asli		bitmişlik
DI	12	559	Acısını belli etmemeye gayret ediyordu doğruldu	294.1.	670	asli		bitmişlik

3.2.2. -mİş Eki Olan Cümlelerin İncelenmesi

Ek	Sınıf	Sıra	Cümle	Sıralı veya bağlı cümle sırası	Sıralanan veya bağlanan cümlelerin sırası	Zaman		Görünüş
						Geçmiş zaman (birincil işlevi)	İkincil zaman görevleri	
mİş	9	560	Çünkü onlar farkında olmadan, kafalarında, söze dayalı bir iletişim tanımı yapmışlardır.			asli		sürme
mİş	9	561	İnsanoğlu hep ölmek için türemiş.				geniş	sürme
mİş	9	562	Yaşamıştır derim, en hoş ve uzun rüyada sende çok yıl yaşayan, sende ölen, sende yatan.			asli		sürme
mİş	9	563	Kendisinin iyicene tanındığı yıllarda bir başka yazar daha türemiş.			asli		bitmişlik
mİş	9	564	Bu nedenle gazetelerinde, “İnsanlık öldü mü?” ya da “İnsanlık ölür mü?” biçiminde büyük başlıklar yayımlamakla yetinmişlerdir.			asli		sürme
mİş	9	565	Bazıları bu haberi bir kelime oyunu sanmışlarsa da yapılan araştırmalar bu acı gerçeğin doğru olduğunu göstermiştir.			asli		sürme
mİş	9	566	İnsanlıktan uzun süredir ümidini kesenler ya da hayatlarında insanlığın hiç farkında olmayanlar bu haberi yadırgamamışlardır.			asli		sürme
mİş	9	567	Bu olaydan sonra, hastalığın izlerini bütün ömrünce ciğerlerinde taşıyan insanlık, önceki gece sabaha karşı nefes alamaz olmuş ve gösterilen bütün çabalara rağmen gün ağarırken doktorlar, insanlıktan ümitlerini kesmek zorunda kalmışlardır.			asli		sürme
mİş	9	568	Şu Kevser olacak karı da babamın fincanını kırmış.			asli		bitmişlik
mİş	9	569	Dilsiz hastalanmış.			asli		bitmişlik
mİş	9	570	Nohutlu Tepesi'ne, kimi zaman kardeşimle, kimi zaman başka arkadaşlarla en az on kez çıkmışımdır.			asli		sürme
mİş	9	571	Yapraklar yerlere serilmiş.			asli		bitmişlik
mİş	9	572	Şimdi izi kalmamış anlattıklarının.				şimdiki	bitmişlik
mİş	9	573	Yeni yazmış bitirmiş.				şimdiki	bitmişlik

mİş	9	574	İnsanlığın ölümüyle ülkemiz, boşluğu doldurulması mümkün olmayan bir değerini kaybetmiştir.			asli		sürme
mİş	9	575	Kısaca insanlar topluluk biçiminde yaşamaya başladıklarında, o topluluğu oluşturan bireylerin ortak bir biçimde uymaları, paylaşmaları gereken kimi kurallar, ilkeler, ortak inançlar, görüşler ve benzeri özellikler oluşturmuşlardır.			asli		sürme
mİş	9	576	Ne var ki dil oluştuktan sonra kültür hep dilin egemenliğinde oluşmuştur.				geniş	sürme
mİş	9	577	Sait Faik'e bu yeni palazlanan yazardan bahsederek fikrini sormuşlar.			asli		bitmişlik
mİş	9	578	Haber aldığımızı göre uzun zamandır amansız bir hastalıkla pençeleşen insanlık, dün hayata gözlerini yummuştur.			asli		bitmişlik
mİş	9	579	Hımm, iyi olmuş.			asli		bitmişlik
mİş	9	580	Bir kızın babasıyla böyle konuştuğu görülmüş müdür?			asli		bitmişlik
mİş	9	581	Ya bir babanın kızını böyle evlendirdiği görülmüş müdür?			asli		bitmişlik
mİş	9	582	Onları birleştiren dikişi silip süpürmüş.			asli		bitmişlik
mİş	10	583	Aşağıda, çoklu zekâ kuramı ile ilgili bir sunum örneği verilmiştir.			asli		sürme
mİş	10	584	Bu sunumda slayt gösterisinden yararlanılmıştır.			asli		sürme
mİş	10	585	Zekâ ile ilgili bugüne dek pek çok kuram ileri sürülmüştür.			asli		sürme
mİş	10	586	Türkçe her bakımdan kuşatılmış.			asli		sürme
mİş	10	587	Bunlarda anlam kayması olduğu için bu tür sözler eğer bitişik yazılırsa imla bakımından bir sıkıntı çıkmaz düşüncesi hâkim olmuştur.			asli		sürme
mİş	10	588	Önce 19. yüzyıla gelinceye kadar Türkçe, İslam kültür medeniyetinin etkisi altında kaldığından bu kültür ve medeniyete ait olan pek çok kelimeyi, bugünkü tabirle söyleyelim, içselleştirmiştir.			asli		sürme
mİş	10	589	Bu panel 2003 yılında TBMM'de gerçekleştirilmiştir.				DI'li geçmiş	bitmişlik
mİş	10	590	Kendisinin sağ olduğu dönemde; "O benim değil, milletimin marşdır." demiştir.			asli		bitmişlik
mİş	10	591	Bu bir asırdı ve bu asır geçmiştir.				DI'li geçmiş	bitmişlik
mİş	10	592	Türkiye, Türk Milleti ve Müslüman dünyası, bu karanlık girdabı geride bırakmıştır.			asli		bitmişlik
mİş	10	593	Onlar zaman içinde damla damla teşekkül etmiştir.			asli		bitmişlik
mİş	10	594	İstanbul halkı onları yaşarken yapmıştır.			asli		bitmişlik
mİş	10	595	Mehmet Âkif, bunu, daha Türkiye'de belki kimsenin konuşmadığı dönemde, Avrupa'daki, Batı'daki çalışmaları, gelişmeleri vaktinde ve doğru dürüst takip ederek öğrenmiş.			asli		bitmişlik
mİş	10	596	Korunmaları yasalarla güvence altına alınmıştır.			asli		sürme

mİş	10	597	Merakını gidermek için kalkmış.			asli		bitmişlik
mİş	10	598	Sofradan niçin kalktığını duyan hizmetçi kadın sofradan, incirlerin toplandığı yeri görmeye gitmek istemiş.			asli		bitmişlik
mİş	10	599	“Boşuna zaman kaybetmeyin.” demiş.			asli		bitmişlik
mİş	10	600	“Hadi be sen de!” demiş hizmetçi kadına.			asli		bitmişlik
mİş	10	601	İcat edenler, bunu pek iyi düşünmüşler.			asli		bitmişlik
mİş	10	602	Işık yok, yolcu yok, ses yok; bütün hilkat kesilmiş lâl...			asli		bitmişlik
mİş	10	603	Tepeden yol bularak geçmek için Marmara'ya kaç donanmayla sarılmış ufacık bir karaya.			asli		bitmişlik
mİş	10	604	Varsa gelmiş, açılıp mahpesi, yahud kafesi!			asli		bitmişlik
mİş	10	605	Meridyenlerin yerini belirtmek için Londra'daki Greenwich (Grinviç) gözlemeviden geçen meridyen esas alınmıştır.			asli		sürme
mİş	10	606	Çiçek sevgisi birçok insanın, birçok ulusun kanına karışmıştır.			asli		sürme
mİş	10	607	Ama bir Necip Fazıl Kısakürek'te bir yetenek erozyonu olmuştur.			asli		sürme
mİş	10	608	John Steinbeck (ConStaynbek)'in son yıllarında, böyle bir durum görülmüştür.			asli		bitmişlik
mİş	10	609	Ekolleşmiş anlatımı olan bazı yazarlarımızın yapıtları artık alışkanlıklarımız olmuştur.			asli		bitmişlik
mİş	10	610	Taklit edebiyatı gelişmiştir.			asli		bitmişlik
mİş	10	611	Ve sonra ekmeği, çömlekten çıkan buhara tutarak yemeye başlamış.			asli		bitmişlik
mİş	10	612	Şu andaki durumumuz, Cumhuriyet sonrası Türk edebiyatı çizgisine girmiştir.				şimdiki	bitmişlik
mİş	10	613	“Ver bakalım tirit parasını.” demiş.			asli		bitmişlik
mİş	10	614	Yoksul adam: “Yahu!” demiş dükkân sahibine.			asli		bitmişlik
mİş	10	615	Adamın yakasına sarılmış.			asli		bitmişlik
mİş	10	616	Dükkân sahibi, yoksul adamı yakaladığı gibi Nasreddin Hoca'nın önüne getirmiş.			asli		bitmişlik
mİş	10	617	“Bu adamdan şikâyetçiyim, paramı isterim Kadı Efendi.” demiş.			asli		bitmişlik
mİş	10	618	Nasreddin Hoca, bir de yoksul adamı dinlemiş.			asli		bitmişlik
mİş	10	619	Sonra cebinden birkaç akçe çıkarıp avucunda sallamaya başlamış.			asli		bitmişlik
mİş	10	620	“Bu sesi duydun mu?” diye sormuş.			asli		bitmişlik
mİş	10	621	“Duydum, Kadı Efendi.” demiş.			asli		bitmişlik
mİş	10	622	“Bu ses, senin hakkın olan sestir. Al hakkımı ve durma git.” demiş.			asli		bitmişlik

mİş	11	623	Yalnız bazı yerlerinde - “helecan”dan olacak- kelimeleri eksik ya da fazla yazmışsın.			asli		bitmişlik
mİş	11	624	Ayrıca bazı Osmanlıca kelimeler kullanmışsın.			asli		bitmişlik
mİş	11	625	Ahmet Efendi’de romanın sonunu da başı kadar beğenmiş.			asli		bitmişlik
mİş	11	626	Meselâ, “Bunu tamamla, sonra neşredelim,” demiş.			asli		bitmişlik
mİş	11	627	Edibe yatmış.			asli		bitmişlik
mİş	11	628	Belki de içi kofalanmış.			asli		bitmişlik
mİş	11	629	Nasıl da ağacı delmiş?			asli		bitmişlik
mİş	11	630	Belki ağaçkakan burada bir ağaç kurdu bulup yemiş.			asli		bitmişlik
mİş	11	631	Ağacın ortası da belki bir bilek kalınlığında çürümüş.			asli		bitmişlik
mİş	11	632	Daha doğrusu kurt yemiş.			asli		bitmişlik
mİş	11	633	Ömer Şevki Bey ile Fatma Hanım’ın dört çocuğu olmuştur.			asli		bitmişlik
mİş	11	634	Kaşığı ve İlk Namaz başlıklı hikâyelerinde kardeşleriyle ilgili bazı hatıralarından geniş ölçüde yararlanmıştır.			asli		bitmişlik
mİş	11	635	Bunu gören bir kadın hoca, annesine, “Maşallah çocuğun hevesi var, bana yollasanız da okutmaya başlasam” demiş.			asli		bitmişlik
mİş	11	636	İşte böyle bir teklifle Ömer, dört yaşında o kadıncağızın mektebine başlamıştır.			asli		bitmişlik
mİş	11	637	Gönen’den başka İnebolu ve Ayancık kasabalarında da görev almıştır.			asli		bitmişlik
mİş	11	638	Ömer Şevki Bey, bu kasabalara da ailece gitmiştir.			asli		bitmişlik
mİş	11	639	Aka Gündüz, Ömer Seyfeddin’in çocukluğu hakkında Tahir Alangu’ya şunları anlatmıştır.			asli		bitmişlik
mİş	11	640	Tahir Alangu’nun Aka Gündüz’den naklettiğine göre, şiir yazma denemelerine de Edirne İdâdisine devam ettiği yıllarda başlamıştır.			asli		bitmişlik
mİş	11	641	1900’de Mecmua-i Edebiye’de çıkmıştır.				DI’li geçmiş	bitmişlik
mİş	11	642	Hatta Haftalık İzmir’in 19 ve 26 Temmuz 1324 tarihli 46 ve 47. sayılarında gazetenin yazı işleri müdürü olarak da çalışmıştır.				DI’li geçmiş	bitmişlik
mİş	11	643	Ömer Seyfeddin’in asıl faaliyeti bunlardan Haftalık İzmir Gazetesi’nde olmuştur.			asli		bitmişlik
mİş	11	644	Sorumluluk duygusu çok gelişmiş.			asli		bitmişlik
mİş	11	645	1959’dan bu yana, boy ortalaması 17 cm artmış.			asli		bitmişlik
mİş	11	646	124 imparator görmüş Japonya ama hiçbiri öldürülmemiş.			asli		bitmişlik

mİş	11	647	Meşhur İmparator Meji'nin anısına Tokyo'da yapılan tapınağa yurdun dört bir yanından gelenler birer ağaç dikmiş.			asli		bitmişlik
mİş	11	648	Bu küçük ülkeye 123 milyon insanı sığdırmak için Japonlar sanki tüm doğayı işgal etmişler.			asli		sürme
mİş	11	649	Üniversiteye girme sınavı daha önce yokmuş, son yıllarda koymuşlar.			asli		bitmişlik
mİş	11	650	Çünkü sıcak ve soğukta genleşmeye uğramayan özel alaşımlardan yapılmış.			asli		bitmişlik
mİş	11	651	Mektepte geçen yıllarımız hocalarımızın takdirlerini kazanmak için gayret sarf etmekle geçmiştir.			asli		bitmişlik
mİş	11	652	Aktörlüğün ne kadar güç bir meslek olduğunu da o vesile ile düşündüğünüz zamanlar her hâlde olmuştur.			asli		bitmişlik
mİş	11	653	İşte aktör o alkışın esiri olmuştur.			asli		sürme
mİş	11	654	En büyük keşifler, en faydalı icatlar para kazanmak için değil, insanlığa hizmet edenlerin takdir edildiği bilindiği için yapılmıştır.			asli		bitmişlik
mİş	11	655	Bir yandan toplumun tepkilerine uğramak, öbür yandan kendi boşluklarına yuvarlanmak korkusu, birçok yazarı ne iseler öyle olmaktan alıkoymuştur.			asli		sürme
mİş	11	656	İlk halkası dünlerin, son halkası yarınların sisleri içinde gömülen bu kahramanlar zinciri, hayatı kendi kendisi olmaktan alıkoyan şeylerle savaş hâlinde geçen Gide'in ölümü ile bugün kırılmıştır.			asli		bitmişlik
mİş	11	657	Hâlbuki insanoğlunun gelişimi başlarda yaşam ve doğal çevre ile uyum içinde sürmüştür.			asli		sürme
mİş	11	658	Ancak dünyadaki toplumsal ve teknolojik gelişmelerin hızla artışı karşısında ekolojik sistemin bu hassas dengesi giderek bozulmuştur.			asli		bitmişlik
mİş	11	659	O her okuyanda bir yadırgatma duygusu uyandırmıştır.			asli		bitmişlik
mİş	11	660	Bu yadırgatma, belli bir amaca yönelmiş midir?			asli		bitmişlik
mİş	11	661	Yassılaştırılmış bir fitili gaz tankının içinden geçirerek, en üste ise koruyucu bir şişe ekleyerek gaz lambalarına ilk formunu İsviçre vatandaşı Argand (Argant) vermiştir.			asli		bitmişlik
mİş	11	662	Bu da beni üzmüştür.			asli		sürme
mİş	12	663	Şeffaf damlalarla titreyen ağır koncanın altında bükülmüş her sak.			asli		bitmişlik
mİş	12	664	Hemen işe koyulmuş.			asli		bitmişlik
mİş	12	665	Atın arkasına dolaşıp ayağındaki çıbanı aramaya başlamış.			asli		bitmişlik
mİş	12	666	Kurt tam da bu sırada atın çiftelerinin arkasında durmuş.			asli		bitmişlik
mİş	12	667	At fırsat bu fırsattır diye sallamış çiftelerini.			asli		bitmişlik
mİş	12	668	Boş bir çuval gibi düştüğü yerde ağzı burnu kan içinde kalmış.			asli		bitmişlik
mİş	12	669	Oh olsun bana demiş.			asli		bitmişlik

mİş	12	670	Alev alev 1 ateş geçmiştir sanki tarlanın üstünden.			asli		bitmişlik
mİş	12	671	Ama acaba niçin yıldırım düşmüştür o tarlaya.			asli		bitmişlik
mİş	12	672	Serçeye de bunu bir kara buğday tarlasının karşısındaki yaşlı bir söğüt ağacı anlatmış.			asli		bitmişlik
mİş	12	673	Benim başaklarım da öteki başaklar kadar zengin demiş kara buğday.			asli		bitmişlik
mİş	12	674	Yaşlı söğüt ağacı başıyla onaylamış.			asli		bitmişlik
mİş	12	675	Karabuğday aşırı derecede kendini beğenmişlikle yayılarak aptal ağaç demiş.			asli		bitmişlik
mİş	12	676	O sırada çok şiddetli korkunç bir fırtına çıkmış.			asli		bitmişlik
mİş	12	677	Ama karabuğday kurumlanarak dikmdik durmayı sürdürmüştür.			asli		bitmişlik
mİş	12	678	Çiçekler sen de bizim gibi başını eğ demişler.			asli		bitmişlik
mİş	12	679	Karabuğday başını eğmek için hiçbir neden yok diye yanıtlamış.			asli		bitmişlik
mİş	12	680	Ekinler sen de bizim gibi başını eğ diye bağırmişlar.			asli		bitmişlik
mİş	12	681	Kapat çiçeklerini yapraklarını eğ demiş yaşlı söğüt ağacı.			asli		bitmişlik
mİş	12	682	Çok daha az değeri olan mı diye bağırmiş karabuğday.			asli		bitmişlik
mİş	12	683	Büyük bir kendini beğenmişlik ile dediğini de yapmış.			asli		bitmişlik
mİş	12	684	Fırtına geçtikten sonra çiçekler ekinler yağmurdan serinlemiş olarak durgun ve temiz havada yeniden canlanmışlar.			asli		bitmişlik
mİş	12	685	O zaman söğüt karabuğdayın gururunu kendini beğenmişliğini bu yüzden de çarpıldığı cezayı anlatmış.			asli		bitmişlik
mİş	12	686	Balkan savaşı kopunca hududa çok yakın olan köyde bir akşam üstü şu korku yayılmış.			asli		bitmişlik
mİş	12	687	Belki kendiliğinden soğuktan sudan havasızlıktan ezilmekten ölmüştür.			asli		bitmişlik
mİş	12	688	Yüzü ve vücudu belki de yağmurdan fazla döktüğü soğuk terle ıslanmıştır.			asli		sürme
mİş	12	689	Emine de dökülmüştür.			asli		bitmişlik
mİş	12	690	Az sonra bir araya gelmişlerdir.			asli		bitmişlik
mİş	12	691	O da karısı da ellerinden geldiğince süslenip püslenmişlerdir.			asli		bitmişlik
mİş	12	692	Bakanlıktaki işine dört elle sarılmıştır.			asli		bitmişlik
mİş	12	693	Şimdi burada tükenen ayışığı başka bir takvimde tükenmemiştir.				şimdiki	sürme
mİş	12	694	Sonra kısa bir süre tekrar Türkiye'ye dönmüş.			asli		bitmişlik
mİş	12	695	Yayın hayatına atılmış.			asli		bitmişlik

mİş	12	696	Dokorasını 1981'de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü'nde tamamlamış.			asli		bitmişlik
mİş	12	697	1970-87 yılları arasında ODTÜ'de görev yapmış.			asli		bitmişlik
mİş	12	698	1982'de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü'nde ders vermeye başlamış.			asli		bitmişlik
mİş	12	699	1985'te doçent 1992 de profesör olmuş.			asli		bitmişlik
mİş	12	700	1987'de yine dil ve tarih coğrafya fakültesi ingiliz dili edebiyatı anabilim dalında görev yapmış.			asli		bitmişlik
mİş	12	701	2003-2006 tarihleri arasında anabilim dalı başkanı olarak görevini devam ettirmiş.			asli		bitmişlik
mİş	12	702	1982'de yazko inceleme özendirme ödülü kazanmış.			asli		bitmişlik
mİş	12	703	1982'de Türk Dil Kurumu inceleme ödülüne layık görülmüş.			asli		bitmişlik
mİş	12	704	1993'te Kültür Bakanlığı tiyatro inceleme ve araştırma ödülü almış.			asli		bitmişlik
mİş	12	705	1990'da tiyatro ve televizyon yazarları derneğince verilen tiyatro hizmetleri ödülleri almış.			asli		bitmişlik
mİş	12	706	2005'te Eren Uluer Güven anısına tiyatroya emek verenler onur ödülüne sahip olmuş.			asli		bitmişlik
mİş	12	707	2006'da sanat kurumu onur ödülüne değer bulunmuş.			asli		bitmişlik
mİş	12	708	2007'de 12'nci Uluslararası Ankara Tiyatro Festivali'nde emek ödülü almış.			asli		bitmişlik
mİş	12	709	Atatürk bu nedenledir ki hiçbir yabancı ideolojiye iltifat etmemiştir.			asli		sürme
mİş	12	710	Çünkü Atatürk bize nakilciliği değil akılcılığı yöntem olarak göstermiştir.			asli		sürme
mİş	12	711	Fikirleri düşünceleri onun için cumhuriyetimize bayrak olmuştur.			asli		sürme
mİş	12	712	Aziz adı ve hatırası Türk milleti ile özdeşleşmiştir.			asli		sürme
mİş	12	713	O tarihten bu yana Nasreddin Hoca konusunda yapılan bilimsel ve sanatsal çalışmalar hızla artmıştır.			asli		sürme
mİş	12	714	Türk diline Türklerin İslamiyeti kabulü ile birlikte birçok yabancı kelime ve tamlama girmiştir.			asli		bitmişlik
mİş	12	715	Osmanlı Devleti'nin çöküş döneminde her alanda olduğu gibi dilde de birtakım bozulmalar olmuştur.			asli		bitmişlik
mİş	12	716	Bu durum ise söz konusu eserlerin gerek yazıldığı dönemlerde gerekse günümüzde anlaşılmasına yol açmıştır.				geniş	sürme
mİş	12	717	Bu dili bilmeyenler anlamayanlar medeni sayılmamışlardır.			asli		bitmişlik
mİş	12	718	Adeta o dönemlerde Türkçe konuşmak ayıp sayılmıştır.			asli		bitmişlik
mİş	12	719	Fransızca bu hakimiyetini zaman içerisinde ingilizceye kaptırmıştır.			asli		sürme
mİş	12	720	Avrupalılar çok dilli bilgi toplumuna ulaşmak için dil öğreniminde de bir atılım yapmayı hedeflemiştir.			asli		sürme

mİş	12	721	Tarlalardaki bütün çiçekler yapraklarını büzerek sıkıca kapatıp fırtına üzerlerinden geçerken küçücük başlarını eğmişler.				asli		bitmişlik
mİş	12	722	Şimdi saçlar küçük aktar dükkamı bebeklerinin ne kıla ne de oto benzeyen dokunsanız hışırdayacağını sandığımız cansız kuru soluk rengini şeklini almış.				asli		bitmişlik
mİş	12	723	Özgür İnsan, Bilim ve Sanat, Milliyet Sanat, Tiyatro Tiyatro, Evrensel Kitaplık, Felsefe, Yazın, Oyun dergilerinde yayınlanmış.				asli		bitmişlik
mİş	12	724	Gerek Fransızca gerekse İngilizce kelimelerin ve tamlamaların bizim dilimize sokulup adeta bir kurt misali dilimizi kemirmesinde bizim duyarsızlığımız kadar özellikle Fransa ve İngiltere'nin birtakım oyunları da etkili olmuştur.				asli		sürme
mİş	9	725	ama vapur kalkmadan inmiş,	27.2.	65		asli		bitmişlik
mİş	9	726	yine Beyoğlu'na çıkmış.	27.3.	66		asli		bitmişlik
mİş	9	727	Sabah güneşini görmek üzere sahile çıkmışsınız,	36.1.	83		asli		bitmişlik
mİş	9	728	Ne kendini ne de çevresini tanıdığı için sürekli başkalarının ağzından çıkacak olana dikmiş gözlerini,	44.1.	101		asli		bitmişlik
mİş	9	729	Dil mi kültürü yaratmıştır	46.1.	105		asli		bitmişlik
mİş	9	730	yoksa kültür mü dili yaratmıştır?	46.2.	106		asli		bitmişlik
mİş	9	731	Bazı arkadaşlarımız önce bu habere inanmak istememişler	47.1.	107		asli		bitmişlik
mİş	9	732	ve uzun süre, “Yahu insanlık öldü mü?” diye mırıldanmaktan kendilerini alamamışlardır.	47.2.	108		asli		sürme
mİş	9	733	Fakat acı haber kısa zamanda yayılmış	48.1.	109		asli		bitmişlik
mİş	9	734	ve gazetelere telefonlar, telgraflar yağmıştır;	48.2.	110		asli		sürme
mİş	9	735	herkes, insanlığın son durumunu öğrenmek istemiştir.	48.3.	111		asli		sürme
mİş	9	736	Fakat insanlık âleminin bu büyük kaybı, birçok yürekte derin yaralar açmış	49.1.	112		asli		bitmişlik
mİş	9	737	ve onları ürkütücü bir karanlığa sürüklemiştir;	49.2.	113		asli		bitmişlik
mİş	9	738	o kadar ki bazıları artık insanlık olmadığına göre bir âlemden de söz edilemeyeceğini ileri sürmeye başlamışlardır.	49.3.	114		asli		bitmişlik
mİş	9	739	Padişah bile onunla başa çıkamamış	50.1.	115		asli		bitmişlik
mİş	9	740	da suyuna giderek avucunun içine almış.	50.2.	116		asli		bitmişlik
mİş	9	741	hangi taşı kaldırsan altından hep o çıkarmış.	51.3.	119		asli		bitmişlik
mİş	9	742	Benim anlattığım dostlukta ruhlar o kadar derinden uyuşmuş,	52.1.	120		asli		sürme
mİş	9	743	karışmış,	52.2.	121		asli		sürme

mİş	9	744	kaynaşmıştır	52.3.	122	asli		sürme
mİş	9	745	ki onları birleştiren dikişi silip süpürmüş	52.4.	123	asli		bitmişlik
mİş	9	746	ve artık bulamaz olmuşlardır.	52.5.	124	asli		bitmişlik
mİş	9	747	Derken sevgilisiyle barışmış,	53.1.	125	asli		bitmişlik
mİş	9	748	vazgeçmiş kendisinden yaşlı ünlü yazarın aşkından.	53.2.	126	asli		bitmişlik
mİş	9	749	kızmış ona,	54.2.	128	asli		bitmişlik
mİş	9	750	o günlerde sevdiği -ki son sevgiliydi- kızı almış	54.3.	129	asli		bitmişlik
mİş	9	751	muhallebiciye götürmüş...	54.4.	130	asli		bitmişlik
mİş	9	752	ondan hikâyeci olmaz, demiş.	55.2.	132	asli		bitmişlik
mİş	9	753	Hele kentin ortasına öyle bir konak kurulmuş	56.1.	133	asli		bitmişlik
mİş	9	754	ki görenlerin parmağı ağzında kalmış.	56.2.	134	asli		bitmişlik
mİş	10	755	Diyelim ki “sütlaç” “sütlü aş”tır, öyledir ama birleşmiş,	90.1.	204	asli		bitmişlik
mİş	10	756	“Happy” İngilizce olarak yazılmış,	92.1.	208		şimdiki	sürme
mİş	10	757	Bugün dilimiz de ihtiyaçlara göre, yeni gelişmeler, birtakım kelimeler kazanmış,	94.1.	214	asli		sürme
mİş	10	758	bazı kelimeler, yeni kelimeler yapmıştır.	94.2.	215	asli		sürme
mİş	10	759	Zaten almış	95.1.	216	asli		bitmişlik
mİş	10	760	ve buna kendi dil kurallarının, kendi dil yapısının özelliklerine göre bir şekil vermiştir.	95.2.	217	asli		sürme
mİş	10	761	Büyük şair “Onu, milletime ve ordumuza hediye ettik; zaten o, milletin malıdır.” demiştir	99.1.	224	asli		bitmişlik
mİş	10	762	ve bu nedenle de İstiklâl Marşı’nı, Safahat’ına almamıştır.	99.2.	225	asli		bitmişlik
mİş	10	763	“Benim, bu millettten asla unutmamasını istediğim mısralar işte bunlardır, hürriyet ve istiklâl bu milletin ruhudur.” demiştir.	102.4.	234	asli		bitmişlik
mİş	10	764	İstiklâl Marşı, Kurtuluş Savaşı’mızın en heyecanlı günlerinde yazılmıştır	103.1.	235	asli		bitmişlik
mİş	10	765	ve öyle bir dönem ki henüz zaferin kazanılmadığı hatta Meclis’in Kayseri’ye taşınmasının bile gündeme geldiği, dahası da “manda” teklîşerinin dahi edildiği bir dönemde yazılmış	103.2.	236	asli		bitmişlik
mİş	10	766	ve okunmuştur.	103.3.	237	asli		bitmişlik
mİş	10	767	1919’da, Türkiye’de hangi edebiyatçı, hangi fizik hocası, profesörü veya hangi fikir adamı atom bombasının patlatılacağından ve onunla da yeryüzünün çehresinin değişeceğinden bahsetmiştir?	106.2.	243	asli		bitmişlik
mİş	10	768	Bu koruma sistemi ilk olarak 1973 yılında Viyana’da, Avrupa Çevre Bakanları Konferansı’nda	110.1.	250		D’li geçmiş	bitmişlik

			kararlaştırılmış					
mİş	10	769	ve 1976 yılında uygulamaya başlanmıştır.	110.2.	251		DI'li geçmiş	bitmişlik
mİş	10	770	Demokritos, sofrasına gelen incirleri yerken bir bal kokusu almış	112.1.	254	asli		bitmişlik
mİş	10	771	ve hemen bir araştırmadır başlamış kafasında, o güne dek incirlerinden almadığı bu koku nerden gelebilir diye.	112.2.	255	asli		bitmişlik
mİş	10	772	Böyle demiş	114.1.	258	asli		bitmişlik
mİş	10	773	ve yanlış, kendi varsaydığı bir etkiye doğru nedenler bulmaktan geri kalmamış.	114.2.	259	asli		bitmişlik
mİş	10	774	_şöyle söylemek uygunsa_ kendisiyle sokakta tanışmıştır.	130.2	294	asli		bitmişlik
mİş	10	775	Yoksul bir adam, eline geçirdiğı bir parçacık ekmeği ile birlikte bir aşçı dükkânının önüne gitmiş,	147.1.	331	asli		bitmişlik
mİş	10	776	orada fıkır fıkır kaynamakta olan bir et ömlęinin başına geçmiş.	147.2.	332	asli		bitmişlik
mİş	11	777	ki o kabuğu soyulan yer kurumuş.	161.2.	361	asli		bitmişlik
mİş	11	778	ama ağaç deldiğini o güne kadar hiç görmemişim.	162.2.	363	asli		sürme
mİş	11	779	Kuş, sert tırnaklarını kuru ağaca geçirmiş,	163.1.	364	asli		bitmişlik
mİş	11	780	kısa kuyruğuna da dayanmış,	163.2.	365	asli		bitmişlik
mİş	11	781	Biraz sonra, belki yorulmuştur,	165.1.	369	asli		bitmişlik
mİş	11	782	Anladım ki ağacın dışı kurumuş,	167.1.	373	asli		bitmişlik
mİş	11	783	içi de çürümüş.	167.2.	374	asli		bitmişlik
mİş	11	784	ki bizim samanlık duvarında açılmış bir delikte yuvası olan bir karga bu ağustos böceklerinden birini yakalamış,	188.2.	425	asli		bitmişlik
mİş	11	785	dört tüysüz, uyuz, çirkin yavru birbirine sokulup oturmuşlar,	189.2.	428	asli		bitmişlik
mİş	11	786	Bizim gibi babaları askerde olan çocuklar için İplikhâne'de bir sınıf-ı mahsus açmışlar,	196.1.	444	asli		bitmişlik
mİş	11	787	robotizasyon ve otomatizasyonu çok ilerletmişler.	198.5.	452	asli		bitmişlik
mİş	11	788	Tabii sual bu kadarla kalmamış,	205.1.	466	asli		bitmişlik
mİş	11	789	kendi fikirlerini de eklemeyi unutmamışlar.	205.2.	467	asli		bitmişlik
mİş	11	790	ama aslında onu şiirinin gizli prangalarıyla tutsak etmiştir.	219.2.	496	asli		sürme
mİş	11	791	yalnız başına bile kalsa sıfatlarla o gene kaydırılmıştır.	220.2.	498	asli		sürme
mİş	11	792	O günden başlayarak da çocukluk gecelerimde beni hiç yalnız bırakmamış,	221.1.	499	asli		sürme
mİş	11	793	Fakülte birinci sınıfı bitirmiş,	224.1.	505	asli		bitmişlik

mİş	11	794	tatil için memlekete gelmişim.	224.2.	506	asli		bitmişlik
mİş	11	795	ama ben kitaba dalıp gitmişim.	225.2.	508	asli		sürme
mİş	12	796	Öyle bir vurmuş	230.1.	519	asli		bitmişlik
mİş	12	797	ki kurdun otuz iki dişi birden dökülmüş.	230.2.	520	asli		bitmişlik
mİş	12	798	Öyle de yaşlanmışsın	232.1.	523	asli		bitmişlik
mİş	12	799	ki karnında otlar bitmiş.	232.2.	524	asli		bitmişlik
mİş	12	800	ama eğilmeyeceğim diye diretmiş.	233.2.	526	asli		bitmişlik
mİş	12	801	Reis Paşa daha çok araziye incelemekte meşgul görünen Fevzi Paşayı sağına almış	251.1.	567	asli		bitmişlik
mİş	12	802	Mustafa Kemal düştüğü yerde öylece kalmıştır	254.1.	573	asli		sürme
mİş	12	803	O esnada atından inmiş olan İsmet Paşa da gelmiştir	255.1.	575	asli		bitmişlik
mİş	12	804	Karısı programına göz gezdirirken Ivan'ın yüzü sevinçten ışırmış	256.1.	577	asli		bitmişlik
mİş	12	805	Bu yıl ağaçlar güzel yeşermiş	257.1.	579	asli		bitmişlik
mİş	12	806	fidanlar da güzel boy vermiş.	257.2.	580	asli		bitmişlik
mİş	12	807	Çerdyakov da sevinçten ağzı kulaklarına varmış	258.1.	581	asli		bitmişlik
mİş	12	808	Fulbright bursuyla amerikaya gitmiş	262.1.	590	asli		bitmişlik
mİş	12	809	New York Üniversitesi'nde 1966'da mastır derecesini almış.	262.2.	591		DI'li geçmiş	bitmişlik
mİş	12	810	Vatanın bütün tersanelerine girilmiş	263.1.	592	asli		bitmişlik
mİş	12	811	orduları dağıtılmış	263.2.	593	asli		bitmişlik
mİş	12	812	bütün kaleleri fethedilmiş.	263.3.	594	asli		bitmişlik
mİş	12	813	Ancak Türk halkı bu kelime ve tamlamaları Türkçeleştirmiş	265.1.	597	asli		bitmişlik
mİş	12	814	benimsemiştir.	265.2.	598	asli		sürme
mİş	12	815	ki tarla yanmış	268.2.	604	asli		bitmişlik
mİş	12	816	kapkara kesilmiştir.	268.3.	605	asli		sürme
mİş	12	817	Ama 1969'da New York'ta The New School'da tiyatro edebiyatı derslerine katılmış	271.1.	610		DI'li geçmiş	bitmişlik
mİş	12	818	ve 1970'te Ankara'ya yerleşmiş	271.2.	611		DI'li geçmiş	bitmişlik
mİş	12	819	tabi o arada evlenmiş	271.3.	612	asli		bitmişlik
mİş	12	820	ve 2 çocuğu olmuş.	271.4.	613	asli		bitmişlik

mİş	12	821	2006'da kendi isteğiyle emekli olmuş	272.1.	614		DI'li geçmiş	bitmişlik
mİş	12	822	Bilindiği gibi ünlü Türk-İslâm âlimi Nasrettin Hoca yalnız anadolu insanının değil bütün Türk uluslarının ayrıca balkan ve batı uluslarının gönlünde taht kurmuş,	274.1.	619	asli		bitmişlik
mİş	12	823	Azerbaycan'dan Yugoslavya'ya Amerika'dan Japonya'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyada uluslararası bir üne kavuşarak evrensel bir kimlik kazanmıştır.	274.2.	620	asli		sürme
mİş	12	824	Bu yüzden sevgi barış ve kardeşlik önermeler yine dolu mesajları insanlık tarafından kuşaktan kuşağa dilden dile aktarılarak yaygınlaşmış,	275.1.	621	asli		bitmişlik
mİş	12	825	her yeni yüzyılda güncelliğini koruyabilmiştir.	275.2.	622	asli		sürme
mİş	12	826	Romalılar fethettikleri yerlerin dillerini lâtinleştirmişler	279.1.	630	asli		bitmişlik
mİş	12	827	1-2 nesil sonra bu insanlar öz dillerini unutmuşlar	279.2.	631	asli		bitmişlik
mİş	12	828	ve tarih sahnesinden silinmişlerdir.	279.3.	632	asli		bitmişlik
mİş	12	829	Kısa bir öykü ve onun analizinde kullanılan terim ve bilgileri öğretmede kullanılan görsel araçlı bu öğretim planında edebi kavram ve dönemler okuma öncesi ve okuma süreci etkinlikler yoluyla görsel araçlarla desteklenmiş ortamlarda öğretilmiş	281.1.	635	asli		bitmişlik
mİş	12	830	ve öğrencilerin uygulamaya yönelik izlenimleri ve bireysel gelişimlerini değerlendirmeleri açık uçlu sorular yardımıyla elde edilmiştir.	281.2.	636	asli		bitmişlik
mİş	12	831	Öğrenci ve öğreticinin izlenim ve değerlendirmeleri sınama aracı yöntemiyle elde edilmiş bulunan araştırma sonuçları görsel araçlarla desteklenmiş,	282.1.	637	asli		bitmişlik
mİş	12	832	sonuçlar edebiyat derslerinin öğrenci başarısını arttırdığını ve dersin işlenmesi için olumlu ortamlar yarattığını göstermiştir.	282.2.	638	asli		bitmişlik
mİş	12	833	Güneş uzakta devasa bir yangına dönüşmüş	290.1.	657		şimdiki	sürme
mİş	12	834	son ışıkları başta Mustafa Kemal Paşa olmak üzere hepsini kızıla boyanmıştır.	290.3.	659		şimdiki	sürme
mİş	12	835	gözlerinin engin mavisi grup kızılılığıyla karışınca yine o biraz mavi biraz lacivert irkiltici eflatuna dönüşmüştür.	295.2.	673		şimdiki	sürme

3.2.3. -(I)yor Ekinin Olduğu Cümlelerin İncelenmesi

Ek	Sınıf	Sıra	Cümle	Sıralı veya bağlı cümle sırası	Sıralanan veya bağlanan cümlelerin sırası	Zaman		Görünüş
						Şimdiki zaman (birincil işlevi)	İkincil zaman görevleri	
yor	9	836	A, herif deli midir, nedir, gülüyor.			asli		sürme
yor	9	837	Kadınlara sataşmaya utanmıyor musunuz?				geniş	sürme
yor	9	838	Çünkü Türk milleti geçirdiği sayısız felaketler içinde ahlakının, geleneklerinin, hatıralarının, çıkarlarının, kısaca bugün kendi milliyetini yapan her şeyin dili sayesinde korunduğunu görüyor.			asli		sürme
yor	9	839	Bırak canım, adam daha balıkların adlarını bilmiyor.				geniş	sürme
yor	9	840	Ağaçları tanımıyor.				geniş	sürme
yor	9	841	Kuşları tanımıyor.				geniş	sürme
yor	9	842	Ayakaltında dolaştıkları için belki martıyı, güvercini, serçeyi tanıyor.			asli		sürme
yor	9	843	Onların hepsine birden "kuş" diyor.				geniş	sürme
yor	9	844	Yazdığı zaman "Ağacın dalına bir kuş kondu." diye yazıyor.				geniş	sürme
yor	9	845	Adam çiçeklerden bahsediyorken sadece "çiçek" diyor.				geniş	sürme
yor	9	846	Ha menekşe ha nergis fark etmiyor.				geniş	sürme
yor	9	847	Tabiata karşı bu yaklaşım içinde olanlar insanları da aynı gözle görüyor.				geniş	sürme
yor	9	848	Esmerle sarışın arasında fark kalmıyor.				geniş	sürme
yor	9	849	Bu duyarsızlık giderek güzel ile çirkinin, iyi ile kötünün, doğru ile yanlışın, haram ile helalin, zalim ile mazlumun, cesur ile korkağın, gavur ile müslümanın, aralarındaki farkın fark edilmesinde ihmale kadar varıyor.				geniş	sürme
yor	9	850	"Takma kafana." diyor.			asli		sürme
yor	9	851	Bütün bunları "ayrıntı" olarak görüyor.				geniş	sürme
yor	9	852	Ve hayatın cahili olarak kalıyor bir köşede.				geniş	sürme

yor	9	853	Ne düşüncesi geliyor ne de zevki.			asli		sürme
yor	10	854	Beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum.			asli		bitmemişlik
yor	10	855	Tartışma bölümüne geçiyorum.			asli		bitmemişlik
yor	10	856	Siz tamamen yok mu sayıyorsunuz?			asli		sürme
yor	10	857	Diyelim ki eskiden beri gelen bir “bel bağı” kelimesini veriyorlar.				geniş	sürme
yor	10	858	Bir orta yolda birleşmiş olmanın sevincini ben de yaşıyorum.			asli		bitmemişlik
yor	10	859	Ayrıca hocalarımıza kıymetli bildirimlerinden dolayı teşekkür ediyorum.			asli		bitmemişlik
yor	10	860	Kıymetli hocalarım ve değerli misafirlerimizi saygı ile selamlıyorum.			asli		bitmemişlik
yor	10	861	O kelimenin yerine de yabancıyı geçince tuhaf bir durum ortaya çıkıyor.			asli		bitmişlik
yor	10	862	Yani Türkçeye çevrilmiş olsa bile cümleyi bozuyor.			asli		sürme
yor	10	863	Konuşulan, biraz önce de söylediğim gibi sık kullanılan kelimelerin yerine yabancı dillerden gelen biçimleri geçiyor.			asli		sürme
yor	10	864	Şimdi sadece özetle geçiyorum.			asli		bitmemişlik
yor	10	865	Ama minicik çocukların beyinleri allak bullak oluyor.				geniş	sürme
yor	10	866	Yani çocuklarımızın kullandığı defterlerin tamamına yakınının üzerinde yabancı isimler, özellikle büyütülerek konuluyor.				geniş	sürme
yor	10	867	İlk olarak sözü ilk konuşmacı Sayın Zeynep Korkmaz'a bırakıyorum.			asli		bitmişlik
yor	10	868	Efendim, değerli tartışmacı meslektaşlarımın, arkadaşlarımın, öğrencilerimin sorularına, konuya katkılarına teşekkür ettikten sonra, şimdi konuşma sırasına göre bana yöneltilen sorulara yanıt vermek istiyorum.			asli		sürme
yor	10	869	Bir meslek adamı olarak bunun üzerinde duruyorlar.			asli		sürme
yor	10	870	Ama bu tek kavramı oluşturan sözlerden her biri kendi anlamını koruyor.			asli		sürme
yor	10	871	Ama, bazı seslerin eriyip birleşmesiyle kaynaşma söz konusu olduğundan doğal olarak kullanımda bitişik yazılması gerekiyor.				geniş	sürme
yor	10	872	Şimdi Sayın Şükrü Halûk Akalın'a sözü veriyorum.			asli		bitmemişlik
yor	10	873	Neden “klap” diye okuyorum.			asli		sürme
yor	10	874	Bu dil kirlenmesinin hangi boyutlara vardığını gösteriyor.			asli		sürme
yor	10	875	İş yerine ad koyabilmek için birtakım kurallar olması gerekiyor.				geniş	sürme

yor	10	876	Ben de Türkçenin arılaşmasını, yenileşmesini, Türkçenin gereklerine göre yeni terimlerin Türkçeye katılmasını, bunların genç nesillere öğretilmesini istiyorum.				geniş	sürme
yor	10	877	Konuşmacılarımızı sizlere takdim etmek istiyorum.			asli		sürme
yor	10	878	İlk konuşmayı, Prof. Dr. Burhan Kuzu Bey'e veriyorum.			asli		bitmemişlik
yor	10	879	Türkiye Büyük Millet Meclisimizin değerli Başkanı, değerli bakanlarımız, çok değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli konuklar, herkesi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.			asli		bitmemişlik
yor	10	880	Sizleri, bu başlık altında, elbette ki teorik bir tartışmaya boğmak istemiyorum.			asli		sürme
yor	10	881	Dolayısıyla, yapacağım konuşmanın kapsamında İstiklâl Marşı'mızın kabulü durumunda Meclis'te yaşanan bazı olaylar ve egemenlik kavramının bugün geldiği nokta, çektiği sıkıntı ve çileler üzerinde durmak istiyorum.			asli		sürme
yor	10	882	Elimdeki kaynaklara baktığım zaman, tarih, Büyük Millet Meclisinin "cumhuriyet" kelimesinden sonra en çok alkışladığı oturumun İstiklâl Marşı'nın kabul edildiği oturum olduğunu gösteriyor.			asli		sürme
yor	10	883	Herkesi saygıyla selamlıyorum.			asli		sürme
yor	10	884	Şimdi de konuşmasını yapmak üzere, Sayın Beşir Ayvazoğlu Bey'e mikrofonu veriyorum.			asli		bitmemişlik
yor	10	885	Mehmet Âkif'in İstiklâl Marşı'nı, marş yarışmasının ilan edildiği, bir yarışma açıldığının ilan edildiği tarihten itibaren mi düşündüğü yoksa ta Balkan Harbi'nden itibaren bu marşın içinde büyüyüp yeşerdiği mi sorusuna cevap vermek doğru olur diye düşünüyorum.			asli		sürme
yor	10	886	Balkan Harbi günlerine bakacak olursanız, o günün basınına tarayacak olursanız ve Balkan Harbi dönemindeki edebiyatımızı dikkatle inceleyecek olursanız, Balkan Harbi acılarının, bu harbin arkasından meydana gelen o korkunç trajedinin, göç dramının ve kaybedilen bütün bir Rumeli'nin acısını en güçlü bir biçimde Mehmet Âkif'in ifade ettiğini görüyoruz.				geniş	sürme
yor	10	887	Saygılar sunuyorum.			asli		sürme
yor	10	888	Bugün de aynı şey görülüyor.			asli		sürme
yor	10	889	Sayın Bolay'a değerli açıklamaları için teşekkür ediyoruz.			asli		bitmemişlik
yor	10	890	Son konuşmacı olarak Âkif'in modernleşme anlayışıyla ilgili konuşmasını yapmak üzere Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay Bey'e mikrofonu takdim ediyorum.			asli		bitmemişlik
yor	10	891	Sayın Başkan, sayın bakanlar, sayın milletvekilleri ve değerli misafirler hepinizi saygıyla selamlıyorum.			asli		sürme
yor	10	892	Simidin yanında o da ikinci planda kalıyor.				geniş	sürme
yor	10	893	Ünlü ve büyük bir filozofun bu hikâyesi, sonunda bir kazanç umudu olmaksızın, bizi seve seve bir şeylerin ardına düşüren araştırma tutkumuzu apaçık anlatıyor.				geniş	sürme

yor	10	894	Yamaçlarda uyandırdıkları, uzak, sönük akisler kırların yalnızlığı içinde insana mahzun bir teselli sesi gibi geliyor.			asli		sürme
yor	10	895	İnce sesli bir kadın hıçkırma hıçkırma ağlayarak bu yolun içinde arkamızda koşuyor.			asli		sürme
yor	10	896	Güldüğünü söylüyorlar.			asli		sürme
yor	10	897	Oysa Kocadağ, otomobilinin parasını sayınca otomobile binmek ve yumuşak koltuğun üstüne yan gelmek hakkını kazanmışçasına, adanın önüne gelip kendisini eğlendirmek için soytarıllık yapmasını bekliyor.			asli		sürme
yor	10	898	Af ve aman dilemiyorum.			asli		sürme
yor	10	899	Sana üç gün müsaade ediyorum.			asli		sürme
yor	10	900	Kral, benim talihsiz teşebbüsümün darağacı üzerinde cezalandırılmasını istiyor.			asli		sürme
yor	10	901	Bununla beraber kardeşimin evlenmesinde bulunmak üzere bana üç gün müsaade ediyor.			asli		sürme
yor	10	902	Zaman geçiyor.			asli		sürme
yor	10	903	Güneş tam tepemize geliyor.			asli		sürme
yor	10	904	Ne işitiyorum?			asli		bitmemişlik
yor	10	905	Şu anda onu darağacına çekiyorlar!			asli		bitmemişlik
yor	10	906	Şu dakikada o can veriyor.			asli		bitmemişlik
yor	10	907	İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.			asli		sürme
yor	10	908	Önce hafiften bir rüzgâr esiyor.				D'li geçmiş	bitmemişlik
yor	10	909	Yavaş yavaş sallanıyor, yapraklar ağaçlarda.			asli		sürme
yor	10	910	Kuşlar geçiyor derken yükseklerden, sürü sürü, çılgık çılgık.			asli		sürme
yor	10	911	Ağlar çekiliyor dalyanlarda.			asli		sürme
yor	10	912	Bir kadının suya değiyor ayakları.			asli		bitmişlik
yor	10	913	Çekiç sesleri geliyor doklardan.			asli		sürme
yor	10	914	Bir yosma geçiyor kaldırımdan.			asli		sürme
yor	10	915	Bir şey düşüyor elinden yere.			asli		bitmişlik
yor	10	916	Bir kuş çırpınıyor eteklerinde.			asli		sürme
yor	10	917	Alnın sıcak mı, değil mi biliyorum.			asli		sürme
yor	10	918	Dudakların ıslak mı değil mi, biliyorum.			asli		sürme

yor	10	919	Beyaz bir ay doğuyor fıstıkların arkasından.			asli		sürme
yor	10	920	Kalbinin vuruşundan anlıyorum.			asli		sürme
yor	10	921	İstanbul'u dinliyorum.			asli		sürme
yor	10	922	Bu istiğrakı tek bir nefha olsun etmiyor ihlâl.				geniş	sürme
yor	10	923	En kesîf orduların yükleniyor dördü beşi.			asli		sürme
yor	10	924	Eski Dünya, Yeni Dünya, bütün akvâm-ı beşer; kaynıyor kum gibi, tûfan gibi mahşer mahşer.			asli		sürme
yor	10	925	Yedi iklimi cihânın duruyor karşında.			asli		sürme
yor	10	926	Bomba şimşekleri beyninden inip her siperin; sönüyor göğsünün üstünde o arslan neferin.			asli		sürme
yor	10	927	Veriyor yangını, durmuş da açık sînelere, sürü hâlinde gezerken sayısız tayyâre.			asli		sürme
yor	10	928	Vurulup tertemiz alından, uzanmış yatıyor.			asli		sürme
yor	10	929	Bir hilâl uğruna, yâ Rab, ne güneşler batıyor!			asli		sürme
yor	10	930	Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor Tevhîd'i...			asli		sürme
yor	10	931	Sana âgûşunu açmış duruyor Peygamber.			asli		sürme
yor	10	932	Bu soru yüz yıldır tartışılıyor.				geniş	sürme
yor	10	933	Bir şair bir gün daha kötü bir şair, bir yazar daha kötü bir yazar hâline gelebiliyor.				geniş	sürme
yor	10	934	Hatta bir bakıma kendi eski yazdıklarının okuru olma düzeyini artık tutturamamaya başlıyor.			asli		bitmemişlik
yor	10	935	Başarısızlıktan söz etmiyorum.			asli		sürme
yor	10	936	Şiiri de o gün duygulanıp şiir olarak yazıp bırakmıyorum.				geniş	sürme
yor	10	937	Bunu nasıl gerçekleştiriyorsunuz?				geniş	sürme
yor	10	938	Üretkenliğe gelince bu sürekli çalıştığım için oluyor.				geniş	sürme
yor	10	939	Sürekli ve disiplinli çalıştığım için oluyor bu.				geniş	sürme
yor	10	940	Neden yoğun Osmanlıca bir dili yeğliyorsunuz?				geniş	sürme
yor	10	941	Fakat ben geniş bir tarih reformu içinde roman yazıyorum.				geniş	sürme
yor	10	942	1900'lerin Selanik ve İstanbul'da geçen olayları ve bunları yaşayan insanları yazıyorum.				geniş	sürme
yor	10	943	O zamanki konuları dönemin insanları olarak koruyorum.				geniş	sürme
yor	10	944	Son romanım "Dersaadette Sabah Ezanları"nda devrindikilerden daha ağıdalı bir dil kullanıyorum.				D'lî geçmiş	bitmişlik

yor	10	945	Çünkü olay 1900'de ve Selanik'te geçiyor.				mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	10	946	Fakat ben kendimi şair olduğu kadar yazar ve gazeteci olarak da görüyorum.				geniş	sürme
yor	10	947	Senaryo da yazıyorum.				geniş	sürme
yor	10	948	Şu an var olan kozmopolitliği de ilericilik sayıyor bazı yazarlarımız.			asli		sürme
yor	10	949	Romanlarımda zaten ben konuşurken şimdi kullandığımız dille, onları konuştururken yaşadığı devirde konuştukları gibi yazıyorum.				geniş	sürme
yor	10	950	Öteden sâikalar parçalıyor âfakı.			asli		sürme
yor	10	951	Beriden zelzeleler kaldırıyor a'mâkı.			asli		sürme
yor	11	952	Hacı Bayram Camii o zaman da bugünkü durumunda olmakla birlikte, yanındaki Augustos Tapınağı yöresinde şimdi başka kalıntılar, eski görünümü az çok değiştirmiş bulunuyor.			asli		sürme
yor	11	953	Asıl dilbilgisi -yazım- kurallarında bazı hatalar yapıyorsun.				geniş	sürme
yor	11	954	Bu kadar eleştiriyorum diye bana kızmıyorsun, değil mi?			asli		sürme
yor	11	955	Çünkü kazık kadar adamlar daha beter yazım hataları yapıyorlar.				geniş	sürme
yor	11	956	İstedikleri zaman, ucuz faizle borçlanıyorlar.				geniş	sürme
yor	11	957	Benim kızım zamanında öğrensin de onlar gibi olmasın istiyorum.				geniş	sürme
yor	11	958	Çok uzun cümle yazmaya özeniyorsun.				geniş	sürme
yor	11	959	Cümlelerin başı sonunu tutmuyor.			asli		sürme
yor	11	960	Böyle yanlışlar yüzünden yazdıklarının değeri azalsın istemiyorum.				geniş	sürme
yor	11	961	Benim burada bir yıl kalma işim olmuş diyorlar.				Dİ'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	962	İngiltere'de altı ay kalma iznim de bir ay sonra bitiyor.				gelecek	sürme
yor	11	963	Ben de daha iyi hissediyorum kendimi.			asli		sürme
yor	11	964	Ama daha -arada- baş ağrıları ve yorgunluklar oluyor.				geniş	sürme
yor	11	965	Seni de çok özledim.				geniş	sürme
yor	11	966	Biraz da okuyorum.				geniş	sürme
yor	11	967	Bir bardak daha şekerli çay içiyorum.				Dİ'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	968	Düşünüyorum.				geniş	sürme
yor	11	969	Bir resmin yerini değiştiriyorum.				Dİ'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	970	Yerdeki bir kitabı düzeltiyorum.				Dİ'li geçmiş	bitmişlik

yor	11	971	Bakıyorum.			asli		sürme
yor	11	972	Ortadirek'i okuyorum.			asli		bitmişlik
yor	11	973	Bahçede kapıcının karısı süprüntüleri döküyor.			asli		sürme
yor	11	974	Doğa üstüne şiirler yazmayı düşünüyorum.				geniş	sürme
yor	11	975	Telefon, Edibe yemeğimi yiyip yemediğimi soruyor.				DI'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	976	Yaşar Nabi, Dünya Şiiri Antolojisi'ni basacağını yazıyor.				mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	977	Paris radyosunu, haberleri dinliyorum.				DI'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	978	Bir elmayı soyuyorum, kalın kabuklu.				DI'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	979	Yinelemelerin de arkası gelmiyor.				geniş	sürme
yor	11	980	Saat 19.00: Bulvarda dolaşıyorum.				DI'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	981	Fahir, balıkları anlatıyor.				DI'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	982	İlk kez dinliyorum.				DI'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	983	Ertesi yaz, ben oralarda dolaştıkça bir ses işitiyorum.				DI'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	984	Bir ağaçkakan kuşu da bu kuru yerinden ağacı delmeye çalışıyor.			asli		sürme
yor	11	985	Bu vuruştan sanki ağaç titriyormuş gibi bir ses çıkıyor.			asli		sürme
yor	11	986	Baktıkça anladım ki ağaca yalnız bir kere vuruyormuş gibi görünüyorsa da arka arkaya birçok kereler vuruyor.			asli		sürme
yor	11	987	Çabuk çabuk vurduğu için yalnız bir vuruş gibi görünüyor.			asli		sürme
yor	11	988	Arasıra, o delinmiş ağaca giderek ağaçkakanın oraya yuva yapıp yapmadığını anlamaya çalışıyorum.				geniş	sürme
yor	11	989	Dişisi erkeği gidip gelip çöpler, otlar taşıyorlar.				geniş	sürme
yor	11	990	Taraklı ise benim gözümün önünde bulup çıkarıyor.			asli		sürme
yor	11	991	Bunlar yerde olduğu aylarda taraklının da yavruları çıkmış bulunuyor.				geniş	sürme
yor	11	992	Ormanlar arasındaki yollarda ve otsuz kuru topraklarda pek bol olan bu hayvancıkları bulmak için taraklı güçlük çekmiyor.				geniş	sürme
yor	11	993	Benim gördüğüme kalırsa her yedi sekiz yahut on dakika da birini bulup yuvasına götürüyor.				geniş	sürme
yor	11	994	Ses, hayvanın ensesinden geliyor.			asli		sürme
yor	11	995	Birkaç karınca bir kanadın birer yanından tutmuş çekiştiriyorlar.			asli		sürme

yor	11	996	Bu sanış da doğru çıkmıyor.			asli		sürme
yor	11	997	Kanadı epeyce döndürdükten ve çekiştirdikten sonra ince ucunu yuvanın ağzından sokuyorlar.			asli		sürme
yor	11	998	Anlaşıyor ki gök kargalar da yeşil ağustos böceklerinin hepsini yiyip bitiremiyorlar.			asli		sürme
yor	11	999	Birçoğu gene ağaçlar üstünde kalıyor.			asli		sürme
yor	11	1000	Ömer Seyfeddin'in Baytar Rüstiyesinde okuduğu yıllarda yazı yazmaya çalıştığını, aynı eserden öğreniyoruz.				geniş	sürme
yor	11	1001	Bana hayatiyet veren, beni iyiye, doğruya, güzele samimiyetle alakadar eden Kemal'dir sanıyorum.				geniş	sürme
yor	11	1002	Ne yalan söyleyeyim, Hamid'i pek o kadar anlayamıyorum.				geniş	sürme
yor	11	1003	Ömer Seyfeddin'in gençlik yıllarında Divan Edebiyatı'na ait eserler okuduğu ama bunlardan pek zevk almadığını; edebiyat dünyasıyla ciddi ilgisinin Tanzimat sonrası edebiyatçılarının eserleriyle geliştiğini öğreniyoruz.				geniş	sürme
yor	11	1004	11 Temmuz ve Ahenk gazetelerinde yazılarının yayımlandığını biliyoruz.				geniş	sürme
yor	11	1005	Baha Tevfik'in onda Batı edebiyatı ve Fransızca bilgisini artırmak, Necip Türkçü'nün de Türkçe ve Türk edebiyatına farklı bir açıdan bakmak, dilde sadelik ve millî edebiyat konuları üzerinde düşünmesini sağlamak ve bazı temel fikirleri vermek bakımından etkili olduklarını biliyoruz.				geniş	sürme
yor	11	1006	Servet-i Fünûn edebiyatına ve bu edebiyatın önde gelen hikâyecilerine karşı tenkitçi bir tavır aldığını görüyoruz.				geniş	sürme
yor	11	1007	Millet olarak ideolojileri farklı, millet değil şirket gibi çalışıyorlar.				geniş	sürme
yor	11	1008	Bir iş yerinin müdürü, orada çalışanların tüm sorumluluğunu üstleniyor.				geniş	sürme
yor	11	1009	Birbiri ile geçinemeyen çiftler önce boşanma bürosuna başvuruyor.				geniş	sürme
yor	11	1010	Oradaki memur tüm aileyi sorguya çektikten sonra gerek görürse onları mahkemeye gönderiyor.				geniş	sürme
yor	11	1011	Boylarının kısa olması onları tedirgin ediyor.				geniş	sürme
yor	11	1012	Bu yüzden boy uzatıcı ilaç ve yöntemler arıyorlar.				geniş	sürme
yor	11	1013	Çünkü Japonya'da her imparatorla birlikte takvim yenileniyor.				geniş	sürme
yor	11	1014	Konuya imparatorlardan girdiğimize göre, bir şeyler daha eklemek yerinde olur sanıyorum.			asli		sürme
yor	11	1015	Japonlar, ülkenin her tarafından gelip imparatorun bahçesinde gönüllü çalışıyor.				geniş	sürme
yor	11	1016	Japonya dört adadan oluşuyor.				geniş	sürme
yor	11	1017	Kırsal görüntüler Yanagata'dan hemen sonra bitiyor.				geniş	sürme
yor	11	1018	Toprağın her karışı kullanılıyor.				geniş	sürme

yor	11	1019	Japon insanına doğduğu günden itibaren sabır öğretildiği için sövmek nedir bilmiyorlar.				geniş	sürme
yor	11	1020	“Baka”... Aptal anlamına geliyor.				geniş	sürme
yor	11	1021	Japon ulusu ve yönetim yeni kuşakların üstüne titiyor.				geniş	sürme
yor	11	1022	Harfler değişik sesler veriyor.				geniş	sürme
yor	11	1023	Çocuklar önce okumayı yazmayı kırk sekiz harfli alfabe ile öğreniyorlar.				geniş	sürme
yor	11	1024	Üçüncü sınıftan sonra 48 harfli alfabe ile çalışmaya başlıyorlar.				geniş	sürme
yor	11	1025	Bundan sonra öğrenime devam etmek isteyenler, ya devletin ucuz liselerine ya da bizdeki gibi İngilizce öğretim yapan pahalı kolejlere gidiyor.				geniş	sürme
yor	11	1026	Aileler çocuklarını iyi okutmak için Türk ailelerini aratmaz bir tutumla onları çalıştırıyorlar.				geniş	sürme
yor	11	1027	Okullarda eğitim görenler zaten günde sekiz saat çalışıyor.				geniş	sürme
yor	11	1028	Çok da ödev veriliyor.				geniş	sürme
yor	11	1029	Yaz tatili kırk gün olmasına karşın, öğrenciler tatil süresince bile okula gidip ödevlerini gösteriyorlar.				geniş	sürme
yor	11	1030	Tatil içinde başka kente gitmek için izin almak gerekiyor.				geniş	sürme
yor	11	1031	Çocuklar güzel sanatlara yönlendiriliyor.				geniş	sürme
yor	11	1032	Öğrencilerin yüzde yirmisi üniversiteye girebiliyor.				geniş	sürme
yor	11	1033	Üniversiteyi bitirenler bile sözlük olmadan gazete makalesi yazamıyor.				geniş	sürme
yor	11	1034	Bir başka deyişle bizden ortalama on yıl daha fazla yaşıyorlar.				geniş	sürme
yor	11	1035	Genellikle feodal beyleri koruyan ve onlar adına savaş veren özel şövalyeler olan samuraylar Japon tarihinin en renkli kahramanları arasında yer alıyor.				geniş	sürme
yor	11	1036	Turizm açısından çok hareketli bir ülke olan Japonya’da bazı yerlerde turistler için özel Samuray gösterileri de düzenleniyor.				geniş	sürme
yor	11	1037	Üstelik bazı mağazalarda da antika Samuray kıyafetleri satılıyor.				geniş	sürme
yor	11	1038	Örneğin, 16. yüzyıldan kalma bir miğfer 700 milyon liraya alıcı bulabiliyor.				geniş	sürme
yor	11	1039	Japonya’da dört kişiye bir araba düşüyor.				geniş	sürme
yor	11	1040	Ama gene de trafik sıkışıklığından arabalar yol alamıyor.				geniş	sürme
yor	11	1041	Garajınız yoksa araba satın alamıyorsunuz üstelik.				geniş	sürme
yor	11	1042	Bin dolara mal oluyor.				geniş	sürme
yor	11	1043	Taksi şoförleri asker gibi üniformalı, beyaz eldiven takıyorlar.				geniş	sürme

yor	11	1044	Japonlar demiryolu konusunda Fransızlarla yarışıyor.			asli		sürme
yor	11	1045	Doğrusu her mektupta sorulan suale hemen cevap vermek kolay olmuyor.				geniş	sürme
yor	11	1046	Gönül meselelerinin hâllini benden istiyorlar.			asli		sürme
yor	11	1047	Fala baktırmak veya bakmak ise çoktan beri yasak olduğundan onların gönül meselelerine dair suallerini de cevapsız bırakmak gerekiyor.			asli		sürme
yor	11	1048	Mustafakemalpaşa'dan mektup yazanlar "İnsanların büyüklerinden veya karşılındakilerden takdir görmeye ihtiyaçları var mıdır?" diye soruyorlar.				mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1049	Takdirin gönülde yaptığı tesir neden ileri geliyor, bize onu, mümkünse etraflıca anlatınız, diyorlar.			asli		sürme
yor	11	1050	Bu dayaklı terbiye sisteminin sonu ne olmuş biliyor musunuz?			asli		sürme
yor	11	1051	Tiyatroya şüphesiz gidiyorsunuz.				geniş	sürme
yor	11	1052	Bütün bu külfetlere o sanatkârlar sadece maaşlarını almak için mi katlanıyorlar?				geniş	sürme
yor	11	1053	Bilim dünyası, gelecekte hastanın kendi kök hücrelerinden geliştirilecek organla nakil bekleyen karaciğer hastalarının sorununu çözmeyi umuyor.			asli		sürme
yor	11	1054	İki yüz kuruş yazan taksinin şoförüne iki yüz elli kuruş veriyorsunuz.				geniş	sürme
yor	11	1055	Kitabından sevgiyle bahsettiğiniz genç adamla karşılaşıyorsunuz.				mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1056	Tramvayda, ayakta kalmış bir kadına yerinizi veriyorsunuz.				mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1057	İnsanlar, içinde buldukları topluluğun kurulmuş düzenine uyarak yaşıyorlar.				geniş	sürme
yor	11	1058	Böyle olmakla beraber, insanı yücelten toplum onu alçaltıyor da.				geniş	sürme
yor	11	1059	Büyüklik de küçüklik de hep o kaynaktan geliyor.				geniş	sürme
yor	11	1060	Kafamızdaki düşüncelerle kâğıda geçişleri birbirini tutmuyor.				geniş	sürme
yor	11	1061	Böylece bizi yaşatan toplum, bizi kendimizden, kendimiz olmaktan uzaklaştırıyor.				geniş	sürme
yor	11	1062	İlim ve sanat, bu uğurda savaşanların emekleri ile yüceliyor.				geniş	sürme
yor	11	1063	Cevapsız kalacak bir soru ama gene de bunu sormaktan kendimizi alamıyoruz.			asli		sürme
yor	11	1064	Bilim adamları ise bu olumsuzlukların devamı hâlinde dünyadaki tüm canlıların ciddi biçimde tehdit altında olduğunu vurguluyorlar.			asli		sürme
yor	11	1065	Bu durum, insana, Çinlilerin "Su ile şaka olmaz." özdeyişini hatırlatıyor.			asli		sürme
yor	11	1066	Deniz dibindeki deprem ya da yanardağların patlamasından meydana geldiği söylenen bu dev dalgalara karşı uyarı ağları da para etmiyor.			asli		sürme

yor	11	1067	Bu ve buna benzer felaketler bize, geleceğimizi bugünden tahmin etmenin olanaksızlığını gösteriyor.				geniş	sürme
yor	11	1068	Ozondaki delinme ve hava kirliliğinin yaşamda olumsuzluklara neden olabileceği ve doğal yaşamın temellerini dinamitleyeceğini küresel gözlükle niçin göremiyoruz?			asli		sürme
yor	11	1069	Doğanın intikamının daha büyük olmaması ve acının yoksul ülkelere çektirilmemesi için insanların bir an önce kendilerine çeki düzen vermeleri gerekiyor.			asli		sürme
yor	11	1070	İlk kitabından bu yana şiirleri için söylenen görüntü deyimine ben de katılıyorum.			asli		sürme
yor	11	1071	Evin annesi, dadısı veya hizmetçisi, geceleri çocuklara bakmak için uyandığında, yollarını bulmalarını sağlayan, evleri aydınlatan, uyuyanların baş uçlarında en azından “idareten” bir aydınlık veren gaz lambaları, günümüzde daha çok süs veya koleksiyon amaçlı olarak kullanılıyor.			asli		sürme
yor	11	1072	Türkiye’de ise 1800’lü yılların sonlarına doğru ev, dükkân ve kahvehanelerde gaz lambaları ile aydınlatma yapıldığını biliyoruz.			asli		sürme
yor	11	1073	Kudret Emiroğlu’nun “Günlük Hayatımızın Tarihi” başlıklı eserinden de 1900’lü yılların ortalarında Türkiye’de beş milyona yakın gaz lambası tankı ve şişesi üretildiğini öğreniyoruz.				geniş	sürme
yor	11	1074	Kendi adıma gaz lambaları ile ilgilenmek ile yazarlık arasındaki bağın kaynağının, romanda yapmaya çalıştığım ‘zamanla oynamak’ ile ilgili olduğunu düşünüyorum.			asli		sürme
yor	11	1075	Vazgeçip bütün ilgisini kuşlarına veriyor.			asli		sürme
yor	11	1076	Sırtım duvara dayalı, toprak zeminde, gölgede, kanat şakırtıları arasında kayboluyorum “Her Gece Bodrum”un içinde.				DI’li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1077	Bitirir bitirmez koşturuyorum kitapçıya.				geniş	sürme
yor	11	1078	Bir tokat da o kitaptan yiyorum.				DI’li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1079	Yine çarpılıyorum.				DI’li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1080	Ankara’ya döndüğümde diğer kitaplarıyla devam ediyorum serüvenime.				DI’li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1081	Sonra “Pastırma Yazı ve Cumartesi Yalnızlığı”nın ardına düşüyorum.				DI’li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1082	Pastırma Yazı’nı kütüphanede bulup okuyorum.				DI’li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1083	Cumartesi Yalnızlığı’na ulaşabilmem için “Eski Defterde Solmuş Çiçekler”i beklemem gerekiyor.				DI’li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1084	Abone olduğum dergilerle sürdürüyorum edebiyat dünyasıyla olan bağımı.				DI’li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1085	Dergilerden birinden öğreniyorum “Yalancı Şafak”ın çıktığını.				DI’li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1086	Postaneye gidip Ankara’ya telefon yazdırıyorum.				DI’li geçmiş	bitmişlik

yor	11	1087	Bir hafta sonra postayla geliyor Yalancı Şafak Ankara'dan.				D'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1088	"Son Yaz Akşamı", bir doğum günü armağanı olarak yer alıyor kitaplığında.				D'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1089	Saz Caz Düğün Varyete'yi yazar dostum Kenan Kalecikli'den, birlikte askerlik yaparken atışlarda girdiğimiz bir iddia sonucu kazanıyorum.				D'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1090	Yıllar sonra, 2003 yılının yaz sonu, Selim İleri Ankara'ya geliyor söyleşi için.				D'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1091	Tanışıyoruz.				D'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1092	Sıcak bir gülümseme karşılıyor bizi kapıda.				D'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1093	Sohbete başlıyoruz.				D'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1094	Ömrünü edebiyata, okumaya, yazmaya vermiş bir yazarın sesi kuşatıyor bizi.				D'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1095	Bu romanda nihayet kalıcı bir karakter yarattığınızı söylüyorsunuz.			asli		sürme
yor	11	1096	Onca roman yazmış bir yazar olarak geldiğiniz bu noktayı nasıl değerlendiriyorsunuz?			asli		sürme
yor	11	1097	Mesela bizim edebiyatımızda, Yakup Kadri'nin bazı roman kahramanları, Kiralık Konak'taki Naim Efendi aklıma geliyor.			asli		sürme
yor	11	1098	Ama bu kez galiba bir ölçüde bunun daha üstüne çıkabildim diye düşünüyorum.			asli		sürme
yor	11	1099	Ama bir iz bırakacak duygusunu taşıyorum.			asli		sürme
yor	11	1100	O yüzden de bu kitap mutsuz etmiyor beni.			asli		sürme
yor	11	1101	Pek çok kitabınızda yazdınız ama dergimizin okurları arasında sizi tanımayanlar olabilir düşüncesiyle tekrar sormak istiyoruz.			asli		sürme
yor	11	1102	Ben daha çok eserlerden yola çıkarak onlardan edindiğim heveslerle yazı yazmaya başlamış birisi sayıyorum kendimi.				geniş	sürme
yor	12	1103	Çünkü uzaklarda sanıyorlar yaptığın şiiri.			asli		sürme
yor	12	1104	Geçiyorum mevsim gibi kapından.			asli		sürme
yor	12	1105	Bu konuda serçeden duyduklarımı anlatmak istiyorum size.			asli		sürme
yor	12	1106	Bak fırtına meleği uçarak geliyor.			asli		bitmemişlik
yor	12	1107	İnsanlar bile buna cesaret edemiyorlar.				geniş	sürme
yor	12	1108	Niçin ağlıyorsun.			asli		bitmemişlik
yor	12	1109	Dilin anadoluluya benzemiyor.			asli		sürme
yor	12	1110	Düşman geliyor.			asli		bitmemişlik
yor	12	1111	Bütün köy halkı mal mülk ne varsa bırakıp kaçmaya karar veriyor.				mİş'li geçmiş	bitmişlik

yor	12	1112	Bir anda at öküz araba kaçış için ne taşıt varsa hepsi hazır oluyor.				mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1113	Tepelerden ara vermeyen soluk aldirmayan bir yağmur iniyor.				mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1114	Ayşe beline dolanan ufak kolların ara sıra gevşediğini duyuyor.				mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1115	Uyuma ali diyor uyuma.				mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1116	Ayşe yanında diz kapaklarına kadar çamurlara bata çıka yürümeye çalışan ali'nin minimini elini bırakmak istemiyor.				mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1117	Kucağındaki ıslak sessiz bohça ona zaten cansız gibi görünüyor.				mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1118	Ayşe yükünü atmaya razı olamıyor.				mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1119	Dizlerinde ayaklarını çamurdan çekebilecek güç gittikçe azalıyor.				mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1120	Şimdi göğsünün üstünde başka bir yük daha ağır fakat daha sıcak daha canlı soluyan ve sarılan birini duyuyor.			asli		sürme
yor	12	1121	Çünkü durmadan ilerleyen felaket topluluğu'ndan ayrı düşmek Ayşe'ye herşeyden daha korkunç geliyor.				mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1122	Yükünü bir cephane sandığının üstüne indiriyor.				mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1123	Atların aksırıkları ve nal seslerine çevrelerinde uçuşan kuşların cıvıltısı hatta uzaktaki bir çoban kavalı karışıyor.				mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1124	Yalçın kayalıklarda rüzgarın vahim ıslığı görünmez bir devin anlaşılmaz diş ağrısı gibi uzayıp gidiyor.			asli		sürme
yor	12	1125	Cephane de bilfiil harp etmek için müsellaah vazife istiyor.			asli		sürme
yor	12	1126	Bütün araziye hakim bu yalçın kayalıklar uzaktan kaybolmuş gibi görünüyorlar.			asli		sürme
yor	12	1127	Bütün arazi ayaklarımızın altında her şeyi ve her yeri avucumuzun içi gibi görüyoruz.			asli		sürme
yor	12	1128	Mustafa Kemal Paşa bu defa İsmet Paşa'ya dönerek soruyor.			asli		sürme
yor	12	1129	Hoca Paşa'nın nikbinliğine iştirak ediyor musun.			asli		sürme
yor	12	1130	Herkes atna binmeye davranıyor.			asli		sürme
yor	12	1131	Sizin gibi ben de sayın generalim yeşil sahalar ve parklar bakanlığında hizmet görüyorum.				geniş	sürme
yor	12	1132	Canla başla çalışıyoruz efendim.				geniş	sürme
yor	12	1133	Çok iyi ediyorsunuz.				geniş	sürme
yor	12	1134	Eşim sizinle tanışmak mutluluğuna erişmek istiyor generalim.			asli		sürme
yor	12	1135	Bu meseleyi çok büyütüyorsunuz.			asli		sürme

yor	12	1136	İlk sözü hocamız Utkan Kocatürk'e veriyoruz.			asli		bitmemişlik
yor	12	1137	Dünya süratle dönüyor.				geniş	sürme
yor	12	1138	Milletlerin cemiyetlerin fertlerin bile saadet ve bedbahtlık telakkileri değişiyor.			asli		sürme
yor	12	1139	Kendi ifadesiyle söylüyorum.				gelecek	sürme
yor	12	1140	Atatürkçü düşüncenin bizim için çok değerli milli yönü onu arz ediyorum.			asli		sürme
yor	12	1141	Yurtta barış cihanda barış ilkesi ile formüle ediyor.				mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1142	Atatürkçülüğü biz yol gösterici bir ışık olarak kabul ediyoruz.				geniş	sürme
yor	12	1143	Neden böyle davranıyoruz.			asli		sürme
yor	12	1144	Bu bakımdan fikirleri düşünceleri dün olduğu gibi bugün de bize ışık tutuyor.				geniş	sürme
yor	12	1145	Atatürk'ü biz milli kahraman olarak anıyoruz.				geniş	sürme
yor	12	1146	Fikir ve düşünce cephesi ile bize yol gösterici ışık olarak kutluyoruz.			asli		sürme
yor	12	1147	Orada bir tablo çiziyor.				mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1148	Bir şairimizin onun 1938'de zamansız ölümü üzerine yazdığı şiirinde şöyle deniliyor.				mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1149	Bu duygularla ben de yüksek hizmetinizi bir kere daha saygıyla selamlıyorum.			asli		bitmemişlik
yor	12	1150	Böyle bir sempozyuma ev sahipliği yapmanın Akşehir insanı olarak onur ve gururunu taşıyoruz.			asli		sürme
yor	12	1151	Hepinize tekrar hoşgeldiniz şeref verdiniz diyorum.			asli		bitmemişlik
yor	12	1152	Bir iki noktayı beraber düşünmemizde fayda görüyorum.			asli		sürme
yor	12	1153	Üniversitelerden yetişenler bizim işimize yaramıyorlar.				geniş	sürme
yor	12	1154	Geleceğe yönelik olarak ne yapmamız gerektiği noktasında problemleri somutlaştıramıyoruz.				geniş	sürme
yor	12	1155	Hepinize iyi seyirler dileyerek sözü AIG grubunun sözcüsü Belma Hanım'a bırakıyorum.			asli		bitmişlik
yor	12	1156	Yeri gelmişken şu bilgiyi sizlerle paylaşmak istiyorum.			asli		sürme
yor	12	1157	Demek oluyor ki dilini koruyamayan milletini de koruyamıyor.				geniş	sürme
yor	12	1158	Yağmur kesilmek bilmediğinden saplanıp kalmaları ve taşan bir ırmağın akıntısına kapılarak boğulmaları olasılığı çoğalıyor.			asli		sürme
yor	12	1159	Sonunda bu da oluyor.				mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1160	Ne kadar değerli eserler verdiğini ve ne kadar zengin bir bilim hayatı ve geçmişi olduğunu bilmemiz için Profesör Doktor Ayşegül Yüksel'i size özellikle tanıtmak istiyorum.			asli		sürme

yor	12	1161	Böylece arkadaşlar size hem anne hem eş hem hoca hem bilim kadını hem araştırmacı hem de çok ödül kazanmış bir yazar olan bir insanı tanıtmaktan ve onu burada konuk etmekten büyük bir zevk duyuyorum.				asli		sürme
yor	12	1162	Her birini ayrı ayrı tanıdığımız bu bilgilere ve kurucu başkanımız Suat İlhan Paşa'mıza da huzurunuzda teşekkür ediyorum.				asli		bitmemişlik
yor	12	1163	Cumhuriyeti, Türk bağımsızlığını en zor şartlar altında bile kurtaracaksın derken hepiniz hatırlayacaksınız bir tablo çiziyor.					mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1164	Sanayileşmiş ve kalkınmış ülkeler de toplumsal yapıdaki köklü değişimlerden dolayı bugün artık göremediğimiz folklorik değerlerin kalkınmakta olan ülkeler de hala geleneksel yapılarıyla yaşamaya devam ettiğini ancak her an yok olma tehdidi altında olduğunu da biliyoruz.					geniş	sürme
yor	12	1165	Bu üç günlük değerlendirmenin sonuçlandırılarak gerek konuşma çerçevesi içerisinde gerekse de bildirimler çerçevesinde ışığa tutulan önemli noktaların yeniden gözden geçirilerek bir forum çerçevesinde tartışmaya açıyorum.				asli		sürme
yor	12	1166	Ve böyle kanının son ateşini yakarak kayıp düşerek gene kalkarak gene yuvarlanarak yağmur gözyaşı yüzünü yıkaya yıkaya sürekli mola vermeden yürüyor Ali'sini kurtarmış olmak sevinciyle.					mİş'li geçmiş	bitmemişlik
yor	12	1167	Bir ara atını durdurup araziye gözleriyle bir daha ölçüp içen Fevzi Paşa, Mustafa Kemal Paşa'ya yönelmişti uzattığı eli ile gösterip Mustafa Kemal'e soruyor.				asli		sürme
yor	12	1168	Uzaktan tepeye tırmanan bir grup atlı, içlerinde beyaz atına binmiş Başkumandan Mustafa Kemal Paşa hayal meyal seçiliyor.				asli		sürme
yor	12	1169	Fevzi Paşa, Mustafa Kemal Paşa'nın düşüp kaldığı yere koşar adım yürüyüp başına diz çökerken seyise ve yaverine emrediyor.				asli		sürme
yor	9	1170	bir hürriyet lafi dönüyor ortada.	12.4.	35			geniş	sürme
yor	9	1171	Bilmiyoruz ya,	14.1.	38		asli		sürme
yor	9	1172	kırdım diyor.	14.2.	39		asli		sürme
yor	9	1173	çinekopla lüferi farkedemiyor.	19.2.	49			geniş	sürme
yor	9	1174	selam vererek sizin iç dünyanızdaki sükûneti bozmamaya özen gösteriyorum.	36.2.	84		asli		sürme
yor	9	1175	Konuşmak için canım gidiyor	37.1.	85		asli		sürme
yor	9	1176	ama birileri görür de laf eder diye korktuğum için yüzünüze dahi bakmaya cesaret edemiyorum.	37.2.	86		asli		sürme
yor	9	1177	Çok meşhur olduğu için hamsi ile balınayı biliyor belki	38.1.	87		asli		sürme
yor	9	1178	ama ötekiler için sadece "canım alt tarafı balık işte" deyip savuşuyor.	38.2.	88			geniş	sürme
yor	9	1179	Belki kavak ile çamı tanıyor	39.1.	89		asli		sürme

yor	9	1180	ama dişbudak ile karaağacı, servi ile mazıyı, akçaağaç ile akasyayı ayırdedemiyor.	39.2.	90		geniş	sürme
yor	9	1181	Hele iş bunların çeşitlerine gelince büsbütün şaşırıyor:	40.1.	91		geniş	sürme
yor	9	1182	"Ağaç değil mi, hepsi de bir." deyip geçiyor.	40.2.	92		geniş	sürme
yor	9	1183	Artık evlerde çok yaygınlaştığından muhabbet kuşunu biliyor	41.1.	93		geniş	sürme
yor	9	1184	ama ispinozla, şoryayı ayırdedemiyor,	41.2.	94		geniş	sürme
yor	9	1185	sakayı hiç bilmiyor.	41.3.	95		geniş	sürme
yor	9	1186	"Farketmez." diyor	42.1.	96		geniş	sürme
yor	9	1187	insanlar -özellikle gençler-, "Önemli değil.", diyor.	42.2.	97		geniş	sürme
yor	9	1188	Ona birileri "İşte güzel budur." diye gösteriyorlar,	43.1.	98	asli		sürme
yor	9	1189	"İşte doğru olan budur.", "İşte bu barbunya, bu da ayşekadın" diyorlar,	43.2.	99	asli		sürme
yor	9	1190	o da "Peki, aldım kabul ettim." diye kafa sallıyor.	43.3.	100	asli		sürme
yor	9	1191	açmış kulaklarını bekliyor.	44.2.	102	asli		sürme
yor	9	1192	Tanımadığı için, gerçek manada ne çevresini sevip benimseyebiliyor	45.1.	103		geniş	sürme
yor	9	1193	ne de bir seçim yapabiliyor.	45.2.	104		geniş	sürme
yor	9	1194	Bırak canım, adam daha balıkların adlarını bilmiyor,	55.1.	131		geniş	sürme
yor	9	1195	Size neyin gerektiğini biliyorum,	59.1.	139	asli		sürme
yor	10	1196	ve mümkün mertebeye tartışmanın uzun olmasından ve herhangi bir şekilde kırıcı sözlerden de kaçınılmasını rica ediyorum.	84.2.	193	asli		sürme
yor	10	1197	Bilemiyorum,	85.1.	194		geniş	sürme
yor	10	1198	Sizin gramer kitabınız yayımlanmadığı için bilmiyoruz,	86.1.	196	asli		sürme
yor	10	1199	şekil bilgisi içerisinde bunlar yer aldı mı almadı mı onu da bilmiyoruz.	86.2.	197	asli		sürme
yor	10	1200	Zaten gençlerimiz veya toplumumuz az sayıda kelime ile konuşuyor	87.1.	198		geniş	sürme
yor	10	1201	ve pek çok kelime yerine, tek kelimeyi kullanıyor.	87.2.	199		geniş	sürme
yor	10	1202	Bazen yabancı dilden komple alınıyor,	88.1.	200	asli		sürme
yor	10	1203	bazen de cümle sistemi bozuluyor.	88.2.	201	asli		sürme
yor	10	1204	Birleşik kelime, çünkü iki söz bir araya geliyor	89.1.	202		mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	10	1205	ve tek bir kavrama karşılık oluyor.	89.2.	203		mİş'li geçmiş	bitmişlik

yor	10	1206	bu kaynaşma dolayısıyla, ses kaynaşması dolayısıyla bunu bitişik yazıyoruz.	90.2.	205		geniş	sürme
yor	10	1207	Böyle bir çalışma grubu kuruyoruz	91.1.	206		gelecek	sürme
yor	10	1208	“hamile” Türkçe,“Happy Hamile Club”, neden “club”, “klap” diye okuyorum.	92.2.	209	asli		sürme
yor	10	1209	ama şunun yapılması gerekiyor,	93.3.	212		geniş	sürme
yor	10	1210	spiker olabilmek için birtakım kuralların olması gerekiyor.	93.4.	213		geniş	sürme
yor	10	1211	Size söz veriyorum,	97.1.	220	asli		sürme
yor	10	1212	Mustafa Kemal Atatürk, İstiklâl Marşı’mızla ilgili olarak şunları söylüyor:	101.1.	228		mİş’li geçmiş	bitmişlik
yor	10	1213	Sayın Beşir Ayvazoğlu'na, bize tarihe bir yolculuk yaptırdığı için, tarihimize bir yolculuk yaptırdığı için teşekkür ediyoruz,	105.1.	240	asli		bitmemişlik
yor	10	1214	şükranlarımızı sunuyoruz.	105.2.	241	asli		bitmemişlik
yor	10	1215	Bu soruya cevap vermeden evvel yine bir soruyu sormak istiyorum:	106.1.	242	asli		sürme
yor	10	1216	Ben, özet olarak kısaca, bunları söylüyorum	107.1.	244	asli		sürme
yor	10	1217	ve saygılar sunarak hepimize teşekkür ediyorum.	107.2.	245	asli		bitmemişlik
yor	10	1218	Kendisini bildiğinden beri sokaktan başka bir yere sahip olduğunu hatırlayamıyor	130.1.	293		geniş	sürme
yor	10	1219	Yitiyor,	138.2.	310		geniş	sürme
yor	10	1220	yitebiliyor.	138.3.	311		geniş	sürme
yor	11	1221	Fakat formaliteler bir türlü bitmiyor	148.1.	333		geniş	sürme
yor	11	1222	ve bana resmî bir yazı göndermiyorlar.	148.2.	334	asli		sürme
yor	11	1223	Televizyon seyrediyorum,	151.1.	339		geniş	sürme
yor	11	1224	sinemaya ve parklara gidiyorum.	151.2.	340		geniş	sürme
yor	11	1225	Biraz duruyor,	159.1.	355	asli		sürme
yor	11	1226	yeniden gene başlıyor.	159.2.	356	asli		sürme
yor	11	1227	Bakmıyorum,	160.1.	357	asli		sürme
yor	11	1228	uzaklara bakıyorum,	160.2.	358	asli		sürme
yor	11	1229	hiçbir şey göremiyorum.	160.3.	359	asli		sürme
yor	11	1230	keskin gagasıyla ağaca vuruyor.	163.3.	366	asli		sürme
yor	11	1231	Eğer bu doğru ise demek oluyor	168.1.	375		geniş	sürme

yor	11	1232	ki bu kuş yaş ağaçların üstünden kurtları topladığı gibi kuru ağaçları da delip içindeki kurtları da yemekle geçiniyor.	168.2.	376		geniş	sürme
yor	11	1233	ki yuvasını yeni yapıyor.	170.2.	380	asli		sürme
yor	11	1234	Taraklı, ağaçlar arasındaki yollar boyunca inip geziniyor	172.1.	384	asli		sürme
yor	11	1235	ve toprağı gözden geçiriyor,	172.2.	385		geniş	sürme
yor	11	1236	yer içine sokulmuş böceklerin, alidayıların ufak deliklerini arıyor.	172.3.	386		geniş	sürme
yor	11	1237	Bunlardan birini bulunca gagası ile bu deliğı açıp büyütüyor,	173.1.	387	asli		sürme
yor	11	1238	içinde bulduğı kurdu alıp uçuyor.	173.2.	388	asli		sürme
yor	11	1239	Bu böcekler yerde kalmıyor,	176.1.	393		geniş	sürme
yor	11	1240	ki bu kurtlardan biri yerden çıkmış yürüyor,	177.2.	396	asli		sürme
yor	11	1241	duvara doğru gidiyor.	177.3.	397	asli		sürme
yor	11	1242	titriyor,	179.3.	402	asli		sürme
yor	11	1243	ki bu kurdun sırtı yarılıyor,	180.2.	405	asli		sürme
yor	11	1244	içinden yemyeşil, filiz yeşili bir şey görünüyor.	180.3.	406	asli		sürme
yor	11	1245	ki titreyen bu kıvrıntılar açılıyor,	183.2.	413	asli		sürme
yor	11	1246	böceğin içinden bunlara can yürüyor.	183.3.	414	asli		sürme
yor	11	1247	Başı ile boynu arasında keskin kenarlı kemiğe benzer sert bir zar var, bu zar titriyor,	185.1.	417		geniş	sürme
yor	11	1248	ses de bundan çıkıyor.	185.2.	418		geniş	sürme
yor	11	1249	Demek oluyor ki taraklı, bunlardan yiyebildiğini yiyip doyuyor,	187.1.	421		geniş	sürme
yor	11	1250	soluk aldıkça ince, zar gibi ince derileri şişip iniyor.	189.3.	429		geniş	sürme
yor	11	1251	Anlaşıyor	190.1.	430		geniş	sürme
yor	11	1252	ki bu kuş böceğin kanatlarını kopardıktan sonra kalan gövdeyi bu çirkin yavrularına yediriyor.	190.2.	431	asli		sürme
yor	11	1253	Saniyorsun	191.1.	432		geniş	sürme
yor	11	1254	Bu sefer saniyorsun	192.1.	435	asli		sürme
yor	11	1255	Kanadın geniş olan yamı yumuşak olduğu için içerden çekince incelik delikten giriyor	193.1.	437	asli		sürme
yor	11	1256	ve kayboluyor.	193.2.	438	asli		sürme
yor	11	1257	Yalnız bilmiyorum	194.1.	439		geniş	sürme

yor	11	1258	ki bunlar ağaçtan inip toprak içine yumurta mı bırakıyor,	194.2.	440		geniş	sürme
yor	11	1259	yoksa kendileri mi toprağa girip orada ipek böceğinin kozanın içine kapanıp ilkin alidayı, sonra kelebek olduğu gibi bunlar da o kızıl kara renkli alidayılar mı oluyorlar?	194.3.	441		geniş	sürme
yor	11	1260	Yenilikleri çabuk kapıyorlar;	198.1.	448		geniş	sürme
yor	11	1261	ürünlerini pazarlamasını biliyorlar;	198.2.	449		geniş	sürme
yor	11	1262	fabrikaları çok verimli çalışıyor;	198.3.	450		geniş	sürme
yor	11	1263	bir işçi, söz gelimi bir Hollanda işçisine göre ayda beş misli fazla TV tüpü üretiyor;	198.4.	451		geniş	sürme
yor	11	1264	Yönetim de kendilerini aynı aileden saydıkları için birbirlerine güveniyorlar;	199.1.	453		geniş	sürme
yor	11	1265	sorunları kimseyi kırmadan çözümlmeyi beceriyorlar	199.2.	454		geniş	sürme
yor	11	1266	ve başarılı oluyorlar.	199.3.	455		geniş	sürme
yor	11	1267	Bugün ülkede 124 gazete yayımlanıyor	201.1.	458	asli		sürme
yor	11	1268	ve bin kişiye altı yüz gazete düşüyor.	201.2.	459	asli		sürme
yor	11	1269	Sık sık okul gezisi yapılıyor,	202.1.	460		geniş	sürme
yor	11	1270	derste öğrenilen bilgiler yerinde görülüp inceleniyor.	202.2.	461		geniş	sürme
yor	11	1271	Fabrikalar, limanlar, atölyeler, inşaatlar geziliyor;	203.1.	462		geniş	sürme
yor	11	1272	müzeler tek tek inceleniyor.	203.2.	463		geniş	sürme
yor	11	1273	Bir kere bazı kimseler çok çetin sualler soruyorlar,	204.1.	464		geniş	sürme
yor	11	1274	onların içinden çıkmaya benim bilgim kâfi gelmiyor.	204.2.	465	asli		sürme
yor	11	1275	O hantal vücudu, o küt yapısıyla bir at takdirinden, mükâfattan anlıyor,	207.1.	470		geniş	sürme
yor	11	1276	sırf o takdiri, o mükâfatı kazanmak için yapılması en zor hareketleri yapmaya girişiyor.	207.2.	471		geniş	sürme
yor	11	1277	Kendimiz için ayrı, başkaları için ayrı yaşıyor;	211.1.	479		geniş	sürme
yor	11	1278	ayrı düşünüyoruz.	211.2.	480		geniş	sürme
yor	11	1279	zorluğu burada başlıyor.	214.2.	486	asli		sürme
yor	11	1280	Benimle konuşmak, sohbet etmek istiyor	225.1.	507	asli		sürme
yor	11	1281	Birkaç saat bekledikten sonra kız arkadaşım ile konuşuyorum,	226.1.	509		Dİ'li geçmiş	bitmişlik
yor	11	1282	Selim İleri'nin yeni kitabının çıktığını söylüyorum.	226.2.	510		Dİ'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1283	Bütün bitkiler ne kadar sevinçli güneş nasıl da parlıyor	234.1.	527	asli		sürme

yor	12	1284	bulutlar yelkenli gemiler gibi nasıl kayıp gidiyor.	234.2.	528	asli		sürme
yor	12	1285	Çiçeklerin çalılarının kokusunu almıyor musun	235.1.	529	asli		sürme
yor	12	1286	yaşlı söğüt niçin ağlıyorsun.	235.2.	530	asli		sürme
yor	12	1287	Kimi yaya kimi atla koşuyor	236.1.	531		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1288	kaçıyor.	236.2.	532		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1289	Önündeki baş yavaş yavaş dikliğini kaybediyor	237.1.	533		mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1290	dizine doğru eğiliyor.	237.2.	534		mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1291	At ikide bir sürçüyor	238.1.	535		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1292	kapanıyor	238.2.	536		mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1293	soluyor	238.3.	537		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1294	kendisini toparlıyor	238.4.	538		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1295	gömülüyor	238.5.	539		mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1296	yine silkiniyor	238.6.	540		mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1297	yine ilerlemeye çabalıyor.	238.7.	541		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1298	Bütün o kıyamet içinde elinden tuttuğunu omuzlarında taşıdığını sürüklerken kucığındakine eğiliyor	239.1.	542		mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1299	dinliyor.	239.2.	543		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1300	Ses işitmek hareket duymamak ümidiyle dinliyor	240.1.	544		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1301	ve yavrusunun kısık kısık ılık ılık ağladığını duyuyor.	240.2.	545		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1302	Gözlerini kapıyor	241.1.	546		mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1303	sol kolunun açılıp yükünü kendiliğinden bıraktığını ancak yarı anlayabiliyor.	242.2.	547		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1304	Uzun bir özlemden sonra birbirlerine kavuşmuşlar gibi sokuluyorlar	243.1.	548		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1305	belki seviniyorlar.	243.2.	549	asli		sürme
yor	12	1306	Böyle birkaç saat mi yoksa birkaç dakika mı gene koşuyorlar	244.1.	550		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1307	koşuyoruz sanıyorlar.	244.2.	551		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1308	Gene koşuyor	245.1.	552		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1309	ve birden şaşılacak bir hafiflik bir canlılık duyuyor	245.2.	553		mİş'li geçmiş	bitmişlik

yor	12	1310	ileriye atılıyor.	245.3.	554		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1311	Ali kalkmıyor	246.1.	555		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1312	kımıldamıyor.	246.2.	556		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1313	Ayşe saatlerden beri bir ceset taşıdığını anlamıyor	247.1.	557		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1314	anlamak istemiyor.	247.2.	558		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1315	Kalk ali kurtulduk ali diyor	248.1.	559		mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1316	gülümsüyor	248.2.	560		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1317	kesintisiz geceki yağmur gibi dökülen coşkun gözyaşları içinde gülümsüyor.	248.3.	561		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1318	bilmem ki neden gözlerimden yaş gelmiyor.	249.3.	564	asli		sürme
yor	12	1319	ne var ki nal seslerini duyması ile havalanması bir oluyor.	250.2.	566		mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1320	İsmet Paşa ile konuşuyor.	251.2.	568	asli		sürme
yor	12	1321	sanki kalkmıyor.	254.2.	574	asli		sürme
yor	12	1322	Reis Paşa'nın başına diz çöküyor.	255.2.	576	asli		sürme
yor	12	1323	ilerde bekliyoruz.	261.2.	589	asli		sürme
yor	12	1324	Şimdi gene aynı görüşü belirtiyorlar	264.1.	595	asli		sürme
yor	12	1325	fakat bunun nedenini de açıklıyorlar.	264.2.	596	asli		sürme
yor	12	1326	Önce çöken sonra da başını uzatıp yan üstü uzanan bir türlü kalkmak gücünü bulamayan attan iniyorlar	269.1.	606		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1327	çarçabuk iniyorlar.	269.2.	607		mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1328	Ayşe tükeniyor	270.1.	608		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1329	demin yolda bıraktıkları at gibi yere uzanıvereceğini anlayarak haykırmak birini imdadına çağırmak istiyor.	270.2.	609		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1330	kendisine teşekkür ediyorum.	273.3.	618	asli		bitmemişlik
yor	12	1331	Önemli bir misyonu taşımak için gururla ve sebatla ilerlemeyi hedeflediğimiz bu yolculukta zengin kültür kaynaklarımıza yenilerinin eklenmesi ve bu sempozyumun tarihe bir not olarak düşürülmesini diliyor	276.1.	623	asli		bitmemişlik
yor	12	1332	saygılar sunuyorum.	276.2.	624	asli		sürme
yor	12	1333	Fakat geride kaldığını anlayıp bir süre sıkı yürüyünce artık bu üç çocuğu birden taşımak sürüklemek olanağı kalmadığını görüyor	286.1.	645		mİş'li geçmiş	bitmişlik

yor	12	1334	hem koşuyor	286.2.	646		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1335	hem düşünüyor.	286.3.	647		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1336	Öbür felaketle katlanıp ümit içinde yürüyor	287.1.	648		mİş'li geçmiş	sürme
yor	12	1337	kafileye yetişiyor	287.2.	649		mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1338	kafilenin önüne geçiyor	287.3.	650		mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1339	kafileyi geride bırakıyor	287.4.	651		mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1340	ve tan ağarırken ayyıldızlı ıslak bayrak çekili küçük bir kasabaya varıyor.	287.5.	652		mİş'li geçmiş	bitmişlik
yor	12	1341	Mustafa Kemal Paşa dikkat ile onun gösterdiği tarafa baktı gözleri kısılmıştı sanki bir şeyi hesaplıyor	288.1.	653	asli		sürme
yor	12	1342	daha ince daha da keskin insanın aklına mahiyeti meçhul felaketleri dehşetengiz ihanetleri getiriyor.	289.2.	656	asli		sürme
yor	12	1343	ihtişamla batıyor,	290.2.	658	asli		sürme
yor	12	1344	nedense biraz dalgın bir kere daha araziye bakıyor önlerinde uçsuz bucaksız uzanıp giden yurt toprağı	291.2.	661	asli		sürme
yor	12	1345	Fevzi Paşa'ya uzatıyor	293.2.	667	asli		sürme
yor	12	1346	Mustafa Kemal Paşa atına bindikten sonra gözlerini kısarak az önce düşmesine sebep olan uçsuz bucaksız topraklara dönüp bir kere daha bakıyor,	295.1.	672	asli		sürme

3.2.4. -AcAk Ekinin Olduğu Cümlelerin İncelenmesi

Ek	Sınıf	Sıra	Cümle	Sıralı veya bağlı cümle sırası	Sıralanan veya bağlanan cümlelerin sırası	Zaman	
						Gelecek zaman (birincil işlevi)	İkincil zaman görevleri
AcAk	9	1347	Ne olacak?			asli	
AcAk	9	1348	Onlar insanların belleğinde kalacak kuşaklar boyunca.			asli	
AcAk	9	1349	"Hürriyeti almak da suç." diyeceksin, neredeyse.				şimdiki
AcAk	9	1350	"Millet" diyeceksin ister istemez.				şimdiki
AcAk	9	1351	Ama müsaade buyurursan onunla evleneceksin, hem de bu akşam.			asli	
AcAk	9	1352	Ne derse kabul edecek misin?			asli	
AcAk	10	1353	Burada şuna da değinmeden geçemeyeceğim.				şimdiki
AcAk	10	1354	Sonra konuşmacılara söz vereceğim.			asli	
AcAk	10	1355	Zeynep Korkmaz Hoca'mın bildirisi dolayısıyla ona bir iki sorum olacak.			asli	
AcAk	10	1356	Nasıl sağlayacağız bu imla ve terim birliğini?			asli	
AcAk	10	1357	Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sorunları ve bununla ilgili yayın çalışmalarımız olacak.			asli	
AcAk	10	1358	Yani bir dile yeni katılımlar da sağlayacağız.			asli	
AcAk	10	1359	Ama bizim dedemiz var, babamız var, torunumuz da olacak.			asli	
AcAk	10	1360	Şimdi de değerli mütefekkir, akademisyen, kültür ve sanat adamı İlber Ortaylı Hoca'mıza söz vereceğim.				şimdiki
AcAk	10	1361	Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin!			asli	
AcAk	10	1362	Bu arzunun cezasını darağacı üzerinde göreceksin.			asli	
AcAk	10	1363	Eğer biraz daha ufka yaklaşırsa arkadaşımı kurtarmak için çok geç kalacağım.			asli	
AcAk	10	1364	Hangi kuvvet onu, hâşâ, edecek kahrına râm?				geniş
AcAk	10	1365	Sen ki asara gömülse taşıyacaksın...				geniş
AcAk	10	1366	Bu ağaçtan tek bir dal koparanın parmağı kesilecektir.				geniş

AcAk	10	1367	Bir dolu Batı özentisi uygulama ile karşılaşacaksınız.			asli	
AcAk	10	1368	Ve artık beğenmediğim için de yayımlamayacağım.			asli	
AcAk	10	1369	“Nasıl yetiştiriyorsun?” diyeceksiniz.			asli	
AcAk	10	1370	Peki, yetişen ve okuyan nesil tarafından anlaşılıp anlaşılmadığınız konusunda ne diyeceksiniz?			asli	
AcAk	11	1371	Yazılıştaki kuşkun olursa hemen Yazım Kılavuzuna ya da sözlüğe bakacaksın.			asli	
AcAk	11	1372	“O zevatta” derken apostrof olmayacak.				geniş
AcAk	11	1373	“Müziğim de kırık değilmiş.” olacak.				geniş
AcAk	11	1374	Bir kere “ayın 23’de” değil, “ayın 23’ünde” olacak.				geniş
AcAk	11	1375	Havalar daha da soğuyacak.			asli	
AcAk	11	1376	At okşanmaktan anlar mı, diyeceksiniz.			asli	
AcAk	11	1377	Boşlukta sarkan iki uç, yeni bir halka ile birbirine ne zaman kavuşacak?			asli	
AcAk	11	1378	İnsanlık, bu yalnızlardan, bu savaşçılardan, bu Don Kışotlardan birini ne zaman görecek?			asli	
AcAk	11	1379	Bu tehlikeli gelişmenin seyircisi durumunda olan insanlık ise dünyada dengeli bir çevrenin korunamaması hâlinde tüm canlıların varlığının sürmesinin olanaksızlığını acaba ne zaman anlayacak?			asli	
AcAk	12	1380	Pencerenden bir gül attığın zaman ışıkla dolacak kalbimin içi.			asli	
AcAk	12	1381	Bakalım bu at ile başa çıkabilecek miyiz.			asli	
AcAk	12	1382	O zaman çiftçi bunu yıldırımın işi diye açıklayacaktır.			asli	
AcAk	12	1383	Sen aman dilemeye vakit bulamadan o seni ikiye biçecek.			asli	
AcAk	12	1384	Bak işte şimdi başımı kaldırıp cennetin içine bakacağım.				şimdiki
AcAk	12	1385	Sizce cephenin sol cenahını şu tarafa mı vereceğiz paşam.			asli	
AcAk	12	1386	Düşmanı Sakarya'nın şarkında behemehâl yeneceğiz.			asli	
AcAk	12	1387	İşte dedi Konstantin'in kafasını burada kıracağız.			asli	
AcAk	12	1388	Ama şimdi okumayacağım.				şimdiki
AcAk	12	1389	Yoksa bugün burada bütün günü senin eserlerini okumakla geçireceğiz.			asli	
AcAk	12	1390	Aklı mantığı düşüncede yöntem aldığı içindir ki bugün olduğu gibi yarın da değerini koruyacaktır.			asli	
AcAk	12	1391	Alacağınız kararlar bu memleketin topraklarını koklayarak ortaya çıkacaktır.				
AcAk	12	1392	Şimdi güzel Türkçemizi kendi ellerimizle nasıl katlettiğimizi Şule Latifoğlu'ndan dinleyeceğiz.			asli	

AcAk	12	1393	Ben bu bağlamda dilimizin bozulma süreci hakkında sunum yapmaya çalışacağım.			asli	
AcAk	12	1394	Biz de yabancı dil eğitiminin gerekliliğini tartışacağız.			asli	
AcAk	12	1395	Bugün burada andığımız Atatürk'ün bize bıraktığı değerler davranışlar ve gösterdiği ufuk konusunda bizim için her biri ayrı bir ışık olan değerli bilginlerimiz konuşacaklar.			asli	
AcAk	12	1396	Eseri olan laik çağdaş ve demokratik Türkiye Cumhuriyeti onun gösterdiği yolda sonsuza dek hiç şüphesiz ki yaşayacaktır.			asli	
AcAk	12	1397	Bu özdeşleşmesi sonsuza dek sürecektir.				
AcAk	12	1398	Noktai nazarım odur ki cephenin sol cenahını tayin etmemiz ancak az sonra inli katrancıya çıkmamız ile mümkün olacak.			asli	
AcAk	9	1399	Eğer biraz parası varsa onunla evleneceğim.	18.2.	47	asli	
AcAk	9	1400	biraz daha peşimizden gelerseniz, sizi polise vermeye mecbur olacağız.	21.2.	53	asli	
AcAk	9	1401	İnsanlık artık aramızda dolaşmasa bile, hatırası gönüllerde her zaman yaşayacak	57.1.	135		geniş
AcAk	9	1402	ve çocuklarımız bizden, bir zamanlar insanlığın olduğunu, bizim gibi nefes alıp ıstırap çektiğini öğrenecekler.	57.2.	136	asli	
AcAk	9	1403	Sanki bir dağ ağırlığı kalkacak üzerimden	58.1.	137	asli	
AcAk	9	1404	ve nehirler boşalacak bir anda içerimden.	58.2.	138	asli	
AcAk	9	1405	ne yapmak istediğimi öğrenince hiç şikâyet etmeyeceksiniz.	59.2.	140	asli	
AcAk	9	1406	Kendini öldürmeyecek,	60.1.	141	asli	
AcAk	9	1407	onunla evleneceksin.	60.2.	142	asli	
AcAk	10	1408	Tartışmacılara alfabetik sıraya göre söz vereceğiz	84.1.	192	asli	
AcAk	10	1409	nasıl bir sistem takip edeceğiz.	85.2.	195	asli	
AcAk	10	1410	ve çalışmalara başlayacağız.	91.2.	207	asli	
AcAk	10	1411	bundan sonra hiçbir bilimsel toplantıda oturma başkanlığı yapmayacağım.	97.2.	221	asli	
AcAk	10	1412	ama ben yine de bal kokusu incirde kendiliğinden varmış gibi nedenini araştıracağım.	113.2.	257	asli	
AcAk	10	1413	Arkadaşım bana kefil olacak	119.1.	271	asli	
AcAk	10	1414	ve eğer sözümde durmazsam öcünü ondan alabileceksin!	119.2.	272	asli	
AcAk	10	1415	çiğnetmeyecek.	135.2	304	asli	
AcAk	11	1416	Gelecek hafta gene görecek	150.1.	337	asli	
AcAk	11	1417	ve film çektirerek kontrol edecek.	150.2.	338	asli	

AcAk	11	1418	düşecek!	179.4.	403	asli	
AcAk	11	1419	ki bu çekiştirmelerle kanat olduğu yerde dönüp duracak,	191.2.	433	asli	
AcAk	11	1420	bunu yuvalarına götüremeyecekler.	191.3.	434	asli	
AcAk	11	1421	ki bu kanadı yuvanın deliğinden içeri sokamayacaklar.	192.2.	436	asli	
AcAk	11	1422	artık şiir bilginize göre önünüzdeki yollardan birini seçeceksiniz.	216.2.	490	asli	
AcAk	11	1423	Roman bittikten sonra da okurda o karakterin izi kalacak,	227.1.	511	asli	
AcAk	11	1424	o karakteri sevecek	227.2.	512	asli	
AcAk	11	1425	ya da sevmeyecek;	227.3.	513	asli	
AcAk	11	1426	onu kestirmek pek mümkün değil, tabii okurdan okura değişecek.	227.4.	514	asli	
AcAk	12	1427	Karabuğday, evet öyle olacak	233.1.	525	asli	
AcAk	12	1428	vaziyeti bir de harita üzerinde tetkik edeceğim.	253.2.	572	asli	
AcAk	12	1429	İnşallah aranızdan onun gibi birkaç tane çıkacak	261.1.	588	asli	
AcAk	12	1430	Mustafa Kemal Paşa yanı başında yaveri Muzaffer Bey seyisin yularından tuttuğu atına bindi binecek	291.1.	660		şimdiki
AcAk	12	1431	bu defa ayağını üzengiye dikkatlice koyup adeta sıçrayarak atına binecektir.	294.2.	671		geniş

3.2.5. -(A/T)r/-z Ekinin Olduğu Cümlelerin İncelenmesi

Ek	Sınıf	Sıra	Cümle	Sıralı veya bağlı cümle sırası	S. veya B. cümle sırası	Zaman	
						Geniş zaman (birincil işlevi)	İkincil zaman görevleri
(A/D)r - z	9	1432	Ben de kalıbımı basarım.			asli	
(A/D)r - z	9	1433	Örneğin, aşağıdaki mesajlar ve benzerleri, deniz kıyısında birbirini gören ve selamlaşmayan insanlar için geçerli olabilir.			asli	
(A/D)r - z	9	1434	Yalnızca insanlara özgü olan doğuştan getirilen dil yetisi evrensel dil bilgisinin ilkelerini taşır.			asli	
(A/D)r - z	9	1435	İnsanoğlu, içinde yetiştiği topluluğun dilini edindikten sonra, dil aracılığı ile o dilsel topluluğun tüm uzlaşımları kendisinden sonra gelen kuşaklara dili aracılığı ile aktarır.			asli	
(A/D)r - z	9	1436	Götürüp anı huzûr-ı mîretayanır kârı ser-i şemşîre.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	9	1437	İrişip şeyh-i kerîmü'l-ahlâk emridipitdirir anı itlâk.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	9	1438	Gazetemiz, insanlığın yakınlarına başsağlığı ve sonsuz sabırlar diler.			asli	
(A/D)r - z	9	1439	Ben makasımı pipomu temizlemekten tutun, sobadaki ateşi canlandırmaya kadar birçok işte kullandırım.			asli	
(A/D)r - z	9	1440	Söylene söylene girer.				şimdiki
(A/D)r - z	9	1441	Yalnız ufak bir pürüz var: Düşündüğümüz kadar zengin olmayabilir.			asli	
(A/D)r - z	9	1442	Elbette, olabilir.			asli	
(A/D)r - z	9	1443	Dönmezsen, çaresiz kalır ölürüm.				gelecek
(A/D)r - z	9	1444	Pek saymaya, sınırlamaya değmez.			asli	
(A/D)r - z	9	1445	Düşünce karışıklığının önüne ancak böyle geçebiliriz.			asli	
(A/D)r - z	9	1446	İlim kainatın nizamını keşfe çalışır.			asli	
(A/D)r - z	9	1447	Öğrencilerde nizam fikrini uyandırabilmek için ilimlerden de faydalanılabilir.			asli	
(A/D)r - z	9	1448	Vasıtalar düzenli bir şekilde hareket ederse caddelerde hiçbir karışıklık olmaz.			asli	
(A/D)r - z	9	1449	Hayat canlı bir şekilde akar gider.			asli	
(A/D)r - z	9	1450	Düzene uymayanlar tarafından yol tıkanır, herkesin canı sıkılır.			asli	

(A/D)r - z	9	1451	Fakat insan, kafasının içinde bir nizam tesis edemezse dışarıda onu nasıl kurabilir?			asli	
(A/D)r - z	9	1452	Benim anlattığım yüksek ve yalın dostluk için hiç yerinde olmayan bu davranış öteki dostluklara uyabilir.			asli	
(A/D)r - z	9	1453	Bunlar için Aristoteles'in sık sık tekrarladığı şu sözü de kullanabiliriz.			asli	
(A/D)r - z	9	1454	Sanatçıya dönük eleştiri ne kazandırır bize?			asli	
(A/D)r - z	9	1455	Yazarın başarısını da bu bilginin ışığında ölçebiliriz.			asli	
(A/D)r - z	9	1456	Nedense ölüp gitmiş insanları birtakım görüntüler içinde yaşatırız belleğimizde.			asli	
(A/D)r - z	9	1457	İki insan birbirinin farkına vardığı andan itibaren iletişim başlar.				şimdiki
(A/D)r - z	9	1458	Zamanı Tanrı yaşar.			asli	
(A/D)r - z	9	1459	Ansızın bülbülün sesini duyarız.				şimdiki
(A/D)r - z	9	1460	Bu ağrılar duyurmaz sana yalnızlığımı.			asli	
(A/D)r - z	9	1461	Ben olmasam kim yapar alışverişi!			asli	
(A/D)r - z	9	1462	Bitişik odada yeniden döşemeye vurulur.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	9	1463	Çorbadan bir kaşık alıp tadar.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	9	1464	Anlatsan duyarım bütün güzellikleri.			asli	
(A/D)r - z	9	1465	Erir dağlarımın başındaki kar.			asli	
(A/D)r - z	9	1466	Sussan içerimde kıyamet kopar.			asli	
(A/D)r - z	9	1467	Pek saymaya, sınırlamaya değmez.			asli	
(A/D)r - z	9	1468	Yahya Kemal, şiiri bir "kelimeler istifi" olarak tarif eder.			asli	
(A/D)r - z	9	1469	Güzel bir mısrada, kelimenin yerlerini değiştirdiniz mi derhal büyüğü kaybolur.				şimdiki
(A/D)r - z	9	1470	Düşünce karışıklığının önüne ancak böyle geçebiliriz.			asli	
(A/D)r - z	9	1471	Eğer onlar arasında bir bağ kuramazsak yazılan veya konuşulan şeyler, başkalarına saçma gelir.			asli	
(A/D)r - z	9	1472	Bir manav dükkânı veya vitrin tanzim edilince göze güzel görünür.			asli	
(A/D)r - z	9	1473	Fakat bunlar bizim içimize karmakarışık olarak girer.			asli	
(A/D)r - z	9	1474	Tabiatın yarattığı canlı varlıkları, nebat ve hayvanları yakından incerseniz, teferruatına kadar işlenmiş bir nizam görürsünüz.			asli	
(A/D)r - z	9	1475	Vasıtalar düzenli bir şekilde hareket ederse caddelerde hiçbir karışıklık olmaz.			asli	
(A/D)r - z	9	1476	Düzene uymayanlar tarafından yol tıkanır, herkesin canı sıkılır.			asli	

(A/D)r - z	9	1477	Fakat insan, kafasının içinde bir nizam tesis edemezse dışarıda onu nasıl kurabilir?			asli	
(A/D)r - z	9	1478	Onları, hem de en iyilerini ben de herkes kadar bilirim.			asli	
(A/D)r - z	9	1479	O dostluklarda insanın, eli dizginde yürümesi gerekir.			asli	
(A/D)r - z	9	1480	Gerçekten bizim yön duygumuz ve geçmiş hakkındaki yorumumuz biz ilerledikçe devamlı olarak değişmeye ve gelişmeye uğrar.			asli	
(A/D)r - z	9	1481	Vaziyetinize bakan da sizi bir efendi zanneder, terbiyesiz herif.			asli	
(A/D)r - z	9	1482	İnsanlar kimi yaşamsal ve fiziksel özelliklerini kalıtım yoluyla elde ederler.			asli	
(A/D)r - z	9	1483	Türk dilinin, kendi benliğine, aslındaki güzellik ve zenginliğe kavuşması için, bütün devlet teşkilatımızın dikkatli, ilgili olmasını isteriz.			asli	
(A/D)r - z	9	1484	Severem seni can bigi.			asli	
(A/D)r - z	9	1485	Yüzün mihri idertâbanfelekdemâh-ı tâbânı.			asli	
(A/D)r - z	9	1486	Sâde bir semtini sevmek bile bir ömre değer.			asli	
(A/D)r - z	9	1487	Yaşamıştır derim, en hoş ve uzun rüyada sende çok yıl yaşayan, sende ölen, sende yatan.			asli	
(A/D)r - z	9	1488	Şu yalan dünyaya geldim geleli severim kır atı bir de güzeli.			asli	
(A/D)r - z	9	1489	İyi bir ev kadını olacağına benzer, değil mi?				şimdiki
(A/D)r - z	9	1490	Bir şey değil, geçer.				gelecek
(A/D)r - z	9	1491	Babacığım, özür dilerim.				şimdiki
(A/D)r - z	9	1492	Affınızı rica ederim babacığım.				şimdiki
(A/D)r - z	9	1493	Evet, seni buna mecbur ederim.				gelecek
(A/D)r - z	9	1494	Karışık bir taş, demir ve cam yığını bir araya geldi mi bir mimari eser vücuda gelmez.			asli	
(A/D)r - z	9	1495	Fakat bunlar bizim içimize karmakarışık olarak girer.			asli	
(A/D)r - z	9	1496	"Güneş manzumesi", "yıldızlar cümlesi" deyimleri bir gerçeğe tekabül eder.			asli	
(A/D)r - z	9	1497	Bir başka deyişle, biri ötekisine gönderme yapılmadan açıklanamaz.			asli	
(A/D)r - z	9	1498	Olamaz dagdağa-sâz-ı cellâd.			asli	
(A/D)r - z	9	1499	Sabah çıktığımı, geceleyin gelip yattığımı bile duymazsınız.			asli	
(A/D)r - z	9	1500	Bu ağrılar duyurmaz sana yalnızlığımı.			asli	
(A/D)r - z	9	1501	Yapıştırılmaz mı acaba?				gelecek
(A/D)r - z	9	1502	Olmaz babacığım.			asli	

(A/D)r - z	9	1503	Buna karşılık yalnız kendi aklını beğenen de özgür düşünüyor sayılmaz.			asli	
(A/D)r - z	9	1504	Kaldı ki yeterince zengin değilse bu açığı bir başka yönden kapamaya çalışırsın.			asli	
(A/D)r - z	9	1505	Özgür düşünce; hem tutucu, gelenekçi hem de özgür olamaz.			asli	
(A/D)r - z	10	1506	Çoklu zekâ kuramı, dengeli beslenmeye benzetilebilir.			asli	
(A/D)r - z	10	1507	Çoklu zekânın sekiz alanı olduğu düşünülürse sadece matematiksel ve dilsel bir beslenme, zekânın tek yönlü uyarılmasına neden olur.			asli	
(A/D)r - z	10	1508	Bu durum çocukların zihinsel gelişimini olumsuz yönde etkiler.			asli	
(A/D)r - z	10	1509	Zekâ, geliştirilebilir.			asli	
(A/D)r - z	10	1510	Zekâ, sayısal olarak hesaplanamaz.			asli	
(A/D)r - z	10	1511	Zekâ, çeşitli yollarla ortaya konulabilir.			asli	
(A/D)r - z	10	1512	Zekâ, gerçek yaşam durumlarında ölçülür.			asli	
(A/D)r - z	10	1513	Zekâ, bireylerin gizli güçlerini ve onların başarılı olabilecekleri farklı yolları anlamak için kullanılır.			asli	
(A/D)r - z	10	1514	Zeki olmak belli bir derecede öğrenilebilir.			asli	
(A/D)r - z	10	1515	Her insan, zekâ alanlarının her birini belli bir düzeyde geliştirebilir.			asli	
(A/D)r - z	10	1516	Çeşitli zekâ alanları, genellikle bir arada belli bir uyum içinde çalışır.			asli	
(A/D)r - z	10	1517	Her nöron, dentritler aracılığı ile komşu nöronlardan gelen iletileri alır.			asli	
(A/D)r - z	10	1518	Zengin çevresel uyarılar, çocuğun aktif yaşantısı ve zihinsel çabası dentritlerin dallanmasını hızlandırır.			asli	
(A/D)r - z	10	1519	Böylece zekâ gelişir.			asli	
(A/D)r - z	10	1520	Ancak anne çocuğa sürekli egemen olursa yarar sağlamak yerine zarar verir.			asli	
(A/D)r - z	10	1521	Kelime oyunlarını sever.			asli	
(A/D)r - z	10	1522	Yazmaktan hoşlanır.			asli	
(A/D)r - z	10	1523	İsimleri, yerleri ve tarihleri iyi ezberler.			asli	
(A/D)r - z	10	1524	Konuşmayı sever, esprilidir.			asli	
(A/D)r - z	10	1525	Fen dersinden ve matematikten hoşlanır.			asli	
(A/D)r - z	10	1526	Problem çözmeyi, mantık yürütmeyi sever.			asli	
(A/D)r - z	10	1527	Zihinden hesap yapabilir.			asli	
(A/D)r - z	10	1528	Soru sormayı sever.			asli	

(A/D)r - z	10	1529	Mantık bulmacalarını sever.			asli	
(A/D)r - z	10	1530	Deney yapmaktan hoşlanır.			asli	
(A/D)r - z	10	1531	Soyut düşünür.			asli	
(A/D)r - z	10	1532	Sosyal ilişki kurmaktan hoşlanır.			asli	
(A/D)r - z	10	1533	Doğal bir lider olarak görülür.			asli	
(A/D)r - z	10	1534	Başkalarının beklentilerini fark eder.			asli	
(A/D)r - z	10	1535	Bir şeyler anlatmaktan hoşlanır.			asli	
(A/D)r - z	10	1536	Başkalarının bakış açısıyla bakabilir.			asli	
(A/D)r - z	10	1537	Sezgileriyle hareket eder.			asli	
(A/D)r - z	10	1538	Güçlü ve zayıf yönlerini tanıır.			asli	
(A/D)r - z	10	1539	Gerçekçi hedefler oluşturur.			asli	
(A/D)r - z	10	1540	Kendini iyi motive eder.			asli	
(A/D)r - z	10	1541	Bireysel çalışmayı tercih eder.			asli	
(A/D)r - z	10	1542	Hissettiklerini doğru şekilde ifade eder.			asli	
(A/D)r - z	10	1543	Hatalarından ve başarılarından çıkarım yapabilir.			asli	
(A/D)r - z	10	1544	Teşekkür ederim Sayın Başkan.				şimdiki
(A/D)r - z	10	1545	Bu yüzden incitici veya kırıcı şeyler söylemem tabi ki beklenemez.			asli	
(A/D)r - z	10	1546	Burada bildirileri tek tek mi ele almak gerekir yoksa tek bildiri üzerinde konuşmak mı?				şimdiki
(A/D)r - z	10	1547	Bunları not alırlarsa sanıyorum cevap verme imkânı olabilir.				gelecek
(A/D)r - z	10	1548	Evet, bunlarla ilgili düşüncelerinizi inşallah bize lütfedersiniz.				gelecek
(A/D)r - z	10	1549	Teşekkür ederim, Sayın Argunşah.				şimdiki
(A/D)r - z	10	1550	İlkokul çantalarının üzerinde bile, sade bir çanta, yazısız çanta bulamazsınız.			asli	
(A/D)r - z	10	1551	Bunlar ayrı yazmakla birleşik kelime olma özelliğini yitirmez.			asli	
(A/D)r - z	10	1552	Teşekkür ederim hocam.				şimdiki
(A/D)r - z	10	1553	Her dil, içinde bulunduğu şartlara göre birtakım gelişmeler kaydeder.			asli	
(A/D)r - z	10	1554	Bunu atmanın dile bir zenginlik kazandırdığımı söyleyebiliriz.				şimdiki
(A/D)r - z	10	1555	Zenginlik, atmakla olmaz.			asli	

(A/D)r - z	10	1556	Osmanlıcadır, diye bir dönemi, Osmanlıca Türkçe değildir diye yok sayamayız.			asli	
(A/D)r - z	10	1557	Biz onu yok sayamayız.			asli	
(A/D)r - z	10	1558	Tarihimizin, dilimizin belli bir aşamasına gelmiş ve kütüphanelerimizde binlerce eser bırakmış bu dil yadigârlarını yok sayabilir miyiz?			asli	
(A/D)r - z	10	1559	Ama geçmiş tamamen yok diye, eski kelimelerdir diye, Osmanlıcadır diye bunları yok sayarsak dilimizi fakirleştiririz.			asli	
(A/D)r - z	10	1560	Saygılar sunarım.				şimdiki
(A/D)r - z	10	1561	Bundan tam 82 yıl önce, 12 Mart 1921 günü, Mustafa Kemal Atatürk'ün bizzat başkanlık ettiği oturumda, Mehmet Âkif Ersoy'un kahraman ordumuza ve aziz milletimize ithaf ettiği, malum, İstiklâl Marşı kabul edilir.				DI'li geçmiş
(A/D)r - z	10	1562	Safahat'ın ikinci kitabı "Hakkın Sesleri" adını taşır malumunuz olduğu üzere.			asli	
(A/D)r - z	10	1563	Bu şiirin önemli bölümlerinden bir tanesi şöyle başlar.			asli	
(A/D)r - z	10	1564	Korkma! Cehennem olsa gelen göğsümüzde söndürürüz.			asli	
(A/D)r - z	10	1565	Onun kadar kompleksiz, onun kadar üniversal bir münevver olamaz.			asli	
(A/D)r - z	10	1566	II. Mehmet'teki (Fatih) rahatlık ve kompleksizlik, 20'nci yüzyıl başındaki hiçbir Osmanlı münevverinde de bulunmaz.			asli	
(A/D)r - z	10	1567	Birdenbire hiç beklemediğiniz bir yerde mermer bir çeşme aynası veya kapı çerçevesi, iyi yontulmuş taştan beyaz bir duvar size gülümser.			asli	
(A/D)r - z	10	1568	İki servi, bir akasya veya asma, küçük ve üslupsuz bir türbe yahut küçük bir bahçe sanacağınız bir mezarlık orada tatlı bir köşe yapar.			asli	
(A/D)r - z	10	1569	Türbede fetih günü şehit düşen bir veli yatar.			asli	
(A/D)r - z	10	1570	Bazıları ayaklarının ucuna takılmış deniz parçasıyla buldukları yokuştan uçmağa hemen hazır görünürler.			asli	
(A/D)r - z	10	1571	Bir kısmı fetih yıllarından bir parça gibi asil bir eskilik havasında yaşarlar.			asli	
(A/D)r - z	10	1572	İstanbul'un Üsküdar ve Boğaziçi'nin hemen her tarafında bu cinsten köşelere sık sık rastlanır.			asli	
(A/D)r - z	10	1573	Hepsinde ağaç, su, taş insanla geniş ilhamlı bir ruh gibi konuşur.			asli	
(A/D)r - z	10	1574	İşte, İstanbul mahallelerinin asıl çekirdeğini bu peyzajlar yapar.			asli	
(A/D)r - z	10	1575	Pek az yerde sanat ve mimari gündelik hayata bu kadar yakından karışır.			asli	
(A/D)r - z	10	1576	Modernleşme denildiği zaman, bilhassa bilime önem vermek, rasyonaliteye önem vermek, eleştiriye önem vermek, araştırmaya önem vermek ve din-bilim münasebeti, din-toplum, din-devlet münasebeti gibi birtakım konular, daima, bununla ilgili olarak ön plana çıkar.			asli	
(A/D)r - z	10	1577	Bu imkân ve şerait, çok nâmüsait bir mahiyette tezahür edebilir.				gelecek

(A/D)r - z	10	1578	İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler.				gelecek
(A/D)r - z	10	1579	Cebren ve hile ile aziz vatanın, bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir.				gelecek
(A/D)r - z	10	1580	Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler.				gelecek
(A/D)r - z	10	1581	Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.				gelecek
(A/D)r - z	10	1582	Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler.				gelecek
(A/D)r - z	10	1583	Geniş anlamda bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan ender tür ve ekosistem örneklerini barındıran, korunması gerekli doğa parçaları biyogenetik rezerv olarak tanımlanır.			asli	
(A/D)r - z	10	1584	Hiçbir kahvaltı simitle çayın yerini tutamaz.			asli	
(A/D)r - z	10	1585	Ballı reçelli hatta “paplımus”lu kahvaltılarının sonunda, sokağa bir otomobille çıkmayan insan varsa kızılır öylesine.			asli	
(A/D)r - z	10	1586	Plutarkhos'un anlattığı buna benzer bir örnekte de adamın biri arama zevkini yitirmemek için kuşkulandığı gerçeğin kendisine söylenmesini istemez.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	10	1587	Kimi insan, para pul budalası olur, kimisi keşif ve icat meraklısı, bazısı da musiki âşığı.			asli	
(A/D)r - z	10	1588	Ada ne yapar?			asli	
(A/D)r - z	10	1589	Hiç olmazsa kendi canını kurtar.				şimdiki
(A/D)r - z	10	1590	Cihanın yurdu hep çiğnense, çiğnenmez senin yurdun.			asli	
(A/D)r - z	10	1591	Gezersin, hanumanın şen, için şen, kâinatın şen.			asli	
(A/D)r - z	10	1592	Asırlar var ki aydınlık nedir, hiç bilmez âfâkım!			asli	
(A/D)r - z	10	1593	Teselliden nasibim yok, hazan ağlar baharımında.			asli	
(A/D)r - z	10	1594	Dedirir: Yırtıcı, his yoksulu, sırtlan kümesi.			asli	
(A/D)r - z	10	1595	Öyle müthiş ki: Eder her biri bir mülkü harâb.			asli	
(A/D)r - z	10	1596	O ne müthiş tipidir: Savrulur enkâz-ı beşer...			asli	
(A/D)r - z	10	1597	Kafa, göz, gövde, bacak, kol, çene, parmak, el, ayak, boşanır sırtlara, vâdileresağnaksâğnak.			asli	
(A/D)r - z	10	1598	Saçıyor zırha bürünmüş de o nâmerd eller, yıldırım yayılımı tûfanlar, alevden seller.			asli	
(A/D)r - z	10	1599	Kahraman orduyu seyret ki bu tehdîde güler!				şimdiki
(A/D)r - z	10	1600	Beşerin azmini tevkif edemez sun'-u beşer.			asli	

(A/D)r - z	10	1601	O rükû olmasa, dünyâda eğilmez başlar.			asli	
(A/D)r - z	10	1602	Gökten ecdâd inerek öpse o pâk alnı değer.			asli	
(A/D)r - z	10	1603	“Gömelim gel seni tarihe!” desem, sığmazsın.			asli	
(A/D)r - z	10	1604	Herc ü merc ettiğin edvâra da yetmez o kitâb...			asli	
(A/D)r - z	10	1605	Seni ancak ebediyyetler eder istiâb.			asli	
(A/D)r - z	10	1606	Yine bir şey yapabildim diyemem hâtırana.				gelecek
(A/D)r - z	10	1607	Sen ki rûhunla beraber gezer ecrâmı adın.			asli	
(A/D)r - z	10	1608	Vaktinden önce, çiçek açmaz.			asli	
(A/D)r - z	10	1609	Ama bunları nerede, nasıl kullanacağını bilmezsen sabah rüzgârında savrulur gidersin.				gelecek
(A/D)r - z	10	1610	Öfken ve nefsin bir olup aklını yener.			asli	
(A/D)r - z	10	1611	İnancını kaybedersen, yeşilken çöllere dönersin.				gelecek
(A/D)r - z	10	1612	Ekvatorun çevresi 360 derece olduğundan 360 meridyen bulunur.			asli	
(A/D)r - z	10	1613	Bu uzaklık, ekvatorun kutuplara doğru gidildikçe daralır.			asli	
(A/D)r - z	10	1614	Meridyenlerin birleştiği kutuplarda bir nokta hâlini alır.			asli	
(A/D)r - z	10	1615	Bunun doğusunda bulunan 180 meridyene doğu meridyeni, batısında bulunan 180 meridyene batı meridyeni denir.			asli	
(A/D)r - z	10	1616	Ayrıca başlangıç meridyeninin doğusundakine Doğu Yarım Küre, batısındakine Batı Yarım Küre denir.			asli	
(A/D)r - z	10	1617	Japonlar çiçeğe gösterdikleri saygı oranında ruhlarının yüceliğine inanırlar.			asli	
(A/D)r - z	10	1618	Onlar yolları üzerinde rastladıkları çiçeklere de hiç dokunmazlar.			asli	
(A/D)r - z	10	1619	Çocuklar bile ormanda oyun oynamaya gittikleri vakit dalları yoldan, bitkileri sökmekten kaçınırlar.			asli	
(A/D)r - z	10	1620	Diyeceğim, Japonlar çiçekleri kendi çevrelerinden ayırmak istemezler.			asli	
(A/D)r - z	10	1621	XVII. yüzyılın ilk yıllarında İstanbul'a gelen Polonyalı Simeon (Simon), İstanbul'daki her bahçenin bir selvilik olduğunu söyler.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	10	1622	Türk tiyatrosuna, kendi gösteri geleneklerimizden yararlanarak mı yoksa Batı örneklerine özenilerek mi varılır?			asli	
(A/D)r - z	10	1623	Ütopyalılar, bütün savaş tutsaklarını değil de ancak silah elde yakaladıklarını köle yaparlar.			asli	
(A/D)r - z	10	1624	Köle çocukları ya da başka memleketlerde köle olanlar, Ütopya'ya ayak basar basmaz özgür sayılırlar.			asli	
(A/D)r - z	10	1625	Bazen de başka ülkelerde ağır suçlar işleyip ölüm cezasına çarptırılanlar, Ütopya'da köle olurlar.			asli	
(A/D)r - z	10	1626	Bunların çoğunu pek az bir parayla hatta genel olarak bedavaya alırlar.			asli	

(A/D)r - z	10	1627	Kendi aralarından köle olanlara daha da sert davranırlar.			asli	
(A/D)r - z	10	1628	Bazen başka bir ülkede didinip duran yoksul bir işçi, kendi isteğiyle Ütopya'da köle olur.			asli	
(A/D)r - z	10	1629	Yalnız bu adamlar daha çok çalışmaya alışık oldukları için biraz daha fazla iş verilir onlara.			asli	
(A/D)r - z	10	1630	Önce de söylediğim gibi hastalara büyük bir sevgiyle bakarlar.			asli	
(A/D)r - z	10	1631	Yeniden sağlığa kavuşsunlar diye ne ilaç esirgenir ne de besleyici yiyecekler.			asli	
(A/D)r - z	10	1632	Uzun süre önce Ütopyalıların yardımıyla baskıdan kurtulan hiç kimseye boyun eğmeden özgür yaşayan komşu ülkelerin halkı, Ütopyalıların hukuk işlerindeki ustalığını bilirler.			asli	
(A/D)r - z	10	1633	Ama Ütopyalılar arasında ağır suç işleyenler, kölelikle cezalandırılır.			asli	
(A/D)r - z	10	1634	Bu sayede komşu ülkelerin kendi devlet işlerini çok akıllıca düzenledikleri su götürmez.			asli	
(A/D)r - z	10	1635	Bir yargıcın çalışma süresi bitince şerefler ve ödüller bağışlayarak onu Ütopya'ya geri götürüp bir yenisini alırlar yerine.			asli	
(A/D)r - z	10	1636	Onlardan, bazen bir yıl bazen da beş yıl için yönetici ve yargıç alırlar.			asli	
(A/D)r - z	10	1637	Ütopyalılar; bir süre sonra kendi ülkelerine döneceklerini, orada paranın hiçbir değeri olmadığını bildikleri için rüşvet alıp da namus yolundan şaşmazlar.			asli	
(A/D)r - z	10	1638	Oysa bu iki şey yani yargıçların adam kayırmaları ve para tutkusuna kapılmaları, bir devletin en sağlam ve en güvenilir yanı olan adaletini yıkıverir.			asli	
(A/D)r - z	10	1639	Kaldı ki bu işi insanların yaptığı kadar hiçbir hayvan yapmaz.			asli	
(A/D)r - z	10	1640	Bütün öteki ulusların tersine savaşta kazanılan şerefi şerefsizliğin ta kendisi sayarlar.			asli	
(A/D)r - z	10	1641	Bunu da sadece acıma duygusuyla yaparlar.			asli	
(A/D)r - z	10	1642	Ama bunu, daha iş tazeyken, kendilerine danışıldığı, öğüt istendiği zaman yaparlar.			asli	
(A/D)r - z	10	1643	Davayı haklı görürlerse ve karşı taraf istenen hakları yerine getirmezse onu suçlu ve savaşın başlıca sorumlusu sayarlar.			asli	
(A/D)r - z	10	1644	Edebiyat dünyasına pek erken girdim denilebilir.				şimdiki
(A/D)r - z	10	1645	Çalışma düzeninizden bahseder misiniz?				şimdiki
(A/D)r - z	10	1646	Geceleri kesinlikle çalışmam.			asli	
(A/D)r - z	10	1647	Gece hayatım, içkim, sigaram olmadığı için erken kalkarım ve güne zinde başlarım.			asli	
(A/D)r - z	10	1648	En kaim romanlarımı bile günde bir sayfa yazarım.			asli	
(A/D)r - z	10	1649	Öyle ki çalışırken şubat ayının 28 çekip çekmemesini bile dikkate alırım.			asli	
(A/D)r - z	10	1650	Eserlerinizde kullandığımız dil hakkında neler söylemek istersiniz?				şimdiki

(A/D)r - z	10	1651	Zaten öğrenmeleri gereken kültür varlığımız o dille yazılır.			asli	
(A/D)r - z	10	1652	Şimdi dili değiştiriyoruz diye onları reddedemeyiz.			asli	
(A/D)r - z	10	1653	Pek çoğu beni şair sınıfına sokar.			asli	
(A/D)r - z	10	1654	Tam anlamıyla varmış diyemem.				şimdiki
(A/D)r - z	10	1655	Estetik düzeyde ulusal özellikleri kavramak ve öncelikle ulusal bir bileşime ulaşmak gerekir.			asli	
(A/D)r - z	10	1656	Yine de birkaç önemli yazarımızın olduğunu kabul etmek gerekir.			asli	
(A/D)r - z	10	1657	Eğer o kavramları anlatamazsak o devri de anlatamam.			asli	
(A/D)r - z	11	1658	Bana böyle uzun ve güzel bir mektup yazdığın için teşekkür ederim.				şimdiki
(A/D)r - z	11	1659	Ayrıca “şık'ı” (roman adı) derken tek tırnak (‘ apostrof gibi) yazılırsa daha iyi olur.			asli	
(A/D)r - z	11	1660	Asıl önemlisi tırnak içinde sadece özel isim bulunur			asli	
(A/D)r - z	11	1661	Yani şöyle olur.			asli	
(A/D)r - z	11	1662	Olabilir.			asli	
(A/D)r - z	11	1663	Ama ‘cerzebe’ değil ‘cerbeze’ yazılır.			asli	
(A/D)r - z	11	1664	Sadece ayrı yazılır.			asli	
(A/D)r - z	11	1665	Sonra, başkalarının konuşmaları tırnak içinde verilirken, tırnak kapanmadan bir virgül konulur.			asli	
(A/D)r - z	11	1666	Ayrıca el yazısında [<<<] değil, [“] kullanılır.			asli	
(A/D)r - z	11	1667	Seni hasret ve sevgiyle çok çok öperim.				şimdiki
(A/D)r - z	11	1668	Kırk yılda bir böyle uyanırım.			asli	
(A/D)r - z	11	1669	Bu kuşu tanımiyorsanız kendi gövdesine bakarak ne kadar güçlü, kuvvetli, sert bir hayvan olduğunu kestiremezsiniz.			asli	
(A/D)r - z	11	1670	Bunun için de ağaçları kurtlanmış, kocalmış ormanlar içinde daha çok bulunur.			asli	
(A/D)r - z	11	1671	Ben, bütün hayvanların nasıl yaşadıklarını, nasıl yerlere yuvalarını yaptıklarını bilmek ve kendi yaşayışları içinde onları seyretmekten hoşlanırım.			asli	
(A/D)r - z	11	1672	Bu ötüş için olacaktı ki İran’da bu kuşa hüthüt derler.			asli	
(A/D)r - z	11	1673	İsrail tarihinin Süleyman bahsindeki efsanelerde adı geçer.			asli	
(A/D)r - z	11	1674	Rengi, güneş vuran yaprakların rengine benzer.			asli	

(A/D)r - z	11	1675	Ağaçlı bir yerde yaşıyorsanız bu gök kargaları tanırırsınız.			asli	
(A/D)r - z	11	1676	Kargaya benzer.			asli	
(A/D)r - z	11	1677	Sırtının biraz yeri de nohut renginde olur.			asli	
(A/D)r - z	11	1678	Kaleme kâğıda ilgisi çok erken yaşlarda başlayan Ömer'i, dört yaşında iken mahalle mektebine verirler.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	11	1679	Yazarın babası bu yıllarda askerlik şubelerinde çalışır.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	11	1680	Ömer Seyfeddin Mekteb-i Osmanîde bir yıl okur.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	11	1681	Babası oğlunun asker olmasını ister.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	11	1682	Çocuğunun daha disiplinli yetişmesi arzusuyla, belki de kötü alışkanlıklar kazanmasına engel olur düşüncesiyle Ömer Şevki Bey, oğlunu 1893 ders yılı başında Eyüp'teki Askerî Baytar Rüştüyesinde subay çocuklarına ayrılan özel sınıfa yerleştirir.				DI'lı geçmiş
(A/D)r - z	11	1683	Ömer Seyfeddin, kendi isteğiyle, Enis Avni (Aka Gündüz) ile birlikte Edirne Askerî Lisesine kaydolar.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	11	1684	Yazar, hayatı boyunca dost olarak kalacağı arkadaşlarından bir kısmını Baytar Rüştüyesinde tanır.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	11	1685	Ömer Seyfeddin, "Diyorlar ki" sahibine verdiği cevapta, edebiyatla ilgisini şu cümlelerle ifade eder.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	11	1686	Fakat eski edebiyatın çeşnisini, zevkini tattığımı iddia edemem.			asli	
(A/D)r - z	11	1687	Çünkü bunun için başka bir ilim, başka bir tahsil ister.			asli	
(A/D)r - z	11	1688	Bugün artık edebiyat-ı atıkamıza hiç taraftar kalmadığı için, bu bahse bile değmez sanırım.				şimdiki
(A/D)r - z	11	1689	Daha fazlasına aklım ermez.			asli	
(A/D)r - z	11	1690	Ekrem Bey'e gelince Nejad'ı için yazdığı şeylere hâlâ bayılırım.			asli	
(A/D)r - z	11	1691	Ömer Seyfeddin, Harbiyede daha çok sporla meşgul olur.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	11	1692	Bir arkadaşıyla yaptığı kavga yüzünden, alaya çıkma (okuldan atılma) tehlikesiyle karşı karşıya gelir.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	11	1693	Bu sırada Makedonya'nın karışması sebebiyle, "Harbiye-i Şâhâne" idaresi 1310'luları sınıf-ı müstacele, diye imtihansız mezun eder.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	11	1694	Harbiye'de öğrenci olduğu yıllarda yazdığı şiirlerde Edebiyat-ı Cedide zevkini devam ettirir.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	11	1695	Bıçakçızade Hakkı'nın 1896 Haziranı'ndan 1905 sonuna kadar yayımladığı bu gazete o yıl kapanınca 5 Ağustos 1907'de Hüseyin Hilmi ve İsmail Suphi tarafından yeniden çıkarılmaya başlanır.				DI'lı geçmiş
(A/D)r - z	11	1696	Edebî karakteriyle dikkati çeken ve çok satılan gazetenin bu devresinde Celal Sahir, Şahabeddin Süleyman, Enis Avni, Ali Süha, İlyas Macit, Salih Keramet, Hakkı Tarık ve Necip Türkçü gibi imzalar dikkati çeker.			asli	

(A/D)r - z	11	1697	Hele bir erkek eve, akşam erken gelsin; mahalle ayıplar.			asli	
(A/D)r - z	11	1698	Hatta bazıları, gece eve gitmeye üşenip büroda sabahlar.			asli	
(A/D)r - z	11	1699	Elbette bunda iyi beslenmenin payı da küçümsenemez.			asli	
(A/D)r - z	11	1700	İktidarlarına dinsel bir boyut eklemek için de “güneşin oğlu” olduklarını ileri sürerler.			asli	
(A/D)r - z	11	1701	Onun için dikkat ederseniz erbabı, bu gibi hâllerde daha çok kahve falına, el falına başvururlar.			asli	
(A/D)r - z	11	1702	Sonunda kala kala daha kolayca, mantıkla ve hayattaki tecrübelerle içinden çıkmak mümkün olan suallere cevap vermek işi kalıyor ki Mustafakemalpaşa kazasından bana mektup gönderen vatandaşlarıma önce böyle bir sorular için teşekkür ederim.				şimdiki
(A/D)r - z	11	1703	Ama çok şirin evleri, yemişlerle dolu bahçeleri hatırımdan bir türlü çıkmaz.			asli	
(A/D)r - z	11	1704	Büyük filozof BertrandRussell (BörtrıntRasil) anlatır.			asli	
(A/D)r - z	11	1705	Onun için iyi hareketleri teşvikte cezannın tesiri takdirin, mükâfatın çok altında kalır.			asli	
(A/D)r - z	11	1706	Gerçi para kazanmak, kazandığımız o para ile daha refahlı bir ömür sürerek rahat etmek için çalışıyoruz gibi görünüyorsak da bütün çalışmalarımızdan zaman zaman takdir edileceğimizi ümit etmesek geçinmek hesabına bile olsa çalışmak hevesimiz kalmaz.			asli	
(A/D)r - z	11	1707	O kadar gayret sarf eden adam aldığı maaşı her yerde hak eder.			asli	
(A/D)r - z	11	1708	Aktör bütün bu külfete sırf takdir toplamak için katlanır.			asli	
(A/D)r - z	11	1709	Sahnenin üstünde yere düşüp ölür ve sizin canı gönülden kendisini alkışladığınızı duyunca yerinden mesut ve bahtiyar fırlayarak mükâfatını almış bir adamın keyfi içinde sizi selamlar.			asli	
(A/D)r - z	11	1710	Para içinse Himalaya'nın tepesine çıktığı için kimse kimseye on para vermez.			asli	
(A/D)r - z	11	1711	Bu cesaret ve fedakârlığı kim gösterirse onun takdir edileceğini, alkışlanacağını, bir müddet bile olsa baş üstünde taşınacağını herkes bildiği için Himalaya'ya tırmanmaya cesaret edenler ortaya çıkar.			asli	
(A/D)r - z	11	1712	Dünyanın bütün büyük işleri de ancak fedakârlıkla yapılabilir.			asli	
(A/D)r - z	11	1713	Acaba belediye, bu kelime için bir fiyat listesi yapamaz mı?			asli	
(A/D)r - z	11	1714	Bu düzen yalnız göreneklerde değil, düşünme ve duyma gibi iç davranışlarda bile kendini göstermekten geri kalmaz.			asli	
(A/D)r - z	11	1715	İnsanın hayatta ve sanatta, içini dolduran engellerle savaşmasından özüne varmak için arınmaya çalışmasından daha büyük kahramanlık mı olur?			asli	
(A/D)r - z	11	1716	Bu savaşta insan kendi hiçliği, toplumun sert tepkileri ile karşılaşabilir.			asli	

(A/D)r - z	11	1717	3 binli yılların insanları için, doğayla çok daha büyük uyum içinde yaşanacak rüzgâr güneş enerjisinden yararlanacak doğal konut yapımına geçilemez mi?				şimdiki
(A/D)r - z	11	1718	Bunu rahatlıkla evetle karşılayamam.			asli	
(A/D)r - z	11	1719	Ayhan'ı edebiyatın varlığı doyurmaz.			asli	
(A/D)r - z	11	1720	Belki de türlerin karışımı, en başarılı örneklerini Ece Ayhan'ın şiirlerinde bulur.			asli	
(A/D)r - z	11	1721	Görüntüler bir sessiz film tekniği taşırlar.			asli	
(A/D)r - z	11	1722	Gene birbirine yakın deyimlerdir ama şaşırtıcıdır, ustalığı buradan gelir.			asli	
(A/D)r - z	11	1723	Ayhan bu iki müzik deyimini böylesine kullanır.			asli	
(A/D)r - z	11	1724	İşte buradan Ece Ayhan'ın klişeciliğe karşı takındığı karşıt tavır anlaşılabilir.			asli	
(A/D)r - z	11	1725	Gene de sizin şiir yorumunuzun yönetimini elden bırakmak istemez.			asli	
(A/D)r - z	11	1726	Gaz lambalarının ilk ortaya çıkışı, 18. yüzyılın başlarına denk gelir.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	11	1727	Gaz lambaları beş parçadan oluşur.			asli	
(A/D)r - z	11	1728	Gaz lambalarının görünmeyi aydınlatması gibi, romanda görünmeyen, o ana ait olmayan zamanın aydınlatılması, zamanla oynanması arasında bir benzerlikten, bir bağdan söz edebiliriz.			asli	
(A/D)r - z	11	1729	Okurlar, kitaplarını okudukları yazarlarla tanışınca genellikle hayal kırıklığına uğrarlar.			asli	
(A/D)r - z	11	1730	Fakat yaptıklarımızı asla kâfi göremeyiz.			asli	
(A/D)r - z	12	1731	Bir kuş sesi gelir dudaklarından.			asli	
(A/D)r - z	12	1732	Her yazın kışı her kışın da baharı olur.			asli	
(A/D)r - z	12	1733	Sonrasını hallederiz.				gelecek
(A/D)r - z	12	1734	Şu çayırdaki otların hangisi yararlı hangisi zehirli tek tek bilirim.			asli	
(A/D)r - z	12	1735	Hayvan vücudunun neresinde bir rahatsızlık varsa şıp diye tedavi ederim.			asli	
(A/D)r - z	12	1736	Bir bakar mısınız?				şimdiki
(A/D)r - z	12	1737	Ne bana ne de kardeşlerime bakmaya doyum olur.			asli	
(A/D)r - z	12	1738	Çünkü şimşeğin içinde cenneti görme olanağı var ama o görüntü insanları kör edebilir.			asli	
(A/D)r - z	12	1739	Bir başkasını bulunca savarım.				gelecek
(A/D)r - z	12	1740	Hikaye pek değerli pek sayın sanatseverlerin fuayede buluşarak birbirlerini selamlamalarıyla başlar.			asli	
(A/D)r - z	12	1741	Bunlar konuşulur.				gelecek
(A/D)r - z	12	1742	Ama o şık kalabalığın içinde sönik kalırlar.				mİş'lı geçmiş

(A/D)r - z	12	1743	Yerlerine geçerler.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1744	Tiyatroyu ve gözde seyircilerini gözden geçirir.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1745	Parlak üniformalı bir general ile karısı girerek yerlerini ararlar.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1746	General ile karısı birinci sıraya geçerler.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1747	General, Ivan'ın tam önündeki koltuğa oturur.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1748	Dönüp soğuk soğuk Ivana bakar.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1749	General önüne döner.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1750	Seyirciler alkışlar.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1751	Ivan tekrar öne eğilir.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1752	General canı sıkılmış olarak öne döner.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1753	Ivan karısına gülümser sonra.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1754	Yazar şiişt diyerek onları susturur.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1755	Hepsi oyunu seyretmeye başlarken general öfkesini zor zapt eder.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1756	Umarım oyun hoşunuza gider efendim.				gelecek
(A/D)r - z	12	1757	Yakası ona dar gelir.				şimdiki
(A/D)r - z	12	1758	Hepsi tekrar oyunu seyretmeye koyulurlar.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1759	Ivan korkunç şekilde hapşırırken başını öne doğru eğer.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1760	Bu şiddetli hapşırmanın bütün serpintileri generalin tamamıyla çıplak olan başının arka tarafını ıslatır.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1761	General irkilir eli ıslanan başına gider.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1762	Önemsiz demeye nasıl diliniz varır.				Dİ'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1763	Mendilini cebine koyar.				mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1764	Zaten dönemezsin.				şimdiki
(A/D)r - z	12	1765	Oraya götürürler seni.				gelecek
(A/D)r - z	12	1766	Böyle bir dünyada asla değişmeyecek hükümler getirmek ilmi ve akli inkâr etmek olur.			asli	
(A/D)r - z	12	1767	Doktrin istemem çünkü donar kalırız.				gelecek
(A/D)r - z	12	1768	Çünkü en uzakta zannettiğimiz bir olayın bir gün bize temas etmeyeceğini bilemeyiz.			asli	
(A/D)r - z	12	1769	Bir diğer nokta da şu olabilir.			asli	

(A/D)r - z	12	1770	Bu örneği inşaat mühendisliği ile makine mühendisliği alanında verebiliriz.			asli	
(A/D)r - z	12	1771	Aynı şekilde makinede de bunu söyleyebiliriz.			asli	
(A/D)r - z	12	1772	4 yıllık bir eğitim buna yetmez.			asli	
(A/D)r - z	12	1773	Eğer sahip çıkmazsak dilimiz bozulur.				gelecek
(A/D)r - z	12	1774	Bu dili öğrenmek küresel bilgi toplumunda pazarlara girişi, kariyer refah ve bilgiye ulaşmayı sağlar.			asli	
(A/D)r - z	12	1775	Arkadaşlar bu kadar faydaları olan yabancı dil öğrenmenin ve sakıncaları olabilir ki.			asli	
(A/D)r - z	12	1776	Bilgiye ulaşarak dışarıyı açarak kendi örf ve adetlerimizi öz kültürümüzü unutmuş arka plana atmış olmayız.			asli	
(A/D)r - z	12	1777	Yurdumuzdaki eğitim araştırmalarına bakıldığında görsel araçların kullanımının hızla arttığını görürüz.				şimdiki
(A/D)r - z	12	1778	Dil duygu ve düşünceye insana aktaran bir vasıta olduğu için insan topluluklarını bir yığın bir kitle olmaktan kurtararak aralarında duygu düşünce bağı olan bir cemiyet yani millet haline getirir.			asli	
(A/D)r - z	9	1779	böyle adamlarla bir olmaya gelmez.	22.2.	55	asli	
(A/D)r - z	9	1780	Çapanoğlu da sırtını padişaha dayadığı için ayaklarını istediği gibi uzatır,	51.1.	117		mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	9	1781	her işe burnunu sokar,	51.2.	118		mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	9	1782	Onun için her Türk, dilini çok sever	61.1.	143	asli	
(A/D)r - z	9	1783	ve onu yükseltmek için çalışır.	61.2.	144	asli	
(A/D)r - z	9	1784	Dir ki eblehlik idipdir bu fakîr	62.1.	145		mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	9	1785	Ihlamurun o sağlam, düzgün gövdesi, o güzelim çatısı, koyu gölgesi içimizi serinletir	63.1.	147	asli	
(A/D)r - z	9	1786	hele çiçek açma mevsiminde ise etrafa kokular yayılır.	63.2.	148	asli	
(A/D)r - z	9	1787	Yüreğim birdenbire kanatlanır,	64.1.	149		şimdiki
(A/D)r - z	9	1788	yücelir.	64.2.	150		şimdiki
(A/D)r - z	9	1789	Bu bakımdan doğdukları yerlerin de, gezip dolaştıkları yerlerin de izlerini taşırlar	65.1.	151	asli	
(A/D)r - z	9	1790	ama asıl "ayırıcı nitelikleri" yerleştikleri, yetiştikleri sosyal çevrelerden gelir.	65.2.	152	asli	
(A/D)r - z	9	1791	Köy halkı arasından da çıkar,	66.1.	153	asli	
(A/D)r - z	9	1792	göçebeler arasından da; kasaba arasından da çıkar, şehirlerden de...	66.2.	154	asli	
(A/D)r - z	9	1793	Çünkü bir saz şairi köyde doğar,	67.1.	155	asli	
(A/D)r - z	9	1794	köy köy, oba oba dolaşır;	67.2.	156	asli	
(A/D)r - z	9	1795	arı gibi her çiçekten bal alır.	67.3.	157	asli	

(A/D)r - z	9	1796	Daha çok o çevrenin, o zümrenin geleneklerine bağlanırlar;	68.1.	158	asli	
(A/D)r - z	9	1797	onların görüşlerini, duyularını ifade ederler.	68.2.	159	asli	
(A/D)r - z	9	1798	Batı dillerinden alınan kompozisyon kelimesi, çeşitli şeylerin düzenli olarak bir araya getirilmesi manasını taşır	69.1.	160	asli	
(A/D)r - z	9	1799	ve çeşitli sahalarda; musikide, resimde, mimaride ve edebiyatta kullanılır.	69.2.	161	asli	
(A/D)r - z	9	1800	Minderin altına bakar,	70.1.	162		mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	9	1801	terliklerini bulur,	70.2.	163		mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	9	1802	giyer.	70.3.	164		mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	9	1803	Bir martı gibi çıkar	71.1.	165	asli	
(A/D)r - z	9	1804	kapına gelir.	71.2.	166		mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	9	1805	Yüreğim birdenbire kanatlanır,	72.1.	167		şimdiki
(A/D)r - z	9	1806	yücelir bir haberin gelse iki satırlık .	72.2.	168		gelecek
(A/D)r - z	9	1807	Aslında her insan duyar,	73.1.	169	asli	
(A/D)r - z	9	1808	düşünür	73.2.	170	asli	
(A/D)r - z	9	1809	ve etrafında olanları fark eder.	73.3.	171	asli	
(A/D)r - z	9	1810	Konuşur veya yazarken içinde bulunulan duruma göre, bu depolanan bazı şeyleri seçer,	74.1.	172	asli	
(A/D)r - z	9	1811	cümle hâline getiririz.	74.2.	173	asli	
(A/D)r - z	9	1812	Çünkü her nesil içinde yaşadığı devirde ulaşmış olduğu anlayış seviyesine göre geçmişini yeniden sorguya çeker	75.1.	174	asli	
(A/D)r - z	9	1813	ve tarihini yeniden yazar.	75.2.	175	asli	
(A/D)r - z	9	1814	Dost dediğin sıkmaz,	76.1.	176	asli	
(A/D)r - z	9	1815	üzmez,	76.2.	177	asli	
(A/D)r - z	9	1816	sorun çıkarmaz,	76.3.	178	asli	
(A/D)r - z	9	1817	çok da meraklı olmaz.	76.4.	179	asli	
(A/D)r - z	9	1818	Her taş bir planın içinde yerli yerine konulunca bina göklere yükselir	77.1.	180	asli	
(A/D)r - z	9	1819	ve bir saadetin şarkısını söyler.	77.2.	181	asli	
(A/D)r - z	9	1820	Olmaz elbette,	78.1.	182	asli	
(A/D)r - z	9	1821	olur mu hiç!	78.2.	183	asli	
(A/D)r - z	10	1822	Doğuştan getirilen zekâ geliştirilebilir,	79.1.	184	asli	

(A/D)r - z	10	1823	değiştirilebilir.	79.2.	185	asli	
(A/D)r - z	10	1824	Zekâ, sadece değişmekle kalmaz;	80.1.	186	asli	
(A/D)r - z	10	1825	aynı zamanda başkalarına da öğretilir.	80.2.	187	asli	
(A/D)r - z	10	1826	Çeşitli uyarılara tepki verirken dentrit bağları artar	81.1.	188	asli	
(A/D)r - z	10	1827	ve genişler.	81.2.	189	asli	
(A/D)r - z	10	1828	Bu bağların artması ve genişlemesinden dolayı beyin büyür	83.1.	190	asli	
(A/D)r - z	10	1829	ve beynin ağırlığı artar.	83.2.	191	asli	
(A/D)r - z	10	1830	Hazineden kelime aldığımız zaman, o hazine zenginleşir mi	96.1.	218		şimdiki
(A/D)r - z	10	1831	yoksa fakirleşir mi?	96.2.	219		şimdiki
(A/D)r - z	10	1832	Dört kez okunur	100.1.	226		mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	10	1833	ve çok büyük alkışlar alınır.	100.2.	227		mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	10	1834	Bu marş, bizim inkılabımızı anlatır,	101.2.	229	asli	
(A/D)r - z	10	1835	inkılabımızın ruhunu anlatır.	101.3.	230	asli	
(A/D)r - z	10	1836	Benim en beğendiğim yeri de şurasıdır.” der	102.1.	231		mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	10	1837	ve şunu okur: “Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet / Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl!”	102.2.	232		mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	10	1838	devam eder:	102.3.	233		mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	10	1839	Bu yol ki hak yoludur, dönme bilmeyiz,	104.1.	238	asli	
(A/D)r - z	10	1840	yürürüz.	104.2.	239	asli	
(A/D)r - z	10	1841	Ama ne yaparsın,	111.1.	252	asli	
(A/D)r - z	10	1842	Ne çelik tabyalar ister,	133.1.	299	asli	
(A/D)r - z	10	1843	ne siner hasmından.	133.2.	300	asli	
(A/D)r - z	10	1844	Sarılr,	134.1.	301		şimdiki
(A/D)r - z	10	1845	indirilir mevki-i müstahkemler.	134.2.	302		şimdiki
(A/D)r - z	10	1846	Sana gelmez bu ufuklar,	136.1.	305	asli	
(A/D)r - z	10	1847	seni almaz bu cihat...	136.2.	306	asli	
(A/D)r - z	10	1848	Çünkü Ütopyalı köleler, bu kadar kusursuz bir devlette en erdemli şekilde eğitildikten sonra gene de kötülük yaptıkları için daha da kötü sayılır,	139.1.	312	asli	

(A/D)r - z	10	1849	daha büyük bir cezayı hak eder onların gözünde.	139.2.	313	asli	
(A/D)r - z	10	1850	Bu yabancı köleler Ütopya'dan gitmeye niyetlenirse (ki binde bir olur bu) Ütopyalılar onu zorla tutmazlar,	140.1.	314	asli	
(A/D)r - z	10	1851	eli boş da göndermezler kendi ülkesine.	140.2.	315	asli	
(A/D)r - z	10	1852	Ütopyalılar böylelerine çok iyi davranırlar;	141.1.	316	asli	
(A/D)r - z	10	1853	nerdeyse kendi özgür yurttaşlarıymış gibi saygı gösterirler onlara.	141.2.	317	asli	
(A/D)r - z	10	1854	Çaresiz hastalıklara tutulanları avutmak için yanlarına oturur,	142.1.	318	asli	
(A/D)r - z	10	1855	onlarla konuşur,	142.2.	319	asli	
(A/D)r - z	10	1856	ellerinden geleni yaparlar.	142.3.	320	asli	
(A/D)r - z	10	1857	O ülkede yabancı oldukları, halkı tanımadıkları için ne kimseyi kayırırlar	143.1.	321	asli	
(A/D)r - z	10	1858	ne de kimseye kötü niyet gösterirler.	143.2.	322	asli	
(A/D)r - z	10	1859	Ütopyalılar; savaştan da vuruşmadan da pek hayvanca bir şey diye tiksindir,	144.1.	323	asli	
(A/D)r - z	10	1860	iğrenirler.	144.2.	324	asli	
(A/D)r - z	10	1861	Gerçi her gün savaş talimleri yaparlar	145.1.	325	asli	
(A/D)r - z	10	1862	hem de yalnız erkekler değil kimi günler kadınlar da bu talime katılırlar	145.2.	326	asli	
(A/D)r - z	10	1863	ama bunu gerekince elleri silah tutabilsin diye yaparlar;	145.3.	327	asli	
(A/D)r - z	10	1864	savaşa yalnız yurtlarını savunmak, dostlarının topraklarını düşmanlardan ya da zorbaların boyunduruğu altında ezilen bir ulusu kölelikten kurtarmak, kendi güçleriyle kurtarmak için girerler.	145.4.	328	asli	
(A/D)r - z	10	1865	Dostlarının yardımına sadece onları savunmak için koşmazlar,	146.1.	329	asli	
(A/D)r - z	10	1866	zaman zaman da onlara daha önce yapılmış kötülüklerin öcünü almaya giderler.	146.2.	330	asli	
(A/D)r - z	11	1867	Ben, ağaçkakan kuşunu tanırım	162.1.	362	asli	
(A/D)r - z	11	1868	Tırnaklarını tutturabildiği bir ağaç üstünde, aşağı yukarı, sanki düz yerde imiş gibi gezinir,	166.1.	371	asli	
(A/D)r - z	11	1869	kendisine yiyecek kurt arar.	166.2.	372	asli	
(A/D)r - z	11	1870	Bu tarağını toplayıp arkaya yatırınca o da gagası kadar ince olur	169.1.	377	asli	
(A/D)r - z	11	1871	ve sanki kafasının arkasında bir gagası varmış gibi durur.	169.2.	378	asli	
(A/D)r - z	11	1872	Ancak yazarın annesi Fatma Hanım 1892 yılında yanına Ömer'i de alarak Ayancık'tan ayrılıp babasının Kocamustafapaşa'daki konağına yerleşir;	195.1.	442		DI'lı geçmiş
(A/D)r - z	11	1873	Ömer Seyfeddin de Yusufpaşa'dakiMekteb-i Osmanîye kaydolunur.	195.2.	443		mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	11	1874	1896-1900 yılları arasında Edirne'de Askerî İdadiyi bitiren Ömer Seyfeddin, Aka Gündüz ile birlikte İstanbul'a	197.1.	446		mİş'lı geçmiş

			döner				
(A/D)r - z	11	1875	ve “Mekteb-i Harbiye-i Şâhâne”ye katılır.	197.2.	447		mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	11	1876	İşte bu inanç yüzünden Japon imparatorları sınır tanımaz	200.1.	456	asli	
(A/D)r - z	11	1877	ama sorumluluk da yüklenmez.	200.2.	457	asli	
(A/D)r - z	11	1878	Bazen bir tatlı söz insana en büyük mükâfatlardan daha fazla gayret verdiği hâlde zaman olur	206.1.	468		gelecek
(A/D)r - z	11	1879	ki bir gönülsüz bakış insanı tuttuğu işten buzlar gibi soğutuverir.	206.2.	469		gelecek
(A/D)r - z	11	1880	Feragatler, fedakârlıklar para ile ödenmez;	208.1.	472	asli	
(A/D)r - z	11	1881	takdirle, alkışla veya birkaç tatlı cümle ile ödenir.	208.2.	473	asli	
(A/D)r - z	11	1882	Daily Mail (DayliMeyl) Gazetesi’ne göre mini-karaciğerler, ilaçların test edilmesinde kullanılabilir	209.1.	474		şimdiki
(A/D)r - z	11	1883	ve gelecekte organ nakli için de bir ilk adım oluşturabilir.	209.2.	475		gelecek
(A/D)r - z	11	1884	Hiç olmazsa çarşıda, pazarda, iş hayatında canımız istediği zaman listeye bakar,	210.1.	476	asli	
(A/D)r - z	11	1885	parasını verir	210.2.	477	asli	
(A/D)r - z	11	1886	ve içimizin özlediği bu üç heceli sözü duyarız!	210.3.	478		gelecek
(A/D)r - z	11	1887	Birçok okuyucu onun yaptıklarını bir snobizm olarak niteleyebilir,	214.1	485	asli	
(A/D)r - z	11	1888	Çünkü o zengin malzeme, yalnız Ece'nin yazdığı gibi yoğrulmaz,	215.1.	487	asli	
(A/D)r - z	11	1889	başka bir sanatçı da bu malzemeden yararlanabilir.	215.2.	488	asli	
(A/D)r - z	11	1890	Sözgelimi “sahibinin sesi” der, “fayton” der, sizi yolun başında bırakır,	216.1.	489	asli	
(A/D)r - z	11	1891	Her şey anlatılmadan anlaşılacakmış gibi bir duygu uyandırır bizde,	217.1.	491	asli	
(A/D)r - z	11	1892	hatta şairi bundan gizli bir tat alır.	217.2.	492	asli	
(A/D)r - z	11	1893	Görüntülerinin ilk malzemesi eş ve yakın anlamlı sözcüklerdir ama onu öyle bir istife sokar	218.1.	493	asli	
(A/D)r - z	11	1894	ki bu kadar birbirine yakın nüanslı renkler bile şaşırtıcılığını kaybetmez.	218.2.	494	asli	
(A/D)r - z	11	1895	Sözcükleri, başıboş bıraktığı izlenimi uyandırır okuyanda	219.1.	495	asli	
(A/D)r - z	11	1896	O alışlagelmişin, gündeliğin, klişeleşmişin o kadar karşısındadır ki sözlükteki anlamıyla bir sözcüğe zor rastlarsınız onda,	220.1.	497	asli	
(A/D)r - z	12	1897	Dünya dönmeye devam eder	228.1.	515	asli	
(A/D)r - z	12	1898	ve mevsimler birbirini takip eder.	228.2.	516	asli	
(A/D)r - z	12	1899	Ben şimdi şıp diye teşhis koyar(ım)	229.1.	517		şimdiki

(A/D)r - z	12	1900	pıt diye o hasta ayağı tedavi ederim.	229.2.	518		şimdiki
(A/D)r - z	12	1901	işte o günden beri ben ağlayamam ağlamak istesem de	249.2.	563	asli	
(A/D)r - z	12	1902	Bilir misiniz	252.1.	569	asli	
(A/D)r - z	12	1903	sağına soluna gerisine bakar.	256.2.	578		mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1904	arkasına yaslanır.	258.2.	582		mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1905	Generalin karısı kulağına bir şey fisıldar	259.1.	583		mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1906	general omuz silker	259.2.	584		mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1907	bu sırada oyunun görünmeyen perdesi açılır.	259.3.	585		mİş'lı geçmiş
(A/D)r - z	12	1908	Özür dilerim sayın generalim	260.1.	586		şimdiki
(A/D)r - z	12	1909	çok çok afedersiniz.	260.2.	587		şimdiki
(A/D)r - z	12	1910	Dil bozulunca milliyetimizi kaybedip bir yığın oluruz	266.1.	599		gelecek
(A/D)r - z	12	1911	ve tarih sahnesinden adımız silinir.	266.2.	600		gelecek
(A/D)r - z	12	1912	Beni dinleme nezaketini gösterdiğiniz için teşekkür eder	267.1.	601		şimdiki
(A/D)r - z	12	1913	saygılarımı sunarım.	267.2.	602		şimdiki
(A/D)r - z	12	1914	Şimşeklerin çaktığı yıldırımların düştüğü ortalığı kasıp kavuran bir fırtınadan sonra bir kara buğday tarlasının yanından geçenler görürler	268.1.	603		gelecek
(A/D)r - z	12	1915	Üniversiteler belirli noktalarda mühendislikte temel bilgileri ve formasyonu verir	277.1.	625	asli	
(A/D)r - z	12	1916	ama mühendis içinde bulunduğu özel şartlara göre bu temel bilgiler doğrultusunda kendi deneyimini kendi formasyonunu geliştirme noktasına gidebilir.	277.2.	626	asli	
(A/D)r - z	12	1917	Biz geleceğe yönelik olarak belirli mühendislik alanlarında önceliklerimizi yapmamız gereken iş büyüklüklerini belirleyemezsek buna bağlı olarak bir büyük politikamız olamaz	278.1.	627	asli	
(A/D)r - z	12	1918	buna bağlı olarak bir kalkınma politikamız olamaz	278.2.	628	asli	
(A/D)r - z	12	1919	ve buna bağlı olarak eğitim politikamız olamaz.	278.3.	629	asli	

3.2.6. -mAktA veya -mAdA Ekinin Olduğu Cümlelerin İncelenmesi

Ek	Sınıf	Sıra	Cümle	Sıralı veya bağlı cümle sırası	Sıralanan veya bağlanan cümlelerin sırası	Zaman	
						Şimdiki zaman (birincil işlevi)	İkincil zaman görevleri
mAktA	10	1920	Zekâ, insan için hâlâ birçok yönüyle bilinmezliğini korumaktadır.			asli	
mAktA	10	1921	Tek yönlü beslenen çocuklarda belirli hastalıklar ortaya çıkmaktadır.			asli	
mAktA	10	1922	Çoklu zekâ kuramına göre insan beyni sözel-dilsel, mantıksal-matematiksel, müziksel-ritmik, görsel-uzamsal, içsel, sosyal-kişiler arası, doğa ve bedensel-kinestetik zekâ alanlarını içermektedir.			asli	
mAktA	10	1923	Oysa tek yönlü beslenme vücut gelişimini sınırlandırdığı gibi tek yönlü zekâ beslenmesi de zihin gelişimini sınırlandırmaktadır.			asli	
mAktA	10	1924	Televizyon reklamları karşısında saatlerce çocuklarına yemek yediren anneler, kendilerini mutlu hissetmektedir.			asli	
mAktA	10	1925	Zihinsel beslenmede ise daha endişe verici bir durum ortaya çıkmaktadır.				gelecek
mAktA	10	1926	Çünkü onun sonuçları, diğerleri gibi açıkça gözlenememektedir.			asli	
mAktA	10	1927	Çoklu zekâ kuramı, zekâyâ ilişkin geleneksel anlayışların eksikliklerini belirterek yeni bir pencere açmaktadır.			asli	
mAktA	10	1928	Caddelerimiz, artık iş dünyamız bize yabancılaşıp yabancılara yakınlaşmakta.			asli	
mAktA	10	1929	Çoklu zekâ kuramının geliştiricisi Howard Gardner (Havırd Gardner), zekânın özelliklerini şöyle sıralamaktadır.				geniş
mAdA	10	1930	Ölüm indirmede gökler, ölü püskürmede yer.			asli	
mAktA	10	1931	Zekâların ayrıştırılabilir çokluğu bulunmaktadır.				geniş
mAktA	11	1932	Fatma Hanım'ın bu hareketinin arkasında oğlunun daha iyi öğrenim görmesi isteği yatmaktadır.			asli	
mAktA	11	1933	Yazarın İzmir'den ayrıldığı tarih kesin olarak bilinmemektedir.			asli	
mAktA	11	1934	Ancak 1909 Ocak'ına kadar İzmir'de kaldığı tahmin edilmektedir.			asli	
mAktA	11	1935	Ö. Faruk Huyugüzel, İzmir'de çıkan gazetelerden hareketle Ömer Seyfeddin'in bu şehirdeki basın hayatı hakkında bilgi vermektedir.			asli	
mAktA	11	1936	Yakup Kadri'nin ifadesiyle "askerlikten ziyade fikrî ve bedîî meselelerle meşgul olan" yazarımızın bu çevrede daha çok Batı kültürünü ve Fransızca'yı iyi bilen Baha Tevfik ve Türk dili üzerinde çok ciddi bir şekilde duran Necip Türkçü ile temasta olduğu bilinmektedir.			asli	

mAktA	11	1937	Dünyanın birçok bölgesinde insanlar, çevre felaketine karşı korumasız, nükleer tehdit ve radyasyondan habersiz bir yaşam sürmektedir.			asli	
mAktA	12	1938	Toprak ise gittikçe cıvık bir hale gelmektedir.			asli	
mAktA	12	1939	General artık iyice sıkılmaktadır.			asli	
mAktA	12	1940	Özellikle Tanzimat ve Serveti Fünun edebiyatı dönemlerinde bu bozulmalar bariz bir şekilde görülmektedir.			asli	
mAktA	12	1941	Bu dönemlerdeki birçok eserde Fransızca kelimelerin ve tamlamaların bulunduğunu görmekteyiz.			asli	
mAktA	12	1942	Sadece Avrupa'da mı ülkemizde de çalışmalar yapılmaktadır.			asli	
mAktA	12	1943	İnternet gibi sistemler ve turizm çok gelişmektedir.				gelecek
mAktA	12	1944	Avrupa ülkelerinde yılda ortalama 50 60 bin edebi ve bilimsel eser basılmaktadır.			asli	
mAktA	12	1945	Bunlardan en azından bir bölümünü çevirecek elemanların yetişmesi gerekmektedir.			asli	
mAktA	12	1946	Kısacası son dönem eğitim ve öğretim süreçlerinde görsellik ve öğrenme ilişkisinin güçlendiği görülmektedir.			asli	
mAktA	12	1947	Dolayısıyla eğitim ve öğretim yaşantımızda görselleşmenin gitgide daha çok hızlandığını görmekteyiz.			asli	
mAktA	12	1948	Ayşe yavrularına sarılarak ölmeyi artık atın ve kendisinin güçsüzlüğü ne bakarak kötü kötü düşünmektedir.			asli	
mAktA	12	1949	Koyduğu ilkeler yaptığı devrimler hedef olarak gösterdiği hususlar daima Türk Milleti'nin ihtiyaçlarından kaynaklanmaktadır.				geniş
mAktA	12	1950	Nasrettin hocanın bir mizahçıyı aşan felsefi yönüyle de insanların faydalanması gereken bir kaynak olduğunun anlaşılması gerekmektedir.			asli	
mAktA	12	1951	Dünya kültürünün zenginlikleri kapsamında algılanması tanıtılması hak ettiği ilgiyi bulması için son yıllarda önemli atılımlar gerçekleştirilmektedir.			asli	
mAktA	12	1952	1959 yılından beri 5-10 Temmuz tarihleri arasında düzenlenen Uluslararası Akşehir Nasrettin Hoca Şenlikleri hem Nasrettin Hoca gibi evrensel bir kimliğin tanıtılmasında hem de farklı kültürlerin bir araya gelmesinde etkin bir rol oynamaktadır.			asli	
mAktA	12	1953	Yapılan her yeni çalışma kendi kültürümüzü ve kültürümüzün aynadaki önemli bir yansıması olan Nasrettin Hoca'yı daha iyi anlamamıza hizmet etmektedir.			asli	
mAktA	12	1954	Nasrettin Hoca'nın bilimsel düzeyde tanıtılıp tartışılması çeşitli ülkelerde Nasrettin Hoca hakkında araştırmalar yapmış bilim adamlarının bir araya getirilerek görüş ve düşüncelerinin birbirine aktarılması ve hocamızın güzel sanatlardan eğitime kadar birçok alanda Türk kültürüne kaynak olarak ışık tutması hedeflenmektedir.			asli	
mAktA	12	1955	Sempozyum programı Nasreddin Hoca konusunda çalışan bilim adamlarını araştırmacıları bir araya getirmenin yanısıra hocamızın ulusal kültür sınırları dışında yankılanışının ve diğer ülkelerde bıraktığı izlerin incelenmesi ve değerlendirilmesi hedeflerini de kapsamaktadır.			asli	

mAktA	12	1956	Görsel araçların öğretmen adayları tarafından etkili bir şekilde kullanılmasını gerçekleştirmek için görsel araçların öğretmen adaylarına tanıtılması ve hatta uygulamaları izlemelerine olanak sağlanarak işlem hakkındaki görüşlerinin alınması da gerekmektedir.			asli	
mAktA	12	1957	En çok kullanılan öğretim aracı olan ders kitaplarının içeriklerine ve konu alanı ders kitabı incelemesi derslerinde kullanılan inceleme araçlarına bakıldığında ders kitaplarının görsel yönden çekiciliği ve nitelikleri önem kazanmaktadır.			asli	
mAktA	12	1958	ama halen dil ve tarih coğrafya fakültesinde hem mastır hemde lisans öncesi dersleri vermektedir.	272.2.	615	asli	
mAktA	12	1959	Son dönemde yabancı dil alanında lisans düzeyinde eğitim öğretim araştırma etkinlikleri sürdüren birimlerimiz çok tercih edilmektedir	280.1.	633	asli	
mAktA	12	1960	ve sorunlara da yol açabilmektedir.	280.2.	634	asli	
mAktA	12	1961	Öğretmen adaylarının eğitim yaşamımızda gerçekleşmekte olan değişikliklere uyum sağlamalarına ve gereken öğretim değişikliklerini yapmalarına duyulan gereksinim gittikçe artmakta	283.1.	639		gelecek
mAktA	12	1962	ve bu gereksinim özellikle öğrenci merkezli yeni öğretim uygulamalarının öğretmen adaylarına gösterimini zorunlu kılmaktadır.	283.2.	640	asli	
mAktA	12	1963	Görsel araçlar hemen tüm düzey ve derslerde kullanılabilir.	284.1.	641	asli	
mAktA	12	1964	ve öğrenci merkezli öğretime çok önemli katkıları olabilmektedir.	284.2.	642	asli	
mAktA	12	1965	Öğrenci merkezli yaklaşımlar özellikle öğrenim süreçlerinde farklı araç gereç kullanımının zorunlu kılmakta	285.1.	643	asli	
mAktA	12	1966	ve ders araçları sözcük temelli ders yapılarından internet kullanımına kadar çeşitlenmektedir.	285.2.	644	asli	

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULARIN BETİMLENMESİ ve YORUMLANMASI

Veri analizi sonrası elde edilen bilgi ve bulgular bu bölümde sayısal değerlere dökülmüş; tablo ve grafikler halinde betimlenmiştir. Betimleme sırasında veri seti yorumsuz ve nesnel bir biçimde sunulmuş; bundan sonra yorum ve açıklamalar yapılmıştır. Betimleme tüm nitel araştırmalar için büyük önem taşır, çünkü araştırma sonucunda ulaşılan sonuçların geçerliği bu betimlemelere dayanır. Yorum ve açıklamalardaki temel amaç, araştırma problemine ilişkin elde edilen bulguların okuyucu tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlamaktır.

4.1. GENEL VERİLERİN BETİMLENMESİ, TABLO ve GRAFİKLER

Çalışmada MEB Ortaöğretim Dil ve Anlatım ders kitaplarından seçilmiş 1293'ü basit, 295'i sıralı veya bağlı olmak üzere 1588 cümle ele alınıp incelenmiştir. 295 sıralı veya bağlı cümle kendilerini oluşturan cümlelere bölünmüştür. Bunun sonucunda basit cümleler gibi işleme tabi tutulmuş olan 673 cümle ortaya çıkmıştır. Böylece cümlelerin toplamı 1966 olmuştur.

Tablo 1: -DI, -mİş, -AcAk Eklerinin Basit ve Yan Cümle Sayıları

	-DI		-mİş		-AcAk	
	Basit	Yan Cümle	Basit	Yan Cümle	Basit	Yan Cümle
9.	97	75	23	30	6	9
10.	89	49	40	22	18	8
11.	137	60	40	19	9	11
12.	34	18	62	40	19	5
Toplam	357	202	165	111	52	33
Genel Toplam	559		276		85	

İncelemeye tabi tutulan 559 *-DI*'lı yapının 357'si basit, 202'si yan cümle; 276 – *mİş*'li yapının 165'i basit, 111'i sıralanan veya bağlanan cümle ve 85 *-AcAk*'lı yapının 52'si basit, 33'ü sıralı veya bağlanan cümle mahiyetindedir.

Tablo 2: -(I)yor, -(A/I)r/-z, -mAktA/-mAdA Eklerinin Basit ve Yan Cümle Sayıları

	-(I)yor		-(A/I)r/-z		-mAktA/-mAdA	
	Basit	Birleşik	Basit	Birleşik	Basit	Birleşik
9.	18	26	74	43	0	0
10.	98	25	152	45	12	0
11.	151	62	73	30	6	0
12.	67	64	48	23	20	9
Toplam	334	177	347	141	38	9
Genel Toplam	511		488		47	

İncelemeye tabi tutulan 551 $-(I)yor$ 'lu yapının 334'ü basit, 177'si sıralanan veya bağlanan cümle; 488 $-(A/I)r/-z$ 'li yapının 347'si basit, 141'i sıralanan veya bağlanan cümle ve 47 $-AcAk$ 'lı yapının 38'ii basit, 9'u sıralanan veya bağlanan cümle mahiyetindedir.

Tablo 3: Eklerin Sınıflara Göre Basit ve Sıralanan veya Bağlanan Cümle Sayıları

Sınıf	-DI	-mİş	-AcAk	-(I)yor	-(A/I)r/-z	-mAktA/-mAdA	Toplam
9.	172	53	15	44	117	0	401
10.	138	62	26	123	197	12	558
11.	197	59	20	213	103	6	598
12.	52	102	24	131	71	29	409
Toplam	559	276	85	511	488	47	1966

Tabloda da görüldüğü gibi inceleme konusu olan 1966 cümlelerin 559'u $-DI$ ekiyle; 511'i $-(I)yor$ ekiyle; 488'i $-(A/I)r/-z$ ekiyle; 276'sı $-mİş$ ekiyle; 85'i $-AcAk$ ekiyle ve 47'si $-mAktA/-mAdA$ ekiyle basit fiil çekimine girmiştir. Çalışmada 9. sınıf kitabından 172'si $-DI$ 'lı, 117'si $-(A/I)r/-z$ 'li, 53'ü $-mİş$ 'li, 44'ü $-(I)yor$ 'lu, 15'i $-AcAk$ 'lı, 0'ı $-mAktA/-mAdA$ 'lı olmak üzere toplam 401; 10. sınıf kitabından 138'i $-DI$ 'lı, 197'si $-(A/I)r/-z$ 'li, 62'si $-mİş$ 'li, 123'ü $-(I)yor$ 'lu, 26'sı $-AcAk$ 'lı, 12'si $-mAktA/-mAdA$ 'lı olmak üzere toplam 558; 11. sınıf kitabından 197'si $-DI$ 'lı, 103'ü $-(A/I)r/-z$ 'li, 59'u $-mİş$ 'li, 213'ü $-(I)yor$ 'lu, 20'si $-AcAk$ 'lı, 6'sı $-mAktA/-mAdA$ 'lı olmak üzere toplam 598 ve 12. sınıf kitabından 52'si $-DI$ 'lı, 71'i $-(A/I)r/-z$ 'li, 102'si $-mİş$ 'li, 131'i $-(I)yor$ 'lu, 24'ü $-AcAk$ 'lı, 29'u $-mAktA/-mAdA$ 'lı olmak üzere toplam 409 cümle incelenmiştir.

4.2. EKLERLE İLGİLİ VERİLERİN BETİMLENMESİ, TABLO ve GRAFİKLER

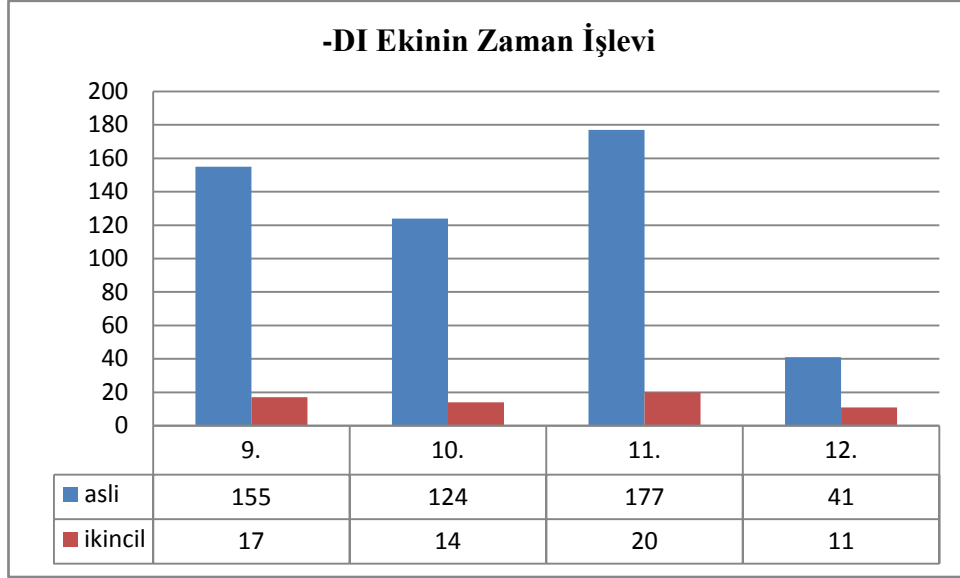
4.2.1. $-DI$ Ekinin Zaman ve Görünüş Verileri

Tablo 4: $-DI$ Ekinin Zaman İşlevi

-DI Ekinin Zaman İşlevi			
	Asli	İkincil	Toplam
9.	155	17	172
10.	124	14	138
11.	177	20	197
12.	41	11	52
Toplam	497	62	559

559 -DI ekli basit ve yan cümlelerin 497'si ekin asli zaman göreviyle kurulurken 62'si ikincil zaman göreviyle kullanılmıştır. Asli kullanım her kademedede ikincil kullanımdan fazladır.

Grafik 1:-DI Ekinin Zaman İşlevi

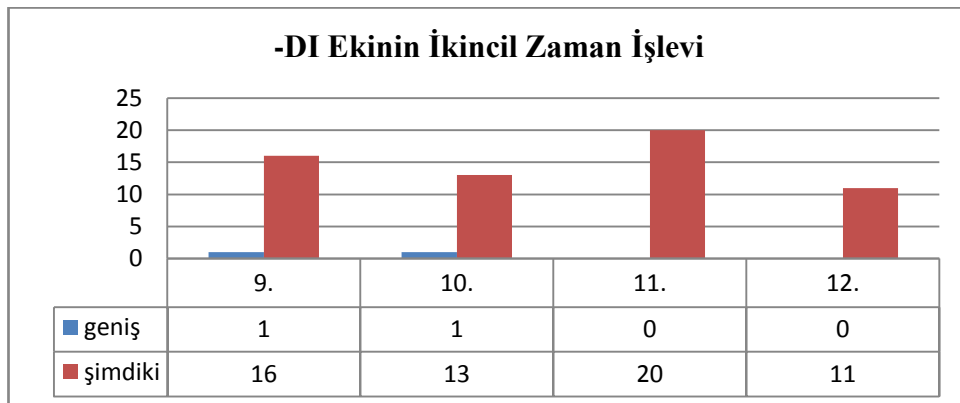

Tablo 5: -DI Ekinin İkincil Zaman İşlevi

-DI Ekinin İkincil Zaman İşlevi			
	Geniş	Şimdiki	Toplam
9.	1	16	17
10.	1	13	14
11.	0	20	20
12.	0	11	11
Toplam	2	60	62

-DI eki 2'si geniş ve 60'ı şimdiki zamanda olmak üzere toplam 62 maddede ikincil zaman işleviyle kullanılmıştır.

Grafik 2:-DI Ekinin İkincil Zaman İşlevi

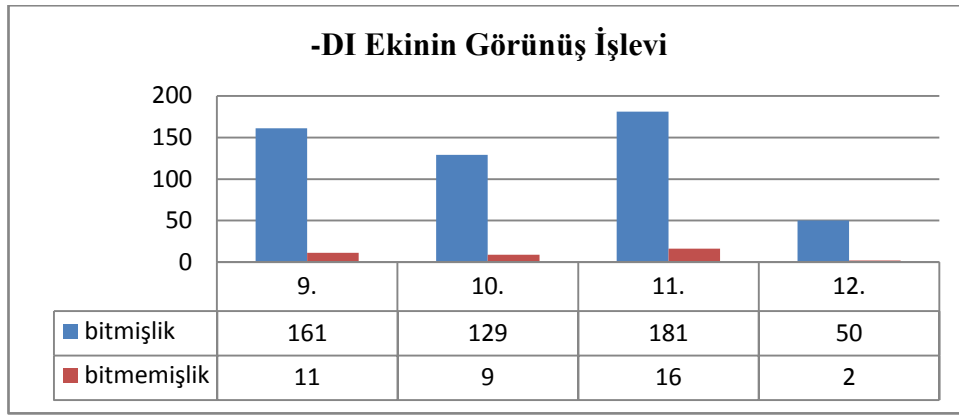

Tablo 6: -DI Ekinin Görünüş İşlevi

-DI Ekinin Görünüş İşlevi			
	Bitmişlik	Bitmemişlik	Toplam
9.	161	11	172
10.	129	9	138
11.	181	16	197
12.	50	2	52
Toplam	521	38	559

559 -DI ekli basit ve yan cümlelerin 521'i bitmişlik ve 38'i bitmemişlik görünüş değerine sahiptir.

Grafik 3:-DI Ekinin Görünüş İşlevi

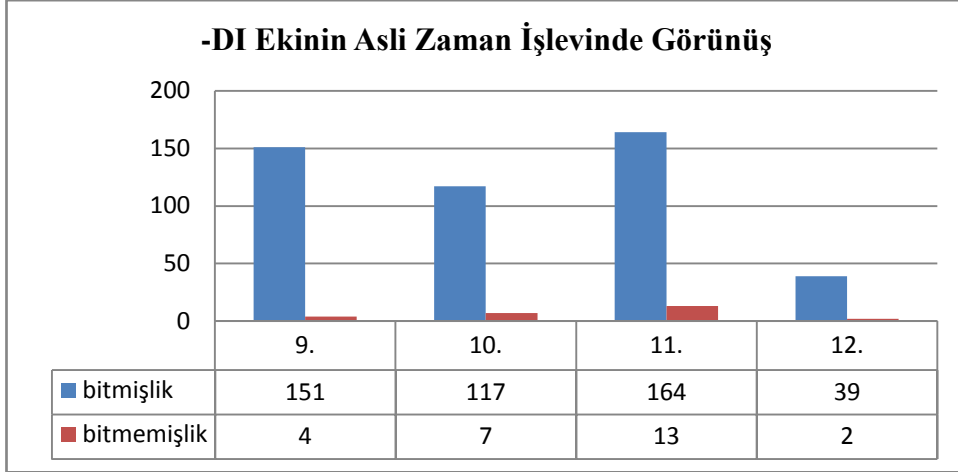

Tablo 7: -DI Ekinin Asli Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi

-DI Ekinin Asli Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi			
	Bitmişlik	Bitmemişlik	Toplam
9.	151	4	155
10.	117	7	124
11.	164	13	177
12.	39	2	41
Toplam	471	26	497

-DI ekinin asli zaman işleviyle kullanıldığı 497 cümlelerin 471'i bitmişlik ve 26'sı bitmemişlik görünüş değerine sahiptir.

Grafik 4: -DI Ekinin Asli Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi

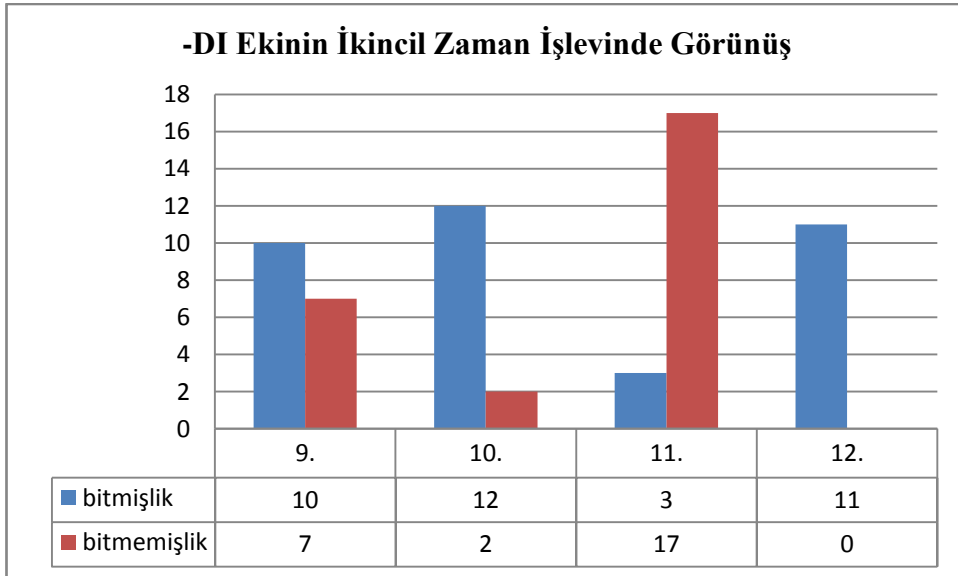

Tablo 8: -DI Ekinin İkincil Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi

-DI Ekinin İkincil Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi			
	Bitmişlik	Bitmemişlik	Toplam
9.	10	7	17
10.	12	2	14
11.	3	17	20
12.	11	0	11
Toplam	36	26	62

-DI ekinin ikincil zaman işlevinde kullanıldığı 62 cümlenin 36'sı bitmişlik değerindeyken 26'sı bitmemişlik görünüş değerindedir.

Grafik 5: -DI Ekinin İkincil Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi

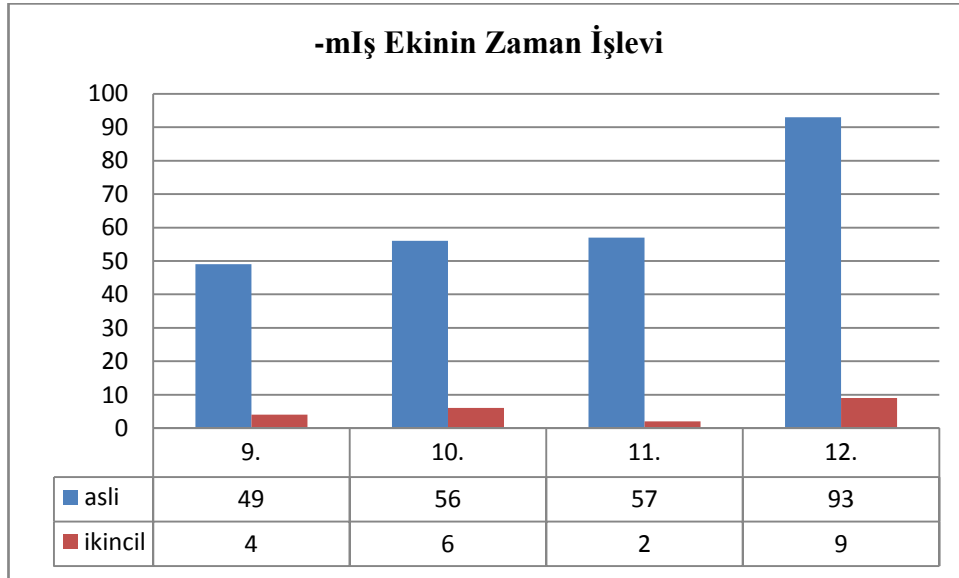
4.2.2. -mİş Ekinin Zaman ve Görünüş Verileri

Tablo 9:-mİş Ekinin Zaman İşlevi

-mİş Ekinin Zaman İşlevi			
	Asli	İkincil	Toplam
9.	49	4	53
10.	56	6	62
11.	57	2	59
12.	93	9	102
Toplam	255	21	276

276 –mİş ekli cümle ve yan cümlelerin 255’i asli zaman işlevinde ve 21’i ikincil zaman işlevinde kullanılmıştır.

Grafik 6:-mİş Ekinin Zaman İşlevi

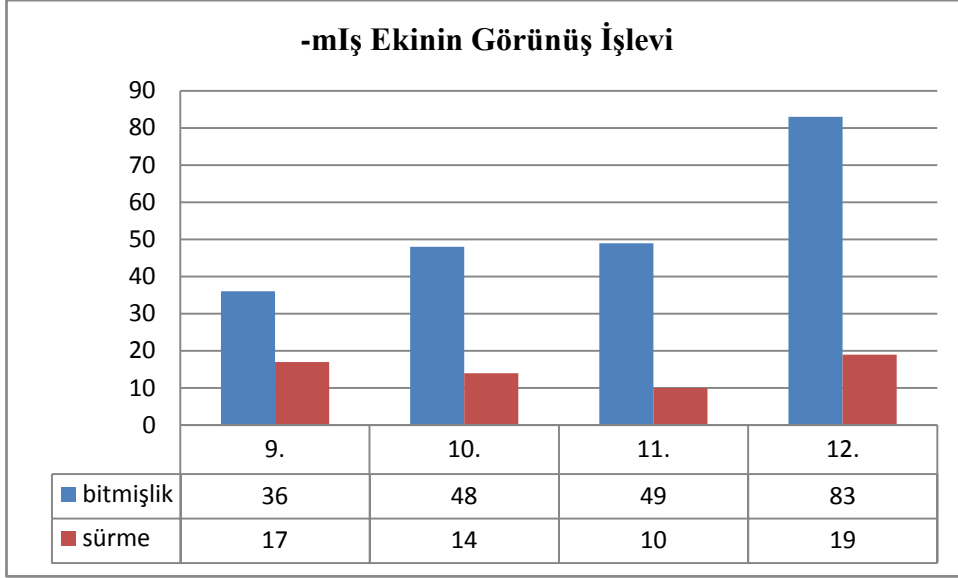

Tablo 10:-mİş Ekinin Görünüş İşlevi

-mİş Ekinin Görünüş İşlevi			
	Bitmişlik	Sürme	Toplam
9.	36	17	53
10.	48	14	62
11.	49	10	59
12.	83	19	102
Toplam	216	60	276

-mİş ekiyle oluşturulmuş 276 cümle ve sıralanan veya bağlanan cümlelerin 216’sı bitmişlik ve 60’ı bitmemişlik görünüş değerinde bulunmaktadır.

Grafik 7:-mİş Ekinin Görünüş İşlevi

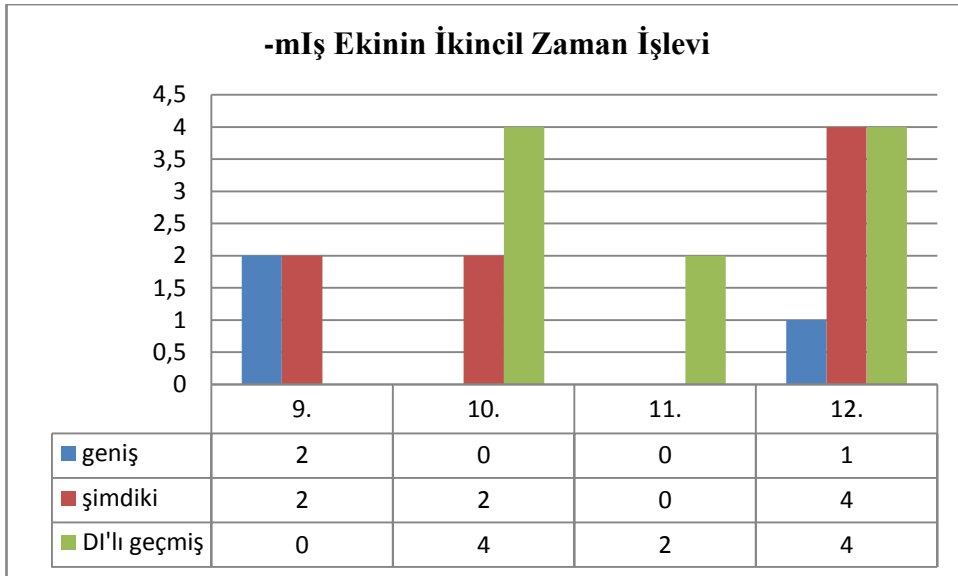

Tablo 11:-mİş Ekinin İkincil Zaman İşlevi

-mİş Ekinin İkincil Zaman İşlevi				
	Geniş	Şimdiki	-DI'lı Geçmiş	Toplam
9.	2	2	0	4
10.	0	2	4	6
11.	0	0	2	2
12.	1	4	4	9
Toplam	3	8	10	21

İkincil zaman işlevinde kullanılan *-mİş* ekli 21 cümle ve sıralanan veya bağlanan cümlenin 3'ü geniş; 8'i şimdiki ve 10'u *-DI'lı* geçmiş zaman özelliğindedir.

Grafik 8:-mİş Ekinin İkincil Zaman İşlevi

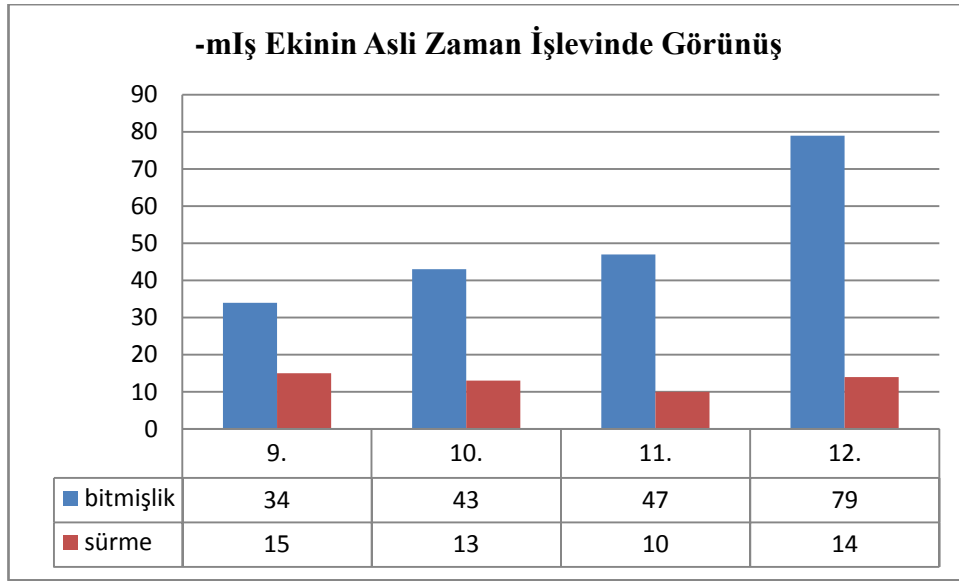

Tablo 12:-mİş Ekinin Asli Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi

-mİş Ekinin Asli Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi			
	Bitmişlik	Sürme	Toplam
9.	34	15	49
10.	43	13	56
11.	47	10	57
12.	79	14	93
Toplam	203	52	255

Asli zaman işlevinde kullanılan 255 –mİş ekli cümle ve sıralanan veya bağlanan cümlenin 203’ü bitmişlik ve 52’si sürme görünüş değerindedir.

Grafik 9:-mİş Ekinin Asli Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi

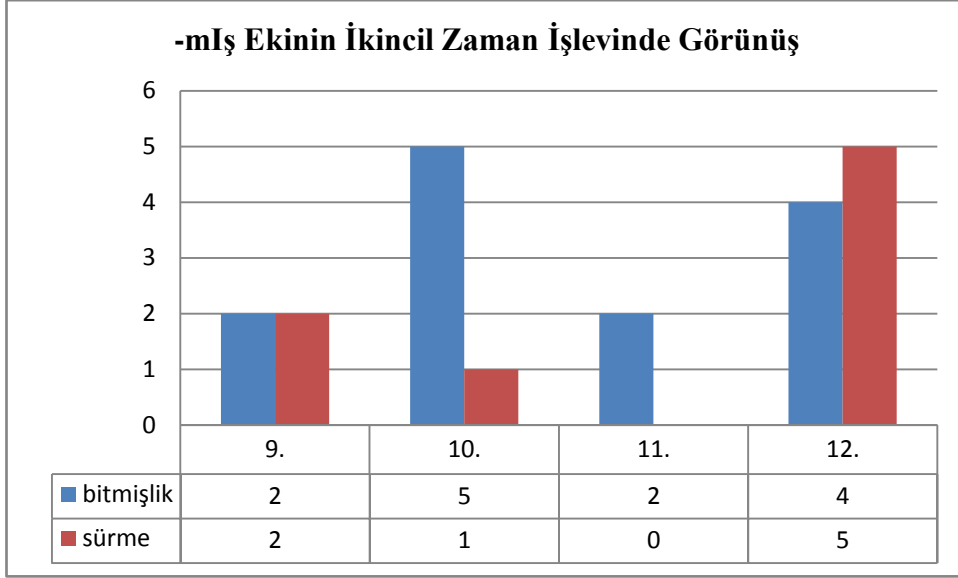

Tablo 13: -mİş Ekinin İkincil Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi

-mİş Ekinin İkincil Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi			
	Bitmişlik	Sürme	Toplam
9.	2	2	4
10.	5	1	6
11.	2	0	2
12.	4	5	9
Toplam	13	8	21

İkincil zaman işleviyle kullanılan 21 –mİş ekli cümle ve sıralanan veya bağlanan cümlenin 13’ü bitmişlik ve 8’i sürme görünüş değerine sahiptir.

Grafik 10:-mİş Ekinin İkincil Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi

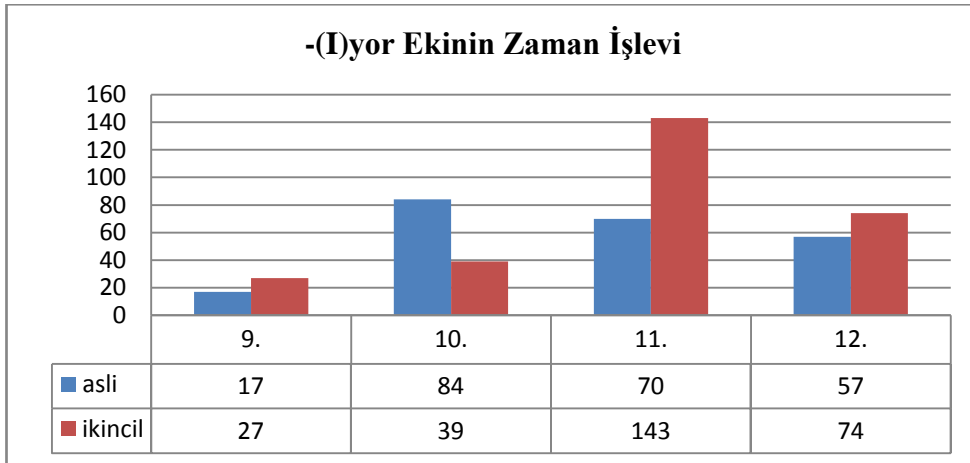
4.2.3. -(I)yor Ekinin Zaman ve Görünüş Verileri

Tablo 14:-(I)yor Ekinin Zaman İşlevi

-(I)yor Ekinin Zaman İşlevi			
	Asli	İkincil	Toplam
9.	17	27	44
10.	84	39	123
11.	70	143	213
12.	57	74	131
Toplam	228	283	511

-(I)yor eki ile çekimlenen 551 cümle ve sıralanan veya bağlanan cümlelerin 228'i asli ve 283'ü ikincil zaman işlevindedir.

Grafik 11: -(I)yor Ekinin Zaman İşlevi

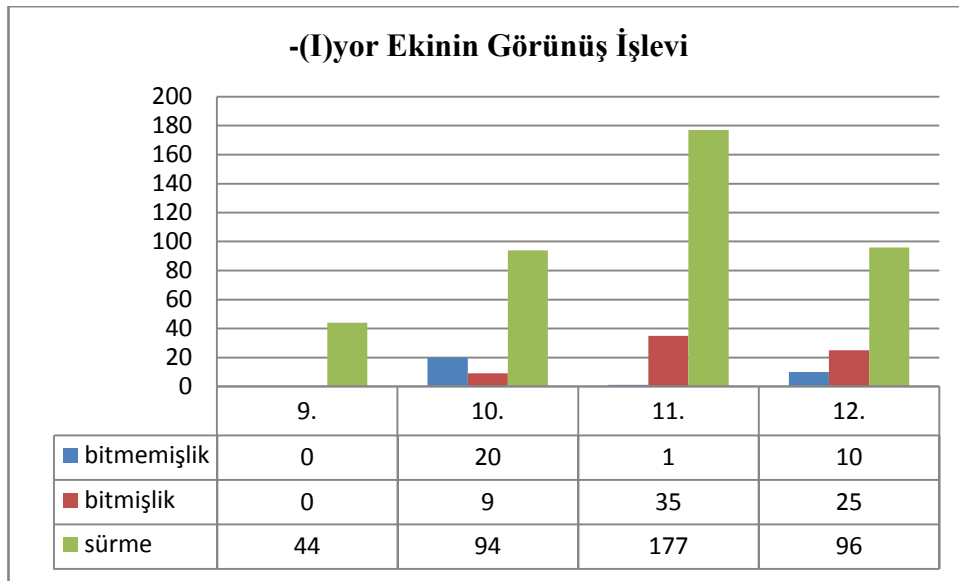

Tablo 15:-(I)yor Ekinin Görünüş İşlevi

-(I)yor Ekinin Görünüş İşlevi				
	Bitmemişlik	Bitmişlik	Sürme	Toplam
9.	0	0	44	44
10.	20	9	94	123
11.	1	35	177	213
12.	10	25	96	131
Toplam	31	69	411	511

-(I)yor eki ile basit fiil çekimine girmiş 551 cümle ve sıralanan veya bağlanan cümlenin 31'i bitmemişlik; 69'u bitmişlik ve 411'i sürme görünüş değerindedir.

Grafik 12:-(I)yor Ekinin Görünüş İşlevi

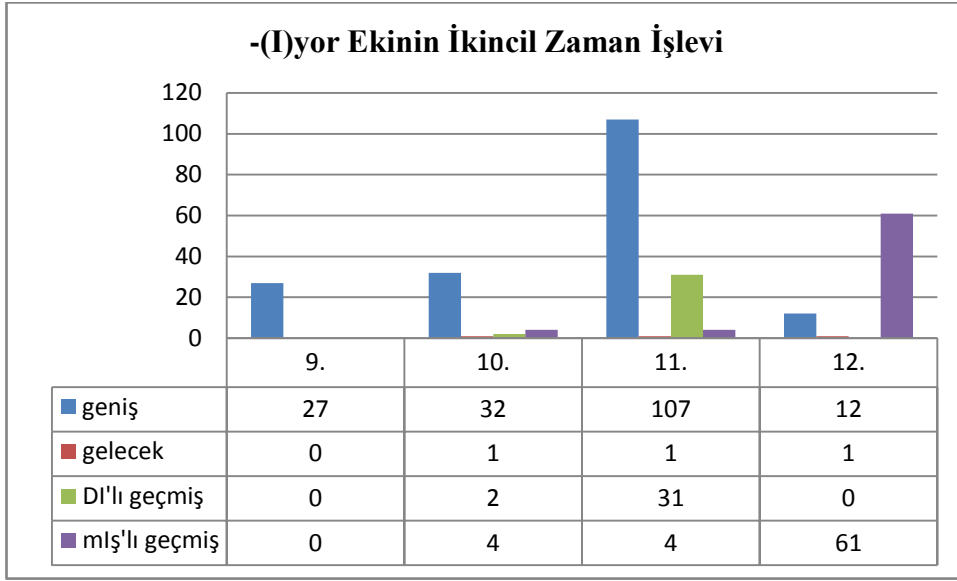

Tablo 16:-(I)yor Ekinin İkincil Zaman İşlevi

-(I)yor Ekinin İkincil Zaman İşlevi					
	Geniş	Gelecek	-DI'lı Geçmiş	-mİş'lı Geçmiş	Toplam
9.	27	0	0	0	27
10.	32	1	2	4	39
11.	107	1	31	4	143
12.	12	1	0	61	74
Toplam	178	3	33	69	283

178'i geniş; 3'ü gelecek; 33'ü *-DI'lı* geçmiş ve 69'u *-mİş'lı* geçmiş olmak üzere toplam 283 *-(I)yor* ekli cümle ve sıralanan veya bağlanan cümle ikincil zaman işleviyle kullanılmıştır.

Grafik 13:-(I)yor Ekinin İkincil Zaman İşlevi

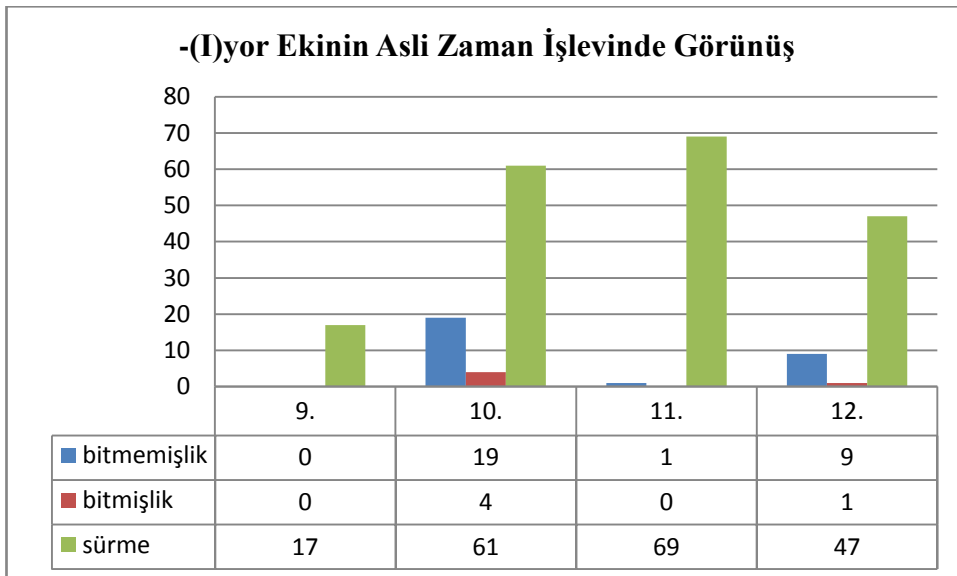

Tablo 17:-(I)yor Ekinin Asli Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi

-(I)yor Ekinin Asli Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi				
	Bitmemişlik	Bitmişlik	Sürme	Toplam
9.	0	0	17	17
10.	19	4	61	84
11.	1	0	69	70
12.	9	1	47	57
Toplam	29	5	194	228

-(I)yor ekinin asli zaman işleviyle kullanıldığı 228 cümlenin 29'u bitmemişlik; 5'i bitmişlik ve 194'ü sürme görüşüne sahiptir.

Grafik 14:-(I)yor Ekinin Asli Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi

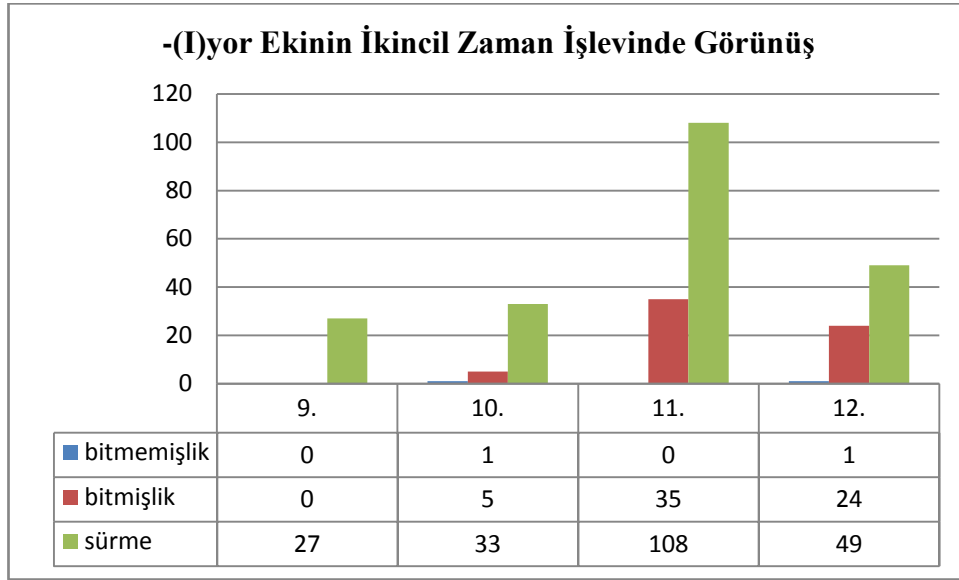

Tablo 18: -(I)yor Ekinin İkincil Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi

-(I)yor Ekinin İkincil Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi				
	Bitmemişlik	Bitmişlik	Sürme	Toplam
9.	0	0	27	27
10.	1	5	33	39
11.	0	35	108	143
12.	1	24	49	74
Toplam	2	64	217	283

-(I)yor ekinin ikincil zaman işleviyle kullanıldığı 283 cümle ve sıralanan veya bağlanan cümlelerin 2'si bitmemişlik; 64'ü bitmişlik ve 217'si sürme görünüş değerine sahiptir.

Grafik 15:-(I)yor Ekinin İkincil Zaman Kullanımında Görünüş İşlevi

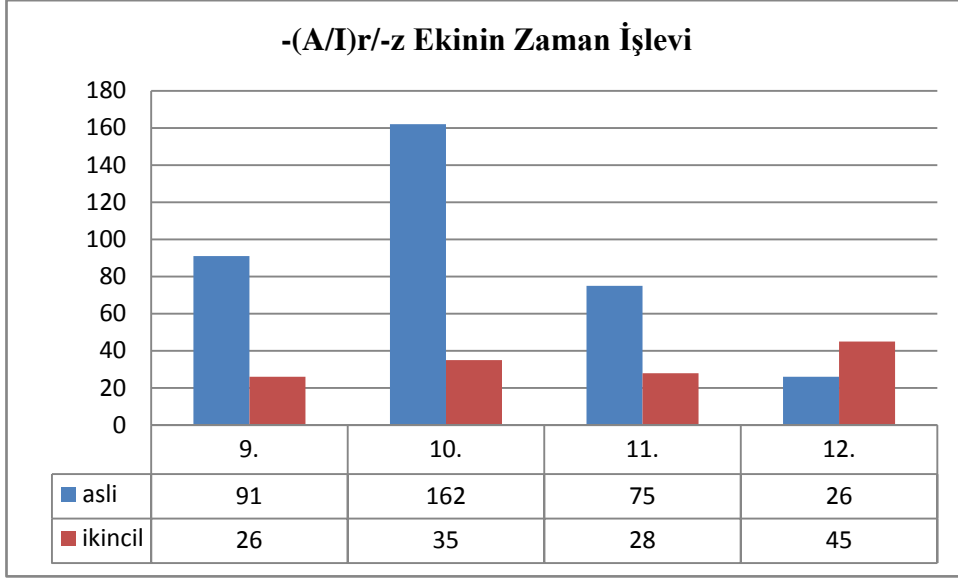
4.2.4. -(A/I)r/-z Ekinin Zaman ve Görünüş Verilerinin Betimlenmesi

Tablo 19:-(A/I)r/-z Ekinin Zaman İşlevi

-(A/I)r/-z Ekinin Zaman İşlevi			
	Asli	İkincil	Toplam
9.	91	26	117
10.	162	35	197
11.	75	28	103
12.	26	45	71
Toplam	354	134	488

-(A/I)r/-z eki ile kurulmuş olan 488 cümle ve sıralanan veya bağlanan cümlelerin 354'ü asli ve 134'ü ikincil zaman işlevindedir.

Grafik 16:-(A/I)r/-z Ekinin Zaman İşlevi

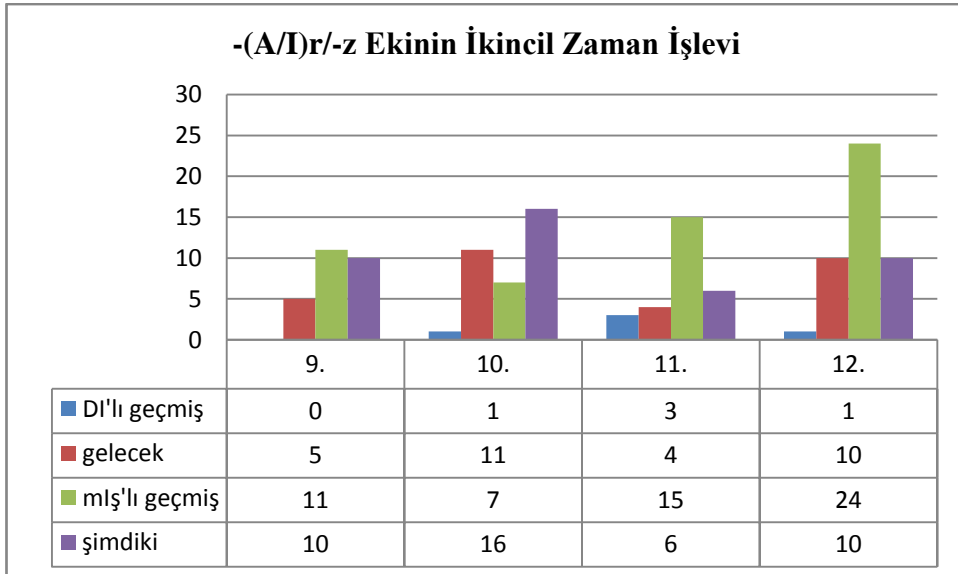

Tablo 20:-(A/I)r/-z Ekinin İkincil Zaman İşlevi

-(A/I)r/-z Ekinin İkincil Zaman İşlevi					
	DI'lı Geçmiş	Gelecek	-mİş'lı Geçmiş	Şimdiki	Toplam
9.	0	5	11	10	26
10.	1	11	7	16	35
11.	3	4	15	6	28
12.	1	10	24	10	45
Toplam	5	30	57	42	134

-(A/I)r/-z eki ile kurulmuş ikincil zaman işlevindeki toplam 134 cümle ve sıralanan veya bağlanan cümlelerin 5'i *-DI'lı* geçmiş; 30'u gelecek; 57'si *-mİş'lı* geçmiş ve 42'si şimdiki zaman işlevindedir.

Grafik 17:-(A/I)r/-z Ekinin İkincil Zaman İşlevi

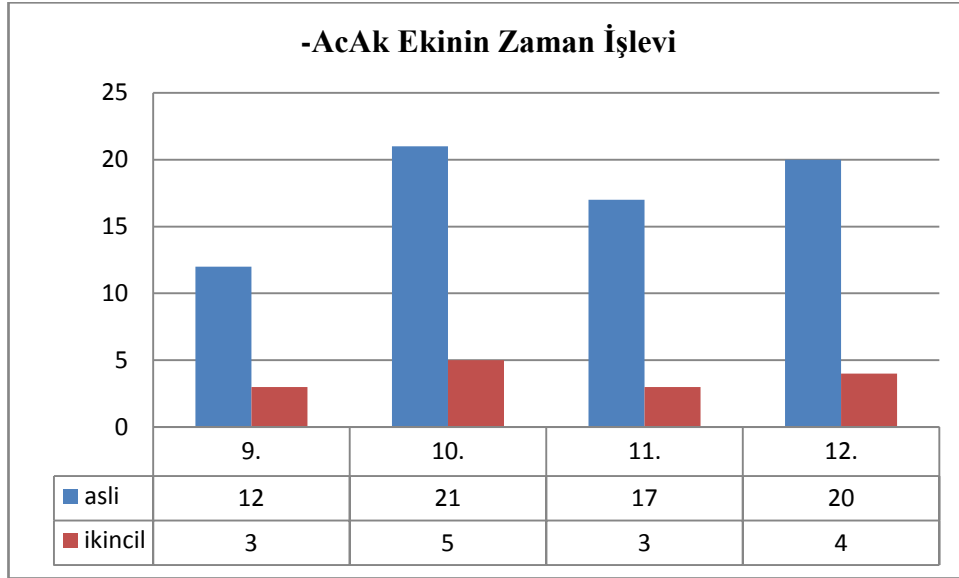
4.2.5. -AcAk Ekinin Zaman ve Görünüş Verilerinin Betimlenmesi

Tablo 21:-AcAk Ekinin Zaman İşlevi

-AcAk Ekinin Zaman İşlevi			
	Asli	İkincil	Toplam
9.	12	3	15
10.	21	5	26
11.	17	3	20
12.	20	4	24
Toplam	70	15	85

-AcAk eki çekime girmiş 85 cümle ve sıralanan veya bağlanan cümlenin 70'i asli ve 15'i ikincil zaman işlevindedir.

Grafik 18:-AcAk Ekinin Zaman İşlevi

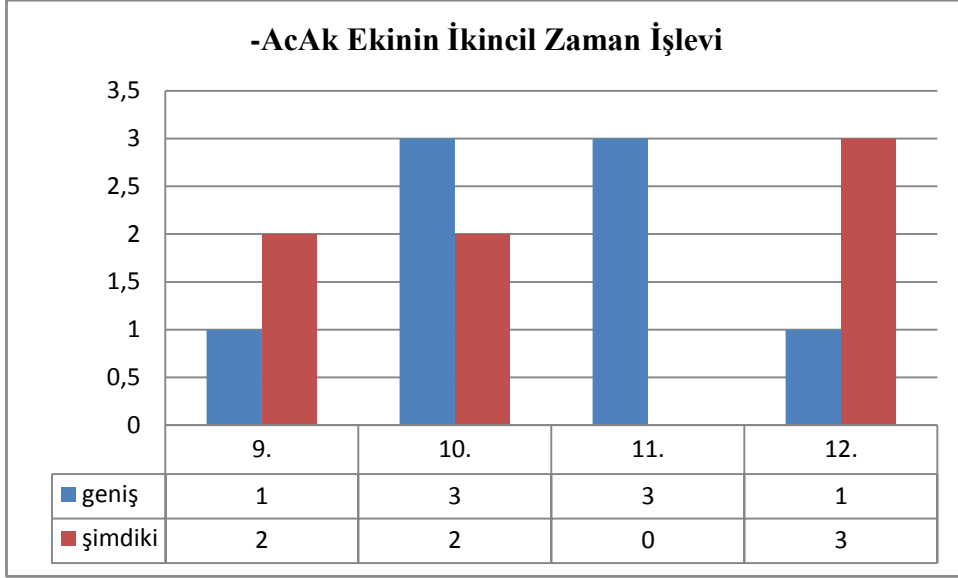

Tablo 22:-AcAk Ekinin İkincil Zaman İşlevi

-AcAk Ekinin İkincil Zaman İşlevi			
	Geniş	Şimdiki	Toplam
9.	1	2	3
10.	3	2	5
11.	3	0	3
12.	1	3	4
Toplam	8	7	15

-AcAk ekinin ikincil zaman işleviyle kullanıldığı 15 cümle ve sıralanan veya bağlanan cümlenin 8'i geniş ve 7'si şimdiki zaman görevindedir.

Grafik 19: -AcAk Ekinin İkincil Zaman İşlevi

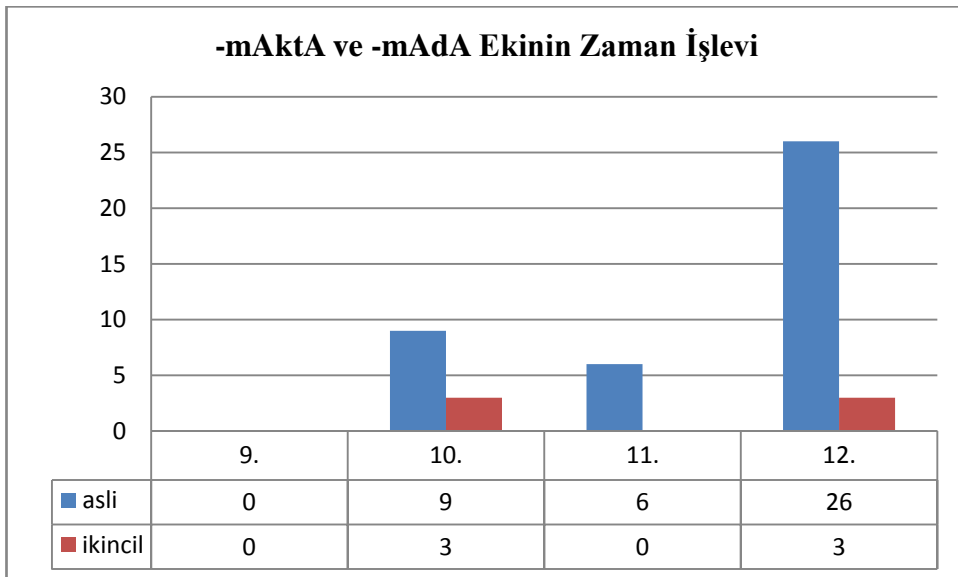
4.2.6. -mAktA/-mAdA Ekinin Zaman ve Görünüş Verilerinin Betimlenmesi

Tablo 23:-mAktA/-mAdA Ekinin Zaman İşlevi

-mAktA/-mAdA Ekinin Zaman İşlevi			
	Asli	İkincil	Toplam
9.	0	0	0
10.	9	3	12
11.	6	0	6
12.	26	3	29
Toplam	41	6	47

-mAktA/-mAdA ekinin kullanıldığı 47 cümle ve sıralanan veya bağlanan cümlelerin 41'i asli ve 6'sı ikincil zaman işlevindedir.

Grafik 20:-mAktA/-mAdA Ekinin Zaman İşlevi

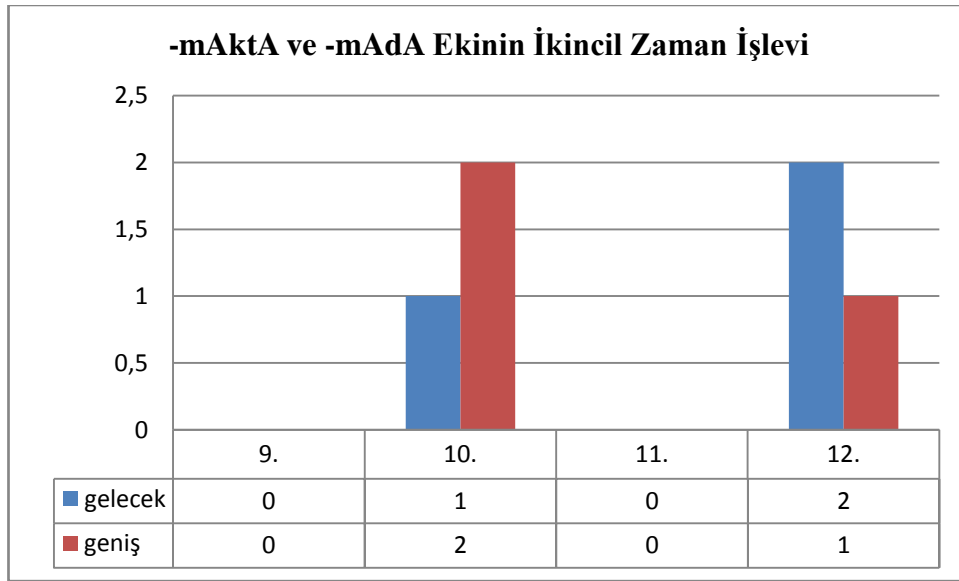

Tablo 24:-mAktA/-mAdA Ekinin İkincil Zaman İşlevi

-mAktA/-mAdA Ekinin İkincil Zaman İşlevi			
	Gelecek	Geniş	Toplam
9.	0	0	0
10.	1	2	3
11.	0	0	0
12.	2	1	3
Toplam	3	3	6

-mAktA/-mAdA ekinin ikincil zaman işleviyle kullanıldığı 6 cümlenin 3'ü gelecek ve 3'ü geniş zaman içindir.

Grafik 21:-mAktA/-mAdA Ekinin İkincil Zaman İşlevi

SON SÖZ

Zaman Hakkında Son Söz

Zaman kavramı birçok dilde geçmiş zaman ve geçmiş dışı zaman olmak üzere ikili, sonrasında ise geçmiş, şimdi ve gelecek olmak üzere üçlü bölümlenmelere ayrılmıştır. Türkiye Türkçesinde ise bu ayırım geçmiş, şimdi, gelecek ve de geniş zaman olarak dörtlü bir şekilde oluşturulmuştur. Böylece çalışmada soyut olan gerçek zaman kavramı geçmiş, şimdi, gelecek ve geniş olmak üzere dört bölümde; somut olan fiil zamanı ise ve ikisi geçmiş zaman, üçü şimdiki zaman, bir gelecek zaman ve bir geniş biçimi ile yedi dilimde incelenmiştir.

Türkiye Türkçesindeki *-mİş*, *-DI*, *-(I)yor*, *-mAktA*, *-mAdA*, *-AcAk* ve *-(A/I)r/-z* eklerinin fiilin sonrasında tek başlarına gelerek çoğunlukla öncelikli hemen olarak zaman işlevinde kullanılmıştır. Bu sebeple *-DI*, *-(I)yor*, *-mAktA*, *-mAdA*, *-AcAk* ve *-(A/I)r/-z* eklerini zaman eki olarak adlandırmanın yanıltıcı olacağı düşünülebilir; çünkü zaman anlatımı bu eklerin birçok işlevinden yalnızca biridir.

Binnick'e(1991: 101) göre Türkiye Türkçesinde zaman kayması olarak işlenen konu aslında eklerin farklı zaman dilimlerinde kullanılabilme özelliği olup yalnızca Türkçe için değil, birçok yabancı dil için de söz konusudur. Eklerin bu özelliği Türkçe için bir zenginlik olarak görülüp dil bilgisi kitaplarında bu konuya yer verilmesi metin üzerinde yapılacak zaman çözümlemelerinde kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte araştırmada zaman kayması adlandırması tercih edilmeyip bunun yerine konu eklerin başka zaman anlatımları adı altında zaman konusu içinde işlenmiştir (Benzer 2012: 214).

Görünüş Hakkında Son Söz

Çalışmada görünüş özellikleri bakımından Türkiye Türkçesindeki ekler yalnızca dil bilgisine ve aşama görünüşüne göre incelenmiş; sözlüğe dayalı görünüş özellikleri incelenmemiştir. Çünkü sözlüğe dayalı görünüşün fiile eklenen eklerden çok cümle içindeki edatlar, zarflar tarafından atandığı tespit edilmiştir.

Görünüş özellikleri bakımından öbür görünüş sınıflamaları içinde eklerin en kolay tespit edilen görünüş sınıflaması dil bilgisine dayalı görünüş kümesi olup ekler bitmemişlik, bitmişlik ve sürme görünüş türleri üzerinden yorumlanmıştır.

Sözlüğe dayalı görünüş ile kılınışın hem Türk dilinde hem de yabancı yayınlarda birbirine karıştırıldığı görülmüştür. Hâlbuki sözlüğe dayalı görünüş adı altında cümlenin

durum türünün tamamlanma, başarma, etkinlik, durum, ani ve aşama-seviye olup olmadığı tespit edilir. Kılınış ise bu sınıflamanın dışında olup fiil kök ve gövdesinin sahip olduğu görünüş değeri ile ilgilenir. Bu noktada bazı araştırmacıların (Benzer 2012) aşama görünüşü ile kılınışı birbirinin yerine kullandığı görülmüştür. Bu durum bu iki farklı fiil ulamının karıştırılmasına neden olabilir.

Benzer, kitabında (2012: 217) üstteki duruma değinmiş ve bu iki kavramın birbirinden çok da farklı olmadığını; çünkü görünüşün genel bir ad, aşama görünüşü ya da kılınışın ise bu genel başlığın altında yer alan bir alt başlık olduğunu ileri sürmüştür. Kılınışın da görünüşün bir çeşidi olduğu fikrine ulaşmıştır. Bize göre ise kılınış fiil tabanlarının doğasında bulunan ve konuşmacının öznel bakışından bağımsız olan nesnel bir fiil kategorisidir.

Johanson (1971) tarafından Türkçede kök ve/veya gövdelerin sahip oldukları değerleri kılınış adı altında incelenmiştir. Johanson Türkçedeki kök ve/veya gövdeleri ön sınırı vurgulayanlar, son sınırı vurgulayanlar ve sınır vurgulamayanlar olarak ayırmıştır (Benzer 2012: 218).

Yabancı dillerin birçoğu görünüş işaretleri (*aspectual markers*) olarak adlandırılan görünüş eklerine sahip değildir. Söz gelişi Schmedtova (2004: 70)'ya göre Almancada (*dil bilgisine dayalı*) görünüş eklerinin olmadığı dil bilimciler tarafından kabul edilmiştir. Kornfilt'e (1997: 344) göre ise Türkçedeki ekler yalnızca görünüş işlevinde olmayıp aynı zamanda zaman ve/veya kiplik işlevinde de kullanılır (Benzer 2012: 219).

Türkçede görünüş konusu ne dilbilgisi kitaplarında ne de ders kitaplarında yer almıştır. Bu çalışma sırasında yapılan inceleme sonucunda ise MEB ortaöğretim dil ve anlatım ders kitaplarında fiillerin basit çekimine giren *-mİş*, *-DI*, *-(I)yor*, *-mAktA*, *-mAdA*, *-AcAk*, *-(A/I)r/-zeklerinin* görünüş işlevlerine sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Türkiye Türkçesinde görünüşe atfedilmiş; işlevi yalnızca görünüş bildirmek olan bir ek/ekler olmadığı için bu eklere zaman eki denemeyeceği gibi görünüş eki de denemeyeceği kanısına varılmıştır.

Zaman ve görünüş kavramları birbirine çok yakın olmakla birlikte konuşucu ince anlam farklılıklarını verebilmek için bu iki farklı dil bilgisi sınıfını kullanır: "*O okula geldi.*" ve "*O okula gelecek.*" arasındaki ilişki ile "*O okula geldi.*" ve "*O okula geliyordu.*" arasındaki ilişki farklıdır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma Türkçedeki *-DI*, *-mİş*, *-AcAk*, *-(I)yor*, *-(A/I)r/-z*, *-mAktA* ve *-mAdA* eklerinin fiillerin basit çekimi sırasında yüklendikleri zaman ve görünüş değerlerini açıklamak ve MEB ortaöğretim dil ve anlatım ders kitaplarından örneklem olarak seçilmiş, ilgili eklerle yüklemli basit fiil çekimine girmiş 1966 cümlelerin zaman ve görünüş özelliklerini incelemektir.

Bu amaçla yürütülen çalışma sonucunda Türkiye Türkçesindeki fiile gelen çekim eklerinden olan yaygın olarak zaman ekleri diye adlandırılan biçimbirimlerin sadece zaman işlevine sahip olmadığı bunun yanında görünüş ve kip/kiplik işlevlerinin de olduğu tespit edilmiştir.

Alanyazında yer alan dilbilgisi kitaplarında zaman, görünüş, kip/kiplik konularının yeterince işlenmediği; bunların birbirine sıkça karıştırıldığı ve hatta çoğu kaynakta görünüş kavramına hiç yer verilmediği bir gerçektir. Ortaöğretim kurumlarında okutulan dil ve anlatım kitaplarında bu konuların neredeyse hiç yer almadığı tespit edilmiştir. Bu eksiklikler bu konunun öğretilmesi hususunda da karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenlerin elindeki ana yazılı materyal olan ders kitapları değişen ve yenilenen bilgilere göre güncellenmelidir.

Bu çalışma, zaman, görünüş, kip/kiplik konularında daha önce yapılan çalışmalardan büyük ölçüde faydalanarak bu kavramları bir kere daha tartışmaya açmak amacını gütmüştür. Bunun yanında ders kitaplarındaki cümleler üzerinde yapılan incelemeler sonucunda ortaya çıkan verilerin başka çalışmalarda kullanılarak alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmada Türkiye Türkçesinde basit fiil çekiminde kullanılan eklerin sadece zamanı değil aynı anda ama değişen yoğunluklarda da olsa görünüş ve kip/kiplik'i de işaretlediği görüşünü destekler nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır. Bu görüş dil ve anlatım ders kitaplarındaki cümleler üzerinde sınanmış ve bu yöndeki eğilime uygun sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Çok boyutlu gerçekliği dile dökerken Türk çocukları da diğer milletlerin çocukları gibi zamanı çeşitli yollarla işaretlemişlerdir. Ancak bunu yaparken diğerleri kadar bilinçli olduklarını söylemek zordur. Çünkü Türkçede Rusçadaki gibi ayrı görünüş ekleri yoktur. Birleşik ve katmerli fiil çekimlerinde eklerin tek tek zaman, görünüş veya kip belirttikleri ortadadır. Yalnız basit fiil çekiminde bu kategoriler bir şekil vasıtasıyla bir anda işaretlenir.

Bu noktada Türkiye Türkçesindeki eklerin görünüş, zaman ve kip özelliklerini tam manasıyla bilmenin önemi ortaya çıkar. Bu özellikleri ilk ve ortaöğretim ve hatta yükseköğretim seviyesinde sistemli bir şekilde öğrenmemiş bir Türkçe konuşuru elbette kendini ifade noktasında zorluklar çekecek ve başkalarıyla sağlıklı iletişim kuramayacaktır. Bu çalışmanın önerisi ise Türkiye Türkçesindeki zaman, görünüş ve kip/kiplik konularının eğitimin her kademesinde, yaş gruplarına uygun yöntemlerle işlenmesi ve öğrencilerin bu kazanımlara erişmesi yolunda onlara kılavuzluk yapılmasıdır. Bunun için ders kitaplarındaki kafa karıştırıcı olan “zaman kayması”, “birleşik zaman”, “zaman kipi” vb. gibi ifadeler ayıklanmalı; bunların yerine güncel bilimsel bilgiler sağlam bir terminolojiyle işlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Akaslan, T. (2000). "Sözceleme İşlemleri Kuramı Açısından Şimdiki Zaman", *XIII. Dilbilim Kurultay Bildirileri*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
- Akcan, P. (2005). "Edinim Surecinde Görünüş: İlköğretim İkinci Sınıf Hayat Bilgisi Kitaplarındaki Eylemler, Durum Türleri ve Görünüş Etkileşimi", *Dil Dergisi*, Sayı: 135, Ankara.
- Akçataş, A. (2004). "Cümlede Zaman", *V. Uluslar Arası Türk Dili Kurultay Bildirileri I*, Ankara.
- Aksan, D. (2004). "Türkçe Çalışmalarında ve Öğretiminde Dilbilimin Yeri", *Dilbilim ve Türkçe Yazıları*: İstanbul.
- Aksan, D. (1998). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Ankara.
- Aksan, D. (2003). *Türkiye Türkçesinin Dünü Bugünü ve Yarını*, Bilgi Yayınevi, İstanbul.
- Aksan, Y. (2003). "Kılınış Ulamına Yaklaşımlar ve Türkçede Kılınış", *Günümüz Dilbilim Çalışmaları*, İstanbul.
- Aksan, Y., Akan, M. (2006). "Ad Tabanlı Eylemler ve Kılınış Özellikleri", *Dil Dergisi*, Sayı: 132, Ankara.
- Aksu-Koç, (1976). *The Acquisition of Aspect and Modality The Case of Past Reference in Turkish*, Cambridge Üniversitesi Yayınları, Cambridge.
- Alpöge, G. (1991). *Çocuk ve Dil: Türkçede Sıfatların Kullanımı ve Çocuğun Gelişimi Açısından İncelenmesi*, İstanbul.
- Altıntaş, Z. (1975). "Geçmiş Zaman Kiplerinin Adlandırılması", *Türk Dili*, Cilt: 32, Sayı: 284, Ankara.
- Androutopoulos, A. (2002). *Exploring Time, Tense and Aspect in Natural Language Database Interfaces*, John Benjamin Yayınevi, Amsterdam/Philadelphia.
- Atabay, N., Kutluk, İ. (1983). *Sözcük Türleri*, TDK Yayınevi, Ankara.
- Avşar, U. (2006). *Müeyyiretü'l Ulüm (Bergamaîl Kadri)*, Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Aydemir, Y. (2006). *Sözlüksel Görünüş ve Türkçe Eylemlerin Anlambilimsel Sınıflandırması: Sözlükçe-Sözdizim Etkileşimi*, Doktora Tezi, Ankara.
- Banguoğlu, T. (1974). *Türkçenin Grameri*, TDK Yayınevi, Ankara.
- Barkot, A. (1999). *Türkçe'nin Üstün Yönleri, Us Düşün ve Ötesi Dil Sorunu*, İstanbul.
- Barutcu Özonder, S. (1999). "Türk Dilinde Fiil ve Fiil Çekimi", *Türk Gramerinin Sorunları II*, Ankara.

- Basarak, A. (1997). "Türkçe Zaman Kiplerinin Doğallık Dereceleri", *Türk Dili Belleten* 1995, Ankara.
- Başer, M., Çetin, F. (2012). *Ortaöğretim Dil ve Anlatım 12. Sınıf Ders Kitabı*, Ekoyay, Ankara.
- Baştürk, M. (2004). *Dil Edinim Kuramları ve Türkçenin Anadili olarak Edinim*, Pegem Yayınevi, Ankara.
- Benzer, A. (2012). *Türkçede Zaman, Görünüş ve Kiplik*, Kabalıcı, İstanbul.
- Bybe, J., Perkins, R. (1994). *The Evolution of Grammar Tense, Aspect and Modality in The Language of the World*, Chicago ve London.
- Binnick, I. R. (1991). *Time and the Verb A Guide to Tense and Aspect*, Oxford Üniversitesi Yayınları, New York.
- Bilgegil, M. K. (2009). *Türkçe Dilbilgisi*, Salkımsöğüt Yayınları, Erzurum.
- Bogdan, D. (1998). *Tense, Aspect and Narrative Organization in Polish and Japanese*, Doktora Tezi, Florida Üniversitesi, Florida.
- Bozkurt, F. (1994). *Türkçe Çağdaş Dil bilgisi*, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi (1986). *Kip*, Gelişim Yayınevi, İstanbul.
- Bybee ve Fleischman, (1995). "Modality in Grammar and Discourse An Introductory Essay", *Modality in Grammar and Discourse*, John Benjamin Yayınevi, Amsterdam.
- Canbulat, M. (2004). "Dil Bilimi Açısından Zaman ve Dil", *V. Uluslar Arası Türk Dili Kurultay Bildirileri I*, Ankara.
- Cinque, G. (2001). "A Note on Mood, Modality, Tense and Aspect Affxes in Turkish", *The Verb in Turkish*, John Benjamin Yayınevi, Amsterdam.
- Comrie, B. (1976). *Aspect*, Cambridge Üniversitesi Yayınları, Cambridge.
- Comrie, B. (2005). *Dil Evrensellikleri ve Dilbilim Tipolojisi*, Hece Yayınları, Ankara.
- Comrie, B. (1985). *Tense*, Cambridge Üniversitesi Yayınları, Cambridge.
- Dahl, O. (1985). *Tense and Aspect Systems*, Basil Blackwell, Oxford.
- Demir, N., Yılmaz, E. (2012). *Türkçe El Kitabı*, Grafiker Yayınevi, Ankara.
- Demir, S. A. (2008). *Türkçede İsteme Kipliği*, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Demir, S. A. (2013). "Türkçede Anaförük Zaman İfadeleri", *Turkish Studies*, Ankara.

- Demir, S. A. (2014). *Görünüş Kategorisi: Türkmence Örneği*, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Demirci, K. (2013). *Türkoloji İçin Dilbilim*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Deny J. (2012). *Türk Dili Grameri Osmanlı Lehçesi* (Çeviren: Ali Ulvi Elöve, Uyarlayan: Ahmet Benzer), Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
- Dilaçar, A. (1971). "Aspekt", *Türk Ansiklopedisi*, MEB Yayınevi, İstanbul.
- Dilaçar, A. (1971). "Dil Bilgisi, Tanımı, Adı, Kapsamı, Türleri, Yöntemi Eğitimdeki Yeri ve Tarihçesi" *Türk Dili Belleten*, Ankara.
- Dilaçar, A. (1972). "Turkish Grammar", *Dilbilgisi Sorunları II*, TDK Yayınevi, Ankara.
- Dilaçar, A. (1974) "Turk Fiilinde Kılımla Görünüş ve Dilbilgisi Kitaplarımız", *Türk Dili Belleten*, Ankara.
- Dizdaroğlu, H. (1976). *Tümcebilgisi*, TDK Yayınevi, Ankara.
- Ediskun, H. (1963). *Türk Dilbilgisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Eker, S. (2011). *Çağdaş Türk Dili*, Grafiker Yayınevi, Ankara.
- Ercilasun, A. B. (1983). "Geniş Zaman Ekine Dair Bazı Düşünceler", *Türk Kültürü Araştırmaları*, s. 115-119.
- Ercilasun, A. B. (1984). *Kutadgu Bilig Grameri Fiil*, Ankara.
- Ercilasun, A. B. (1999). "Türkçede Fiil ve Fiil Çekimi", *Türk Gramerinin Sorunları II*: Ankara.
- Ergin, M. (1993). *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınevi, İstanbul.
- Erguvanlı Taylan, E. (1992). "The Parameter of Aspect in Turkish", *Modern Studies in Turkish Linguistics*, Eskişehir.
- Erguvanlı Taylan, E. (2001). "On the Relation Between Temporal Aspectual Adverbs and the Verb Form in Turkish", *The Verb in Turkish*, John Benjamin Yayınevi, Amsterdam.
- Erkman Akerson, F. (1994). "Türkçe Yüklemde Görünüş, Zaman ve Kip", *VIII. Dilbilim Kurultayı*, İletişim Fakültesi Yayınevi, İstanbul.
- Erkman Akerson, F. (2007). *Dile Genel Bir Bakış*, Multilingual Yayınevi, İstanbul.
- Gabain, A. (2000). *Eski Türkçenin Grameri*, TDK, Ankara.
- Gabain, A. (1953). "Türkçede Fiil Birleşmeleri", *Türk Dili Belleten*, Ankara.

- Gabain, A. (2009). *Türkoloji Makaleleri* (Derleyen: Yusuf Gedikli), Bilgeoğuz, İstanbul.
- Gencan, T. N. (1979). *Dilbilgisi*, Ahmet Sait Basımevi, İstanbul.
- Göknel, Yüksel: *Modern Türkçe Dil bilgisi*: izmir 1974, Hür Efe Matbaası.
- Göksel, A., Kerslake, C. (2005). *Turkish: A Comprehensive Grammar*, Routledge Yayınevi, London ve New York.
- Göz, İ. (2003). *Yazılı Türkçenin Kelime Sıklık Sözlüğü*, TDK Yayınevi, Ankara.
- Gulsevin, G. (2000). “Türkiye Türkçesindeki Zaman ve Kip Çekimlerinde Birleşik Yapılar Üzerine”, *Türk Dili Belleten*, Ankara.
- Günay, V. D. (2013). *Dil ve İletişim*, Papatya, İstanbul.
- Günay, V. D. (2002). *Göstergebilim Yazıları*, İstanbul.
- Hacıeminoğlu, N. Türk Dilinde Biçim Bakımından Fiiller, Kültür Bakanlığı Yayınevi, Ankara.
- Hatipoğlu, V. (1972). *Türkçenin Sözdizimi*, TDK, Ankara.
- Hopper, J. P. (1982). “Aspect Between Discourse and Grammar: An Introductory Essay for the Volume Tense-Aspect”, *Between Semantics and Pragmatics*, John Benjamin Yayınevi, Amsterdam.
- Johanson, L. (1971). *Aspekt im Türkischen. Vorstudienzueiner Beschreibungdes Türkeitürkischen Aspektsystems*, Studia Turcica Upsaliensia 1., Almqvist & Wiksell, Uppsala.
- Karaağaç, G. (2012). *Türkçenin Sözdizimi*, Kesit, İstanbul.
- Karabağ, İ. (2000). “Türkçede Kip ve Kiplik Olgusu”, *Türk Dili Dergisi*, Ankara.
- Karadoğan, A. (2009). *Türkiye Türkçesinde Kılınış*, Divan Kitap, Ankara.
- Kıran, Z. (1996). *Dilbilim Akımları*, Onur Yayınevi, Ankara.
- Koç, N. (1998). “-mAktA -mEktE Eki Üzerine”, *Türk Dili*, Ankara.
- Koç, N. (1996). *Yeni Dilbilgisi*, İnkılap Yayınevi, İstanbul.
- Kolektif, (2011). *Türkçe Sözlük*, TDK, Ankara.
- Korkmaz, Z. (2000). “Türkçede –acak -ecek Gelecek Zaman (Futurum) Ekinin Yapısı Üzerine”, *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, Ankara.
- Korkmaz, Z. (1998). “Türkçede Birleşik Fiiller ve Anlam Kaymaları”, *Türk Dili*, Ankara.

- Korkmaz, Z. (1999). "Türkçede Fiil ve Fiil Çekimi", *Türk Gramerinin Sorunları II*, Ankara.
- Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri: Şekil Bilgisi*, TDK, Ankara.
- Kornfilt, J. (2001) *Turkish*, Routledge Yayınevi, London ve New York.
- Kuznetsov, P. (1997). "Türkiye Türkçesi Morfoetimolojisine Dair", *Türk Dili Belleten*, Ankara.
- Lyons, J. (1983). *Kuramsal Dilbilimine Giriş* (Çeviren: Ahmet Kocaman), TDK, Ankara.
- Michaelis, A. L. (1998). *Aspectual Grammar and Past-Time Reference*, Routledge Yayınları, London ve New York.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *Ortaöğretim Dil ve Anlatım 9. Sınıf Ders Kitabı*, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *Ortaöğretim Dil ve Anlatım 10. Sınıf Ders Kitabı*, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *Ortaöğretim Dil ve Anlatım 11. Sınıf Ders Kitabı*, Ankara.
- Moseley, A. (2013). *A'dan Z'ye Felsefe* (Çeviren: Ali Süha), NTV Yayınları, İstanbul.
- Olsen, M. (1994). *A Semantic and Pragmatic Model of Lexical and Grammatical Aspect*, Doktora Tezi, Northwestern Üniversitesi, Ann Arbor.
- Ördem, E. (2008). "Türkiye Türkçesinde Zaman ve Vakit Sözcükleri Üzerine Anlambilimsel Bir Çalışma", *VI. Ulusal Dilbilim Kurultayı*, Mersin.
- Saussure, F. (1998). *Genel Dilbilim Dersleri*, İstanbul.
- Smith, C. (1972). *The Parameter of Aspect*, Kluwer Akademik Yayınları, Dordrecht.
- Tekin, T. (2003). *Orhon Türkçesi Grameri*, Simurg Yayınevi, İstanbul.
- Timurtaş, K. F. (1977). *Eski Türkiye Türkçesi*, İstanbul.
- Türk, G. (2001). *Metin Bilgisi*, Papatya, İstanbul.
- Türk, V. (1999). "Türkçede Şimdiki Zaman Kavramı, Çekimleri ve Ekleri", *Türk Dili Belleten*, Ankara.
- Uğurlu, M. (1999). "Türkçede Fiil ve Fiil Çekimi", *Türk Gramerinin Sorunları II*, Ankara.
- Uğurlu, M. (2003). "Türkiye Türkçesinde Bakış (Aspektotempora)", *Türkbilig*.
- Underhill, R. (1975). *Turkish Grammar*, MIT Yayınları, Massachusetts ve London.

- Uzun, N. E. (1998). "Türkçede Görünüş/Kip/Zaman Üçlüsü", *Dil Dergisi*, Ankara.
- Uzun, N. E. (1999). *Dilbilgisinin Temel Kavramları Türkçe Üzerine Tartışmalar*, Ankara.
- Uzun, N. E. (2003). *Biçimbilim: Temel Kavramlar*, Papatya, İstanbul.
- Üstünova, K. (2004). "Eklerin Öğretimi Üzerine Bir İki Söz", *UÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 6, Bursa.
- Üstünova, K. (2012). *Türkiye Türkçesi Ad İşletimi (Biçim Bilgisi)*, Sentez, Ankara.
- Üstünova, K. (2005). "Dilek Kiplerinde Zaman Kavramı", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Ankara.
- Vardar, B. (2012). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Multilingual, İstanbul.
- Verkuyl, J. H. (1993). *A Theory of Aspectuality: The Interaction Between Temporal and Atemporal Structure*, Cambridge Üniversitesi Yayınları, Cambridge.
- Yıldırım, A. (2011) *Yeni Yazım Kılavuzu*, Bilge Kültür Sanat, Ankara.
- Yıldırım, A., Şimşek H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

EKLER

EK-1. Sözlükçe

Zamanla İlgili Sözlükçe

Demir'den (2008: 191-200) alınmış zaman ile ilgili kavram ve bunların tanımları şunlardır:

Gramatikal zaman [tense]: Ontolojik zamanda tecrübe edilen olayların sırasını göstermek için kullanılan ve dil bilgisi öğeleri üzerine kodlanan zaman (Fleischman 1982: 8).

Görünüş-zaman [aspektotempora]: Görünüş ve zaman kategorilerinin aynı biçimbirimlerle, eş zamanlı olarak ortaya çıkması (bk. Johanson 1994).

Göreceli zaman [relative tense]: Genellikle yardımcı cümlede yer alan ve ana cümlenin yüklemine kodlanan mutlak zamana göre değer kazanan zaman. Eylem zamanı: Dil dışında gerçek hayatta vuku bulan ve çekimli fiil vasıtasıyla dile getirilen hareketin zamanı (bk. Uğurlu 2003).

Konuşma zamanı: Olayın ifade edildiği zaman. Olaylarla konuşma zamanı arasında öncelik eşzamanlılık veya sonralık ilişkisi bulunur.

Mutlak zaman [absolute tense]: Konuşma zamanı ile eylem zamanı arasında doğrudan bir ilişki varsa; yani yüklem içerdiği eylem konuşma zamanına göre konumlanıyorsa, söz konusu olan mutlak zamandır (bk. Fleischman 1982:8).

Ontolojik zaman [time]: Gerçekte tecrübe edilen, geleneksel olarak geçmiş gelecek ve şimdi biçiminde sınıflandıran zaman.

Zaman (Alm. Tempus, Zeitem. Fr. temps. İng. tense): Eyleme bağlı olarak gerçek ya da doğal sürenin çeşitli dilbilgisel bölümlerini belirten ulam ve bu ulama bağlı olarak ortaya çıkan alt ulamlardan her biri.

Görünüşle İlgili Sözlükçe

Demir'den (2008: 191-199) alınmış görünüş ve kılınışla ilgili kavram ve bunların tanımları şöyledir:

Alışkanlık görünüşü [habitual aspect]: Belirli bir süreyi kapsayan ya da sık sık gerçekleşerek o süre için karakteristik olan eylemlerin görünüşü. Ayşe sigara içer vb.

Arasınırlılık [intraterminality]: Olayın süreğine, başlangıç ve bitiş sınırı arasındaki bölümüne yönelen görünüş.

Art-sınırlılık [postterminality]: Olayın sınır ötesine, tamamlandıktan sonraki noktaya yönelen bakış.

Bitiş sınırı [terminus finalis]: Eylemin tamamlandığı nokta, son limit.

Bitmemişlik görünüşü [imperfective aspect]: Belirli bir yöneliş noktasından, henüz tamamlanmamış; sürmekte olan veya tekrar eden eylemlerin görünüşü.

Düşük odaklı [low-focal]: Yönelinen noktada belirli bir hareketin ya da yoğunluğun görünmediği bitimli fiillerin görünüş özelliği (bk. Johanson 1994).

Görünüş [aspect]: Konuşurun, eylemin anlattığı olaya nasıl yöneldiğini, olayın hangi noktasını önemseydiğini gösteren fiil çekim kategorisi.

Kılınış [aktionsart, actionality]: Sözlüksel görünüş [lexical aspect] de denilen, fiil tabanının eylemsel içeriğine göre belirlenen görünüş özelliği. Johanson Türkçe fiilleri kılınış özelliklerine göre sınır vurgulamayanlar, ön sınırı vurgulayanlar, son sınırı vurgulayanlar biçiminde sınıflandırır (2000).

Odak [focus, rheme]: Cümledeki yeni ya da önemli bilgi. Odak ve konu [topic, theme] birlikte bir cümlenin bilgi yapısını [information structure] oluşturur (bk. Rooth 1996).

Odaksız [non-focal]: Yönelinen noktada belirli bir hareketin ya da yoğunluğun görünmediği bitimli fiillerin görünüş özelliği (bk. Johanson 1994).

Ön sınırı vurgulayanlar [initiatransformatives]: Hareketin gerçekleşmeye başlaması için ön sınırın aşılmasının gerektiği yat-, uyu- vb. eylemlerin kılınış özelliği (bk. Johanson 2000, Uğurlu 2003).

Öngörülülük [prospectivity]: Bir yöneliş noktasından henüz gerçekleşmemiş ancak umulan, tahmin edilen, niyet edilen bir olaya yönelen görünüş: zaman olarak da göreceli sonralık bildirir (bk. Johanson 2000: 8).

Sınır vurgulamayanlar [nontransformatives]: Meydana gelmiş sayılması için herhangi bir sınırı aşmak veya sınıra ulaşmak gerekli olmayan fiiller: iç-, yaz-, ye- vb. (bk. Johanson 2000, Uğurlu 2003).

Sınır vurgulayanlar [transformatives]: Önemli sınırı bulunan fiiller (bk. Johanson 2000, Uğurlu 2003).

Son sınırı vurgulayanlar [finitransformatives]: Gelişerek bitiş veya son sınıra ulaşmadıkça meydana gelmemiş sayılan hareketler: öl-, bul-, bitir- vb. (bk. Johanson 2000, Uğurlu 2003).

Sonlanmamış görünüş-zaman [non-anterior aspektotempora]: Tamamlanmamış, sürmekte olan eylemlerin zaman ve görünüş özelliği. Türkiye Türkçesinde -(X/A)r, -(X)yor, -mAktA ile işaretlenir.

Sonlanmış görünüş-zaman [anterior aspektotempora]: Tamamlanmış, bitiş sınırını aşmış eylemlerin görünüş ve zaman özelliği.

Sürek [cursus]: Olayın başlangıç ve bitiş sınırları arasındaki bölüm.

Sürme görünüşü [progressive aspect]: Olayın başlangıç ve bitiş sınırları arasındaki bir noktaya, süreğine yönelen görünüş.

Yüksek odaklı [high focal]: Yönelinen noktada bir hareketliliğin ve yoğunluğun görüldüğü bitimli fiillerin görünüş özelliği (bk. Johanson 1994)

Kip ve Kiplikle İlgili Sözlükçe

Demir'den (2008: 191-200) alınmış kip ve kiplik ilgili kavram ve bunların tanımları:

Atletik kiplik [athletic modality]: Kesinliklerin ya da mantıksal zorunlulukların ifadesiyle ilgilenen kiplik.

Bağımlı cümle kipliği [subordinating modality]: Kiplik ifadelerin, ana cümledeki değil yan cümledeki ifadesiyle ilgilenen kiplik alan.

Bilgi kipliği [epistemic modality]: Konuşurun tutumunu ve aktardığı bilginin gerçeklik değerine dair yargısını; bu tür tutum ve yargıların ifadesini konu alan kiplik (bk. Palmer 2001: 8).

Deontik kiplik [deontic modality]: İfadenin sözeylem gücü üzerinde duran; zorunluluk, izin, taahhüt gibi eyleyicinin sorumlu olduğu davranışların ifadesini konu alan kiplik (bk. Coates 1990).

Dinamik kiplik [dynamic modality]: İsteklerin, niyetlerin ve yeterliliğin ifadesiyle ilgilenen kiplik (bk. Papafraguo 2000).

Emir kipliği [imperative modality]: Emrin ifadesini konu alan; gramatikal statüleri birbirinden farklı emir işaretleyicilerinin emri nasıl ve hangi anlamsal detaylarla karşıladığını inceleyen kiplik alan.

Eylem kipliği [event modality]: Henüz gerçekleşmeyen ancak gerçekleşme olasılığı bulunan olay ve durumlara gönderme yapan; yükümlülük kipliği ve dinamik kiplik olmak üzere kendi içinde ikiye ayrılan kiplik alan (bk. Palmer 2001).

ÖZGEÇMİŞ

İsmail Bağçevan 11.10.1989 tarihinde Kütahya’da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Kütahya’da tamamladıktan sonra 2007 yılında Pamukkale Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne girdi. 2011 yılında bu bölümden dereceyle mezun oldu ve aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı ABD Yeni Türk Dili programında yüksek lisans eğitimine başladı. 2012 yılında pedagojik formasyon eğitimini tamamladı. 2013 Eylül ayında Manisa/Kula Bekir-Sacide Keleşoğlu Anadolu Öğretmen Lisesi’ne ilk atama yoluyla Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak atandı. Halen bu görevini sürdürmektedir.